

5.....	תואר ראשון.....
6.....	אוכל, תרבות וחברה – היבטים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים.....
19.....	אנתרופולוגיה של רובטיקה.....
29.....	אפריקה והשואה: היבטים חברתיים, תרבותיים ופוליטיים.....
39.....	בית משפחה עבודה.....
48.....	החברה בישראל.....
55.....	החברה הפלסטינית הערבית בישראל: בין לאומיות לאזרחות.....
63.....	הפוליטיקה של הפורנוגרפיה.....
68.....	זיכרון השואה במאה ה-21: מבט אנתרופולוגי.....
80.....	חומר נוף וחברה.....
85.....	טקסים ואירועים ציבוריים בישראל: מבט אנתרופולוגי.....
90.....	יהודים במרוקו במבט היסטורי-תרבותי.....
94.....	יחסים בין-תרבויות.....
107.....	יסודות הסוציולוגיה.....
114.....	ישראל, פלסטין, ארץ הקודש – פרקטיקות ודמיונות תיירותיים.....
127.....	כלכלה, חברה ותרבות.....
130.....	כלכלה, מדינה ופוליטיקה.....
134.....	כתיבה מדעית בסוציולוגיה-אנתרופולוגיה: סוציולוגיה ואנתרופולוגיה של בריאות וחולי.....
147.....	כתיבה מדעית בסוציולוגיה-אנתרופולוגיה: טכנולוגיה ותרבות דיגיטלית.....
154.....	כתיבה וקריאה אקדמיים בסוציולוגיה-אנתרופולוגיה.....
164.....	לעולם לא עוד? זיכרון השואה בפוליטיקה ובחברה בעידן הגלובלי.....
170.....	מבוא לאנתרופולוגיה סמסטר א'.....
176.....	מבוא לאנתרופולוגיה - סמסטר ב'.....
183.....	מבוא לשיטות מחקר איכותניות.....
193.....	מבט אתנוגרפי על אפריקה.....

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 2 }

197.....	מגדר, גזע ומעמד בארצות הברית בימינו.....
208.....	מגדר, פמיניזם וחברה.....
214.....	מדע, מגדר ורפואה.....
220.....	מרחבים מקודשים בישראל: היבטים אנתרופולוגיים.....
224.....	משפחה ומגדר במזרח התיכון.....
234.....	"ניהול קריירה בעולם משתנה" – פרקטיקום לסטודנטים לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה.....
239.....	נפש, שחרור, וידע/כוח.....
245.....	סוגיות סוציולוגיות בחקר המשפחות: מבט השוואתי.....
253.....	סוציולוגיה של הרפואה.....
260.....	סוציולוגיה של התרבות.....
268.....	סמים וחברה.....
274.....	פוליטיקת הזיכרון בפולין.....
282.....	צפון אירלנד: סוציולוגיה של חברה שסועה.....
289.....	"קאובי של שושנים": מבטים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים על גברים וגברויות בישראל.....
296.....	רגשות ותרבות.....
299.....	שבטים, מגזרים ושסעים: החברה בישראל בראי המספרים.....
315.....	שואה שלנו? סוגיות חברתיות בתולדות השואה.....
321.....	שיטות מחקר כמותיות.....
324.....	תיאוריות אנתרופולוגיות (תיאוריות אנתרופולוגיות בנות-זמננו).....
338.....	תיאוריות סוציולוגיות.....
343.....	תיאוריות קונספירציה: סוציולוגיה, הסטוריה, תרבות.....
348.....	תרבות ארגונית סמינר מצטיינים.....
355.....	Anthropology of Law and Legal Anthropology.....
360.....	German/Israeli Relations: Past, Present, Future.....

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 3 }

366.....	Language, Culture, Emotion
370.....	Other Europeans
377.....	תואר שני
378.....	אנתרופולוגיה נראטיבית
383.....	אנתרופולוגיה של מוזיאונים: כוח, זיכרון וזהות
393.....	אקולוגיה פוליטית גלובלית ומקומית
401.....	גישות למחקר איכותני עבור תואר שני
413.....	דימיון העתיד וכסף
424.....	יסודות, שיטות ותאוריות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה: קורס השלמה למ.א.
439.....	מגדר וארגונים
448.....	מרחב, מוביליות מעמדית ועצמי הניאו-ליברלי
455.....	סמינר קדם תזה 2023
457.....	סמינר תזה 2023
	על הלא-אנושי: החיים החברתיים של חפצים, טכנולוגיות, סחורות וכל מה שמעבר
459.....	לאנושי
473.....	פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית
477.....	רב תרבותיות ואסימילציה: היסטוריה, תיאוריה, ושיח
485.....	שיטות מחקר אתנוגרפיות
494.....	תיאוריה ופרקטיקה בייעוץ ארגוני
506.....	תיאוריה אנתרופולוגית של טקסים
511.....	תיאוריות ארגוניות
525.....	תיאוריות של חברה ותרבות
533.....	תיאוריות של תרבות
538.....	Emotional turn' in cross-cultural interdisciplinary perspective

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 4 }

543..... Quantitative Methods for MA Students: Data Analysis
555..... תואר שלישי
556..... סדנת דוקטורט

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 5 }

תואר ראשון

אוכל, תרבות וחברה – היבטים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים

סמסטר א'

ימי א' – 12:00 – 10:00

בניין 72, חדר 124

מרצה: ד"ר רפי גרוסגליק rafig@bgu.ac.il

פרטים נוספים:

קורס בחירה (שנה ב' ו-ג'), 2 נק"ז

שעות קבלה: יימסרו עם תחילת הסמסטר

תקציר הקורס:

אוכל הוא אינו רק צורך חיוני ובסיסי לקיומו של האדם, אלא גם מוצר תרבותי מובהק, המגלם ערכים חברתיים ומייצג יחסים חברתיים. ייצור מזון, חלוקתו, הפצתו וצריכתו הן פעולות חברתיות כלכליות ותרבותיות רחבות-היקף ורבות השפעה – הן מבחינה מבנית והן מבחינה סימבולית. אוכל מייצג זהויות אישיות, חברתיות, אתניות, דתיות, לאומיות, מעמדיות ומגדריות והוא אף עומד בבסיס היחסים החברתיים-כלכליים ובקשר שבין האדם לסביבה. בקורס זה נלמד אודות הגישות השונות למחקר העוסק בקשר שבין אוכל וחברה ונרכוש כלים תיאורטיים ואמפיריים לניתוח ביקורתי של תופעות קולינריות. נדון במשמעויות המטריאליות והסימבוליות, התרבותיות והסביבתיות של אוכל, אכילה וייצור מזון ונלמד לזהות את הזירה הקולינרית כמרחב שבו מתנהל משא ומתן חברתי מורכב. נראה כיצד מה שאנחנו אוכלים/ות ומבשלים/ות קשור לסוגיות אנתרופולוגיות יסודיות כמו חיים ומוות, טוהרה וטומאה וטקסים. נראה כיצד אוכל קשור בקשר הדוק לתהליכים חברתיים מקומיים וגלובליים ולסוגיות של צדק חברתי וסביבתי. הסטודנטים והסטודנטיות יתבקשו לקרוא מאמרים רלוונטיים לקראת כל שיעור לפי הרשימה הביבליוגרפית ולהציגם בכיתה. במהלך הקורס נצפה גם בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים שעניינם ייצור מוצרי מזון ומאכלים, הפצה, צריכה, בישול ואכילה. נבצע גם פעילויות בהן נפגוש את היחסים שבין אוכל וחברה מחוץ לכיתה. המטלה המרכזית בקורס היא ביצוע מחקר אתנוגרפי. לקראת כתיבת העבודה הסטודנטים יתבקשו להגיש הצעת מחקר.

מטלות הקורס

נוכחות, קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך הסמסטר (10% - מהציון הסופי)

רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה על פרטי הקריאה לאותו השבוע (20% - מהציון הסופי)
הגשת הצעת מחקר - 15%
עבודת מחקר אתנוגרפית (50%) – (בזוגות)
הצגת נושא מחקר בשיעור האחרון - 5%

פירוט מטלות הקורס (פרטים והסברים נוספים לכל מטלה יועלו לאתר הקורס ב Moodle במהלך הסמסטר ובהתאם לצורך):

1) נוכחות, קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך הסמסטר (10% מהציון הכולל לסמסטר א')

מצופה מהסטודנטים/יות לקרוא את כל פרטי קריאת החובה לקראת השיעור (למעט פרטי קריאת הרשות). כלל חומרי הקריאה יהיו זמינים באתר הקורס במערכת המודל. הרמה והאיכות של השתתפות הסטודנטים/יות בשיעור חשובה מאוד. נוכחות פעילה במפגשים תתרום באופן ישיר לא רק לקבלת נקודות ההשתתפות בקורס, אלא גם לשיפור בהבנת החומר הנלמד, להגברת העניין, להעשרת המפגשים המקוונים, ליצירת ריענון והעלאת מגוון דעות ונקודות מבט.

2) רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה על פרטי הקריאה באותו השבוע (20% מהציון הכולל לסמסטר א')

הצגת פרזנטציה קצרה (בזוגות או בהתאם לאופן שייקבע עם המרצה). המציגים/ות יתבקשו להתייחס בהרצאתם לכל פרטי הקריאה של אותו השבוע. במילים אחרות – בעוד שכל הסטודנטים/יות נדרשים לקרוא את פרטי קריאת החובה לכל שבוע, המציגים/ות באותו השבוע מחויבים/ות לקרוא הן את פרטי קריאת הרשות והן את פרטי קריאת החובה ולדון בהם.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 8 }

פרוט לגבי ביצוע הפרזנטציה:

אורך הפרזנטציה: 15 דקות (בדיוק!!) + 10 דקות דיון ושאלות.
במהלך 15 הדקות אתם/ן יכולים/ות להשתמש במצגות פואר-פוינט, בהפנייה למקורות מדיה אינטרנטיים, סרטונים, טקסטים או כל סגנון הצגה אחר.
עליכם לשבץ את עצמכם/ן להצגת אחד מפרטי הקריאה שלהלן. הצגת רפרט היא חובה והיא תנאי מחייב לקבלת ציון בקורס.

ניתן ואף רצוי להתייחס לחומרי הקריאה מן השיעורים האחרים. מטרת הפרזנטציה היא להעמיק את הבנת מאמרי החובה ואף לעורר "תיאבון אינטלקטואלי" בקרב המאזינים/ונת ולעודד אותם להרהר ואולי אף לעיין שנית במאמרי הקריאה, להבין כיצד לעשות בהם שימוש במטלה המסכמת ואף לעודד אותם/ן לקרוא את מאמרי הרשות. לפיכך, אין צורך לערוך סיכום של המאמרים, אלא להוביל פרזנטציה ודיון על המאמרים בצורה כזאת שתציג אותם באופן מוחשי, מעניין ומרחיב את הדעת. יש מקום רב ליצירתיות בהכנת הפרזנטציות. ועל כן, ניתן לכלול ברפרט זה התייחסות לטקסטים פופולאריים, ספרים, שירים, סרטונים וכל תוצר תרבותי כזה או אחר אשר יוכל לתרום לדיון שתערכו ולהפרות אותו.

שימו לב – לאחר 15 דקות של פרזנטציה עליכם לנהל דיון על ההצגה. לצורך כך, על המציגים/ות לחשוב מראש – ואף לכלול זאת במצגת – על שאלות מנחות שיהוו הבסיס לדיון. על המציגים/ות לחשוב היטב על שאלות עקרוניות, תיאורטיות ו/או אמפיריות. יש לחשוב גם על תשובתכם שלכם לכל שאלה ולהציגם במסגרת סבב הדיון על השאלה.

הסטודנטים/ויות מוזמנים/נות לפנות למרצה בכל שאלה, התלבטות או בקשה – כל זאת על מנת שהפרזנטציות תהיינה מועילות, מעניינות ומוצלחות.

קריטריונים להערכת הפרזנטציות:

1. הצגת הנקודות האמפיריות והתיאורטיות המרכזיות במאמרים, המחשה של הנקודות המרכזיות ודיון ביקורתי בנקודות הללו – 14/30 נק'
2. הפרזנטציה מועברת באופן מאורגן וברור, מכילה מסקנות ברורות – 4/30 נק'
3. הפרזנטציה מצליחה לעורר דיון חי ומעניין בכיתה – 8/30 נק'

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 9 }

4. הפרזנטציה מתייחסת הן לחומרי החובה והן לרשות בתוך מסגרת הזמנים ומסתיימת במועד נקוב – 4/30
סה"כ – 20 נקודות מהציון הסופי

4) הצעת מחקר (15% מהציון הכולל). מועד הגשה: יימסר בתחילת הסמסטר

הסטודנטים/יות יבחרו כל סוגייה/תופעה חברתית הקשורה לאוכל, אכילה, ייצור, שיווק ו/או צריכת מזון אותה ירצו לנתח ולפתח לעבודה אתנוגרפית מקיפה במהלך סמסטר ב' (ניתן לבצע את העבודה בזוגות או ביחידים). במהלך סמסטר א' יש להגיש הצעת מחקר מפורטת. במידה ובחרתם/ן להגיש את העבודה בזוג – יש להגיש את הצעת המחקר בזוגות.

היקף הצעת המחקר – עד 3 עמודים.

ההצעה תכלול:

- 1) כותרת (טנטטיבית) לעבודת המחקר.
- 2) מבוא כללי: תיאור הסוגייה שנחקרה, חשיבותה, ההיבטים החברתיים הגלומים והמסגרת התיאורטית המתאימה לניתוח (עד עמוד).
- 3) הצגת המסגרות/ות תיאורטיות/ות בקשורות לסוגיית המחקר. הצגת המסגרת התיאורטית חייבת לכלול לפחות 3 פרטי קריאה אקדמיים הקשורים לסוגייה. חומרי קריאה אלו יכולים להיות כל אחד מפרטי הקריאה המצוינים בסילבוס או מכל מאגר מידע אקדמי אחר (עד עמוד)
- 4) המבוא הכללי והמסגרת התיאורטית אמורים להוביל לתיאור בהיר של:
א. שאלת המחקר ב. טענה היפותטית [טנטטיבית].
- 5) מתודולוגיה – פירוט מפורט אודות שיטות איסוף הנתונים [תצפית משתתפת, ראיונות, נטנוגרפיה וכו'] שתשמש את הסטודנטים/יות במהלך הכנת העבודה (לא יותר מחצי עמוד)
- 6) רשימה ביבליוגרפית (לא נכללת במניין העמודים)

הינכם/ן מוזמנים/ות לשוחח ולתאם עם המרצה את נושא המחקר במהלך הסמסטר ובכל מקרה לפני הגשת הצעת המחקר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 10 }

קריטריונים להערכת הצעת המחקר:

1. כותרת מעניינת ועניינית – 5 נקודות.
2. מבוא כללי: תיאור בהיר של הסוגייה שנבחרה במבוא, הצגה ברורה של ההקשרים החברתיים העולים ממנה, הצגה ברורה של חשיבות הסוגיה ומדוע ראוי לנתח אותה בכלים אנתרופולוגיים. ציטוט ראוי ושימוש מושכל ובהיר במקורות מידע אמפיריים – 10 נקודות.
3. תיאור מקיף ובהיר של המסגרת התיאורטית, הצגה קוהרנטית של היחס בין המסגרת התיאורטית לסוגיית המחקר - 40 נקודות.
4. שאלת מחקר וטענה היפותטית – מוצגות באופן מפורט ובהיר, קישור ברור וקוהרנטי למבוא הכללי ולמבוא התיאורטי. – 20 נקודות
4. מתודולוגיה – הסבר ברור כיצד המתודולוגיה שתבחר תסייע למתן מענה לשאלת המחקר – 25 נקודות.

(5) עבודה מסכמת סמסטר (50% מהציון הסופי)

עבודת המחקר תציג ניתוח אתנוגרפי על אודות הסוגייה שהוצגה בהצעת המחקר. העבודה תהייה ערוכה בעבודת מחקר אשר קושרת בין היבטים תיאורטיים לבין נתונים אמפיריים ותיאוריים. העבודה חייבת להציג ניתוח מפורט ומחקרי של התופעה. היא חייבת להכיל לפחות 5 פרטי קריאה אקדמיים שאינם מופיעים בסילבוס (ממאגרי המידע הזמינים מהספרייה, מכתבי-עת אקדמיים, ספרים אקדמיים ו/או פרקים מספרים ערוכים אקדמיים) וכן התייחסות לפחות 5 מפריטי הקריאה המצויים בסילבוס. בכל מקרה, יש להתייחס לכל מאמרי הקריאה העוסקים בסוגייה של בחרתם (כלומר, אם בחרתם לעסוק באוכל ומגדר, למשל, עליכם/ן להתייחס לכל מאמרי הקורס שעסקו בסוגייה זו). בנוסף – העבודה יכולה – וצריכה – לכלול התייחסו לכל החומרים האמפיריים שתוכלו להשיג – כתבות מעיתונות פופולארית, פוסטים במדיה החברתית, ניתוח בלוגים, ניתוחי תוכן לארטיפקטים תרבותיים, ראיונות, תצפיות פיזיות, נטנוגרפיה ועוד (בנוסף ל-10 הפריטים האקדמיים).

היקף העבודה: 12-15 עמודים [לא כולל שער, אבסטרקט, תוכן עניינים רשימה ביבליוגרפית ונספחים].

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 11 }

הנחיות כלליות:

1. מרבית הנקודות יינתנו לתוכן העבודה, אך תהייה התייחסות משמעותית גם לסגנון הכתיבה ולניסוח הטיעונים.
2. על מחברי/ות העבודה להדגים יכולת כתיבה וניסוח אקדמיים (הימנעות מ"סלנג" ושפה מדוברת היכן שאין צורך בכך, ציטוטים מנוסחים היטב, הפניות ברורות, ניסוח תיזה [טענה] ברורה, קוהרנטיות בין חלקי העבודה).
3. יכולת חיבור בין ממצאים אמפיריים לבין מסגרות תאורטיות. העבודה תכלול שער, אבסטרקט, מבוא תיאורטי, תיאור אמפירי של הנושא הנבחר, ניתוח, סיכום, ביבליוגרפיה. היקף העבודה 12-15 עמודים (לא פחות מ-12 עמודים ולא יותר מ-15, לא כולל שער, אבסטרקט, תוכן עניינים ורשימה ביבליוגרפית).

מבנה העבודה

1. שער העבודה

השער יכול את שם העבודה, שם הקורס והחוג במסגרתם נכתבה, שם הכותב/ת/ים/ות, ת.ז. ותאריך.

השער יכול גם אבסטרקט קצר (150-200) המתאר את תמצית העבודה.

2. תוכן העניינים

תוכן העניינים יבוא בעמוד נפרד אחרי שער העבודה. התוכן יכול את כותרת הפרקים והסעיפים באותו סדר בו הם מופיעים בעבודה, בלוויית ציון מספר העמוד בעבודה. הכותרות לפרקים אמורות לבטא את תוכן הפרקים, כך שתוכן העניינים מבהיר את מבנה העבודה.

3. מבוא

המבוא יהיה קצר ותמציתי ויכלול דיון בסעיפים הבאים:
הנושא הכללי בו דנה העבודה.

השאלה הספציפית בה עוסקת העבודה.

התיזה באמצעותה תטופל הבעיה המחקרית.

דיון בחשיבות הנושא מבחינה תיאורטית וייחודיותו.

הסבר דרכי הניתוח של הסוגיות העולות בעבודה.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

ההערות והמגבלות של העבודה.
פרק זה אמור להוות בין 10% ל- 20% ממכלול העבודה.

4. פרקי הניתוח

לפני כל פרק חייבת לבוא כותרת שתבטא את תוכנו ותהיה קשורה לשמות הפרקים הקודמים. כל פרק יעסוק בתת נושא ספציפי, כלומר ידון בסוגיה אחת המהווה חלק מן הנושא הכללי ומבהירה היבטים שונים של השאלה המחקרית בה עוסקת העבודה. כל פרק מתחיל בהצגה קצרה של הסוגיה בה הוא עוסק, ומסתיים בסיכום קצר של תוכנו. סיכום הפרק מראה כיצד הדיון שנעשה בפרק הבהיר את הסוגיה שהוגדרה בראשיתו ואת הקשר שלה עם השאלה העומדת בבסיס העבודה.

קיימת אפשרות להגדיר נושאי משנה בתוך הפרקים. במקרה כזה, צריכה להיות הבחנה צורנית בין כותרות הפרקים לבין כותרות הסעיפים המשניים. חשוב שיהיה מבנה פנימי הגיוני לכל פרק (מבנה אחיד ורציף, קשר בין החלקים, העדר קפיצות מנושא לנושא), ומעבר הגיוני מן הסיכום של פרק אחד לפתיחתו של הפרק הבא אחריו. לקורא/ת העבודה צריך להיות ברור הקשר בין הפרקים, וכיצד פרק אחד מוביל לזה שאחריו.

5. סיכום ומסקנות

לכל עבודה צריך להיות פרק סיכום המופיע בסוף העבודה. על הסיכום להראות כיצד העבודה בכללותה מבהירה את שאלת העבודה שהוצגה במבוא. הסיכום צריך להיות ממצא ובהיר. עליו לכלול הצגה ודיון במסקנות העבודה, הן מבחינת הנושא הספציפי של העבודה, והן מבחינת המשמעות האנליטית הכללית של הנושא.

פרק הסיכום איננו מהווה תקציר של העבודה, אלא עליו להוסיף משהו על תוכן הפרקים הקודמים, לעשות אינטגרציה ביניהם ולהראות לקורא כיצד תרמו פרקי הניתוח השונים להבנת הנושא העבודה.

רצוי להצביע בסיכום על נקודות ביקורת על הספרות הקיימת בתחום, כגון שאלות שאינן זוכות למענה במסגרת הספרות הקיימת, אי התאמה בין החומר האמפירי לתיאוריה, תחומים שלא זכו למחקר מספק, וכד'.

כמו פרק המבוא, פרק זה אמור להוות בין 10% ל- 20% ממכלול העבודה.

6. כללי ציטוט

כתיבה אקדמית מבוססת על שני עקרונות: הסתמכות על המחקר הקיים והבאת דברים בשם אומרם. ציטוט מחקרים קודמים מהווה הכרה בעבודתם של אחרים. להכרה זו, מעבר להיותה הוגנת (כי ללא הכרה זו-מדובר בגניבת פרי מחקרם של אחרים), יש שתי מטרות. ראשית, היא עשויה לחזק את טענת הכותב כי היא מראה שחוקרים אחרים, שמחקרם עמד במבחן הפרסום, טענו טענות דומות. שנית, ציטוט מאמרים קודמים מאפשר ביקורת עליהם ובכך ומצביע על תחומים בהם יש צורך בחקירה נוספת ובניתוח נוסף, שהוא פרי עבודתו העצמאית של החוקר. בעבודתכם יש להשתמש בכללי הציטוט הנהוגים במדעי החברה.

7. הערות שוליים

הערות שוליים יופיעו, במידת הצורך, בסוף העבודה, אחרי הסיכום, או בתחתית העמודים הרלבנטיים. ההערות כוללות נקודות צדדיות שברצון הכותב/ת להעיר, אך אינן חיוניות לגופו של העניין שבדיון. לכל הערה נלווה מספר. חשוב להקפיד שמספור ההערות יהיה שוטף ועקבי לאורך כל העבודה.

8. רשימה ביבליוגרפית

הרשימה הביבליוגרפית תופיע בסוף העבודה על פי סדר הא"ב של שמות המשפחה של המחברים. יש לערוך שתי רשימות נפרדות לפריטים בעברית ולפריטים בלועזית. אופן רישום הביבליוגרפיה צריך להיות מלא ואחיד, בהתאם לאחת משיטות הרישום הביבליוגרפי המקובלת (APA, MLA, Chicago וכד').

יש להגיש את העבודה הסופית מודפסת ברווח של שורה וחצי, פונט 12, שוליים רגילים (2.54 ס"מ מכל צד, 2.54 ס"מ בשוליים התחתונים והעליונים)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 14 }

קריטריונים להערכת העבודה:

1. מבוא מקיף וברור המכיל את כל המרכיבים המצוינים לעיל (הצגת סוגיית המחקר, שאלת המחקר, טענה, מבנה פרקי העבודה, מסגרת תיאורטית ברורה) - 10/60 נקודות
2. הצגה ברור ומקיפה של הסוגייה מבחינה אמפירית בגוף העבודה – 12/60 נקודות
3. הצגה של המתודולוגיה וקוהרנטיות בין המתודולוגיה, שאלת המחקר והטענה המרכזית – 10/60 נקודות
4. שילוב של כל חומרי הקריאה הנדרשים בהתאם להנחיות וקישורם באופן ברור ומדויק לסוגייה הנחקרת – 10/60 נקודות
5. מבנה העבודה, תרומת מבנה העבודה להצגת הטענה המרכזית ותצורת הגשת העבודה (הפניות מסודרות, רישום ביבליוגרפי מדויק) – 8/60 נקודות
6. סיכום מפורט, מעמיק, הצגת מסקנות וטענות ברורות – 10/60 נקודות

מועדי השיעורים ורשימת קריאה

23/10 - שבוע 1 : אוכל וחברה – מבוא

שעור פתיחה: היכרות, הסבר על מבנה הקורס, הנחיות לביצוע המטלות
קריאת רשות:

גרוסגליק, רפי. 2017. אוכל וחברה – גישות תיאורטיות. מתוך: אוכל אורגני בישראל:
התנגדות, היטמעות ותרבות גלובלית. תל אביב: רסלינג. עמ' 24-27.

29/10 - שבוע 2: אוכל, חברה ומשמעות

Fischler, Claude. 1988. Food, Self and Identity. *Social Science Information*,
27(2): 275-292.

לוי-שטראוס, קלוד. 2005 [1964]. מיתולוגיות, חלק ג': מוצא נימוסי השולחן. תרגום: יותם
ראובני. תל אביב: נמרוד, עמ' 364-352.

6/11 - שבוע 3 – (שיעור מקוצר 12-13 [צערת לזכרו של יצחק רבין ז"ל]) –
אוכל מחוץ לספרים – פרטים נוספים יימסרו בתחילת הסמסטר

13/11 - שבוע 4: אוכל מנקודת מבט מבנית- מטריאלית

מרקס, קרל. 1867 [2011] הקפיטאל, כרך ראשון: פרשה ראשונה: סחורה וממון פרק
ראשון, הסחורה, סעיפים 1 ו- 2 (עמ' 29-38) סעיף 3 (עמ' 39-40); סעיף 4 האופי
הפטישיסטי של הסחורות (עמ' 58-69). הוצאת הקיבוץ המאוחד – קו אדום.

Mintz, S. 1985. *Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History*.
Chapter 5: Eating and Being. Oxford: Penguin Books. pp.187-214

קריאת רשות:

הריס, מרווין. 1987. פרות קדושות וחזירים משוקצים: חידות של מזון ותרבות. תרגמה: ציפי בורסוק. גבעתיים: מסדה, "החזיר המשוקץ", עמ' 54-71.

20/11 - שבוע 5: מערכות האוכל המתועש: מקדונלדיזציה

Ritzer, George, 2010. An Introduction to McDonaldization. in: Ritzer, G. (Ed.) McDonaldization - The Reader, 3rd edition. Thousand Oaks: Pine Forge Press, pp. 3-26.

רם, אורי. 2003. "ה - M הגדולה: מקדונלד'ס והאמריקניזציה של המולדת". תיאוריה וביקורת 23: 179-212.

קריאת רשות:

Yan, Yunxiang, 2008. On Hamburgers and Social Space: Consuming McDonald in Beijing. In: Carole Counihan and Penny Van Esterik (eds.), *Food and Culture: A Reader*, second edition. New York: Routledge, pp. 500-522.

27/11 - שבוע 6 : ייצור מזון - היבטים אתנוגרפיים מקומיים וגלובליים

Errington, Frederick and Deborah Gewertz. 2008. Pacific Island Gastrologies: Following the Flaps *Journal of the Royal Anthropological Institute* 14(3): 590-608.

קריאת רשות:

Lind, David, and Elizabeth Barham. 2004. The social life of the tortilla: Food, cultural politics, and contested commodification. *Agriculture and Human Values* 21(1): 47-60.

4/12 - שבוע 7: אוכל וזהות – מעמד

בורדייה, פייר. 1979. "שלוש דרכים להיבדל". מצרפתית: ג'יזל ספירו וגדי אלגזי. עריכה מדעית: גדי אלגזי.

קריאת רשות:

Kaplan, Dana. 2013. Food and Class Distinction at Israeli Weddings: New Middle Class Omnivores and the 'Simple Taste'. *Food, Culture & Society* 16 (2): 245-264.

Johnston, Josée, and Shyon Baumann. 2007. Democracy versus distinction: A study of omnivorousness in gourmet food writing. *American Journal of Sociology* 113(1): 165-204.

11/12 - שבוע 8: אוכל וזהות – מגדר

Sobal, Jeffery. 2005. Men, Meat, and Marriage: Models of Masculinity. *Food and foodways* 13 (1-2): 135-158.

Rodney, Alexandra, Sarah Cappeliez, Merin Oleschuk, and Josée Johnston. (2017). The Online Domestic Goddess: An analysis of Food Blog Femininities. *Food, Culture & Society* 20(4): 685-707.

18/12 - שבוע 9: אוכל וזהות – לאומיות

אביאלי, ניר. 2012. "על האש: בשר, כוח, מרחב ולאומיות ביום העצמאות הישראלי",

סוציולוגיה

ישראלית יד 1, עמ' 83-109.

קריאת רשות:

DeSoucey, Michaela. 2010. Gastronationalism: Food Traditions and Authenticity Politics in the European Union. *American Sociological Review* 75(3): 432-455.

25/12 - אין שיעור : חנוכה

1/1 - שבוע 10: אוכל וזהות – אתניות ואתנו-לאומיות

Heldke, Lisa. 2008. Let's Cook Thai: Recipes for Colonialism," in Carole Counihan and Penny Van Esterik (eds.), *Food and Culture: A Reader*, second edition. New York: Routledge. pp. 327-341.

Hirsch, Dafna. 2011. Hummus is best when it is Fresh and made by Arabs: The Gourmetization of Hummus in Israel and the Return of the Repressed Arab. *American Ethnologist* 38(4): 617-630.

8/1 - שבוע 11: תנועות אוכל, התנגדות ואכילה אלטרנטיבית

רפי גרוסגליק. 2016. "אזרחות-צרכנות? אוכל אורגני ותרבות גלובלית בישראל", *סוציולוגיה ישראלית*, 17(2): 93-115.

Weiss, Erica. 2016. 'There are no chickens in suicide vests': the decoupling of human rights and animal rights in Israel. *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 22(3), 688-706.

15.1 - שבוע 12 : שיעור מסכם – אוכל ומדיה + פוטלאק + הצגת נושאי עבודה

מסכמת

Groszlik, Rafi, and Julia Lerner. 2021. Gastro-emotivism: How MasterChef Israel produces therapeutic collective belongings. *European Journal of Cultural Studies* . 24(5): 1053-1070.

אנתרופולוגיה של רובטיקה

תוכנית מצטיינים 2022-23, שנה ב'

יום שני, 14:15 – 15:45

דר' יעלה להב-רז lahavraz@bgu.ac.il

שעת קבלה: בתיאום מראש.

תיאור הקורס

בקורס זה נתבונן בתחום המולטי-דיסציפלינרי של רובטיקה באמצעות עדשה אנתרופולוגית. נשאל כיצד רובטים, בינה מלאכותית, חיים מלאכותיים וסייבורגים, משקפים וחושפים את הסדרים החברתיים והפרקטיקות התרבותיות שיצרו אותם. מהם הרעיונות התרבותיים החודרים לתהליך ייצור הרובטים? כיצד רובטים ממגוון סוגים מאתגרים תפיסות חברתיות ותרבותיות רחבות אודות זהות האנוש ומערכת היחסים בין האנושי לפוסט אנושי? מהו רובוט חברתי? האם רובטים הם סובייקטים בעלי אייג'נסי? האם רובטים הם סכנה לאנושות ולאנושיות? באמצעות סיורים במעבדות, מפגשים עם חוקרים. ות בתחום ושכלול כישורי כתיבה ביקורתית וניתוח ביקורתי של טקסטים, נדון בשאלות אלו במגוון תחומים הנוגעים לתרבות פופולארית (ספרות וקולנוע), דמיון ובדיה, עולם העבודה, זקנה, כוח, מגדר והפוליטיקה של הגוף הסייבורגי, דאגה וטיפול, אינטימיות מין ומגע, זהות ועוד.

הקורס כולל פרויקט גמר (בזוגות או בשלישיות) שניתן יהיה לבצע במגוון דרכים, כגון פרויקט אתנוגרפי מקורי, פרויקט מחקרי תיאורטי, פרויקט יצירתי החוקר פרקטיקה מתפתחת או פרויקט מחקר יישומי. במהלך סמסטר ב' נשוחח על מחקרי הסטודנטים. ות בהתפתחותו, כדי להתמודד עם בעיות שעולות מהשטח. בסוף השנה, העבודות יוצגו באמצעות פודקסטים קצרים שיועלו לרשתות החברתיות של המחלקה. הנחיות נוספות ימסרו בהמשך הסמסטר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 20 }

חובות הקורס

נוכחות חובה בכל השיעורים, סיורים ובהרצאות האורח.ת.

הרצאות אורח.ת – ייתכן שתתבקשו לקרוא חומרים ספציפיים לקראת ההרצאה.

מסטר א':

ניתוח יצירה (סרט/ספר/אומנות) העוסקת ברובוטים

הובלה של דיון כיתתי המבוסס על מאמר מרשימת מאמרים שתסופק בתחילת השנה,
השילוב בהכנת טקסט תגובה על המאמר שיוגש טרם השיעור.

מסטר ב':

הובלה של דיון כיתתי המבוסס על מאמר מרשימת מאמרים שתסופק בתחילת השנה,
השילוב בהכנת טקסט תגובה על המאמר שיוגש טרם השיעור (למי שלא השתבצו במסטר
(א')

הגשת הצעת מחקר לפרויקט סיום

הגשת עבודות סיום בכתב של קבוצות המחקר והצגתה ברבים.

הקלטת פודקסט המסכם את פרויקט הגמר

הרכב הציון

10% נוכחות סדירה, קריאה שוטפת של המאמרים לפני השיעור ונוכחות פעילה לאורך
השנה כולה

20% הובלה של דיון כיתתי המבוסס על מאמר מעבר לרשימת קריאת החובה, השילוב
בהכנת טקסט תגובה על המאמר שיוגש טרם השיעור.

20% ניתוח יצירה ספרותית (סרט/ספר) העוסקת ברובוטים

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 21 }

10% הגשת הצעה לפרויקט גמר

40% פרויקט גמר קבוצתי (מתוכו, 20% מוקדשים להכנת והקלטת הפודקסט)

שיעורי הקורס

כל סמסטר בנוי משערים הכוללים נושא רחב ובתוכו דוגמאות וכיווני מחשבה אינטרדיסציפלינריים. קצב ההתקדמות יקבע לאורך הסמסטר.

הערה: יתכנו שינויים בסדר השיעורים וברשימת הקריאה.

במהלך השנה ישולבו הרצאות אורח. ת. וסירים-הודעה על התאריך תעודכן בתחילת הסמסטר.

בסמסטר ב' יוקדשו חלק משיעורי הקורס להנחיה פרטנית על פרויקט הגמר

סמטר א

שער ראשון: מבוא: אנתרופולוגיה ורובוטיקה

במסגרת שיעורי המבוא נלמד על סוגים שונים של רובוטים ונבין מהי התבוננות
אנתרופולוגית בשדה המולטי-דיסציפלינארי של רובוטיקה.

שיעור פתיחה

היכרות עם עולם המושגים ודרישות הקורס.

מהו רובוט חברתי ואיזה תפקיד משחקת התרבות?

Lim, V., Rooksby, M., & Cross, E. (2020). Social Robots on a Global Stage:
Establishing a Role for Culture During Human–Robot Interaction. *International
Journal of Social Robotics*.

להרחבה:

Chun, B., & Knight, H. (2020). The Robot Makers: An Ethnography of
Anthropomorphism at a Robotics Company. *Hum.-Robot Interact.* 9 (3)-
Article 16: 1-36.

Jones, R.A (2017). What makes a robot 'social'? *Social Studies of Science*,
47(4) 556-579.

Veling, L. (2017). Becoming Real: An Anthropological Approach to Evaluating
Robots in the Real World. *Lecture Notes in Computer Science*, 1611-3349.

ההיבט הוויזואלי של רובוטים

Chesher, C. & Andreallo, F. (2021). Robotic Faciality: The Philosophy, Science and Art of Robot Faces. *International Journal of Social Robotics*, 13:83–96.

להרחבה:

Ferrari, F., Paladino, M.P., & Jolanda Jetten, J. (2016). Blurring Human–Machine Distinctions: Anthropomorphic Appearance in Social Robots as a Threat to Human Distinctiveness. *International Journal of Social Robotics*, 8:287–302.

Chesher, C. & Andreallo, F. (2021). Eye Machines: Robot Eye, Vision and Gaze. *International Journal of Social Robotics*.

Alac, M. (2009). Moving Android: On Social Robots and Body-in-Interaction. *Social Studies of Science*, 39(4): 491–528.

רובו-ספאיינס והעידן הפוסט/טרנס-הומניסטי

Balasescu, A. (2020). Machine anthropology or will robots talk about us behind our back? *Journal of Future Robot Life*, 1: 3-7.

שער שני: האם לרובוטים יש זכויות?

Robertson, J. (2014) Human Rights VS. Robots Rights: Forecasts from Japan. *Critical Asian Studies*, 46(4): 571-598.

כהן, מ' (2016). מחשבות על המוסר של העתיד. בתוך: עתריה יוחאי ושלו עמיחי (עורכים). *העידן הפוסט-אנושי: בין פנטזיה לחיי נצח לבהלה קיומית*. פרדס הוצאה לאור.

קריאה להרחבה:

Coeckelbergh, M. (2009). Personal Robots, Appearance, and Human Good: A Methodological Reflection on Roboethics. *International Journal of Social Robotics*. 1: 217–221.

Banks, J. (2020). Good Robots, Bad Robots: Morally Valenced Behavior Effects on Perceived Mind, Morality, and Trust. *International Journal of Social Robotics*.

De Graaf, M.M.A (2016). An Ethical Evaluation of Human–Robot Relationships. *Int J of Soc Robotics*, 8:589–598.

Gellers, J.C. (2021). Chapter 1 (pp.15-27). In: *Rights for Robots: Artificial intelligence, animal, and environmental law*. NY: Routledge: Taylor & Francis Group.

שער שלישי: רובוטים וריטואלים דתיים

Trovato, G. et.al. (2019). Religion and Robots: Towards the Synthesis of Two Extremes. *International Journal of Social Robotics*.

קריאה להרחבה:

Ahmed, H. & Manh La, H. (2021). Evaluating the Co-dependence and Co-existence between Religion and Robots: Past, Present and Insights on the Future. *International Journal of Social Robotics*, 13:219–235.

Geraci, R.M (2006) Spiritual robots: Religion and our scientific view of the natural world. *Theology and Science*, 4(3): 229-246.

שער רביעי: רובוטים במבט בין תרבותי

Šabanović, S. (2014) Inventing Japan's 'robotics culture': The repeated assembly of science, technology, and culture in social robotics. *Social Studies of Science*, 44(3) 342–367.

קריאה להרחבה:

Robertson, J. (2007) Robo Sapiens Japonicus: Humanoid Robots and the Posthuman Family. *Critical Asian Studies*, 39(3): 369-398.

שער חמישי: רובוטים ותרבות פופולארית

Saffari, E., Hosseini, S.R., Taheri, A., & Meghdari, A. (2021). "Does cinema form the future of robotics?": a survey on fictional robots in sci-fi movies. *SN applied science*, 3: 655.

סמטר ב

שער ראשון: רובוטיקה ומגדר

Nomura, N. (2017). Robots and Gender. *Gender and the Genome*, 1(1): 18-25.

קריאה להרחבה:

Bernotat, J., Eyssel, F., & Sachse, J. (2019). The (Fe)male Robot: How Robot Body Shape Impacts First Impressions and Trust Towards Robots. *International Journal of Social Robotics*.

Eyssel, F. & Hegel, F. (2012). (S)he's Got the Look: Gender Stereotyping of Robots. *Journal of Applied Social Psychology*, 42 (9): 2213–2230.

Carpenter, J. et.al (2009). Gender Representation and Humanoid Robots Designed for Domestic Use. *Int J Soc Robot*, 1: 261–265.

שער שני: רובטיקה וגזע

Sparrow. R. (2020). Robotics Has a Race Problem. *Science, Technology, & Human Values*. 45(3): 538-560.

קריאה להרחבה:

Robertson. J. (2010). Gendering Humanoid Robots: Robo-Sexism in Japan. *Body & Society*, 16(2): 1–36.

שער שלישי: רובטים ומיניות

מיניות מקוונת ורובטי מין חלק א'

Woodward, S. (2020). Digisexuality, erotobotics and the future of intimacy. *New Zealand Sociology* 35(2): 99-119.

רובטיות מין-חלק ב'

- Andreallo, F., & Chesher, C. (2019). Prosthetic Soul Mates: Sex Robots as Media for Companionship. *M/C Journal*, 22(5).
<https://doi.org/10.5204/mcj.1588>

קריאה להרחבה:

Peeters, A. & Haselager, P. (2021). Designing Virtuous Sex Robots. *International Journal of Social Robotics*, 13:55–66.

שער רביעי: רובוטים ובעלי חיים

Mancini, C., Van der Linden, J., Bryan, J., & Stuart, A. (2012). Exploring Interspecies Sensemaking: Dog Tracking Semiotics and Multispecies Ethnography. *UbiComp*, 12: 143-152.

קריאה להרחבה:

Caudwell, C. B. (2014). Cute and Monstrous Furbys in Online Fan Production. *M/C Journal*, 17(2). <https://doi.org/10.5204/mcj.787>

Castañeda, C. & Suchman, L. (2014). Robot visions. *Social Studies of Science*, 44(3) 315–341.

Donath, J. (2018). The Robot Dog Fetches for Whom? (Chapter 2). In: Papacharissi, Z. (Ed.) *A Networked Self and Human Augmentics, Artificial Intelligence, Sentience*. (pp. 10-24). Routledge.

שער חמישי: רובוטים, הגיל השלישי וטיפול

Sharkey, A. & Sharkey, S. (2012). Granny and the robots: ethical issues in robot care for the elderly. *Ethics Inf Technol*, 14:27–40.

קריאה להרחבה:

Robaczewski, A., Bouchard, J., Bouchard, K., & Sébastien Gaboury, S. (2020). Socially Assistive Robots: The Specific Case of the NAO. *International Journal of Social Robotics*.

Wright, J. (2019). Robots vs migrants? Reconfiguring the future of Japanese institutional eldercare. *Critical Asian Studies*, 51(3): 331-354.

Wright, J. (2018). Tactile care, mechanical Hugs: Japanese caregivers and robotic lifting devices. *Asian Anthropology*, 17(1): 24-39.

Metzler, T.A., Lewis, L.M & Pope, L.C. (2015). Could robots become authentic companions in nursing care? *Nursing Philosophy*, 17: 36–48.

Sparrow, R.& Sparrow, L. (2006). In the hands of machines? The future of aged care. *Mind Mach*, 16:141–161.

שער שישי: רובוטיקה, צבא ולחימה

Coeckelbergh, M. (2011). From Killer Machines to Doctrines and Swarms, or Why Ethics of Military Robotics Is not (Necessarily) About Robots. *Philos. Technol.* 24:269–278.

Hellstrom, T. (2013). On the moral responsibility of military robots. *Ethics Inf Technol*, 15:99–107.

קריאה להרחבה:

Sparrow, R. (2007). Killer Robots. *Journal of Applied Philosophy*, 24(1): 62-77.

אפריקה והשואה: היבטים חברתיים, תרבותיים ופוליטיים

ד"ר רוני מיקל-אריאלי

קורס ב.א. שנתי, יום ב' שעות 12:00-14:00

קוד קורס: 10210492, 10210493

הקורס – תיאור ומטרות

במהלך מלחמת העולם השנייה יבשת אפריקה נשלטה על ידי מעצמות קולוניאליות שונות. ברחבי אפריקה הצפונית ייבאו הכוחות הקולוניאליים האיטלקיים, הגרמנים והצרפתים (וישי) את מדיניות הרדיפה הנאצית שהובילה לשואת יהודי צפון אפריקה; מדינות באפריקה הדרומית והמערבית, וביניהן רודזיה, קונגו ודרום אפריקה, הפכו למקום מפלט עבור פליטים יהודים שנמלטו מאירופה, בעוד שמדינות כמו קניה ומאוריציוס שימשו יעד לכליאתם. אם כן, במהלך המלחמה, וביתר שאת בתקופה שלאחר המלחמה, נוצרו חיבורים בין הקולוניאליזם באפריקה בתולדות רצח העם היהודי, ואלה תרמו לעיצוב תהליכי דה-קולוניזציה ביבשת. תהליכים אלה הולידו קשרים בין השואה לאירועי רצח עם ואלימות המונית באפריקה. מטרת הקורס היא לחשוף את הסטודנטים לתהליכים הסוציולוגיים, התרבותיים והפוליטיים המחברים בין יבשת אפריקה לבין ההיסטוריה של השואה, השלכותיה וזכרה.

מיומנויות שיירכשו במהלך הקורס

במהלך הקורס קורס זה יחשפו הסטודנטים/יות לקשרים הסוציולוגיים, התרבותיים והפוליטיים שבין יבשת אפריקה להיסטוריה של השואה, השלכותיה וזכרה כמו גם לפוטנציאל הגלום בהצטלבויות וקשרים אלה בתהליכי הנצחה, פיוס וחינוך בחברות שונות ביבשת האפריקה בימינו.

חובות הקורס

בקורס נחוצה השתתפות פעילה של הסטודנטים/ות, קריאה שוטפת של החומר ונוכחות

בשיעורים.

מטלת אמצע (30%)

בחינת בית (70%)

הנוכחות בקורס היא חובה.

אי מילוי אחד המרכיבים מהציון – יוביל לאי-זכאות לקבל ציון עובר בקורס.

תכנית הקורס:

סמסטר א':

***לאורך כל הסמסטר הראשון נעסוק במקורות ראשוניים נבחרים מתוך ספר המקורות –
Boum, Aomar and Abrevaya Stein, Sarah, eds. *Wartime North Africa: A
Documentary History, 1934-1950*, (Stanford: Stanford University Press,
2022) .

24/10/22 שיעור מבוא – אפריקה והשוואה בין היסטוריה לזיכרון

חובה:

Kissi, E. (2019). "Africans and Nazism," in: *Africans and the Holocaust: Perceptions and Responses of Colonized and Sovereign Peoples*.
Routledge.

Omer Bartov. (2018). "Recentring the Holocaust (Again)," in: Aomar Boum and Sarah Abrevaya Stein (eds.) *The Holocaust and North Africa*, (207-213).
Stanford: Stanford University Press.

31.10.22 התפתחות האאוגניקה בדרום-מערב אפריקה

צפייה בסרט:

Racism: A History part 2 (BBC)

<https://www.youtube.com/watch?v=8hNiuzX2u3E>

חובה:

חנה ארנדט. (2010). "גזע ובירוקרטיה," יסודות הטוטליטריות, (297-346). הוצאת הקיבוץ
המאוחד.

רשות:

Steven Robins, "The Boomerang," in: *Letters of Stone: From Nazi Germany to South Africa*, pp. 123-132, (Penguin books, 2016).

7/11/22 שואת יהודי צפון אפריקה: מבוא

צפייה בסרט: סרט: שאלה של זמן: מטריפולי לברגן-בלזן, הסיפור שלא סופר על יהודי צפון

[https://he-movie-discovery-
com.ezproxy.bgu.ac.il/movie/qot-tripoli-bergen-belzen-he/932](https://he-movie-discovery-com.ezproxy.bgu.ac.il/movie/qot-tripoli-bergen-belzen-he/932)

חובה:

Aomar Boum and Sarah Abrevaya Stein. (2018). Introduction to *The Holocaust and North Africa*, (1-16). Stanford: Stanford University Press.

דן מכמן, "האם גורל יהודי צפון אפריקה בימי מלחמת העולם השנייה הוא חלק מ"השואה"?", בתוך, שואה ואנטישמיות במחקר ובשיח הציבורי - ספר יובל לדינה פורת ע' 71-94.

14/11/22 שואת יהודי צפון אפריקה: המקרה של לוב

חובה:

שלמה אברמוביץ'. (2020). *היומן הגנוז ממחנה הריכוז ג'אדו: סיפורה של שואה נעלמה בלוב*, הוצאת ידיעות ספרים. קטעים נבחרים 21-46; 53-65.

רשות:

Nava T. Barazani. (2021). "Hide-and-Seek: The Tale of Three Girls in the Giado Concentration Camp in Libya (1942-1943)," in: *No Small Matter: Features of Jewish Childhood*. Edited by: Anat Helman, Oxford University Press.

אברמסקי-בליי עירית, השפעת מלחמת העולם השנייה על יחסי יהודים-ערבים בלוב ובתוניסיה, חלק א', שורשים במזרח, ג', 1991, עמ' 27-233.

21/11/22 סיום לימודי באור יהודה - ביקור במרכז מורשת יהדות לוב

28/11/22 שואת יהודי צפון אפריקה: המקרה של מרוקו

חובה:

Mohammed Kenbib. (2014). "Moroccan Jews and the Vichy regime, 1940–42," *The Journal of North African Studies*, 19:4, 540-553.

Susan Gilson Miller. "Filling a historical parenthesis: an introduction to 'Morocco from World War II to Independence'," *The Journal of North African Studies* 19(4): 2014, 461-474.

5/12/22 לחיות תחת הכיבוש הנאצי באפריקה- המקרה של יהדות תוניסיה

חובה:

Silverman, Julian. "Jewish Communities in Tunisia during WWII: Impacts of Intergenerational Trauma on Coexistence," *International Journal of Diversity in Organization, Communities & Nations*, 9 (6): 2010, 201-209.

Peterson Terrence. "The 'Jewish Question' and the 'Italian Peril': Vichy, Italy, and the Jews of Tunisia, 1940–2." *Journal of Contemporary History*. 2015;50(2):234-258.

רשות:

Mark W. Willis. "Not liberation, but destruction: war damage in Tunisia in the Second World War, 1942–43," *The Journal of North African Studies* 20(2): 2015, 187-203.

12/12/22 משטר וישי והקולוניות במערב אפריקה

הרצאת אורחת של פרופ' רותי ג'ינאו

חובה:

Ruth Ginio. "Vichy Rule in French West Africa: Prelude to Decolonization?" *French Colonial History* 4: 2003, 205-226.

Martin Thomas. "The Vichy Government and French Colonial Prisoners of War, 1940-1944," *French Historical Studies*, 25 (4): 2002, pp. 657-692.

19/12/22 פליטים יהודים באפריקה – המקרה של הגירוש למאוריציוס

חובה:

Mikel Arieli, R. (2022). "The Jewish Question in the British Colonial Imagination: The Case of the Deportation to Mauritius (1940–1945)," *Jewish Social Studies*

חברת פולפוט. (2020, 15 באוגוסט). "אבודים במאוריציוס," *זמן ישראל*.

<https://www.zman.co.il/137378>

רשות:

Ronit Frenkel & Kirk B. Sides (2016) Exile in Mauritius: colonial violence and Indian Ocean archives, *Critical Arts*, 30:2, 282-294, DOI: [10.1080/02560046.2016.1187793](https://doi.org/10.1080/02560046.2016.1187793)

10. 26/12/22 פליטים יהודים באפריקה- המקרה של קניה

חובה:

Jutta Vinzent. (2020). "The British Internment of Refugees from Nazi Germany in Kenya during World War II," in: Steinberg, S., & Grenville, A. (eds.). *Refugees from Nazi-occupied Europe in British Overseas Territories*. (159-182). Brill Rodopi.

רשות:

Natalie Eppelsheimer. (2019). "Safe Haven in Kenya: First-Person Accounts," in: *Roads Less Traveled*, pp. 85-120. Peter Lang.

2/1/23 מגרמניה לקייפטאון- פליטים יהודים באפריקה שמדרום לסהרה

חובה:

Bradlow, Edna. 'The German Jewish Experience in Cape Town from 1936 to the Present Day'. *Kleio* 26, no. 1 (1 January 1994): 86–67.

Robins, Steven. 'In the Shadows of the Shoah and Apartheid: Recovering Traces of "Difficult Pasts" of German-Jewish Refugees in South Africa'. *Quest. Issues in Contemporary Jewish History* 19 (2021): 46–83.

רשות:

Kissi, Edward. 'Integrating Sub-Saharan Africa into a Historical and Cultural Study of the Holocaust'. *Holocaust Studies* 0, no. 0 (7 September 2021): 1–29.

9/1/23 להיות אפריקאי בגרמניה הנאצית

חובה:

Kesting, Robert (2002). "The Black Experience During the Holocaust". In Peck, Abraham J.; Berenbaum, Michael (eds.). *The Holocaust and History: the Known, the Unknown, the Disputed, and the Reexamined*. Indiana University Press. pp. 358–65.

Lusane, Clarence (2003). *Hitler's Black Victims: The Historical Experiences of European Blacks, Africans and African Americans During the Nazi Era*. New York: Routledge.

16/1/23 שיעור מסכם סמסטר א', הכנה למטלת האמצע

סמסטר ב'

13/3/23 המזרחים והשואה

צפייה ב"זגורי אימפריה" פרק 1 עונה שנייה

http://www.xoox.co.il/clip/show_media.php?id&eq;2083

20/3/23 המזרחים והשואה- עיבוד

חובה:

חנה יבלונקה (2008). *הרחק מהמסילה: המזרחים והשואה*, באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון. קטעים נבחרים.

רשות:

קובי אוז, עבריין צעצוע, קשת, תל-אביב 2002. עמ' 7 – 113 .

27/3/23 רפאל למקין ואמנת האו"ם למניעה והענשה של פשעי רצח עם

חובה:

Dan Stone. "Raphael Lemkin on the Holocaust," In: Dominik J. Schaller & Jurgen Zimmerer (Eds.) *The Origins of Genocide: Raphael Lemkin as a historian of mass violence*. (95-106). London & New York: Routledge.

רז סגל, "ג'נוסייד: אלימות המונית בעולם המודרני", זמנים 138, עמ' 4-15.

רשות:

Dirk Moses. (2010). "Raphael Lemkin, Culture, and the Concept of Genocide," in: Donald Bloxham and Dirk Moses (Eds.) *The Oxford Handbook of Genocide Studies*. (19-41). Oxford University Press.

3/4/23 זיכרון השואה בעידן הדה-קולוניזציה

חובה:

Charles S. Maier. "Consigning the Twentieth Century to History: Alternative Narratives for the Modern Era." *American Historical Review* 165, 3 (2000): 807-830.

Kissi, Edward. 'The Holocaust as a Guidepost for Genocide Detection and Prevention in Africa'. *The Holocaust and the United Nations Outreach Programme Discussion Papers Journal I* (n.d.): 43–55.

רשות:

W. E. B. Du Bois, "The Negro and the Warsaw Ghetto", *Jewish Life* Vol. 6 (May 1952) pp. 14-15.

Juergen Zimmerer, "Colonialism and the Holocaust – Towards an archeology of genocide", *Development Dialouge* no 50, December 2008, pp. 95-124.

17/4/23 יום השואה באוניברסיטה- אפריקה והשואה

24/4/23 זיכרון השואה ומאבקים לשחרור לאומי באפריקה: בין אלג'יריה לדרום אפריקה

חובה:

Michael Rothberg. (2009). "Introduction: Theorizing Multidirectional Memory in a Transnational Age," in: *Multidirectional Memory: Remembering the Holocaust in the Age of Decolonization*, (1-29). Stanford: Stanford University Press.

Michael Rothberg. (2006). "Between Auschwitz and Algeria," *Multidirectional Memory and the Counterpublic Witness*, *Critical Inquiry* 33: 158-184.

רשות:

רוני מיקל אריאלי. "לקרוא את יומנה של אנה פרנק ברובן-אייילנד: אמפתיה, ניכוס והזדהות במאבק באפרטהייד," בתוך: *אמפתיה בהיסטוריה, בחברה ובתרבות*, ירושלים: הוצאת מאגנס.

1/5/23 הנצחת השואה ורצח עם באפריקה: המקרה של דרום אפריקה בזמן

האפרטהייד

חובה:

אלשך, יהונתן. "אפרטהייד כפשע נגד האנושות." *זמנים* 138 (2018): 116-131.
רוני מיקל אריאלי. "תערוכת אנה פרנק בעולם 1929-1945 בדרום אפריקה הדמוקרטית-
סיפורו של פרויקט לאומית" מתוך *לזכור את השואה במדינת האפרטהייד: זיכרון השמדת
יהודי אירופה בתרבות ובשיח בדרום אפריקה 1948-1994*, חיבור לשם קבלת התואר
"דוקטור לפילוסופיה", האוניברסיטה העברית בירושלים, 2018.

רשות:

Lubotzky, A. & Mikel-Arieli, R. (2021) "Anti-Fascist Rhetoric and Cold War Imaginaries: The Liberal and Radical Movements against Apartheid in South Africa (1948-1963)," *The South African Historical Journal*.

8/5/23 הנצחת שואה ורצח עם באפריקה: בין האפרטהייד בדרום אפריקה לרצח העם

ברואנדה

הרצאת אורחת עם טלי נייטס, מנהלת המרכז לשואה ורצח עם ביוהנסבורג

חובה:

Tali Nates. "But, apartheid was also genocide ... What about our suffering?" Teaching the Holocaust in South Africa – opportunities and challenges," *Intercultural Education* 21(S1): 2010, PP. 17-26.

Sodaro, A. (2018). The Kigali Genocide Memorial Centre: Building a "Lasting Peace". In *Exhibiting Atrocity: Memorial Museums and the Politics of Past Violence* (pp. 84-110). New Brunswick, Camden, Newark, New Jersey; London: Rutgers University Press.

רשות:

Gilbert, S. (2016). Remembering the Racial State: Holocaust Memory in Post-Apartheid South Africa. In J. S. Eder, P. Gassert, & A. Steinweis (Eds.) *Holocaust Memory in a Globalizing World* (pp. 199-214). Wallstein Verlag.

15/5/23 בין פיוס להנצחה - רצח העם ברואנדה

חובה:

Mahmood Mamdani. (2001). "Introduction: Thinking about Genocide," in: *When Victims Become Killers: Colonialism, Nativism, and the Genocide in Rwanda*, 3-18, Princeton University Press.

בנימין נויברגר, (2003). "רואנדה 1994 – רצח עם לכל דבר," *היסטוריה*, 12: 33-56.

רשות:

סיגל הורוביץ. "החיים אחרי רצח עם: המשגת הפיוס ברואנדה בעזרת סיפורי חיים," *זמנים* 2017: 132-143.

René Lemarchand (2002) Disconnecting the threads: Rwanda and the Holocaust reconsidered, *Journal of Genocide Research*, 4:4, 499-518.

Wola Soyinka, *The Burden of Memory, the Muse of Forgiveness*, New York and Oxford: Oxford University Press, 1999, 23-92.

22/5/23 מה בין רצח עם ההררו והנאמה לשואת יהודי אירופה?

חובה:

Zimmerer, J. (2005). "The birth of the Ostalnd out of the spirit of colonialism: a postcolonial perspective on the Nazi policy of conquest and exterminationn", *Patterns of Prejudice* 39(2): pp. 197-219.

רשות:

Reinhart Kössler. "From Genocide to Holocaust? Structural Parallels and Discursive Continuities," *Africa Spectrum*. Vol. 40, No. 2 (2005), pp. 309-317.

Zimmerer J. (2008) *Colonial Genocide: The Herero and Nama War (1904–8) in German South West Africa and Its Significance*. In: Stone D. (eds) *The Historiography of Genocide*. Palgrave Macmillan, London.

https://doi.org/10.1057/9780230297784_13

29/5/23 מלחמת ביאפרה – בין שואה לרצח עם

חובה:

Lasse Heerten and A. Dirk Moses, "The Nigeria-Biafra war: postcolonial conflict and the question of genocide", *Journal of Genocide Research*, 16:2-3 (2014), pp. 172-6.

מיכל גבעוני, "למי אכפת [מה לעשות?]? תגובות בישראל על אסון ביאפרה", תיאוריה וביקורת 23 (2003), 66-78.

רשות:

Back, Irit. 'From Biafra to Darfur: The African and Global Discourse on the Holocaust'. *Moreshet; Journal for the Study of the Holocaust and Antisemitism* 18 (2021): 216–40.

5/6/23 רצח העם בדארפור וזיכרון השואה במאבק של מבקשי המקלט מדארפור בישראל

בשנות ה-2000

אירית בק, "ממאבקי קיום לפשעים נגד האנושות: המקרה של דארפור", בתוך יאיר אורון ויצחק לובלסקי (עורכים), ג'נוסייד- בין גזענות לג'נוסייד בעת המודרנית (תל אביב: מכון רוט והוצאת האוניברסיטה הפתוחה, 2010), 103-122.

רוני מיקל-אריאלי. "מבקשי המקלט האפריקאים בישראל: שש סוגות שיח בפולמוס אחד", הגירה 6: 2016, 113-134.

12/6/23 זועות קונגו והשואה

חובה:

Mul, Sarah De. 'The Holocaust as a Paradigm for the Congo Atrocities: Adam Hochschild's King Leopold's Ghost'. *Criticism* 53, no. 4 (2011): 587–606.

רשות:

Wassel, Adam M. "Perpetrator Parables: Simon Wiesenthal's The Sunflower and Joseph Conrad's Heart of Darkness." *CEA Critic*, vol. 76 no. 3, 2014, p. 232-238. Project MUSE, doi:10.1353/cea.2014.0024.

19/6/23 שיעור מסכם והכנה לבחינת הבית

בית משפחה עבודה

פרופ' ניצה ברקוביץ

הנחות היסוד של הקורס ומטרותיו:

ההבחנה וההפרדה בין הבית והמשפחה מצד אחד והעבודה מצד שני צמחו עם המהפיכה התעשייתית והתמסדו במהלך המאה ה-19. יחד איתם קיבלה ההבחנה בין הספירה הביתית והספירה הציבורית את דיוקנה הנוכחי. הבחנות אלה מתקשרות באופן ישיר לסדר המגדרי ומארגנות את הקטגוריות של "נשיות" ו"גבריות". יחד עם זאת, בתקופה הנוכחית מתרחשים תהליכים המטשטשים את הגבולות והמארגנים מחדש את הקטגוריות ומאפשרים משא ומתן מחדש על משמעות של גבריות ונשיות וניסיונות להגדרה מחדשת של קטגוריות תרבותיות אלו. במהלך הקורס אנו נעמוד על תהליכים אלה ונסה להבין כיצד הם באים לידי ביטוי בהקשר הישראלי ובעיתוי הנוכחי, בתקופה של המגיפה העולמית ושעדיין לא נעלמה. אנו איננו יודעים בדיוק את ההשלכות של המגיפה אבל במהלך הקורס ננסה להתייחס לנושא ולהעזר בכתיבה המחקרית הלא רבה שהתפרסמה לאחרונה בנושא. לכן, במהלך השנה יתווספו לרשימה חדשים שהדנים בנושא ואשר רלבנטיים לנושאי הקורס.

חלק מהקורס יוקדש גם ללמידה של מיומנויות אקדמיות וכתיבה מדעית – ניסוח שאלת מחקר, הכרת מאגרי מידע, איתור ספרות רלבנטית, תכנון וביצוע מחקר, כללי כתיבה. בנוסף לכתיבה נלמד גם קריאה: קריאה והבנה של המאמר המדעי. הלמידה תתבצע גם בכיתה וגם במסגרת עבודה עצמאית שלכן בבית

דרישות הקורס:

קריאת חומרי החובה. פרטים יימסרו משיעור לשיעור בהתאם להתקדמות ולעניין. השתתפות בדיונים בכיתה.

השתתפות בהדרכה בספריה לאיתור פריטים ביבליוגרפיים.

הגשת ארבע מטלות שמטרתן רכישת מיומנויות אקדמיות ולהכין אתכן לקראת הגשת המטלה הסופית שהיא כתיבת עבודת מחקר. מועדי הגשת המטלות יתפרסמו בתחילת הסמסטר. לכל המטלות יתפרסמו הוראות מפורטות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 40 }

השתתפות בהדרכה בספריה להכרת מאגרי מידע וחומרים ביבליוגרפיים.

ניתוח של מאמר אקדמי והבנת השימוש בספרות אקדמית. עליכם לקבל ממני אישור על בחירת המאמר. לפני הגשת הניתוח, אנו נדגים בכיתה ניתוח כזה כדי שיהיה ברור למה הכוונה

איתור פריטים ביבליוגרפיים מסוגים שונים באמצעות שימוש במאגרי מידע, כתיבתם בהתאם לכללים, אפיון סוג הטקסט והדרך בה ניתן למצוא אותם. יש לקבל אישור על נושא המחקר לקראת סוף סמסטר א' הצעת מחקר (אורך 2-3 עמודים, לא כולל ביבליוגרפיה) תוגש בשבוע שלאחר חופשת הסמסטר, ביום שני 2.6.2023. יש לעמוד בכל ארבעת המטלות הללו על מנת לעבור את הקורס.

המטלה הסופית: כתיבת עבודת מחקר אמפירית (במתודולוגיה איכותנית או כמותית) על נושא לפי בחירתכם/ם המתקשר לסוגיות שנידונו במסגרת הקורס. תקבלו הוראות מפורטות בהמשך.

הצגת העבודה, מה שהספקתם עד המועד שנקבע (המחצית השנייה של סמסטר ב'), בפני הכיתה לצורך קבלת משוב והתייעצות. עליכן יהיה להציג את הנושא, מדוע בחרתן בו (רציונל אקדמי) שאלות המחקר, השיטה, תחומי הספרות הרלבנטיים וממצאים ראשוניים

(ב) הגשת העבודה הסופית בתאריך בתאריך שנקבע מאוחר יותר

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 41 }

מהלך הקורס:

סמסטר א' וחלקו הראשון של סמסטר ב' יוקדשו להרצאות ולדיונים במאמרים.
חלקו השני של סמסטר ב' יוקדש לפגישות להדרכה אישית, לדיווח על התקדמות בעבודה
והצגת העבודות.

הרכב הציון:

10% השתתפות בדיונים בכיתה

5% ניתוח מאמר

5% מטלות המיומנויות האקדמיות

10% הצעת המחקר

70% העבודה הסופית

שימו לב: אין להשתמש בטלפונים סלולריים במהלך השיעור

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 42 }

יתכנו שינויים ברשימת הקריאה.

אורי רם, שלמה סבירסקי וניצה ברקוביץ. 2021. עורכים. לקסיקון סוציולוגי לעת קורונה. סוציולוגיה ישראלית. כא (2).

מיגדר וניתוח מיגדרי

חנה הרצוג. 2006. מיגדר. מתוך *אי/שוויון* בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. ע' 220-227.
ששון-לוי, אורנה, וחן משגב, 2017. "חקר מגדר בישראל בתחילת המאה ה-21: בין נאו-ליברליזם לבין נאו-קולוניאליזם", מגמות נא(2), 202-165.

צמיחת ההבחנות בין הספירה הביתית לציבורית, בין עבודה לבין בית ומשפחה
אווה אילוז. 2002. בתוך: תרבות הקפיטליזם. האוניברסיטה המשודרת, ע' 41-7.
חנה הרצוג. 1994. פרק 2: נשים ופוליטיקה: השסע בין הפרטי והציבורי. מתוך: *נשים ריאליות*. מכון ירושלים לחקר ישראל. ע' 35-26.
שמיר, מ. 2008. הבית המפוצל: פרטיות ואינטימיות בבית האמריקני במאה התשע-עשרה. זמנים. 26-33.

משפחה ומשפחתיות

פוגל-ביזאוי, סלביה. (2020). האישי, הלאומי, הגלובלי – מבט עכשווי על המשפחות בישראל. *מאזני משפט*, יג, 1-27.
אורנה דונת. 2011. בין עידוד ילודה לבין התנגדות לה. מתוך ספרה: *ממני והלאה: הבחירה בחיים בלי ילדים בישראל*. ידיעות אחרונות. ע' 47-21.
סלביה אן הולט 1987. לידתו של פולחן האימהות. מתוך ספרה: *חיים ששוים פחות*. עם עובד. ע' 267-234.
לינדה גדס 2015. לפוצץ את המשפחה הגרעינית. אלכסון, 16 בספטמבר

תפיסת המשפחה בחברה הפלסטינית בישראל

עבודה

ניצה ברקוביץ'. 1996. על עקרת הבית והחשבונאות הלאומית. *תיאוריה וביקורת*, 9, 189-197.

דבורה ברנשטיין. 2013. בשוק העבודה ובחנות, בבית ובחוץ: חיי עבודה של נשים מהגרות בשוק העבודה הפורמלי והלא פורמלי. מתוך: נשים מהגרות בישראל. בעריכת פנינה מור-טלמון ויעל עצמון. מוסד ביאליק ירושלים. עמ' 87-111.

Motzafi-Haller, Pnina. 2014. Essay: Work, family and life at the margins: How to see from below. *Hagar* 11(2): 127-137.

בטי פרידן. 2006 (1963) הבעייה שאין לה שם. מתוך: *ללמוד פמיניזם: מקראה*. בעריכת דלית באום ואחרות. עמ' 48-61. נמצא on-line

<http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=96026506#8.7124.6.d>
[efaul](#)

בל הוקס. 2002. נשים בעבודה. מתוך ספרה: *פמיניזם זה לכולם*. חיפה: פרדס. עמ' 57-62

Williams, Joan. 2000. "Men are entitled (required) to be ideal worker." In: *Unbending Gender*. Oxford: New York, Oxford University Press. Pp. 25-36.

טשטוש ההבחנות – פרטי ציבורי

אווה אילוז. 2008. אינטימיות קרה: עלייתו של הקפיטליזם הרגשי. 15-62, 150-158. ההקשר הישראלי

דפנה יזרעאלי. 2001. יחסי עבודה משפחה: המקרה של נשים במעמדות הביניים בישראל. "מעשה ידיה": אשה בין עבודה ומשפחה, בעריכת טובה כהן.

מיכל פרנקל, דפנה הקר ויעל ברוידא. 2011. משפחות עובדות בחוק ובמשפט: בין ניאו-ליברליזם לזכויות אדם. *עיונים בתקומת ישראל*. עמ' 682—727

מיטל ערן יונה. מדיניות צה"ל כלפי משפחות הקבע: בין שינוי לשעתוק ע 242

הכלכלה החדשה: ניאו ליברליזם, משפחה ועבודה

סלביה פוגל-ביז'אווי. 2005. "אם טוב כל כך אז למה רע כל כך": ההיבטים המגדריים של הנאו ליברליזם בשוק העבודה בישראל". מתוך *חברה וכלכלה בישראל*, בעריכת אבי בראלי ואחרים. ירושלים: מכון בן צבי ואוניברסיטת בן גוריון, עמ' 183-216.

Leslie A Perlow. "Boundary control: The social ordering of work and family time in a high-tech". *Administrative Science Quarterly*, 43, 2, 328-357

Lewis, J. (2001). The Decline of the Male Breadwinner Model: Implications for Work and Care. *Social Politics*, 8(2), 152-169.

הכלכלה החדשה והחווה המגדרי

מיכל פרנקל. 2010. מתכנתות מחדש את הנשיות? הבניית זהות מיגדרית בתעשיית ההיי-טק בישראל בין הסדר המיגדרי הגלובלי והמקומי. מתוך: *סוציולוגיה של ארגונים* בעריכת ניצה ברקוביץ. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 158-180.

סער, עמליה. 2011. *תעסוקת נשים פלסטיניות בישראל*. (על החווה המגדרי) דו"ח מחקר, אוניברסיטת חיפה.

Hennessy, Judith. 2009. "Morality and Work-Family Conflict in the Lives of Poor and Low-Income Women." *The Sociological Quarterly* 50:557–580.

שרה הלמן. 2013. כיצד קופאיות, מנקות ומטפלות סיעוד הפכו ליזמות: סדנאות מרווחה לעבודה וכינון העצמי הניאו ליברלי. *סוציולוגיה ישראלית*, יד (2), 312-335.

גלובליזציה, הכלכלה החדשה וחווה מגדרי (החדש)

ברברה ארנרייך, וארלי הוכצ'ילד. 2006. מבוא. מתוך *האישה הגלובלית: מטפלות, עוזרות ועובדות מין בכלכלה החדשה*. בעריכת ב. ארנרייך, וא. הוכצ'ילד. תל אביב: בבל. עמ' 7-23

ארלי הוכצ'ילד, 2006. אהבה וזהב. מתוך *האישה הגלובלית: מטפלות, עוזרות ועובדות מין בכלכלה החדשה*. בעריכת ב. ארנרייך, וא. הוכצ'ילד. תל אביב: בבל. עמ' 24-45.

Relocation – משפחות טרנסלאומיות

Kemp, Adriana, and Nelly Kfir, 2016. "Wanted Workers but Unwanted Mothers: Mobilizing Moral Claims on Migrant Care Workers' Families in Israel," *Social Problems* 63(3), pp. 373–394.

הגרעון הטיפולי, עבודת הטיפול, עבודות שקופות

יעל חסון ונגה דגן-בוזגלו. 2019. הגרעון הטיפולי. מרכז אדוה.
יעל חסון. כלכלת הטיפול. מרכז אדוה.

Chatzidakis, Andreas, Jamie Hakim, Jo Litter, & Catherine Rottenberg.
(2020). *The care manifesto: The politics of interdependence*. Verso Books.

אבהות, משפחה ועבודה

האבות החדשים (?)

Halford, Susan. 2006. Collapsing the Boundaries? Fatherhood, Organization and Home-Working. *Gender, Work & Organization* 13 (4), 383–402.

Kvande, Elin. 2009. "Work–life balance for fathers in globalized knowledge work. Some insights from the Norwegian context." *Gender, Work & Organization* 16 (1) 58-72.

מיטל ערן-יונה. 2013. "ארגון יישן" אבות "חדשים" " קצינים לוחמים בין הקריירה הצבאית לאבהות". *מיגדר: כתב עת למיגדר ופמיניזם*, 2: 1-26 (כתב העת מקוון).

דבורה ווגנר. 2015. אבות אברכים: זהויות ותפקידים במשפחה החרדית בישראל. *חקר החברה החרדית*, תשע"ה, 2, 147-168

צפי סער. האם הגבר הוא האמא החדשה? 18.4.2010

http://www.mouse.co.il/CM.articles_item,1018,209,48342,.aspx

בחינה ביקורתית של שיח "הגמישות" ושיח "האיזון" (איזון משפחה עבודה/איזון חיים עבודה קטרין רוטנברג. 2018. עלייתו של הפמיניזם הניאו-ליברלי. תיאוריה וביקורת. גליון 50.

Rottenberg, C. (2014). Happiness and the liberal imagination: How superwoman became balanced. *Feminist Studies*, 40(1), 144-168.

סבים וסבתות, משפחה ועבודה

Thang, Leng et al. 2011. Being a good grandparent: Roles and expectations in intergenerational relationships in Japan and Singapore. *Marriage & Family Review* 47 (8): 548-570.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 46 }

רביד, אפרת. (2013). איזו מין סבתא? השפעות תעסוקת סבתות בשוק העבודה על הבניית התפקיד בקרב נשים יהודיות ממעמד הביניים בישראל [חיבור לשם קבלת תואר מוסמך, אוניברסיטת חיפה].

ניצה ברקוביץ ושלומית מנור. 2022. "הסבתא הפעילה" ו"האם הטובה": סבתות ישראליות בין משפחתיות לניאו-ליברליזם. סוציולוגיה ישראלית שני שילה 18.4.2011. תרופת סבתא: ההורים עובדים והסבים מטפלים בילדים

TheMarker

בית עבודה ומשפחה בתקופת הקורונה

מאמרים בנושאים אלה יעודכנו בהמשך

אתגרים חדשים, פתרונות חדשים, מכשולים חדשים וישנים

עבודה מהבית בזמן הקורונה

עבודת בית בזמן הקורונה

משפחה עבודה בתקופת הקורונה

קוליק, ליאת. 2022. פוסחים על שלושת הסעיפים: מתח, העשרה ואיזון בקרב הורים עובדים ולומדים. סוציולוגיה ישראלית, כ ג (1) עע' 78-108

דפנה יזרעאלי. 1999. המיגדור בעולם העבודה. מתוך מין מיגדר פוליטיקה. בעריכת דפנה יזרעאלי ואחרות. הקיבוץ המאוחד, קו אדום. עע' 167-215.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 47 }

ניצה ברקוביץ. 2007. נשים וגברים של הארגון: רזבט קנטר ויצור הנשיות והגבריות בארגון
העבודה. מתוך: דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מיגדר. בעריכת ניצה ינאי
ואחרות. האוניברסיטה הפתוחה.

החברה בישראל

(מהדורה זמנית)

דוקטור אורי שויד
תשפ"ג 2023-2022

מספר קורס: 102-1-0019-1 (סמסטר א')

צוות הקורס:

ד"ר אורי שויד

גב' יובל הרץ

גב' לירי עוליאל

זמני השיעור והתרגילים

השיעור מתקיים ביום ב' 10:30 – 12:00

תרגילים:

יתפרסמו בהמשך

שעות קבלה:

ד"ר אורי שויד, יום ג' 12:00-13:00, חדר 378,

דואר אלקטרוני: shwed@bgu.ac.il

תאור השיעור ומטרותיו:

השיעור יעסוק בניתוח התכונות האופייניות לחברה הישראלית ובעיותיה המיוחדות החל מהתקופה הטרומ-מדינתית ועד לימינו. המטרה של השיעור להקנות ידע, כלים לניתוח וכן לפתח חשיבה ביקורתית. השיעור יתמקד במבחר שאלות יסוד כגון יחסי מדינה-חברה; הגירה וקליטה; סכסוך וצבא; ושסעים חברתיים. הניתוח יעשה סביב שני צירים עיקריים: שינוי והמשכיות ושילוב והתבדלות.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 49 }

מתכונת השיעור והתרגילים:

השיעור

השיעור יתנהל באמצעות הרצאות פרונטליות וקבוצות תרגיל. מטרת ההרצאות הפרונטליות לפרוש יריעה רחבה של הנושאים השונים. נוכחות בשיעור היא חובה והיא תיבדק.

התרגילים

מטרת התרגילים היא יצירת מסגרת לדיון במאמרים וחיבור המאמרים עם ההרצאות הפרונטליות. במהלך התרגולים נעסוק גם בהכנה למטלות הקורס השונות.
* הסטודנטים מתבקשים להגיע לקבוצה לה נרשמו ולא להחליף קבוצות.

שיטות הערכה

הקורס יעשה שימוש במספר שיטות הערכה: בוחן ידע היסטורי, עבודות, ומבחנים.

בוחן ידע היסטורי -- 12.11.2021

בוחן הידע ההיסטורי מהווה 15% מהציון הסופי. יורכב משאלות בחירה מרובה. היות ומדובר בבוחן אין מועד ב' וחובה לגשת לבוחן בתאריך שנקבע. מי שלא יבחן לא יוכל לסיים את הקורס (מועד מיוחד רק לסטודנטים שקיבלו אישור מוועדת הוראה).
המטרה של הבוחן להביא לידי כך שכל הסטודנטים יישלטו בתהליכים היסטוריים ומושגים מרכזיים בחברה הישראלית החל מהתקופה הטרומ מדינתית ועד ימינו. רובכם למדתם במסגרת ביה"ס התיכון וגם קודם לכן חלקים נרחבים מההיסטוריה של החברה הישראלית ועל-כן, חלק לא מבוטל מהמושגים והתהליכים מוכרים לכם.
רשימת המושגים, רשימת הקריאה, ומקראה עבור הבוחן זמינות במודל.

עבודה

באמצע סמסטר ב' תפורסם עבודה על החומר של סמסטר א' ומה שנספיק בסמסטר ב', ומשקלה 20% מהציון.

מבחנים – בסוף סמסטר א' יערך מבחן מסכם על כל החומר של סמסטר א' ומשקלו 30% מהציון הסופי. בסוף סמסטר ב' יערך מבחן מסכם על כל הקורס ומשקלו 35% מהציון הסופי.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 50 }

ציונים: כמו בכל קורסי החובה, יתבצע תיקון ציונים כך שממוצע הקורס יהיה בין 81 ל-85. במהלך הקורס ידווחו ציונים גולמיים ומתוקננים, הציון הסופי עשוי להשתנות.

הקלטה/צילום תכני הקורס

להלן כללי ההקלטה והצילום שקבעה האוניברסיטה

תלמידים יקרים

הקורס המוקלט/המצולם הוא עבורכם בלבד. צילומו והקלטתו נעשו כדי לסייע לכם בלמידה. הקורס המוקלט/המצולם יעמוד לרשותכם עד תום הסמסטר העוקב לסמסטר בו השתתפתם בו.

אין להעביר את הקלטת הקורס או כל חלק ממנה לאחרים אין להפיצה - בתמורה או שלא בתמורה - או לעשות בה כל שימוש אחר שאינו לימוד עצמי.

מובהר שהאוניברסיטה תראה בחומרה כל פעולה בניגוד לאמור בסעיף 3 לעיל, ופעולה כזאת תחשב הן כהפרת משמעת והן כהפרת זכות יוצרים.

א. המשכיות ושינוי

רשימת קריאה למבחן ידע היסטורי

1. בן ששון חיים הלל (עורך), *תולדות עם ישראל*, כרך ג', תל-אביב, דביר, 1969, עמ'; 262-271; 297-301; 313-319; 340-350
2. *האנציקלופדיה העברית*, כרך 6 (1), ארץ ישראל, ירושלים, ספרית פועלים, תשנ"ג, עמ' 726-748; 766-828
3. סעדון חיים ויואל רפל (עורכים), *במחתרת מארצות האיסלם: פרשיות העפלה והגנה*, ירושלים, מכון בן צבי, 1997, עמ' 25-36.
4. *האנציקלופדיה העברית*, כרך 6 (2), מדינת ישראל, ירושלים, ספריית פועלים, תשנ"ג, עמ' 51-191.
5. *אניטה שפירא*, ככל עם ועם: ישראל 1881-2000, ירושלים, מרכז זלמן שזר, 2014, עמ' 13-33; 327-424.

ב. מחלוקות בסוציולוגיה הישראלית

1. אורי רם, *הזמן של ה'פוסט': לאומיות והפוליטיקה של הידע בישראל*, תל-אביב, רסלינג, 2006, עמ' 71-126

ג. מדינה וחברה

1. יצחק גלנור, דנה בלאנדר, *המערכת הפוליטית בישראל: שנים ראשונות; מבנה מוסדי; התנהגות פוליטית; בעיות לא פתורות; הדמוקרטיה*, תל-אביב, עם עובד, 2013, עמ' 475-521.

2. דני פילק, "אנחנו העם (אתם לא!): פופוליזם מכיל ופופולזם מדיר בישראל", *עיונים בתקומת ישראל*, 2010, 20: עמ' 28-48

ד. ריבוד בחברה הישראלית

1. אורי כהן, נסים ליאון, "לשאלת המעמד הבינוני-המזרחי בישראל", *אלפיים*, 2008, 32, עמ' 83-101.

2. אורנה ששון-לוי, "אבל אני לא רוצה לעצמי זהות אתנית!": גבולות חברתיים ומחיקתם בשיחים עכשוויים של אשכנזיות", *תיאוריה וביקורת*, 2008, 33, עמ' 101-129.

3. דני רבינוביץ, ח'אולה אבו בקר, *הדור הזקוף*, ירושלים, כתר הוצאה לאור, 2002, עמ' 25-79.

4. אמל ג'מאל, "על דפוסי כינון האי-שוויון הלאומי בישראל", אבי בראלי, דניאל גוטווין, טוביה פרילינג (עורכים), *חברה וכלכלה בישראל: מבטי היסטורי ועכשווי*, 2005, ירושלים ושדה בוקר, יד יצחק בן צבי, הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עמ' 145-182.

5. חנה הרצוג, "המשפחה הלוחמת: השפעת הקונפליקט הערבי-הישראלי על מעמד הנשים בישראל", מאג'ד אלחאג, אורי בן אליעזר (עורכים), *בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה*, 2003, חיפה וירושלים, הוצאת הספרים של אוניברסיטת חיפה, פרדס הוצאה לאור, עמ' 401-419.

6. אורית קמיר, "האם בישראל האישי הנשי הוא פוליטי? אפליית נשים מבית, הדרתן במרחב הציבורי וחינוך פוליטי בישראל", ניר מיכאלי (עורך), *כן בבית ספרנו: מאמרים על חינוך פוליטי*, 2014, תל-אביב, הוצאת הקיבוץ המאוחד, הוצאת הספרים של מכון מופ"ת, עמ' 123-151.

7. דיין הילה, "הנאו – ציונות: דיוקן סוציולוגי". תיאוריה וביקורת 2020. 52:87-112.

ה. הגירה עלייה וקליטה

1. אנה פרשיצקי, לריסה רמניק, "דוברי רוסית צעירים בישראל: ניצניה של מחאה אתנית", עיונים בתקומת ישראל, 2017, כרך 27, עמ' 7-49.

2. אורי בן אליעזר, "כושי סמבו, בילי בילי במבו': כיצד יהודי הפך שחור בארץ המובטחת", יהודה שנהב ויוסי יונה (עורכים), גזענות בישראל, 2008, ירושלים, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 130-157.

ו. דת ומדינה

1. גיא בן-פורת ויריב פניגר, "חילון ללא חילוניות: פתיחת מרכזי הקניות בשבת כמקרה בוחן", יוכי פישר (עורכת), חילון וחילוניות: עיונים בין תחומיים, 2015, ירושלים, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, עמ' 222-236.

2. מיכל קראבל-טובי, "עובדי מדינה: הציונות הדתית ומשא הגיור הממלכתי", סוציולוגיה ישראלית, 2016, יח (1), עמ' 7-30.

3. נסים ליאון, "הסיטואציה המזרחית בחברה החרדית בישראל והתגובות לה", 2013, 15, 161-191.

ז. סכסוך, מלחמה וצבא

1. דן הורוביץ, משה ליסק, מצוקות באוטופיה: ישראל - חברה בעומס-יתר, תל-אביב, עם עובד, 1990, עמ' 240-271.

2. ברוך קימרלינג, "מיליטריזם בחברה הישראלית", *תיאוריה וביקורת*, 1993, 4, עמ' 123-140.

יגיל לוי, "המיליטריזציה החדשה של השיח הביטחוני", *עירית קינן ועירית הרבון (עורכות), הביטחון כסוגיה אזרחית*, חיפה, פרדס, 2020, 51-73.

ח. כלכלה וחברה

1. מיכאל שלו, "האם הגלובליזציה והליברליזציה 'נרמלו' את הכלכלה המדינית בישראל?", *דני פילק ואורי רם (עורכים), שלטון ההון: החברה הישראלית בעידן הגלובלי*, תל-אביב, הוצאת הקיבוץ המאוחד ומכון ון ליר בירושלים, 2004, עמ' 84-115.

2. דניאל ממן, "שינויים מבניים ב'כלכלה הגדולה' ובקבוצות העסקיות בישראל", *משפט ועסקים*, 2008, כרך ח, 123-157.

החברה הפלסטינית הערבית בישראל:

בין לאומיות לאזרחות

ד"ר מהא כרכבי-סבאח

קורס בחירה (שנתי) 4 נק"ז, יום ב' 12-14

שעת קבלה, בתיאום מראש, חדר 360, בניין 72

פרטי הקורס

דרישות קדם	אין.
תקציר הקורס בעברית	<p>הקורס נועד לבחון סוגיות הנוגעות למעמדו של המיעוט הפלסטיני בישראל, המדיניות כלפיו, קשריו עם הרוב היהודי, עם שאר הפלסטינים והעולם הערבי. באופן ספציפי, מטרת הקורס היא לדון במורכבות מעמדו האזרחי כמיעוט אתני במדינה יהודית, במאפייניו החברתיים, הכלכליים והפוליטיים. בסוף הקורס, הסטודנט/ית יבין/תבין את המורכבות של יחסי מיעוט ורוב בהקשר של האוכלוסייה הערבית בישראל, ידע/תדע את מהות וכיוון השינויים החברתיים, הכלכליים והפוליטיים שעברו על האוכלוסייה הערבית מאז שנת 48 ועד היום הזה והדינמיקה הקיימת בין המיעוט הערבי לבין המדינה בשנים האחרונות.</p>
תקציר הקורס באנגלית	<p>The course intends to discuss issues relating to the status of the Palestinian-Arab minority in Israel, their relationship with the Jewish majority and with the rest of the Palestinians and the Arab world. Specifically, the purpose of the course is to discuss the social, economic, and political aspects of Arab society in the context of minority-majority relations, and to introduce the changes that Arab society have undergone since the year 48 until today.</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 56 }

מטרות/יעדי הקורס	להציג בפני הסטודנטים/ות את מאפייניה החברתיים, כלכליים ופוליטיים של החברה הערבית פלסטינית בישראל, ולדון במאפיינים אלו בהקשר של מעמדם של הפלסטינים כמיעוט לאומי במדינת ישראל. במהלך הדיון, דגש יושם על השינויים שהתרחשו מאז הקמת המדינה עד יום זה, במטרה להרחיב את הידע אודות הדינמיקה הקיימת בין שינויים חברתיים למעמד פוליטי.
שיטת ההוראה	הקורס ישלב הרצאות פרונטאליות, פרזנטציות של סטודנטים/ות, דיונים בכיתה וקטעי סרטים רלוונטיים.
דרישות הקורס/מטלות	השתתפות פעילה בשיעורים. קריאת חובה של המאמרים הנידונים בכיתה. הצגת רפרט בפני הכיתה. 4. מבחן מסכם בסוף כל סמסטר
הרכב הציון	20% - מטלת אמצע סמסטר (מטלה אחת לכל סמסטר) 20% - בוחן סוף סמסטר 60% - מבחן בית מסכם בסוף סמסטר
נוכחות	חובת נוכחות ב-12 מפגשים מתוך 14 בכל סמסטר במקרה והלימודים יתקיימו באופן מקוון הנוכחות מתקיימת עם מצלמה פועלת.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 57 }

תכנית הקורס - נושאי הלימוד לפי שבועות

שבוע	נושא ההרצאה
שבוע 1	הפלסטינים אזרחי מדינת ישראל: מרוב למיעוט
שבוע 2	משבר הזהות
שבוע 3	היבטים דמוגרפיים: שינויים לאורך זמן
שבוע 4	היבטים דמוגרפיים: שינויים לאורך זמן- המשך
שבוע 5	הפסיפס העדתי
שבוע 6	שינויים חברתיים: השכלה
שבוע 7	שינויים במשפחה וביחסי המגדר
שבוע 8	שינויים במשפחה וביחסי המגדר
שבוע 9	שינויים במשפחה וביחסי המגדר
שבוע 10	מעמד בפוליטיקה הארצית
שבוע 11	מעמד בפוליטיקה הארצית
שבוע 12	אופייה של הפוליטיקה המקומית
שבוע 13	הרצאת אורח
שבוע 14	פוליטיקה מקומית ומגדר
שבוע 15	המעמד הכלכלי של הערבים- שינויים לאורך זמן
שבוע 16	המעמד הכלכלי של הערבים
שבוע 17	המעמד הכלכלי של הערבים- עוני ואבטלה
שבוע 18	המעמד הכלכלי: דפוסי תעסוקה של הנשים
שבוע 19	דפוסי תעסוקה של הנשים הערביות
שבוע 20	הרצאת אורח
שבוע 21	יחסי יהודים-ערבים: מבט לעתיד
שבוע 22	סיכום

רשימת קריאה לפי נושאי הלימוד (פריטים המסומנים ב * הם פריטי רשות)

מעמדם של הפלסטינים בישראל אחרי קום המדינה: מרוב למיעוט

הפלסטינים אזרחי מדינת ישראל: מרוב למיעוט

Rouhana, N. & Sabbagh-Khoury, A. 2014. Settler-colonial Citizenship: Conceptualizing the Relationship between Israel and its Palestinian Citizens.

***Settler Colonial Studies* 5(3): 205-225.**

קימרינג, ב' ברוך ומגדל, י', 1999. **פלסטינים עם בהיווצרותו**. הוצאת כתר, עמ' 145-167.

*רבינוביץ, ד', 1993. "נוסטלגיה מזרחית: איך הפכו הפלסטינים לערביי ישראל". **תיאוריה**

וביקורת, 4: 141-151.

משבר הזהות:

Ghanem, A. & Khatib, I. 2017. Israeli National Security as an Extended Paradigm and the Palestinian Minority's Shrinking Citizenship. ***Citizenship Studies Journal* 21(8), 889-902.**

Jamal, A. 2017. In the shadow of the 1967 war: Israel and the Palestinians, ***British Journal of Middle Eastern Studies*, 1-17.**

היבטים דמוגרפיים : שינויים לאורך זמן

Schellekens, J. & Atrash, A. 2018. Religiosity and marital fertility among Muslims in Israel, ***Demographic Research*, 39: 911-926.**

ח'מאסי, ר', 2011. "דמוגרפיה, הנדסת דמוגרפיה והשיח הדמוגרפובי", בתוך: ספר **החברה**

הערבית בישראל 4: אוכלוסייה, חברה, כלכלה. מכון ואן ליר בירושלים, הוצאה הקיבוץ

המאוחד, עמ' 13-25.

*חליחל, א', 2005. "שינויים דמוגרפיים באוכלוסייה הערבית בישראל מאז שנות

החמישים". בתוך חידר עזיז (עורך), ספר **החברה הערבית בישראל 1: אוכלוסייה, חברה,**

כלכלה. מכון ואן ליר בירושלים, הוצאה הקיבוץ המאוחד, עמ' 170-149.

הפסיפס העדתי

*קופמן, א', 2012. "מאפיינים דמוגרפיים ונגישות למשאבים על פי חלוקה עדתית". בתוך ש' משעל, א' קופמן, ח' אבו-בקר וע' סער (עורכים). **החברה הערבית בישראל**. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 13-23.

*Daphne, T. 2002. "The Christians in Israel: Aspects of Intergration and the Search for Identity in a Minority within a Minority", in Moshe Maoz and Gabriel Sheffer, **Middle Eastern Minorities and Diasporas** London: Sussex Academic Press, pp. 124-152.

מגמות חברתיות: שינוי לעומת שימור

השכלה- שינויים לאורך זמן

Arar, Kh. & Haj-Yehia, K. 2016. "Trends in higher education among Palestinian Arab Minority in Israel", in Khald Arar and Kussai Haj-Yehia, **Higher Education and the Palestinian Arab Minority in Israel** Palgrave Macmillan, 41-72.

*אל חאג', מ', 2003. "קידום ההשכלה הגבוהה בקרב האוכלוסייה הערבית בישראל". בתוך: שמואל שי ונעמיקה ציון (עורכים). **חינוך וצדק חברתי בישראל: על שוויון הזדמנויות בחינוך**. ירושלים: מכון ואן ליר. עמ' 31-43.

המשפחה הפלסטינית ערבית בישראל ויחסי המגדר בתוכה

Abu-Baker, K. 2016. Gender Policy in Family and Society among Palestinian Citizens of Israel: Outside and Inside Influences. In Ben-Rafael, E., Schoeps, J., Sternberg, Y. and Glöckner, O. (Eds.). **Handbook of Israel: Major Debates**. Chap. 27, pp. 453-473. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg.

*אבו-בקר, ח', 2009. "רווחה, מודרנה ומסורת: התמודדותן של נשים פלסטיניות בישראל עם שינויים במסגרת חייהן" בתוך עאדל מנאע (עורך), **ספר החברה הערבית בישראל 2: אוכלוסייה, חברה, כלכלה**. ירושלים ותל-אביב: מכון ון-ליר הוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 350-384.

סבאח-כרכבי, מ', 2022. "המשאבים שלה או המשאבים שלו? חלוקת העבודה הביתית במשפחות הפלסטיניות בישראל", **סוציולוגיה ישראלית**

סבאח-כרכבי, מ', 2017. "נישואין הומוגמיים בהשכלה בקרב האוכלוסייה הערבית-פלסטינית בישראל", *סוציולוגיה ישראלית*, יט(1), 92-119.

מעמדם הפוליטי של הערבים בישראל:

מוביליזציה פוליטית

אגבריה, א. ומוסטפה, מ. "אתגור גבולות האזרחות הישראלית והלאומיות הפלסטינית בשיח החזנות של הפלסטינים בישראל" *מדינה וחברה* 7 (1), 2010 (כרך מיוחד על החזון העתידי). עמ' 37-58.

* אלחאג', מ'. 2000. "זהות ואוריינטציה בקרב הערבים בישראל: מצב של פריפריה כפולה". בתוך רות גביזון ודפנה הקר (עורכים) *השסע היהודי-ערבי בישראל: מקראה* (עמ' 13-33). ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה.

חיידר, עזיז. (2021). *מעמד הביניים הערבי-פלסטיני בישראל*. מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 186-206.

רבינוביץ, ד' ואבו בקר, ח', *הדור הזקוף*, ירושלים: כתר, 2002. (עמודים ייקבעו בהמשך)

מעמדם של הפלסטינים בפוליטיקה הארצית

Ali, N. 2021. The Raa'm Enigma and the religious gamble: An informed reading of the Palestinian Arab community or groping in the dark.

ג'מאל, א', 2006 "תת-ייצוג והשתתפות פוליטית לא אפקטיבית של האזרחים הערבים בישראל", בתוך: שלמה חסון ומיכאיל קרייני (עורכים), *חסמים בפני שוויון הערבים בישראל*, ירושלים: מכון פלורסהיימר למחקרי מדיניות, עמ' 125-140.

*גאנם, א', 2001. "מפלגות זרמים אידיאולוגים בקרב המיעוט הערבי-פלסטיני בישראל", *מדינה וחברה*, 1/1, עמ' 89-114.

*שחאדה, מ'. 2013. "הצבעה כביטוי לאינטרס קולקטיבי. המצביעים הערבים בבחירות 2013", בתוך, מיכל שמיר, *הבחירות בישראל 2013*, עמ' 225-254. המכון הישראלי לדמוקרטיה.

אופייה של הפוליטיקה מקומית

Inter-Agency Task Force on *Israeli Arab Issues, 2018 Local Elections – Preliminary Results in Arab Society* (November 2, 2018):
<http://www.iataskforce.org/activities/view/805>

*מוסטפא, מ', 2005. "הבחירות המקומיות בקרב המיעוט הערבי פלסטיני בישראל: התחזקותה של החמולה ושקיעת המפלגות", **הבחירות המוניציפאליות ביישוב הערבי והדרוזי: חמולתיות, עדתיות ומפלגתיות**, בעריכת א' רכס וש' אוסצקי-לזר, תל-אביב: אוניברסיטת תל-אביב, מרכז משה דיין לחקר המזרח התיכון ואפריקה, עמ' 18-24.
סבאח-כרכבי, מ'. והרצוג, ח'. 2020. "בין זהות לאומית, אזרחית ומגדרית: פער מגדרי בעמדות ובהצבעה בקרב האוכלוסייה הפלסטינית בישראל", **פערים מגדריים בפוליטיקה בישראל**, בעריכת מ, שמיר, ח, הרצוג ונ, חזן, הוצאת מכון ון ליר, עמ' 134-168.

מעמד הכלכלי של הערבים בישראל: אינטגרציה לעומת סגרגציה

מעמד הכלכלי של הערבים בישראל

Khattab, N. and Miaari, S. 2013. The Occupational mismatch amongst Palestinians and Jews in Israel. **Research in Social Stratification and Mobility**, 34, 1-13.

Yaish, M. and Gabay-Egozi, L. 2021. Cumulative Disadvantage Dynamics for Palestinian Israeli Arabs in Israel's Economy. **Sociology**,

אנדבלד, מ. ודהן, מ. 2019. חידת העלייה בשיעור העוני של משפחות ערביות, **ביטחון סוציאלי**, עמ' 25-57.
חיידר, עזיז. (2021). מעמד הביניים הערבי-פלסטיני בישראל. מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד, עמ' 67-78, 90-104.

*מיעארי, ס'. 2007. הדינמיקה של אבטלה בקרב הערבים בישראל. בתוך, גרא, ר' (עורך) **ספר החברה הערבית בישראל** (2), עמ' 393-432.

דפוסי תעסוקה של הנשים הערביות

ח'טאב, נ', 2009. "לא קל להיות אישה פלסטינית ערבייה בישראל- קנסות מגדריים, אתניים ודתיים בשוק התעסוקה". **נשים ערביות בישראל, תמונת מצב ומבט לעתיד**, בתוך הרץ-לזרוביץ, עזאיזה, אבו-בקר וג'אנם (עורכים), רמות, אוניברסיטת תל-אביב, עמ' 319-336.

Abu-Rabia-Queder, S. 2017. The biopolitics of declassing Palestinian professional women in a settler-colonial context. *Current Sociology*, 1-18.

Yunai, Y. and Kraus, V. 2017. The role of the state and the pliability of tradition: Israeli Palestinian and Middle-Eastern Jewish women in the labor force. *Research in Social Stratification and Mobility*, 50, 29-39.

יחסי יהודים-ערבים: מבט עתידי

סמוחה, ס', 2019. לא שוברים את הכלים: מדד יחסי ערבים-יהודים בישראל 2019. אוניברסיטת חיפה. עמודים 17-27, 161-180.

*אלחאג' מ', 2003. "חינוך בצל הקונפליקט – הגמוניה תרבותית לעומת רב תרבותיות נשלטת", בתוך: מאג'ד אלחאג' ואורי בן-אליעזר (עורכים). **בשם הביטחון, סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה**. חיפה: אוניברסיטת חיפה. עמודים 295-328.

הפוליטיקה של הפורנוגרפיה

ד"ר יעלה להב-רז

יום א' 16:15-17:45

lahavraz@bgu.ac.il

שעת קבלה: בתיאום מראש.

תיאור הקורס

הקורס יעסוק בהיסטוריה של הפורנוגרפיה ובוויכוחים התאורטיים-פוליטיים סביב סוגיית הפורנוגרפיה. במהלך הקורס נבחן את שדה הפורנוגרפיה כחלק מניבון שדה המיניות הרחב תוך התמקדות במחלוקת בין זרמים פמיניסטים תיאורטיים סביב סוגיה זו. האם פורנוגרפיה היא בגדר פגיעה בנשים, אקט של אלימות כלפי נשים כפרטים וכקבוצה או שיש באמצעותה לייצר הבניות אלטרנטיביות של מגדר ומיניות. במהלך הקורס נבחן טקסטים תאורטיים כמו גם טקסטים תרבותיים משדות מגוונים כגון אמנות, שירה, ספרות וקולנוע.

דרישות הקורס ומבנה הציונים

10% נוכחות סדירה, קריאה שוטפת של המאמרים לפני השיעור ונוכחות פעילה.

20% מטלת אמצע.

70% מטלה מסכמת-הנחיות ימסרו במהלך הסמסטר

שיעורי הקורס

הערה: יתכנו שינויים בסדר השיעורים וברשימת הקריאה.
שיעור פתיחה: היכרות עם עולם המושגים ודרישות הקורס.
הקדמה: השיח ההיסטורי אודות מיניות
מילט, ק' ([1970]2006). תיאוריה של פוליטיקה מינית. בתוך: ד', באום ואחרות (עורכות).
ללמוד פמיניזם: מקראה (עמ' 67-101) מגדרים: הוצאת הקיבוץ המאוחד: תל אביב.
פוקו, מ' (2003). מדע המין. בתוך: תולדות המיניות-הרצון לדעת. (עמ' 39-54). הקיבוץ
המאוחד: תל אביב.
קריאת רשות:
איריגארי, ל' (2003). מין זה שאינו אחד. (עמ' 15-26). רסלינג: תל אביב.
פוקו, מ' (2008). ארוטיקה. בתוך: תולדות המיניות: השימוש בתענוגות. (עמ' 167-203).
רסלינג: תל אביב.

פורנוגרפיה-היסטוריה והגדרות

Andrews, D. (2012). Toward A More Valid Definition of Pornography". *The Journal of Popular Culture*, 45(3): 457-477.

קריאת רשות:

D'Orlando, F. (2011). The Demand for Pornography. *Journal of Happiness Studies*, 12: 51–75

פורנוגרפיה, דמוקרטיה וחופש הביטוי

בן-נתן, ס' (2013). חופש הביטוי, גזענות ופורנוגרפיה: הערה לפסק הדין בעניין ערוץ פלייבוי. בתוך: א', הרצוג וא', שדמי (עורכות). *בשר ודמים: זנות, סחר בנשים ופורנוגרפיה בישראל*. (עמ' 259-270). פרדס: חיפה.

קריאת רשות

הרצוג, א' ושירן, ו' (2013). פורנוגרפיה בין הון, שלטון ועיתון. בתוך: א', הרצוג וא', שדמי (עורכות). *בשר ודמים: זנות, סחר בנשים ופורנוגרפיה בישראל*. (עמ' 271-295). פרדס: חיפה.

גישות פמיניסטיות תיאורטיות לפורנוגרפיה
דבורקין, א' (2005). פרק 5: בעלות. בתוך: משגל. (עמ' 78-94). בבל: תל אביב.
זיו, ע' (2004). בין סחורות מיניות לאובייקטים מיניים: המחלוקת הפמיניסטית על
פורנוגרפיה. תיאוריה וביקורת 25, 163-194.
מקינן, ק' (2006[1990]). מיניות, פורנוגרפיה ושיטה: "הנאה תחת הפטריארכיה". בתוך: ד',
באום ואחרות (עורכות). ללמוד פמיניזם: מקראה. (עמ' 376-414). מגדרים: הוצאת הקיבוץ
המאוחד: תל אביב.
קריאת רשות

Ciclitira, K. (2004). Pornography, Women and Feminism: Between Pleasure
and Politics. *Sexualities*, 7(3): 281–301.

Cawston, A. (2019). The feminist case against pornography: a review and re-
evaluation, *Inquiry*, 62(6): 624-658.

Stewart, R.S. (2019). Is Feminist Porn Possible? *Sexuality & Culture*, 23:254–
270

פורנופיקציה של התרבות

וולף, נ' (2004). מין. בתוך: מיתוס היופי-על השימוש בייצוגים של יופי נגד נשים. (עמ' 124-
165). הקיבוץ המאוחד (מגדרים): תל אביב.

Dines, G. (2010). Chapter 1: "Playboy, Penthouse and Hustler-Paving the way
for today's porn industry". In: *Pornland-How porn has hijacked our sexuality*.
Beacon Press: Boston.

קריאת רשות:

זיו, ע' (2018). מחשבות על פורנוגרפיה, כתיבה ופמיניזם. תיאוריה וביקורת, 50: 151-19.

Attwood, F. (2006). 'Sexed Up: Theorizing the Sexualization of Culture'.
Sexualities, 9(1): 77-94.

Mulholland, M. (2011). When porno meets hetero-Heteronormativity and the
Pornification of the Mainstream. *Australian Feminist Studies*, 26(67): 119-135.

פורנוגרפיה ואומנות

ספרינקל, א' (2004). אמנות פוסט פורנו. בתוך: פוסט פורנו מודרניסטית-25 שנותי כזונת מולטימדיה (עמ' 106-167). ת"א: הוצאת אסיה.

קריאת רשות:

Levinson, J. (2005). Erotic Art and Pornographic pictures. *Philosophy and Literature*, 29(1): 228-240.

Mag Uidhir, C (2009). Why pornography can't be art. *Philosophy and Literature* 33(1), 193-203.

הזדמנויות חדשות- פורנוגרפיה עבור נשים, על ידי נשים.

זיו, ע' (2013). פורנוגרפיה נשית כאתר של שכתוב מגדרי. בתוך: מחשבות מיניות-תיאורית קווירית, פורנוגרפיה והפוליטיקה של המיניות. (עמ' 163-184) רסלינג: תל אביב.

Schauer, T. (2005). Women's porno: The heterosexual female gaze in porn sites "for women". *Sexuality & Culture*, 9(2): 42-64.

מאמרי רשות:

Corsianos, M. (2007). Mainstream Pornography and "Women": Questioning Sexual Agency. *Critical Sociology* 33: 863–885.

שיעור 11: הזדמנויות חדשות-פורנוגרפיה קווירית

זיו, ע' (2013). בת לוקחת בן: סקס קווירי והזדהות חוצת מגדר בפורנוגרפיה לסבית. בתוך: מחשבות מיניות-תיאורית קווירית, פורנוגרפיה והפוליטיקה של המיניות. (עמ' 201-215) רסלינג: תל אביב.

DeGenevieve, B. (2007). Ssspread.com- The hot bods of queer porn. In: K. Jacobs, M. Janssen & M. Pasquinell (Eds.) *C'Lickme-A Netporn Studies Reader* (pp. 233-238). Institute of Network Cultures. Paddiso: Amsterdam.

קריאת רשות:

Matebeni, Z. (2012) Queer(ing) porn - A conversation, *Agenda*, 26(3): 61-69.

שיעור 12: פורנוגרפיה, מעמד וגזע

Miller-Young, M. (2014). Introduction: Theorizing Black Women's Sexual Labor in Pornography. In: *A Taste for BROWN SUGAR- Black Women in Pornography*. (pp.1-23). Duke University Press Durham and London.

Hendrik, T. (2014). Race and desire in the porno-tropics: Ethnographic perspectives from the post-colony. *Sexualities*, 17(1/2): 213–229.

קריאת רשות:

Nash, J.C. (2014). 3-Race-Pleasures. Sexworld and the Ecstatic Black Female Body. In: *The Black Body in Ecstasy* (pp.83-106). Duke University Press Durham and London.

Miller-Young, M. (2014). Black Female Sexuality at the Convergence of Hip Hop. In: *A Taste for BROWN SUGAR- Black Women in Pornography*. (pp.142-180). Duke University Press Durham and London

שיעור 13: שיעור מסכם-השלמות והנחיות לעבודה המסכמת.

זיכרון השואה במאה ה-21: מבט אנתרופולוגי

קורס בחירה ב.א. – סמסטר ב' תשפ"ג

יום ראשון 14-16

מרצה: פרופ' ג'קי פלדמן.

טלפון ומייל: 08-647-2083, ifeldman@bgu.ac.il

בנין 72 חדר 382

זיכרון העבר משחק תפקיד מרכזי בעיצוב ההווה. הקורס ינתח את הצורות המשתנות של זיכרון השואה, ייצוגה והנצחתה. בין התופעות שייחקרו: סוגי עדות, טקסי ואתרי הנצחה, תיירות שואה, מוזיאונים, ביקורים בפולין, השואה במדיה דיגיטלית, בדיחות שואה, והפוליטיקה של השואה בישראל. הקורס יעודד מבט השוואתי בין צורות זיכרון השואה בארץ לאלו הבמדינות אחרות. נחקור גם איך זיכרון השואה מתכתבת עם מקרים אחרים של רצח עם, אלימות המונית, וטראומה. הקורס מתבסס על הששתפות פעילה של סטודנטים שיעלו שאלות על מאמרים ואתרי אינטרנט (או תגובות לשאלות) במודל, שיהוו בסיס לדיון בכיתה. כל סטודנט יציג מאמר רשות אחד בכתב ובכיתה ויכתוב עבודה המבוססת על מחקר אמפירי שיוצג גם בכיתה במהלך השנה.

מילות מפתח: זיכרון קולקטיבי, שואה, רצח עם, הנצחה, טראומה, עדות, מדיה, פוליטיקה של זיכרון

The memory of the past plays a central role in the collective work of culture. The course will critically evaluate the changing forms of Holocaust testimony, representation and commemoration. Among the phenomena to be studied are: ceremonies, Holocaust tourism and museums, the Holocaust in digital media, Holocaust humor, and the politics of genocide in Israel. The course will also comparatively explore other commemorations of mass violence, trauma,

and genocide. Students will participate in an excursion to a Holocaust museum, summarize and present articles in class and write an empirically-based final paper, to be presented in several stages.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 70 }

חובות הקורס ומבנה הציון:

נוכחות חובה והשתתפות פעילה בכיתה (כולל העלאה למודל של 8 שאלות/תשובות על מאמרי החובה + אתרי אינטרנט לפני השיעור) (10%).
הצגת מאמר רשות אחד בכיתה ובכתב במהלך השנה (10%). בראשית השנה יימסרו הנחיות להצגת המאמר.
השתתפות בסיום + כתיבת דו"ח אנליטי (5%).
עבודת סיום על אתר/פרקטיקה של זיכרון שואה/רצח-עם הכוללת מרכיב אתנוגרפי או ראיונות. הנושא ייקבע לאחר התייעצות איתי. העבודה המחקרית הראשונית תוגש בכתב באמצע הסמסטר. העבודה המתקדמת תוצג בעל פה בכיתה ובכתב לקראת סוף הסמסטר (15%) ותוגש במהלך הקיץ (60%).

פירוט התכנים:

השיעור יפרט גישות שונות לזיכרון הקולקטיבי של שואה ורצח עם. בעוד שרוב השיעורים יעסקו בזיכרון השואה, ייעשו השוואות עם זיכרון של אירועי רצח עם אחרים.
מבין השאלות שנדון בהן: איך משקפות ומבנות פרקטיקות הנצחה וחינוך הבנות ושינויים היסטוריים בחברה הישראלית ובתרבותה? האם כל הזכרים שווים? מה הקשר בין הזיכרון האישי, המשפחתי והלאומי? איך שינויים תרבותיים, כוחות פוליטיים עולמיים, פוליטיקה של זהויות, ומעבר בין-דורי (מות אחרון העדים) משפיעים על זיכרון שואה ורצח עם? האם הדרכים לזכור, הכורח לזכור והחובה לזכור דומים בתרבויות שונות? איך משתנים פרקטיקות של זיכרון בעקבות שינויים בטכנולוגיה, כמו טלפונים חכמים, משחקי שואה ומדיה חברתית?

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 71 }

מס' שיעור	תאריך	נושא	קריאת חובה – בהמשך יסומן מאמר אחד (או שניים קצרים) בכל שבוע כמאמר(י) חובה. היתר – מאגר של מאמרי רשות, שאחד מהם יוצג בכיתה (ע"י סטודנט אחד).
1	12.3	מבוא – שואה ורצח עם - הגדרות.	<u>סגל - ג'נוסייד</u> <u>אורון - ג'נוסייד - הגדרות</u> <u>חוק יד ושם</u> Sanford, V. (2009). WHAT IS AN ANTHROPOLOGY OF GENOCIDE?
2	19.3	זיכרון קולקטיבי וזיכרון אישי	<u>Assmann, A. - Memory - Individual - Collective</u> <u>נורה - מחוזות זיכרון</u>
3	26.3	הפוליטיקה של זיכרון השואה בארץ	<u>Lustick - Four Constructions</u> <u>באואר - המטס מעל אושוויץ</u> <u>Friedlander - Memory of the Shoah in Israel - Bauman - victims by proxy</u> זרטל – האומה והמוות
4	16.4	השואה כנרטיב בינלאומי	<u>Levy and Sznaider - Cosmopolitan Memory of the Shoah</u> <u>Rothberg – Multidirectional Memory - p. 1-28.</u>
5	23.4	השואה ופוליטיקה של זהויות בגרמניה	Ozyurek - Muslim minorities, Germany, Holocaust memory

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 72 }

<p>נא לצפות בסרט של יעל ברתנא, "חומה ומגדל" _____ . <u>יעל ברתנא - חומה ומגדל קישור לאתר אינטרנט</u> <u>Zulewska - Polish-Israeli relations on</u> <u>current Shoah memory laws</u> <u>יאן גרוס - שכנים - עמ' 29-43, 133-134??</u></p>	<p>השואה ודמות היהודי בפולין היום</p>	<p>30.4</p>	<p>6</p>
<p>Pinchevski - Trauma and Media <u>Kidron - Comparing Jewish-Israeli and</u> <u>Canadian-Cambodian legacies of trauma</u> Vamik – Transgenerational Transmissions and Chosen Traumas קלרמן, נ' (2007). העברה של טראומת השואה, עמ' 286 - 303.</p>	<p>עדות, טראומה, ומעבר בין-דורי של טראומה</p>	<p>7.5</p>	<p>7</p>
<p>בשיר, בשיר ועמוס גולדברג. 2016. "מבוא: על האפשרות לדבר את השואה והנכבה יחד", עמ' 7-18. "הרהורים על זיכרון, טראומה ולאומיות בישראל/ פלסטין", עמ' 19-52,</p>	<p>שואה ונכבה</p>	<p>14.5</p>	<p>8</p>
<p>Cole, Tim. 2004, "Nativization and Nationalization: A Comparative Landscape Study of Holocaust Museums in Israel, the US and the UK", <i>Journal of Israeli History</i> 23/1: 130-145. Goldberg, Amos. 2012. The 'Jewish Narrative' in the Yad Vashem Global Holocaust Museum. <i>Journal of Genocide Research</i>, 14(2), 187–213. *James Young. 1993. <i>The Texture of Memory: Holocaust Memory and Meaning</i>, New Haven: Yale University Press, pp. ??.</p>	<p>מוזיאונים לשואה ו-VR: ביקור ב"אות ועד" ו"ביד מרדכי"</p>	<p>21.5 או 19.5</p>	<p>9</p> <p>הסיוור יתחיל בבוקר וייערך כ-6 שעות</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 73 }

<u>Reynolds - Consumers or Witnesses?</u>			
	הצגת עבודה בכיתה	28.5	10
	הצגת עבודה בכיתה	4.6	11
	הצגת עבודה בכיתה + סיכום	11.6	12
נא לצפות ולדווח על יצוג השואה באמצעי מדיה דיגיטלים Feldman, J. & Norma Musih. 2022. "Selfies in Auschwitz: Popular and Contested Representations in a Digital Generation", <i>Memory Studies</i> , January. <u>Benzaquen - Holocaust Testimony on Social Media</u> <u>Kansteiner - Holocaust in 21st Century</u> <u>Shandler - Holocaust Memory in a Digital Age</u> <u>קישור לאתר אינטרנט - podcastasa</u>	שואה ומדיה חדשה	18.6	13
Patt - Yad Vashem you so fine TAGLIT YAD VASHEM https://vimeo.com/35660324 האם העם היהודי לא סבל מספיק? https://www.facebook.com/ynetarbut/posts/1321824214509387/ Zandberg - Critical Laughter	נושא אלטרנטיבי אפשרי הומור על השואה		

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 74 }

מאגר ביבליוגרפיה

המאגר כולל מאמרי חובה ומאמרי רשות (להצגה בכיתה או כמקורות לעבודות), גם כאלו שאינם מופיעים בסילבוס.

מאמרי החובה יקובצו למקראה שניתן יהיה לרכוש באקדמון.

- Aarons, Victoria and Alan L. Berger. (2017). *Third-Generation Holocaust Representation: Trauma, History, and Memory*, Northwestern University Press,
- Alexander, Jeffrey. The Social Construction of "Holocaust" and Other Mass Murders, <https://www.youtube.com/watch?v=-558b9FIQIY>
- Assmann, Aleiada. (2006). Memory, Individual and Collective, In R.E. Goodin & C. Tilly (Eds.), *The Oxford handbook of contextual political analysis* (pp. 210-224). New York: Oxford University Press
- Assmann, Jan. (2006). "Introduction: What is 'Cultural Memory'?" in J. Assmann, *Religion and Cultural Meaning*, Stanford University Press, Stanford, pp.1-30.
- Bar-On, Dan. 'Multigenerational Perspectives on Coping with the Holocaust Experience: An Attachment Perspective for Understanding the Developmental Sequelae of Trauma across Generations', *International Journal of Behavioral Development*, 22, 1998: 315-338.
- Benzaquen, Stephane. (2015). Post, Update, Download: Social Media and the Future of Auschwitz Remembrance In: *Auschwitz Heute - Dzisiaj – Today*. Memorial book project of the BPB (Bundeszentrale für politische Bildung), Berlin: Hentrich & Hentrich, pp.135-148.**
- David, Lea. (2020). The Emergence of the 'Dealing With the Past' Agenda: Sociological Thoughts on its Negative Impact on the Ground. *Modern Languages*, 19 (1):1–14. DOI: <https://doi.org/10.3828/mlo.v0i0.321>

- Feldman, Jackie. (2010). "Nationalizing Personal Trauma, Personalizing National Redemption: Performing Testimony at Auschwitz-Birkenau." In *Remembering Violence: Anthropological Perspectives on Intergenerational Transmission*, edited by Nicolas Argenti, and Katharina Schramm, 103–128. New York; Oxford: Berghahn Press.
- Friedlander, S. (1998) "The Shoa: Between Memory and History" in: *Breaking Crystal: Writing and Memory after Auschwitz*. E. Sicker, (ed.) Urbana: University of Illinois Press. Pp. 345-359.
- Gutman, Yifat. (2017). *Memory Activism: Re-imagining the Past for the Future in Israel-Palestine*, Vanderbilt University Press.
- Hayden, R.M. (2007) "Moral vision and impaired insight." *Current Anthropology* 48:105-131.
- Hirsch M. (2000) "Surviving Images: Holocaust Photographs and the Work of Post Memory" in B. Zelizer ed., *Visual Culture and the Holocaust*, London: Athlone Press. 215-246
- Huyssen, Andreas (1994). "Monument and Memory in a Postmodern Age", in James E. Young, ed., *The Art of Memory: Holocaust Memorials in History*, Prestel: Munich and New York, pp. 9-18.
- Huyssen, Andreas. 2003. *Present Pasts: Urban Palimpsests and the Politics of Memory* Stanford: Stanford University Press
- Irwin-Zarecka, Iwona. 1994. *Frames of Remembrance: the dynamics of collective Memory* New Brunswick: Transaction Publishers
- Kansteiner, Wulf. (2018). "The Holocaust in the 21st Century: Digital Anxiety, Transnational Cosmopolitanism, and Never Again Genocide without Memory." In *Digital Memory Studies: Media Pasts in Transition*, edited by Andrew Hoskins, 110–140. New York: Routledge.
- Khalili, Laleh (2004) "Grass-roots Commemoration: Remembering the Land in the Camps of Lebanon." *Journal of Palestine Studies* 34: 6-22.

- Kidron, Carol A. (2009) "Toward an Ethnography of Silence The Lived Presence of the Past among Holocaust Trauma Descendants in Israeli." *Current Anthropology* 50:1, 5-27.
- Kidron, Carol A. (2009) "Toward an Ethnography of Silence The Lived Presence of the Past among Holocaust Trauma Descendants in Israeli." *Current Anthropology* 50:1, 5-27.
- Langer, L. L. (1991) *Holocaust Testimonies: The Ruins of Memory*. New Haven: Yale University Press. Pp.1-38
- Lazar, Alon, et al. 'Between culture and family: Jewish-Israeli young adults, relation to the Holocaust as a cultural trauma'. *Traumatology*, 14, 2008: 110-119.
- Levy, Daniel and Natan Sznajder. 2002. "Memory Unbound: The Holocaust and the Formation of Cosmopolitan memory." *European Journal of Social Theory* 5(1): 87-106.
- Masalha, Nur. 2008. "Remembering the Palestinian Nakba: Commemoration, Oral History and Narratives of Memory", [Holy Land Studies: A Multidisciplinary Journal, Volume 7, Number 2](#): 123-156.
- Pinchevski, Amit. 2019. *Transmitted Wounds: Media and the Mediation of Trauma*. New York: Oxford University press.
- Plonowska Ziarek, Ewa. 2007. "Melancholic Nationalism and the Pathologies of Commemorating the Holocaust in Poland", in: Dorota Glowacka & Joanna Zylinska, *Imaginary Neighbors*, Lincoln: University of Nebraska Press, pp. 301-326.
- Polonsky, Antony & Michlic, Joanna (eds.). 2004. *The Neighbors Respond: The Controversy over the Jedwabne Massacre in Poland*, Princeton: Princeton University
- Rothberg, Michael. 2009. *Multidirectional Memory: Remembering the Holocaust in the Age of Decolonization*, Stanford: Stanford University Press.

- Sanford, V. (2009). WHAT IS AN ANTHROPOLOGY OF GENOCIDE?: Reflections on Field Research with Maya Survivors in Guatemala. In Laban A. & O'Neill K. (Eds.), *Genocide: Truth, Memory, and Representation* (pp. 29-53). Durham; London: Duke University Press. doi:10.2307/j.ctv11sn03j.5
- Schult, Tanja and Diana I. Popescu. *Revisiting Holocaust Representation in the Post-Witness Era* Springer, 2015.
- Slyomovics, Susan. 1998. *The Object of Memory: Arab and Jew Narrate the Palestinian Village*. Philadelphia: University of Pennsylvania Press. Pp. ??
- Stier, O. B. (2015). Holocaust Icons : Symbolizing the Shoah in History and Memory, Rutgers University Press,. <https://doi.org/10.36019/9780813574059>
- Tirosh, Noam. 2018. "iNakba, mobile media and society's memory", *Mobile Media & Communication*, Vol. 6(3): 350–366.
- Tokarska-Bakir, Joanna. 2007. "You from Jedwabne", *Polin* 20, pp. 413-428.
- Volkan, Vamik. "Transgenerational Transmissions and Chosen Traumas: An Aspect of Large-Group Identity." *Group Analysis* 34, 1 (1998):79-97.
- Zandberg, E. 2006. Critical laughter: Humor, popular culture and Israeli Holocaust commemoration. *Media, Culture & Society*, 28(4): 561–579.**
- Zelizer, B.(1998) *Remembering to Forget: Holocaust Memory Through the Camera's Eye*. University of Chicago Press. Pp.-1-15.
- בר-און, ד. (1994). בין פחד לתקוה, הקיבוץ המאוחד, תל-אביב.
בשיר, בשיר ועמוס גולדברג. 2016. "מבוא: על האפשרות לדבר את השואה והנכבה יחד",
עמ' 7-18. "הרהורים על זיכרון, טראומה ולאומיות בישראל/פלסטין", עמ' 19-52, בתוך
השואה והנכבה: זיכרון, זהות לאומית ושותפות יהודית-ערבית, ון ליר, ירושלים.
גרוס, יאן. 2001. "ובכל זאת שכנים." בשביל הזיכרון 43, ע' 31-38
גרוס, יאן. 2001. שכנים. ירושלים: יד ושם וידיעות אחרונות. עמ' 29-43 ואפילוג (עמ' 133-134).
- זרטל, עידית. (2002) *האומה והמוות*. תל-אביב: דביר. 225-284.
לומסקי-פדר, ע' (2003). מסוכן זיכרון לאומי לקהילת אבל מקומית: טקס יום הזיכרון בבתי
הספר בישראל. *מגמות, מב'*, 387-353.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 79 }

מילנר, איריס (2003). קרעי עבר - ביוגרפיה, זהות וזיכרון בסיפורת הדור השני. תל אביב: הוצאת עם עובד.

נורה, פייר. (1993) בין זיכרון והיסטוריה: מחוזות הזיכרון. *זמנים* 45: 19-5.

סגל, רז. 2017. גנוסייד: אלימות המונית בעולם המודרני, *זמנים* 138: 15-4.

פלדמן, ג'קי. "עכשיו יש גשר ביניהם: השביל המחבר בין יד ושם להר הרצל", זיכרון, השכחה ו[ה]בניית המרחב, חיים יעקובי וטובי פנסטר, עורכים, תל-אביב, מכון ון ליר/הקיבוץ המאוחד, 2011, עמ' 78-56.

קלרמן, נ' (2007). העברה של טראומת השואה. בתוך ז' סולומון וג' צ'ייטין (עורכות), *ילדות בצל השואה: ילדים- ניצולים ודור שני* (עמ' 303-286). תל אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד.

שגב, תום. המליון השביעי: הישראלים והשואה, ירושלים, כתר, 1991.

שטיינר-לבני, ליאת (2009). שתי פנים במראה: ייצוג ניצולי השואה בקולנוע הישראלי. ירושלים: ספריית אשכולות, מכון אשכול, האוניברסיטה העברית בירושלים.

שטייר לבני, ליאת (2014). הר הזיכרון יזכור במקומי: הזיכרון החדש של השואה בתרבות- הפופולרית בישראל. תל אביב:רסלינג.

חומר נוף וחברה

קורס בחירה, סמסטר א'.

פרופ' יעקב גארב, אוניברסיטת בן גוריון

שעות קבלה: בתיאום עם המרצה במייל (ygarb@bgu.ac.il) או טלפון 0547-560-667

יעדים ותוכן

בעוד שמדעי החברה – סוציולוגיה ואנתרופולוגיה – ידועים כדיסציפלינות הממוקדות בשאלות על אודות ה"חברתי", ה"תרבותי", וה"אנושי", הרי שבשנים האחרונות יותר ויותר מדעני ומדעניות חברה החלו לגלות עניין באובייקטים שאינם אנושיים – חפצים, חומרים, עצמים, ארטיפקטים, נופים ותשתיות.

קורס זה בוחן את הקשר ההדוק בין החומר והחברה, ונותן כלים תיאורטיים ומתודולוגיים לניתוח חברתי של החומר וניתוח חומרי של החברה.

תקדימים לגישה כזאת נמצאים במסורות הקלאסית של מדעי הרוח והחברה, ובעשורים האחרונים נהיו יותר מפורשת, מתוחכמת ושאפתנית. בשנים האחרונות, הגישה מתגבשת כתחום מחקר בפני עצמה, תחת כותרות כמו "המפנה המטריאלי", "המפנה לאובייקטים", "לימודי עצמים", "המטריאליזם החדשה", וכו'.

נקרא יחדיו בקפדנות סדרה של מקורות אשר מייצגים דוגמאות מגוונות לגישה, ולמסגרות מחשבתיים ושיטות מחקר אשר מאפיינים אותו. סדרה של תרגילים חווייתיים קצרים יאפשר למשתתפים להתנסות בעצמם בתיאור, מעקב, וניתוח של אובייקטים ונופים בסביבתם.

In this seminar we will learn how material objects and landscapes are and can be read socially-- as reflecting and shaping social practices and relations. We do this through a close reading of texts that exemplify the theories, methods, and promise of this perspective, and a series of exercises through which students can grapple themselves with the observation, description, and analysis of objects and landscapes around them.

דרישות הקורס

סטודנטים נדרשים להשתתף בצורה פעילה בקריאה, דיון, מצגות ושאר מטלות הקורס. ההערכה תהיה לפי החלוקה הבאה:
נוכחות והשתתפות פעילה בדיון בכיתה ובסידור: 20%.
קריאה של חומר חובה (בדרך כלל פריט לשבוע) והגשת תגובה קצרה (כעמוד). תגובות אלה הם סיכום, הרהורים ושאלות בעקבות הקריאה ואשר ישמשו תשתית לדיון בכיתה. הציונים לתגובות אלה הם לפי דירוג גס: לא הוגש/לא מספיק; מספיק/טוב; מצוין. 40%.
הצגה (10 דקות) של אחד מפריטי קריאת רשות. 10%.
הגשה ו/או הצגות קצרות לכיתה לגבי תרגילים ותצפיות שדה לתרגול הגישות הנלמדות: 30%.
פירוט לגבי המטלות אלה יינתן בשיעורים הראשונים ובאתר MOODLE של הקורס. לרוב, אתן מבוא על כל אחד מפריטי הקריאה בשיעור לפני שאתם מתבקשים לקרוא אותם, כדי שתוכלו להפיק מהם תועלת מרבית.

חומרי קריאה

להלן מופעים חומרי הקריאה אשר פורסים יריעה רחבה וראשונית של דוגמאות למחקרים ומסגרות חשיבה. אם יתאפשר, לקראת סוף הקורס נעמיק את הבנתנו על ידי מקרי-חקר הממוקדים בתמה מסוימת: למשל פסולת, נחושת (חומר) או אזור לכיש (נוף). רשימת הקריאה עשויה להשתנות לפי נושאים שעולים במהלך הסמסטר.

Opening example: a multi-sited ethnography of the papaya

Cook, Ian. 2004. "Follow the Thing: Papaya." *Antipode* 36(4):642–64.

Objects as social relations: classical roots

Marx, Karl (1867), [1976]. "The Fetishism of the Commodity and Its Secret," in *Capital* Eds. Ernest Mandel and New Left Review, trans. Ben Fowles. London: Pelican Books. Reprinted in 1990 by Penguin Classics.

Harvey, David. 2010. Section on "Section 4: The Fetishism of the Commodity and Its Secret" in *A Companion to Marx's Capital*. Verso.

Centering material flows in political-economic context: three historical examples

Cronon, William. 2009. Sections from *Nature's Metropolis: Chicago and the Great West*. Reprint edition. W. W. Norton & Company.

Ali, Tariq Omar. 2018. Introductory chapter of *A Local History of Global Capital: Jute and Peasant Life in the Bengal Delta*. Princeton University Press.

Mitchell, Timothy. 2002. "Can the Mosquito Speak." in *Rule of Experts: Egypt, Techno-Politics, Modernity*. University of California Press.

Theoretical programs for the "material turn"

Sections from the following:

Henare, A., Holbraad, M., & Wastell, S. (Eds.). (2007). *Thinking through things: theorising artefacts ethnographically*. Routledge.

Appadurai, A. (Ed.). (1988). *The social life of things: Commodities in cultural perspective*. Cambridge University Press.

Daniel Miller (ed.), *Materiality*, Durham: Duke University Press

Reading objects: overviews

Blandy, Doug, and Paul E. Bolin. 2018. Chapter on "Strategies and Approaches for Teaching About and Studying Material Culture," in *Learning Things: Material Culture in Art Education*. Teachers College Press.

Woodward, Ian. 2007. Chapters 1 and 2 from *Understanding Material Culture*. 1st edition. Los Angeles: SAGE Publications Ltd.

Microsociologies of objects

Callon, Michel. 1984. "Some Elements of a Sociology of Translation: Domestication of the Scallops and the Fishermen of St Brieuc Bay." *The Sociological Review* 32(S1):196–233.

Vinck, Dominique, and Michel Bovy, "Social Complexity and the Role of the Object: Installing Household Waste Containers" from Vinck, Dominique. *Everyday Engineering: An Ethnography of Design and Innovation*. Cambridge, Mass: The MIT Press.

Matter in/as crisis

Johnson, Bob. 2019. Introduction and chapter 1 from *Mineral Rites: An Archaeology of the Fossil Economy*. Hardcover. Johns Hopkins University Press.

Moore, Jason W. 2016. Introduction and Chapter 3 from *Anthropocene or Capitalocene?: Nature, History, and the Crisis of Capitalism*. PM Press.

Landscape scale analysis: Lachish

סמדר שרון, כך כובשים מולדת: תכנון ויישוב חבל לכיש בשנות החמישים

(Smadar Sharon, And Thus a Homeland is Conquered: Planning and Settlement in the 1950s Lachish Region)

טקסים ואירועים ציבוריים בישראל: מבט אנתרופולוגי

פרופ' אנדרה לוי

שעת קבלה: תפורסם

דוא"ל: andre.e.levy1@gmail.com

טקסים היוו מוקד למחקר אנתרופולוגי עוד מן השלבים הראשוניים של התפתחות הדיסציפלינה. חוקרים הניחו שניתן ללמוד רבות מן הטקסים לגבי החברה בה הם מתקיימים. בעיקר, ההסכמה ששררה במשך תקופה ארוכה היא כי הטקס מהווה תמצית מרוכזת מאוד של החברה. מאז, החשיבה התפתחה לכיוונים שונים, בכללם הקביעה כי טקסים נועדו לפעול על בני החברה, או כי טקסים משמרים את המבנה הבסיסי שלהם על אף השינויים בסביבתם. בהמשך התפתחה חשיבה כי יש להפריד בין טקסים ואירועים ציבוריים אחרים. במהלך השנה נלמד התפתחויות אלו ואחרות, ונלמד מקרוב ובמפורט על מקרה ספציפי מתוך חקירה עצמאית.

דרישות קורס:

נוכחות בכל השעורים.

קריאת חומרים לקראת כל שיעור (מופיעים בסדר קריאתם).*

הצגת מקרה מתוך חובת הקריאה (30% מהציון הסופי).

הצגת מצווה המחקר האתנוגרפי (10% מהציון הסופי). הסבר במהלך הקורס.

הגשת עבודה סופית מבוססת על תצפית משתתפת (60% מן הציון הסופי). הסבר במהלך הקורס.

שימו לב: רשימת הקריאה המוצגת כאן היא בסיסית ומשותפת לכל משתתפי הקורס.

מלבדה, כל תלמיד/ה ת/יצטרך להרכיב רשימת קריאה המותאמת למקרה הנחקר.

גישה דורקהיימיאנית

Throop, C. Jason, and Charles D. Laughlin. "Ritual, collective effervescence and the categories: Toward a neo-Durkheimian model of the nature of human consciousness, feeling and understanding." *Journal of Ritual Studies* (2002): 40-63.

https://www.jstor.org/stable/pdf/44368625.pdf?refreqid=excelsior%3A6d7a05ea5194ee9c1ae17fd1f7ce696e&ab_segments=&origin=&acceptTC=1

לקחים מדורקהיים

Etzioni, Amitai. "Toward a theory of public ritual." *Sociological Theory* 18.1 (2000): 44-59.

<https://journals-sagepub-com.ezproxy.bgu.ac.il/doi/pdf/10.1111/0735-2751.00087>

גישות סוציו-פסיכולוגיות לריטואל

Homans, George C. "Anxiety and ritual: The theories of Malinowski and Radcliffe-Brown." *American Anthropologist* 43.2 (1941): 164-172.

https://www.jstor.org/stable/pdf/662949.pdf?refreqid=excelsior%3Adb875117ee30ac5ef057ab4c4a8c8327&ab_segments=&origin=

גישות חברתיות לריטואל

Evans-Pritchard, Edward Evan. "The morphology and function of magic." *American Anthropologist* 31.4 (1929): 619-641.

https://www.jstor.org/stable/pdf/661174.pdf?refreqid=excelsior%3Ab3e2aa2d88ad1eabc3888a9a0c0c3dc9&ab_segments=&origin=

ויקטור טרנר

טרנר, ויקטור. "קומוניטאס – דגם ותהליך." התהליך הטקסי. תל אביב: רסלינג. (2009): 169-208.

לוי, אנדרה. "אחרית דבר. ויקטור טרנר: האדם שבין המקום למסע." התהליך הטקסי. תל אביב: רסלינג. (2009): 253-262.

פרשנות של טקסים

*Geertz, Clifford. "Ritual and social change: a Javanese example." *American anthropologist* 59.1 (1957): 32-54.

<https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1525/aa.1957.59.1.02a00040>

*יצא לאור בעברית בספרו "פרשנות של תרבויות"

פרפורמטיביות

Brown, Gavin. "Theorizing ritual as performance: Explorations of ritual indeterminacy." *Journal of Ritual Studies* (2003): 3-18.

https://www.jstor.org/stable/pdf/44368641.pdf?refreqid=excelsior%3A3c585b94bf58990eda7245ef208bb391&ab_segments=&origin=

חדירות טקסים?

Bell, Catherine. "Ritual, change and changing rituals." *Worship* 63.1 (1989): 31-41.

https://scholarcommons.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1110&context=rel_stud

Handelman, Don. "Introduction: Why ritual in its own right? How so?." *Social Analysis* 48.2 (2004): 1-32.

https://www.researchgate.net/publication/41553715_Introduction_Why_Ritual_in_Its_Own_Right_How_So

מקרים ספציפיים: טקסים ביהדות ובישראל

*Goldberg, Harvey E. "The Mimuna and the minority status of Moroccan Jews." *Ethnology* 17.1 (1978): 75-87.

חזרה לתוכן העניינים

https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/36227978/Mimuna_Ethnology-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1660638846&Signature=I~2CsqTmd4F6yXiFFTEOB31B3SVrggnxOf7NQ8YGoWcdirlIBWQpt1eEJZVRN7pzNxmVQy4qoNFghHFB0umTbUJI11XOZaEQ6TkbX~BsM2xIHK~6kD1XuTqf7wM3lwydM5J-K5j6ugvnsizRBzL4QLVLATM83K4ZG4hcF2PEjZgkDmhNX56wjDIR70M5703LHG~qqm427s~Di-FTrac5e4BII5WEnl1a2f63IGCAWk5CoSvv~60YVLJw33UVZqfu9QPloLmj8lsmkEVX-vMTigHRrHApGPJNW-SRhFApGckJlkS3ZDUUs4trXyWWVH0rW5jHJ1CRwYHgVeDqZ7jRfw_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

*יצא לאור בעברית בספר "יהודי המזרח".

Levy, André. "Happy Mimouna: on a mechanism for marginalizing Moroccan Israelis." *Israel Studies* 23.2 (2018): 1-24.

<https://web-s-ebSCOhost-com.ezproxy.bgu.ac.il/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=394968c0-2137-48eb-a7a2-b743fb51dab8%40redis>

Levy, André. "Taking Outside a Ritual: Ethnographers and the Israeli Mimouna." *Anthropological Quarterly* 94.1 (2021): 125-151.

<https://muse-jhu-edu.ezproxy.bgu.ac.il/article/806050>

Deshen, Shlomo. "State Ceremonies of Israel: Remembrance Day and Independence Day." *Israeli Judaism*. Routledge, 2018. 75-85.

Handelman, Don, and Elihu Katz. "State ceremonies of Israel: Remembrance day and independence day." *Israeli Judaism: The sociology of religion in Israel* 7 (1995): 75-86.

Ben-Amos, Avner, Ilana Bet-El, and Moshe Tlamim. "Holocaust Day and Memorial Day in Israeli schools: Ceremonies, education and history." *Israel Studies* 4.1 (1999): 258-284.

https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/50346632/SchoolCeremlIsraelStud2-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1661090507&Signature=ajixqoorxlvv6xkSK4IDv22Mk6X~2pqxBzRXK4ycxWrHUXMhBnehhv9wEOeE8MkfBfJLZRI5IcYfMzqZeGycyLGQdhg-j3QIIPAKJlAl-eYWTbPdK4l-HUsIPDYfIKvPxDSI5BtcAkshwQazhsakEWOxQhOge8CoB-GNy7YIm8BGNBIOLSKAARFnyKIIMYUIPe~CNX67aCQ2BbFkZ05cQU-08Y2W-YER5K3vNH3IGO1~u5XqpxrMjLCE8BQ6LsLDikWep8NsvY5BfOB-ntYvURhZx5zM98eRRuRLA8nEmFZC7mbs8~W86I974RxEebmBhpKCqbX-FVurTucxIkPwgg_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

Vinitzky-Seroussi, Vered. "Commemorating a difficult past: Yitzhak Rabin's memorials." *American Sociological Review* (2002): 30-51.

<https://web.p.ebscohost.com/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=43d6cdc6-95f5-46f0-908d-ed58611b894b%40redis>

Ben-Lulu, Elazar. "Who has the right to the city? Reform Jewish rituals of gender-religious resistance in Tel Aviv-Jaffa." *Gender, Place & Culture* (2021): 1-23.

יהודים במרוקו במבט היסטורי-תרבותי

102.1.0193

קורס איזורי תשפ"ג

אנדרה לוי

שעת קבלה: תפורסם

דוא"ל: andre.e.levy1@gmail.com

הקורס יציג מגמות עיקריות בהיסטוריה העשירה וארוכת השנים של הקיום היהודי במרוקו כמו גם את הנסיבות שהובילו להתמעטותה הדרמטית בעקבות ההגירה ממנה. תוך כדי כך, נדון בקורס הן בשאלות של היסטוריוגרפיה והן בסוגיות של ניתוח אנתרופולוגי של המקרה היהודי במרוקו.

דרישות קורס:

נוכחות בכל השעורים.

קריאת חומרים לקראת כל שיעור (עפ"י סדר הופעתם למטה).

הצגת מקרה מתוך חובת הקריאה (30% מהציון הסופי). הנחיות מפורטות תוצגנה בשיעור השלישי.

הגשת עבודה סופית (70% מן הציון הסופי). הנחיות מפורטות יוצגו לקראת סוף הסמסטר.

רשימת קריאה (מחלקת נושאים):

על מקורות היהודים במרוקו:

הירשברג, חיים זאב

1965 פרק שני: במערך מדינות המגרב. בתוך: תולדות היהודים באפריקה הצפונית. תל אביב: מוסד ביאליק. 59-102

בר אשר, שלום

1981 חלק שלישי: היהודים באפריקה הצפונית ובמצרים. בתוך: אטינגר, שמואל (עורך), תולדות היהודים בארצות האסלאם. ירושלים" מרכז זלמן שזר. 121-196

מבנה חברתי ופוליטי בתקופה השריפית:

בשן, אליעזר

2000 יהדות מרוקו: עברה ותרבותה. חלק ב: פרקים א (מעמד המשפטי והחברתי של היהודים), פרק ג' (חיי הקהילה). תל אביב: הקיבוץ המאוחד. ע"ע: 59-66; 73-101

דשן, שלמה

1983 "בסיס הקיום הפוליטי", השלטון העצמי: יחידים ונגידים", בתוך: ציבור ויחידים במרוקו. תל אביב: משרד הבטחון. ע"ע: 18-30; 42-55.

יחסים עם המוסלמים – ניתוח תיאורטי

Rosen, Lawrence.

1972 Muslim-Jewish Relations in a Moroccan City. *International Journal of Middle East Studies* 3.4:435-449.

Bilu, Yoram and Levy, André.

Nostalgia and Ambivalence: The Reconstruction of Jewish-Muslim Relations in Oulad-Mansour." In: Goldberg, Harvey (ed.). *Sephardi and*

Middle-Eastern Jewries: History and Culture. Indiana University Press. 288-311.

יהודים במרוקו תחת קולוניאליזם:

Gottreich, Emily

2020 Europeanization: Imperialism and the Transformation of Muslim-Jewish Relations. *Jewish Morocco*. London: TAURIS. 102-128.

צור, ירון

2003 היהודים בתקופה הקולוניאלית. בתוך: סעדון חיים (עורך). מרוקו. ירושלים: יד בן צבי. 47-76.

מדוע הם עזבו? ההגירה של יהודי מרוקו

פרנקל, יהושע

2000 היהודים במרוקו בראשית המאה העשרים: שינויים פוליטיים ורציפות של דימויים. מקדם ומים. ז. 99-119.

קזבלנקה היהודית

צור, ירון

2001 החברה היהודית והלאומיות: מבט על קזבלנקה. תל אביב: עם עובד. 171-236

מה נשאר?

לוי, אנדרה

2022 הפרדה מתוך אינטימיות: נשים ונשיות יהודית במרחבים מרוקאים. בתוך, לוי, אנדרה (עורך) על מלאכים, שדים ובני אדם. תל אביב: רסלינג. 65-101.

Levy, André.

1999. Playing for Control of Distance: Card Games between Jews and Muslims on a Casablanca Beach. *American Ethnologist* 26(3):632-653.

Aomar Boum

Saharan Jewry: history, memory and imagined identity. The Journal of
North African Studies. 16(3):325-341. 2011

עומאר בום

2019 נופים של זיכרון וסובלנות: איך מרוקו גילתה מחדש את יהודייה. הכיוון מזרח, 35.
.21-28

יחסים בין-תרבותיים

102.1.0387/0397

ד"ר יפעת גוטמן

ליצירת קשר: gutmany@bgu.ac.il, שעות קבלה: בתיאום מראש

הקורס סוקר גישות תיאורטיות לחקר היחסים בין תרבויות כדי להבין טוב יותר את הנדידה של רעיונות, אנשים, רפרטוארים, טכנולוגיות, ופרקטיקות תרבותיות בין ובתוך קבוצות וחברות. ביו היתר יידונו המושגים רב-תרבותיות, על-תרבותיות, זהות ושייכות לנוכח תהליכים פוליטיים וחברתיים היסטוריים ועכשוויים. בין הנושאים שייסקרו: הגירה, רב-תרבותיות ואסימילציה; מחאה עדתית ומלחמת תרבויות; אימוץ והטמעה - או התנגדות ודחייה - של רפרטוארים ופריטי תרבות מיובאים; מאבקים בעד ונגד גלובליזציה ו"מקדונלדיזציה" של התרבות; "התנגשות הציוויליזציות" ודיאלוג בין-דתי; תרגום ורב-לשוניות; וביטוי של שיח זכויות האדם הגלובלי במאבקים מקומיים. בעבודת הסיום יבחרו הסטודנטים תופעה של יחסים בין תרבויות וינסו להסביר אותה באמצעות הגישות התיאורטיות ומקרי המבחן שנלמדו במשך השנה.

Intercultural Relations

The seminar reviews theoretical approaches to the study of intercultural relations in order to better understand the travel of ideas, people, repertoires, technologies, and cultural practices among and within groups and societies. The concepts to be discussed, among others, are multiculturalism, transculturalism, identity and belonging, in light of historical and contemporary social and political processes. The themes include immigration, multiculturalism and assimilation; ethnic protest and culture wars; acculturation and adaptation – or opposition and rejection – of cultural repertoires and items; pro and anti-globalization and “MacDonaldization;” the

“clash of civilizations” and interfaith dialogue; translation and multilingualism; and the global human rights discourse in local struggles. In the concluding assignment the students select an instance of intercultural relations and try to explain it using the theoretical approaches and empirical cases we have studied throughout the year.

מטלות הקורס והרכב הציון הסופי:

1. קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות מנומקת מלא יותר משלושה שיעורים במהלך השנה. חומרי הקריאה מצויים כולם באתר של הקורס, אנא הביאו את הטקסטים הרלוונטיים איתכם לשיעור (בעותק דיגיטלי או מודפס).
2. הצגת מאמר בכיתה – 20%: כל משתתף/ת בסמינר ת/יציג מאמר המופיע בקריאת החובה בסילבוס בכיתה. מאמר זה לא יכלל בין שלוש התגובות שיוגשו בסמינר.
3. הגשת נושא לאישור – 20%: באמצע הסמסטר יציגו המשתתפים את הנושא שבחרו לעבודת הסמינר ועליהם להיות מוכנים לעדכן את הכיתה בהתפתחות עבודתם מפעם לפעם במהלך הסמסטר.
4. פרויקט מחקר - 60%: כל משתתף/ת ת/יבחר מקרה של יחסים בין-תרבותיים שעליו ת/יכתוב את עבודת הגמר של הסמינר. העבודה, בהיקף של רפרט או סמינר, תציג ותנתח את המקרה לאור תיאוריות ומקרים אחרים שנסקרו בסמינר.

מערך השיעורים:

הקדמה

רקע תיאורטי והיסטורי:

יחסים בין תרבויות במחקר האתנוגרפי

Clifford, James. 1988. Ch. 3. "On Ethnographic Self-Fashioning" *The Predicament of Culture*, Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 92-113

גירץ, קליפורד. 1990. "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי". עמ' 273-306. בתוך פרשנות של תרבויות. ירושלים: כתר.

גישת הרפרטואר לתרבות –

סוידלר, אן. 2004 (1986). "התרבות בפעולה: סמלים ואסטרטגיות" תרגום: אורית פרידלנד. בתוך: *תקשורת כתרבות*, כרך א': טלוויזיה כסביבה של תרבות היום-יום. תמר ליבס ומירי טלמון (עורכות), רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 77-102

Even-Zohar, Itamar 2005 Laws of Cultural Interference. *In Papers in Culture Research*, pp. 52-69. [Electronic Book, available from <http://www.even-zohar.com>]
http://www.tau.ac.il/~itamarez/works/books/EZ-CR-2005_2010.pdf

שינוי ושימור רפרטואר תרבותי –

Sela-Sheffy, Rakefet. 2005. "Interference and Aspects of Repertoire Consolidation in Culture." *In The Challenge of the Hyksos: Cultural*

Interference in the New Kingdom, Bietak, Manfred & Orly Goldwasser eds.
Vienna: Austrian Academy of Sciences.

Holland, Dorothy 1987. "Culture Sharing Across Gender Lines An
Interactionist Corrective to the Status-centered model" *The American
Behavioral Scientist* 31 (2), pp. 234-249

קריאה מומלצת:

דרורי, רינה. 2001. "שלושה ניסיונות להחייאת העברית בימי-הביניים: המזרח, ספרד
המוסלמית, ספרד הנוצרית". בתוך: אדרת לבנימין: ספר היובל לבנימין הרשב, כרך ב'.
עורכת: זיוה בן-פורת. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד והמכון הישראלי לפואטיקה
וסמיוטיקה ע"ש פורטר, 191–176.

מושגים בסיסיים ביחסים בין-תרבותיים: אסימילציה, הטמעה, מגע ודיפיוז'ן.

Redfield, Robert; Ralph Linton; and Melville J. Herskovits 1935. "A
Memorandum for the Study of Acculturation". *Man*, Volume 35 (Oct., 1935),
pp. 145-148.

Boyer, P. 2001. "Cultural Assimilation." In *International Encyclopedia of the
Social & Behavioral Sciences*, Amsterdam: Elsevier Science, pp. 3032-3035.

* מקרי מבחן: תכנון, עיצוב וגיבוש תרבות לאומית

אבן-זהר, איתמר. 1980. "הצמיחה וההתגבשות של תרבות עברית מקומית וילידית בארץ-
ישראל

1882-1948 קתדרה 16, עמ': 165-189

המשך מקרי מבחן: תכנון ואנטי-תכנון של תרבות לאומית דרך צריכה תרבותית

Ben-Ari, Nitsa. 2011. "Popular Literature in Hebrew as Marker of Anti-Sabra Culture" in Rakefet Sela-Sheffy & Gideon Toury [eds], *Culture Contacts and the Making of Cultures: Papers in Homage to Itamar Even-Zohar* Tel Aviv: Unit of Culture Research, Tel Aviv University, pp. 219-243

Hirsch, Dafna. "Hummus is best when it is fresh and made by Arabs': The gourmetization of hummus in Israel and the return of the repressed Arab" *American Ethnologist* 38 (4), pp. 617–630

המשך מקרי מבחן: הבניית סטטוס

Kaufman, Jason & Orlando Patterson 2005. "Cross-National Cultural Diffusion: The Global Spread of Cricket". *American Sociological Review*; 70(1), pp. 82-110

Sela-Sheffy, Rakefet. 2011. "High-Status Immigration Group and Culture Retention: German Jewish Immigrants in British-Ruled Palestine" in Rakefet Sela-Sheffy & Gideon Toury [eds], *Culture Contacts and the Making of Cultures: Papers in Homage to Itamar Even-Zohar* Tel Aviv: Unit of Culture Research, Tel Aviv University, pp. 79-99

המשך מקרי מבחן: הבנית תרבות מעמדית

Willis, Paul. 1977. *Learning to Labour: How Working Class Kids Get Working Class Jobs*. Aldershot: Gower, pp. 89-116, 147-159.

הצגה ראשונית של נושאי העבודות

רב תרבותיות: התפתחות ותיאוריה

Gans, Herbert J 1997. "Toward a Reconciliation of 'Assimilation' and 'Pluralism': The Interplay of Acculturation and Ethnic Retention." *International Migration Review* 31(4), 875–892

Hartmann, Douglas and Joseph Gerteis. 2005. "Dealing with Diversity: Mapping Multiculturalism in Sociological Terms" *Sociological Theory*, 23 (2), pp. 218-240

קריאה מומלצת:

ולצר, מ. 2003 'אילו זכויות מגיעות לקהילות תרבותיות. ?בתוך: א' נחתומי (עורך) רב-תרבותיות במבחן הישראליות , 63-53 , ירושלים.

טיילור, צ. 2003 'הפוליטיקה של ההכרה. "בתוך: א' נחתומי (עורך) רב-תרבותיות במבחן הישראליות , 52-21 , ירושלים.

המשך רב תרבותיות: התפתחות ותיאוריה

Rogers Brubaker. 2001. "The Return of Assimilation? Changing Perspectives on Immigration and its Sequels in France, Germany, and the United States" *Ethnic and Racial Studies* 24(4), pp. 531-548.

Available at: <http://works.bepress.com/wrb/9>

רב תרבותיות בישראל - מלחמת תרבויות לעומת רב תרבותיות:

קימרלינג, ברוך. 1998. הישראלים החדשים, ריבוי-תרבויות ללא רב-תרבותיות. אלפיים, 16 עמודים 308-264

קריאה מומלצת:

יונה, יוסי ויהודה שנהב. 2005. רב-תרבותיות מהי? על הפוליטיקה של השונות בישראל. תל אביב: בבל, מתוך פרק 2 – עמודים 52-87 או 52-74

רב תרבותיות בישראל, מקרי מבחן:

Uri Ben Eliezer. 2008. "Multicultural society and everyday cultural racism: second generation of Ethiopian Jews in Israel's 'crisis of modernization'" *Ethnic and Racial Studies* 31 (5).

Amit Kama. 2011 "Parading Proudly into the Mainstream: Gay & Lesbian Immersion in the Civil Core". In Gug Ben-Porat and Bryan Turner Eds. *The Contradictions of Israeli Citizenship: Land, Religion and State* Routledge, pp.180-202.

Ariela Popper-Giveon and Naomi Weiner-Levy. 2014. "Returning to Ourselves: Palestinian Complementary Healers in Israel" *Qualitative Health Research* 24, pp. 33-45

המשך מקרי מבחן:

אורי רם ודני פילק. "עלייתה ונפילתה של המחאה החברתית (עד כה): ניתוח סוציו-פוליטי".
אתר תאוריה וביקורת.

<http://theory-and-criticism.vanleer.org.il/pdf/FilkRamMaabada.pdf>

Ram, Uri. 2005. "Jerusalem, Tel Aviv and the Bifurcation of Israel." *Int J Polit Cult Soc* 19, pp. 21–33

מסטר ב'

מקרי מבחן: רב תרבותיות בישראל לנוכח הגלובליזציה

Illouz, Eva & Nicholas John. 2003. "Global Habitus, Local Stratification, and Symbolic Struggles Over Identity". *The American Behavioral Scientist* 47(2), pp. 201-229.

Frankel, Oz. 2012. "The Black Panthers in Israel and the Politics of Radical Analogy." In Nico Slate (ed.), *Black Power Beyond Borders* Bakersfield: Palgrave Macmillan, pp. 81-106

קץ ההיסטוריה ומלחמת הציוויליזציות

Fukuyama, Francis. 1989 "The End of History" *The National Interest*
<http://ps321.community.uaf.edu/files/2012/10/Fukuyama-End-of-history-article.pdf>

Huntington, Samuel. 1993. "The Clash of Civilizations" *Foreign Affairs*

<http://history.club.fatih.edu.tr/103%20Huntington%20Clash%20of%20Civilizations%20full%20text.htm>

or

Barber, Benjamin R. 1992. "Jihad vs. MacWorld" *The Atlantic*

<http://www.theatlantic.com/doc/199203/barber>

קריאה מומלצת:

אורי רם, הגלובליזציה של ישראל: מק'דונלד בתל אביב, ג'יהאד בירושלים. תל אביב: רסלינג

ריבוי מודרנות

Casanova, José. 2011. "Cosmopolitanism, the clash of civilizations and multiple modernities" *Current Sociology* 59(2), pp. 252–267

Eisenstadt, S. N. 2000, "Multiple Modernities" *Daedalus*, 129 (1)

http://www.havenscenter.org/files/Eisenstadt2000_MultipleModernities.pdf

הצגת נושאי עבודות

4. מקרי מבחן: זהות ושייכות אתנית-לאומית מול אזרחות:

Rothberg, Michael and Yasemin Yildiz. 2011. "Memory Citizenship: Migrant Archives of Holocaust Remembrance in Contemporary Germany" *Parallax*, 17 (4), pp. 32–48

Hammack, Phillip L. 2010. "Narrating hyphenated selves: Intergroup contact and configurations of identity among young Palestinian citizens of Israel." *International Journal of Intercultural Relations* 34 (4), pp. 368-385.

Recommended:

Schwarz, Ori. 2013. "Arab sounds in a contested space: life quality, cultural hierarchies and national silencing" *Ethnic and Racial Studies* 37 (11), pp. 2034-2054

Simchai, Dalit. 2014. "Ethno-national Identity and the New Age World View in Israel" *Israel Studies Review* 29 (2), pp. 17-38

Rogers Brubaker. 1995. "National Minorities, Nationalizing States, and External National Homelands in the New Europe" *Daedalus* 124 (2), pp. 107-132.

Available at: <http://works.bepress.com/wrb/16>

מקרי מבחן: תרגום ושיח בין דתי

Brink-Danan, Marcy. 2003. "Atheists do it better: Agonism in secularist public culture (draft)

Doerr, Nicole. 2012. "Translating Democracy: How activists in the European Social Forum practice multilingual deliberation" *European Political Science Review*, 4 (03), November 2012, 361-384

מקרי מבחן – תרגום ושפה

Yasemin Yildiz. 2011. "Introduction: Beyond the Mother Tongue?: *Multilingual Practices and the Monolingual Paradigm*" *Beyond the Mother Tongue: The Postmonolingual Condition* Fordham University Press, pp.1-29

Brisset, Annie 2010. "Cultural Perspectives on Translation." *International Social Science Journal* 61 (199), pp. 69-81

[ביקור של רועי גפטר]

Recommended:

Dafna Kariv et al. 2009. "Transnational networking and business performance: Ethnic entrepreneurs in Canada" *Entrepreneurship & Regional Development* 21 (3), pp. 239–264

על תרבותיות – רקע תיאורטי והיסטורי

מושגי יסוד: גלובלי, על-לאומי, בינלאומי ועל תרבותי

סדנת כתיבת סמינר

סבב עדכון נושאי עבודות והתקדמות המחקר

על-תרבותיות בין הגלובלי ללוקאלי

Rothberg, Michael. 2009. "Introduction: Theorizing Multidirectional Memory in a Transnational Age" *Multidirectional Memory: Remembering the Holocaust in the Age of Decolonization* Stanford CA: Stanford University Press, pp. 1-19

Radstone, Susannah. 2011. "What Place Is This? Transcultural Memory and the Locations of Memory Studies," *Parallax*, 17:4, pp. 109-123

Recommended:

Olick, Jeffrey K and Brenda Coughlin. 2003. "The Politics of Regret: Analytical Frames" In John Torpey, ed., *Politics and the Past: On repairing historical injustices*. Lanham, MD: Rowman & Littlefield Publishers, pp. 37-62

מקרי מבחן: מחאה וזכויות אדם

Tarrow, Sidney. 2005. "Introduction" *The New Transnational Activism*
Cambridge University Press

McLagan, Meg. 2006. "Making Human Rights Claims Public" *American Anthropologist* 108 (1), pp. 191–220

לשנה הבאה:

[McLagan, Meg .2003. "Human Rights, Testimony, and Transnational Publicity" *Public Sentiments: The Scholar and Feminist Online* 2(1).
<http://sfonline.barnard.edu/ps/printmmc.htm>]

מקרי מבחן - מדיה

Brown S.D. and Hoskins, A. (2010) 'Terrorism in the New Memory Ecology: Mediating and Remembering the 2005 London Bombings', *Behavioral Sciences of Terrorism and Political Aggression*, 2(2), pp. 87-107

Karin Nahon – on virality/neiger on blogs/rean on internet production of knowledge and capitlism

שוק האמנות והמוסיקה הגלובאלי

Crane, Dianne. 2010. "Culture worlds: From urban worlds to global worlds."

Lecture at the ESA Research Network Sociology of Culture Midterm

Conference: Culture and the Making of Worlds, Milan, Italy October 2010.

http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=1692092

בן ארי, נירית. 2012. "מדרום הברונקס לכל קצווי עולם: תרבות ההיפ-הופ אחרי שלושים שנה" בהקשר, היחידה להיסטוריה ותיאוריה, בצלאל גיליון מספר 26 קונפליקט: אנטגוניזם ויצירה

<http://bezalel.secured.co.il/zope/home/he/1349198192/1349357207>

12-13 – הצגת עבודות בכיתה וסיכום

יסודות הסוציולוגיה

מרצה:

פרופ' יעל השילוני-דולב yaelhd@bgu.ac.il
שעות קבלה: ימי ראשון, 15-16 בתיאום מראש

מתרגלות:

גב' שיר רבינא ravina@post.bgu.ac.il
שעות קבלה: ימי רביעי, 15-16, בתיאום מראש

גב' רומי שפר romish@post.bgu.ac.il
שעות קבלה: ימי רביעי 9-10 בתיאום מראש

תיאור:

קורס זה מוקדש להכרות עם תיאוריות ומושגי יסוד בדיסציפלינה הסוציולוגית, שעניינה חקר החברה המודרנית והפוסט-מודרנית. נפתח את הקורס במפגש עם התיאורטיות הקלאסיות של הוגי המאה ה-19 שהניחו את יסודות התחום, נעבור דרך ציוני דרך בהגות הסוציולוגית של המאה ה-20 ונטעם מעט מהתיאוריות בנות זמננו. במהלך השנה נכיר את התחומים השונים בהם עוסקת הסוציולוגיה כמו ריבוד חברתי, מגדר, חברות, תרבות, סטייה, לאומיות ועוד. הקורס יידון בשאלות המפתח של הדיסציפלינה אודות טיבו של המבנה החברתי, יחסי היחיד והחברה, סולידריות מול קונפליקט, סדר מול שינוי חברתי ועמדות אפיסטמולוגיות שונות; פוזיטיביזם לעומת פרשנות והבניה חברתית. לאורך הקורס נבחן שאלות אקטואליות באמצעות כלי החשיבה הסוציולוגיים, מתוך מטרה לפתח את הדמיון הסוציולוגי ואת החשיבה הביקורתית. כמו כן נתרגל מיומנויות אקדמיות בסיסיות של קריאה וכתובה.

מטלות הקורס והרכב הציון הסופי:

1. נוכחות קבועה, קריאה שוטפת והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות מנומקת מלא יותר משלושה שיעורים במהלך כל סמסטר.
  2. בוחן בקיאות באמצע כל סמסטר: 20% לכל בוחן, סה"כ 40%.
  3. תרגיל באמצע כל סמסטר: בסמסטר א' ציון התרגיל הוא עובר/לא עובר. בסמסטר ב' משקל התרגיל הוא 20%.
  3. עבודה בסוף כל סמסטר: 20% לכל עבודה, סה"כ 40%.
- הרכב הציון הסופי: 40% בחנים, 40% עבודות סוף סמסטר, 20% תרגיל אמצע סמסטר ב'.
מועדים טנטטיביים להגשת מטלות (נתונים לשינויים בהתאם למערכת):

מועד העבודה הסופית יינתן לקראת סוף כל סמסטר בתאום עם לוח המבחנים המחלקתי.
תרגיל אמצע הסמסטר יימסר לסטודנטיות.ים ב- 18.12, ויוחזר למתרגלות ב- 27.12
מועד הבוחן – 8.1.23

לוח השיעורים, נושאי הלימוד ורשימת הקריאה לסמסטר ב' יינתנו בהמשך

סמסטר א'

23.10.22 שיעור פתיחה – לאן הגענו? מהי אוניברסיטה ומה זו סוציולוגיה?

26.10.22 תרגול

ברגר, פ. (1985). "סוציולוגיה כבידור ליחיד" ו"סוציולוגיה כצורה של תודעה". בתוך: הזמנה לפגישה עם הסוציולוגיה. תל אביב: עם עובד. עמ' 9-32 ; 33-60

30.10.22 אמיל דירקהיים ומקורות הגישה הסטרוקטורליסטית פונקציונליסטית

2.11.22 תרגול

דורקהיים, א. (2006). "מהי עובדה חברתית?". מתוך: הכללים של המתודה הסוציולוגית, תל-אביב: רסלינג. עמ' 57-66

6.11.22 המשך אמיל דירקהיים

9.11.22 תרגול

דורקהיים, א. (2002). ההתאבדות. הוצאת נמרוד, עמ' 13-23 ; 180-165 ; 215-199.

13.11.22 – ריבוד בעדשה סטרוקטורליסטית-פונקציונליסטית

16.11.22 תרגול

דיוויס, ק. ומור ו.א. (1973). "כמה עקרונות של הריבוד החברתי", מתוך לייק מ. (עורך) סוגיות בסוציולוגיה, תל-אביב: עם עובד עמ' 99-111.

20.11.22- קרל מרקס וגישת הקונפליקט

23.11.22 תרגול

מרקס, ק. ואנגלס, פ., (1995) "המניפסט הקומוניסטי", מתוך רוט-הלר ונווה, היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד, עמ' 295-306.

27.11.22- המשך קרל מרקס

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 110 }

30.11.22 תרגול

מרקס, ק. [1844] 1983. "העבודה מנוכרת". בתוך: ש. אבינרי (עורך). קרל מרקס כתבי שחרות. ת"א: ספרית פועלים, עמ': 118-130.

4.12.22 – מקס ובר והגישה הפרשנית

7.12.22 תרגול

ובר, מ. (1984) "האסקזה ורוח הקפיטליזם" מתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם, תל-אביב: עם עובד. עמ' 76-90.

11.12.22 – מקס ובר על ריבוד חברתי

14.12.22 תרגול

ובר, מ. (1995) "מעמד, סטטוס, מפלגה", בתוך: ד. רוט-הלר וס. נווה (עורכים) היחיד והסדר החברתי, תל אביב: עם עובד. עמ' 332-345

18.12.22 - התיאוריה האליטיסטית

21.12.22 תרגול

בורדייה, פ. (1979) "שלוש דרכים להיבדל" מתוך: Pierre Bourdieu, La distinction, עמ' 204-215 תרגום מצרפתית: ז'יזל ספירו ופרופ' גדי אלגזי.

25.12.22 – חופש חנוכה

28.12.22 תרגול

מיכלס, ר. (1976). "חוק הברזל של האוליגרכיה". בתוך: ש.ג. אייזנשטדט ואחרים (עורכים), מדינה וחברה, כרך א', ספריה אוניברסיטאית עם עובד, עמ': 174-187.

1.1.23 - הבניה חברתית

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 111 }

ברגר, פ.ל. ולאקמן, ת., (1989) "מיסוד", מתוך רוט-הלר ונווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד, עמ' 395-408.

4.1.23 תרגול מיומנויות אקדמיות

8.1.23 – בוחן

9.1.23 סיכום וחזרה

12.1.23 תרגול -סיכום וחזרה

מס' שבוע	תאריך	הרצאה	תאריך	תרגול
1	23.10.22	שיעור פתיחה	26.10.22	ברגר – סוציולוגיה כבידור ליחיד
2	30.10.22	אמיל דירקהיים ומקורות הגישה הסטרוקטורליסטית פונקציונליסטית	02.11.22	דורקהיים – עובדה חברתית
3	06.11.22	המשך דורקהיים	09.11.22	דורקהיים – התאבדות
4	13.11.22	ריבוד בעדשה סטרוקטורליסטית-פונקציונליסטית	16.11.22	דיוויס ומור – כמה עקרונות של הריבוד החברתי
5	20.11.22	קרל מרקס וגישת הקונפליקט	23.11.22	מרקס ואנגלס – המניפסט הקומוניסטי
6	27.11.22	המשך קרל מרקס	30.11.22	מרקס – עבודה מנוכרת
7	04.12.22	מקס ובר והגישה הפרשנית	07.12.22	ובר – האסקזה ורוח הקפיטליזם
8	11.12.22	מקס ובר על ריבוד חברתי	14.12.22	ובר – מעמד, סטטוס, מפלגה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 112 }

בורדייה – שלוש דרכים להתבדל	21.12.22	התיאוריה האליטיסטית -חלוקת התרגיל	18.12.22	9
מיכלס – חוק הברזל של האוליגרכיה	28.12.22	חנוכה – אין שיעור השבת התרגיל	25.12.22 27.12.22	10
ברגר ולקמן – מיסוד	04.01.23	הבניה חברתית	01.01.23	11
תרגול מיומנויות אקדמיות	11.01.23	בוחר	08.01.23	12
סיכום וחזרה	18.01.23	סיכום וחזרה	15.01.23	13

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 113 }

ישראל, פלסטין, ארץ הקודש –

פרקטיקות ודמיונות תיירותיים

קורס בחירה ב.א. – סמסטר ב' תשפ"ג

יום ראשון 16-18

מרצה: פרופ' ג'קי פלדמן.

טלפון ומייל: 08-647-2083, ifeldman@bgu.ac.il

בנין 72 חדר 382

תקציר:

השטח שבין הים התיכון לירדן נטען במשמעויות רבות לאורך ההיסטוריה: כארץ התנ"ך, כערש הציביליזציה, כמורשת אבות, כמוקד לסכסוכים לאומיים וכגן עדן שטוף-שמש. התיירות והצליינות מעצבים אזור מגע בו ישראלים ופלסטינים מציגים את זהויותיהם תוך מסע ומתן עם דמיונות מערביים שונים. באמצעות כלים תיאורטיים מאנתרופולוגיה וסוציולוגיה, ניתוח אתרי אינטרנט, ראיונות עם מפעילי תיירות ותיירים והשוואה עם מאפייני תיירות בעולם, נתבונן בתיירות כמראה של החברה הישראלית והפלסטינית. בין התופעות שייחקרו: אתרי מורשת וארכיאולוגיה, צליינות נוצרית, מוזיאונים לאומיים ואתניים, טיולי רגל, ביקורים באתרי הנקבה, תיירות גאה ועוד.

Whether people refer to it as Israel, the Holy Land or Palestine, the territory between the Mediterranean and the Jordan has taken on charged meanings as the land of the Bible, cradle of civilization, ancestral homeland, tinderbox of conflict or sun-drenched paradise. Pilgrimage and tourism shape a contact zone in which Israelis, Palestinians and other mediators present their own identities in negotiation with various Western imaginaries. By applying comparative and theoretical perspectives from the anthropology of tourism and pilgrimage, we will examine this contact zone as a (sometimes distorted) mirror of Israeli and Palestinian societies. Examples will be drawn from archaeological and heritage sites, Christian pilgrimage itineraries and

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 115 }

narratives, national and ethnic museums, hiking practices, visits to pre-Nakba villages, gay tourism, and more.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 116 }

מטרות הקורס:

להבין איך מוסכמות תרבותיות בישראל ובפלסטין מוצגות דרך שיח ופרקטיקה של תיירות. לבדוק באיזו מידה אתרי תיירות ומופעי תיירות משקפים זהויות לאומיות ודתיות. ליישם כלים אנתרופולוגיים והשוואתיים להבנת התיירות כטקסט תרבותי, ולהציג את הממצאים בשיעור.

להבין את המניעים ואת הפרקטיקות של סוכני ומתוככי תיירות ותיירים באמצעות ראיונות אישיים.

חובות הקורס:

הקורס מבוססת על נוכחות חובה והשתתפות פעילה בשיעורים ובסיום, כולל 10 תשובות לשאלות על מאמרים ו/או אתרי אינטרנט ופודקסטים שיועלו במודל לקראת כל שיעור. יש להעלות כל תשובה עד השעה 21.00 במוצ"ש שלפני השיעור (15%).

הצגת מאמר רשות בכיתה ובכתב. בהתחלת הסמסטר אמסור הנחיות להצגת המאמר (15%).

סטודנטים יערכו שני ראיונות עם מפעילי תיירות ותיירים, וישכתבו וישוו ביניהם בעזרת כלים אנליטיים (20%).

מבחן סוף סמסטר (עם חומר פתוח) על המאמרים והחומרים שנלמדו בשיעור (50%).

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 117 }

מספר שיעור	תאריך	נושא	מטרות	מטלות וקריאת חובה בהמשך יסומן מאמר אחד (או שניים קצרים) בכל שבוע ב-* כמאמר(י) חובה. היתר – מאגר של מאמרי רשות, שאחד מהם יוצג בכיתה (ע"י סטודנט אחד). ייתכנו שינויים במבחר הפריטים ובסדרם.
1	12.3	מבוא ומניעים לתיירות	הכרה הדדית של המשתתפים בשיעור, הסבר על מטרות וחובות הקורס, הצגת "ביוגרפיה תיירות" אישית, דמיונות תיירותיים	נא להעלות לפדלט תמונה של אתר תיירותי שביקרת בו (לאו דווקא בארץ) ושהרשים אותך מלווה בתיאור של שתי שורות.
2	19.3	מהי אנתרופולוגיה של התיירות?	להכיר את מושגי היסוד וכלי הניתוח האיכותניים של התיירות. מושג האותנטיות בתיירות.	בהתבסס על נסיוןך האישי כתייר, האם אתם מסכימים עם התיאור של מקקאנל של החיפוש התיירותי? *MacCannell, Dean. 1989 (1976). <i>The Tourist; A New Theory of the Leisure Class</i> , Schocken: New York, new edition. Cohen, Erik. 1979. "A Phenomenology of Tourist Experiences", <i>Sociology</i> 13:179-201. Bruner, Ed. 2005. "New Salem as a Contested Site", and "Abraham Lincoln as Authentic Reproduction:

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 118 }

A Critique of Postmodernism", in
Cultures on Tour, Chicago:
 University of Chicago Press, pp.
 127-168.

הסתכלו בתכנית לעידוד ביקור בארץ של
 שתי קבוצות נוצריות שונות. באיזו מידה
 שונים אתרי הביקור והשיח התיירותי
 ביניהם? באיזו מידה הם דומים? באיזו
 מידה באים לידי ביטוי התמות שמעלים
 ורבלובסקי וטרנר בתכניות ובפרסומות של
 הקבוצות האלו?
 ורבלובסקי. ר. י. צבי, ירושלים כעיר
 מקודשת לשלוש הדתות.
 Turner, Edith. 2005 (1987).
 Pilgrimage: An Overview,
Encyclopedia of Religions. in Mircea
 Eliade (ed), *Encyclopedia of
 Religion*, Vol. 11, pp. 328-330.
 Feldman, Jackie. 2011. "Tourism,
 Jewish", *The Cambridge Dictionary
 of Judaism and Jewish Culture*,
 Judith R. Baskin, ed., New York:
 Cambridge University Press, pp.
 613-614.
 Ron, Amos and Feldman, Jackie.
 2009. "From Spots to Themed Sites
 - The Evolution of the Protestant
 Holy Land", *Journal of Heritage
 Tourism*,4(3): 201-216.

לחקור את
 השרשים הנוצריים
 של תיירות לארץ.
 לאבחן בין דפוסים
 ומניעים שונים של
 תיירות דתית.

צליינות נוצרית
 ותיירות דתית

26.3

3

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 119 }

<p>Cohen-Hattab, Kobi. 2004. "Zionism, Tourism, and the Battle for Palestine: Tourism as a Political-Propaganda Tool", <i>Israel Studies</i> 9(1): 61-85.</p> <p>Brin, Eldad. 2006. "Politically-Oriented Tourism in Jerusalem". <i>Tourist Studies</i> 6(3): 215-243.</p> <p>Listen to podcast: <i>Intractable</i> (w. Rashid Khalidi). https://play.acast.com/s/intelligence-squared/acenturyofconflict-withrashidkhalidiandjonathanfreeland</p> <p><i>Jerusalem Unplugged</i> (Hillel Cohen) https://play.acast.com/s/jerusalemunplugged/arab-jewish-relations-in-jerusalem-from-1929-to-post-1967-wi</p>	<p>ללמוד את הרקע ההיסטורי לתיירות מודרנית לארץ והקשר בין אידיאולוגיה ציונית/פלסטינית לתיירות.</p>	<p>היסטוריה של תיירות בישראל/פלסטין</p>	<p>16.4</p>	<p>4</p>
<p>בהתאם להוראות של ג'וסלסון, נא לפתח ולהעלות שאלת Q גדולה ו-3 עד 5 שאלות קטנות שתוצו לשאול חבר שלכם לשיעור על נסיעה שלו. נתרגל אותם בזוגות בשיעור.</p> <p>Josselson, Ruthellen. 2013. <i>Interviewing for Qualitative Inquiry: A Relational Approach</i>, Guilford Press, pp. 36-79, 121-132, 189-192.</p>	<p>ללמוד לנסח שאלת יסוד ושאלות משנה בראיונות איכותניות בנושא התיירות לצורך ביצוע עבודת הרעיונות..</p>	<p>מתודולוגיה של ראיון</p>	<p>23.4</p>	<p>5</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 120 }

<p>לבדוק את אתר האינטרנט של NEAR EAST TOURS ועוד אתר תיירות שמציע תכניות סיור לתיירי חוץ. לקרא את המאמר של אבו-דייה ולנגפור. לנסח 3 שאלות עבור אורח השיעור, הני אבו-דייה.</p> <p>NET - Near East Tourist Agency (netours.com)</p> <p>פלדמן, ג'קי. 2017. לכתוב את הקונפליקט בנוצרית – סיורי צליינים בעקבות ישוע הישראלי ובעקבות ישוע הפלסטיני, ספר זיכרון לכבוד דרכו האינטרקטואלית של ברוך קימרלינג, מגנס, 151-173.</p> <p>Abu-Dayyeh, Hani & Langfur, Steve, Walking toward Bethlehem</p>	<p>להכיר את התיירות הנכנסת מנקודת מבט של סוכן נסיעות פלסטיני. לתרגל את השאלות לראיונות.</p>	<p>שיחה עם סוכן תיירות או סיור ל-ים</p>	<p>30.4</p>	<p>6</p>
<p>לאיזו דפוס של מורה דרך מתאים הגדרת התפקיד של מורה הדרך של BUNTEN או של FELDMAN? מה מוסיף העבודה שלהם לטיפולוגיה של מורי הדרך כפי שכהן מנסח אותה?</p> <p>*Cohen Erik. 1985. "The Tourist Guide: The Origin, Dynamics, and Structure of a Role", <i>Annals of Tourism Research</i> 12(1): 5-29.</p> <p>Bunten, Alexis. 2008. Sharing culture or selling out? Developing the commodified persona in the heritage industry, <i>American Ethnologist</i>, 35(3): 280-295.</p>	<p>לעמוד על חשיבות מורי הדרך לסוגים רבים של תיירות בארץ ובעולם. להעלות שאלות על ההשפעה של הדרכה על המדריכים עצמם.</p>	<p>מורי דרך</p>	<p>7.5</p>	<p>7</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 121 }

<p>Feldman, Jackie. 2013. "How Guiding Christians Made me Israeli", in <i>Ethnographic Encounters in Israel</i>, Fran Markowitz, ed., Bloomington: University of Indiana Press, Bloomington, pp. 23-39.</p> <p>Bowman, Glenn. 1992. "The Politics of Tour Guiding: Israeli and Palestinian Guides and the Occupied Territories", pp. 121—34 in D. Harrison (ed.) <i>Tourism and the Less-Developed Countries</i>. London: Belhaven.</p>				
<p>נא להסתכל בעיון על שני אתרי האינטרנט המתארים את עיר דוד/סילואן. בעזרת שני המאמרים, סכמו את העמדות של שניהם.</p> <p>City Of David Ancient Jerusalem and Emek Shaveh</p> <p>Videos Archives - Emek Shaveh Emek Shaveh</p> <p>Abu el-Haj, Nadia. 1998. "Translating Truths: Nationalism, the Practice of Archaeology and the Remaking of Past and Present in Contemporary Jerusalem", <i>American Ethnologist</i> 25(2), pp. 166-188.</p>	<p>לפרום את הקשרים בין ארכיאולוגיה, טענות בעלות על חפצים וקרקעות, ותפקיד התיירות העולמית בקשרים אלו.</p>	<p>ארכיאולוגיה, לאומיות ותיירות</p>	<p>14.5</p>	<p>8</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 122 }

<p>Rosen, Steven. 2005. Coming of Age: The Decline of Archaeology in Israeli Identity. <i>BGU Review</i>. Spring, 1-12.</p> <p>Greenberg, Raphael. 2021. Pompeo in Silwan: Judeo-Christian Nationalism, Kitsch, and Empire in Ancient Jerusalem. <i>Forum Kritische Archäologie</i> 10:55–66.</p>				
<p>צפו בסרט: רענן אלכסנדרוביץ', הטיוול הפנימי</p> <p>https://vimeo.com/58989098</p> <p>ENTER Password: TIT2013</p> <p>בחרו בשני מאמרים מתוך מאמרי החובה שבסילבוס (לא כולל המאמר של בן-זאב). הראו איך המאמרים יכולים להעלות שאלות או לנסח תובנות מתוך מה שעלה בסרט. עבור כל מאמר שבסילבוס, נסחו 3-4 שורות המפתחות את החומרים שהוצגו בסרט. בנוסף, ניתן לנמק את התובנה שלכם מחומר שבראיון. נתחלק לקבוצות ונציג את השאלות לכיתה. זוהי הכנה לשאלות במבחן הסופי.</p> <p>Lowenthal, David. 1994. "Identity, Heritage and History", <i>Commemorations: The Politics of National Identity</i>, Princeton, pp. 41-57.</p>	<p>להבין את מגוון המשמעויות המסובכות של 'מורשת' ואיך הן באות לידי ביטוי בביקורי מולדת.</p>	<p>מורשת יהודית-ישראלית ופולטינית</p>	<p>21.5</p>	<p>9</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 123 }

<p>Ben- Ze'ev, Efrat. 2004. "Transmission and Transformation: The Palestinian Second Generation and the Commemoration of the Homeland" in <i>Homelands and Diasporas: Holy Lands</i>, pp. 123- 139.</p> <p>Basso, K. H. (1996). <i>Wisdom sits in places : Landscape and language among the Western Apache</i>. Albuquerque: University of New Mexico Press, pp. 3-35.</p>				
<p>על פי המאמרים שקראתם, האם תיירות פוליטית יכול לחולל שינוי במצב הפוליטי בארץ? אם כן, איך? אם לא, האם יש לה תועלת כלל?</p> <p>De Cesari, Chiara. 2010. World Heritage and Mosaic Universalism: A View from Palestine. <i>Journal of Social Archaeology</i>, 10(3), 299- 324. https://doi.org/10.1177/1469605310378336</p> <p>Koensler, Alexander and Cristina Papa. 2011. "Political Tourism in the Israeli-Palestinian Space", <i>Anthropology Today</i>, 27(2): 13-17.</p> <p>Gutman, Yifat. 2017. <i>Memory Activism: Reimagining the Past for</i></p>	<p>לעמוד על מגוון הפעילויות הפוליטיות קצרות מועד של תושבי חוץ, ולחשוב על הקשר בין פעילות פוליטית לצרכים של הפועלים.</p>	<p>תיירות ופעילות פוליטית</p> <p>מסירת עבודת ראיונות</p>	<p>28.5</p>	<p>10</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 124 }

<p><i>the Future in Israel-Palestine</i>, Nashville; Vanderbilt University Press, pp. 27-41.</p>				
<p>מה דומה ומה שונה בין הצעירים היהודים מחו"ל הבאים מהתפוצות בתכנית, תגלית, לבין יוצאי מרוקו הישראלים הנוסעים למרוקו? באיזו מידה ניתן להגדיר את הנסיעות של שניהם כ"שיבה הביתה"? Kelner, Shaul. 2012. <i>Tours That Bind: Diaspora, Pilgrimage, and Israeli Birthright Tourism</i>, New York: NYU Press, pp. 21-46, 191-206. Levy, Andre. 2004. "Homecoming to the Diaspora: Nation and State in Visits of Israelis to Morocco", in <i>Homecomings: Unsettling Paths of Return</i>, Levy, Andre and Alex Weingrod, eds., Lanham, Kentucky: Lexington Books, pp. 92-108.</p>	<p>לתהות על המשמעויות של בית וניכר בעולם של הגירה ותנועה.</p>	<p>תיירות תפוצות – יהודי חו"ל לארץ וישראלים במרוקו</p>	<p>4.6</p>	<p>11</p>
<p>השוו את המאמרים ואת אתרי האינטרנט סביבי מצעד הגאווה בתל-אביב עם אירועי גאווה מערים אחרות בעולם. מה דומה או שונה ביניהם? Hartal, Gilly. Gay tourism to Tel- Aviv: Producing urban value? <i>Urban Studies</i> 41(9): 1807–1820. Kama, Amit & Yael Ram. 2020. "Hot Guys" in Tel Aviv: Pride Tourism in Israel, <i>Israel Studies Review</i>,</p>	<p>לחקור מגמות חדשות בתיירות ישראלית. לחשוב על הדרכים שבהן תיירות גאה מסוגלת לחולל תהליכים חברתיים ופוליטיים או לחליפין, להסתיר אותם.</p>	<p>תיירות גאה</p>	<p>11.6</p>	<p>12</p>

<p>Volume 35, Issue 1, Spring 2020: 79–99. doi:10.3167/isr.2020.350106 חפשו באתרים http://travelpass.co.il http://www.twobadtourists.com2015//09/18gay-tel-aviv-a-gay-travel-guide-to-the-middle-east-oasis/ https://www.gaytelavivguide.com/events/event.aspx?eld=26517 https://www.gaytelavivguide.com/events/event.aspx?eld=26517 והאתרים של מצעדי גאווה או תיירות גאה בערים אחרות.</p>				
<p>הצג וספר: הביאו לשיעור מזכרת החשובה לכם לשיעור, ספרו עליה וההקשרים של קנייתה או קבלתה ותצוגתה. האם המאמר של גורדון ושנהב שינו את המבט שלכם? Beverley Gordon. 1988. The Souvenir: Messenger of the Extraordinary, <i>Journal of Popular Culture</i> 20, no. 3, Winter, pp. 135- 146. Shenhav-Keller, Shelly. 1993. "The Israeli Souvenir: Its Text and Context. <i>Annals of Tourism Research</i>, Vol. 20, pp. 182-196. Kaell, Hillary. 2012. Of Gifts and Grandchildren: American Holy Land Souvenirs, <i>Journal of Material Culture</i> 17(2): 133-51.</p>	<p>לפענח את מלוא המשמעויות הנטענות במזכרות וליישם את התובנות האלו במחשבה על המזכרות שלנו.</p>	<p>מזכרות</p>	<p>18.6</p>	<p>13</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)

תואר ראשון

{ 126 }

מבחן סופי

כלכלה, חברה ותרבות

שעות קבלה: יום ג' 16-17	(מהדורה זמנית)
חדר מס: 370	מספר קורס: 102.1.0342
טלפון: 08-6478244	פרופ' ממן דניאל
E-mail: dmaman@bgu.ac.il	יום ג – 14:15-15:45
	סימטר א

תיאור הקורס:

הפעולה הכלכלית במהותה היא פעולה חברתית ומכוננים אותה גורמים חברתיים, תרבותיים ופוליטיים. הקורס יעסוק בגורמים החברתיים והתרבותיים שמכוננים את הכלכלה ואת מוסדותיה. במסגרת הקורס נעסוק בסוגיות כמו רשתות חברתיות, עבודה ופנאי, מגדר וכלכלה, תרבות וכלכלה ופיננסים וחיי היום יום.

חובות הקורס:

נוכחות חובה; קריאה שוטפת, השתתפות בדיונים, בוחן קריאה ובחינה בסוף הקורס. בוחן – 20% - שאלות קצרות על רשימת הקריאה. הבוחן יתקיים בשיעור האחרון של סמסטר א – 17.1.2023. משך הבוחן שעה אחת. בחינה סיום: 80% שני חלקים ויש להתייחס הן לחומר הנלמד בשיעורים בשיעורים והן לרשימת הקריאה.

רשימת קריאה

מבוא לסוציולוגיה של הכלכלה

1. Swedberg, Richard. 2001. "Max Weber's Vision of Economic Sociology." Pp. 77-95 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.

2. מרק גרנווטר, 2017, 'פעילות כלכלית ומבנה חברתי: בעיית השיזור (Embeddedness)', זאב רוזנהק (עורך), *חברה, פוליטיקה וכלכלה*, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ 40-5.

3. Bourdieu, Pierre. 2001. "The Forms of Capital." Pp. 96-111 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.

הסוציולוגיה של הקשרים החברתיים

4. Laurel Smith-Doerr and Powell, Walter W. 2005. "Networks and Economic Life." Pp. 379-402 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

5. David, Knoke, 2012, *Economic Networks*, Cambridge, Polity, 28-41.

כלכלה ומגדר

6. Paula England and Flobre Nancy, 2005, "Gender and Economic Sociology" Pp. 627-649 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

7. רבה ב. זיגל, 2017, 'מה ערכן של עבודות משק הבית': חששות במאה התשע עשרה מקומודיפיקציה של עבודות הבית, זאב רוזנהק (עורך), חברה, פוליטיקה וכלכלה, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 84-102.

הסוציולוגיה של הכלכלה של העבודה והפנאי

8. Biggart, Nicole W. 1994. "Labor and Leisure." Pp. 672-690 in *Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and New York: Princeton University Press and Russell Sage Foundation.

9. רוזנהק זאב, 2017, חברה, פוליטיקה וכלכלה, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 179-198, ו-220-227.

הסוציולוגיה של הכלכלה של התרבות

10. Bandelj, Nina and Paul J. Morgan, 2015, "Culture and Economy", Pp. 535-541, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, 2nd Edition, Vol 5, Elsevier.

כלכלה פוליטית-תרבותית

11. ממן דניאל וזאב רוזנהק, 2019, 'בנייתו של הומו-פיננסיוס: מוסכמות, רגשות ומוסר בחינוך פיננסי', סוציולוגיה ישראלית, כ (1), עמ' 23-49.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 130 }

כלכלה, מדינה ופוליטיקה

102-1-0332

פרופ' ממן דניאל

יום ג – 12:15-13:45

סימסטר ב

שעות קבלה: יום ג' 16-17

חדר מס: 370

טלפון: 08-6478244

E-mail: dmaman@bgu.ac.il

תיאור הקורס:

האם המדינה והפוליטיקה הם חלק מרכזי בכלכלה או מתערבים בפעולתה? מטרת הקורס להסביר ולהדגים כיצד הפוליטיקה והמדינה אינם גורמים חיצוניים לכלכלה אלא מכוננים את הכלכלה ואת מוסדותיה. במסגרת הקורס נעסוק בסוגיות כמו כסף ופיננסים, שווקים כלכליים, תאגידיים גדולים, גלובליזציה ודפוסים שונים של קפיטליזם.

חובות הקורס:

נוכחות חובה; קריאה שוטפת, השתתפות בדיונים, בוחן קריאה ובחינה בסוף הקורס.
בוחן – 20% - שאלות קצרות על רשימת הקריאה. הבוחן יתקיים בשיעור האחרון של סמסטר ב – 20.6.2023 (אולי יוקדם בשבוע). משך הבוחן שעה אחת.
בחינה סיום: 80% שני חלקים ויש להתייחס הן לחומר הנלמד בשיעורים בשיעורים והן לרשימת הקריאה.

רשימת קריאה

מבוא לסוציולוגיה של הכלכלה

מדינה בכלכלה

Dobbin, Frank. 2001. "Why the Economy Reflects the Polity: Early Rail Policy in Britain, France, and the United States." Pp. 401-424 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder, CO: Westview Press.

ממן דניאל, 2010, "התהוות הקבוצות העסקיות: השוואה בין ישראל לדרום קוריאה", ניצה ברקוביץ (עורכת), *סוציולוגיה של ארגונים*, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 101-123.

הסוציולוגיה של השווקים הכלכליים

Fligstein, Neil, 1996, "Markets as Politics: A Political-Cultural Approach to Market Institutions, *American Sociological Review*, 61 (4): 656-673.

David, Knoke, 2012, *Economic Networks*, Cambridge, Polity, Pp. 25-41.

הסוציולוגיה של הכסף והשווקים הפיננסיים

Carruthers, Bruce G. 2012, "Historical Sociology of Modern Finance", Pp. 491-509 in *The Oxford Handbook of the Sociology of Finance*, edited by K. Knorr Cetina and A. Preda, Oxford, Oxford University Press.

ויויאנה א. זליצר, 2017, 'משמעותו החברתית של הכסף' "סוגים מיוחדים של כסף", זאב רוזנהק (עורך), *חברה, פוליטיקה וכלכלה*, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 41-83.

Abolafia, Mitchel Y. 2002. "Making Markets: Opportunism and Restraint on Wall Street." Pp. 94-111 in *Readings in Economic Sociology*, edited by N. W. Biggart. Malden, MA: Blackwell Publishers.

הסוציולוגיה של הארגונים הכלכליים: פירמות וקבוצות עסקיות

Roy, William G. 2001. "Functional and Historical Logics in Explaining the Rise of American Industrial Corporation." Pp. 305-326 in *The Sociology of Economic Life*, edited by M. Granovetter and R. Swedberg. Boulder: Westview Press.

Granovetter, Mark. 1994. "Business Groups." Pp. 453-475 in *The Handbook of Economic Sociology*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton: Princeton University Press.

הקפיטליזם וסוגיו

Bandelj Nina, 2016, "On Postsocialist Capitalism", *Theory and Society*, 45. 89-106.

Jens Beckert, 2013, "Capitalism as a System of Expectations: Toward a Sociological Microfoundation of Political Economy", *Politics & Society*, 41 (3), 323-350.

Boutang, Yann Moulier, 2011, *Cognitive Capitalism*, Cambridge, Polity, 47-75.

גלובליזציה וכלכלה

מאורו פ. גואילן, 2017, 'האם הגלובליזציה מתרבתת, הרסנית או דלת השפעה: סקירה ביקורתית של חמישה ויכוחי מפתח בספרות מדעי החברה, זאב רזנהק (עורך), חברה, פוליטיקה וכלכלה, רעננה, האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 320-348.

כתיבה מדעית בסוציולוגיה-אנתרופולוגיה:

סוציולוגיה ואנתרופולוגיה של בריאות וחולי

קבוצה מספר 1 - 102.1.0308-1

ימי ה' 10-12

מרצה: ד"ר אריאל ינקלביץ'

arielyanke@gmail.com

שעות קבלה: ימי חמישי אחרי השיעור, בתיאום מראש.

תיאור הקורס:

מטרת הקורס: הקניית מיומנויות הנדרשות בעשייה אקדמית בכלל, ובעיקר בפיתוח מיומנויות כתיבה אקדמיות בתחומי הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה. הקורס יתמקד במציאה והגדרת נושא לעבודת מחקר, ניסוח שאלות מחקר, קריאה ביקורתית של טקסטים אקדמיים, חיפוש חומר ביבליוגרפי וכתובת מבוא תיאורטי. תרגול מיומנויות אלו יעשה תוך מפגש עם השדה המחקרי העוסק בסוציולוגיה והאנתרופולוגיה של הבריאות והחולי.

תקציר:

בריאות וחולי הינם מימדים משמעותיים בחוויה האנושית. הגישה הסוציולוגית והאנתרופולוגית לחקר תחומים אלה הולכת מעבר להבנה ביולוגית ורפואית צרה של תופעות אלה ובוחנת אותן בהקשרן החברתי, התרבותי והפוליטי. תחום האנתרופולוגיה/סוציולוגיה רפואית עוסק בהבנייה החברתית של חוויות, תפיסות וידע אודות בריאות, חולי וטיפול בתרבויות ובתקופות היסטוריות שונות. תחום זה עוסק בשאלות כמו: כיצד מסומן הגבול בין הנורמלי לפתולוגי? כיצד נוצרים ידע ופרקטיקות רפואיות? כיצד משפיעה התרבות על חווית החולי הסובייקטיבית? כיצד יחסי כוח לוקחים חלק בהתפתחותם של ידע ופרקטיקות רפואיות? מה בין חולי לאי-שוויון חברתי (מעמדי, אתני, מגדרי וכו')? סטודנטים/יות יזמנו להתעניין ולכתוב חיבור אודות אחת הסוגיות הנוגעות לשאלות אלו - לפי בחירתם/ן ובתיאום עם המרצה.

מרכיבי הלמידה:

הגדרת נושא לעבודה.

ניסוח שאלת מחקר כללית וספציפית.

חיפוש חומר ביבליוגרפי רלבנטי לנושא שנבחר.

קריאה ביקורתית של טקסטים אקדמיים.

כתיבת ביבליוגרפיה מוערת.

עריכת סקירת ספרות.

כתיבת מבוא לעבודת מחקר אקדמית (כותרת, סקירת ספרות אינטגרטיבית, הצגת פערים, ניסוח

שאלת מחקר והצגת טענה היפותטית).

מבנה הקורס:

כל סטודנט/ית בקורס ישתתף/תשתתף ב – 6 מפגשים פרונטליים (חלקם עם כל משתתפי הקורס, חלקם במפגש פרונטלי מפוצל) ובשני מפגשים אישיים עם המרצה – בהתאם ללוח המפגשים. כל סטודנט/ית בקורס יבחר ויעבוד עם בן/בת זוג, ויגיש/תגיש 4 מטלות.

מס	תאריכים	תוכן	מטלה להגשה
1	9.3 (מפגש משותף)	הצגת הנושא והקורס ובחירת נושא מחקר	מתן מטלה ראשונה (עובר/לא עובר) – מועד הגשה: 16.3
2-3	16/23.3 – (מפגשים מפוצלים)	ניסוח שאלת מחקר	מתן מטלה שנייה - ניסוח שאלת מחקר. הגשה: לא יאוחר מתאריך: 30.3
4	30.3 (מפגש משותף)	איתור מקורות אקדמיים ורישומם	מתן מטלה שלישית – מועד הגשה: לא יאוחר מה-27.4
5-6	13/20.4 (מפגשים מפוצלים)	פגישות אישיות	
7-8	27.4/4.5 (מפגשים מפוצלים)	מביבליוגרפיה מוערת לסקירת ספרות ביקורתית	
9-10	11/18.5 (מפגשים מפוצלים)	פגישות אישיות	
11-12	1/8.6 (מפגשים מפוצלים)	כתיבה – לקראת גיבוש מבוא תיאורטי	

מטלה מסכמת: מועד ההגשה – לא יאוחר מה- 15.8	מתודולוגיה, הצגת טענה היפותטית, שאלות ותשובות למטלה המסכמת, וסיכום הקורס.	15/22.6 (מפגשים מפוצלים)	13- 14
--	---	--------------------------------	-----------

סדר המפגשים:

9.3 - שבוע 1: הצגת הנושא והקורס – מפגש משותף

הצגת נושא הקורס: כיצד האנתרופולוגיה והסוציולוגיה מתייחסות לחקר הבריאות והחולי? כיצד בוחרים נושא מחקר? הצגת מטרות, מבנה ודרישות הקורס, הנחיות לכתיבת המטלה הראשונה.

מטלה ראשונה: (עובר/ לא עובר) בחירת נושא העבודה.

מועד הגשה למודל: 16.3

16/23.3 - שבועות 2 ו-3: ניסוח שאלת מחקר - מפגש פרונטלי מפוצל (בשבוע הראשון - קבוצה 1

בלבד ובשבוע שלאחר מכן - קבוצה 2 בלבד)

איך מנסחים שאלת מחקר? במודל תמצאו 3 פירטי קריאה (בשיעור שנקרא "ניסוח שאלת מחקר"). עליכם לעיין בשלושת המאמרים הללו לפני המפגש. שימו לב במיוחד וקראו בעיון רב את פרקי המבואות הראשוניים של המאמרים. זהו את שאלות המחקר המנחות את שלושת הטקסטים. שאלות אלה ישמשו אותנו בעת המפגש ויסיעו לנו ללמוד כיצד לחשוב על שאלת מחקר וכיצד לנסח אותה. מטלה שנייה: ניסוח שאלת מחקר. מועד הגשה למודל עד: 30.3

קריאת חובה:

Kidron, C. A. (2003). Surviving a distant past: A case study of the cultural construction of trauma descendant identity. *Ethos*, 31(4), 513-544.

Zarhin, D. (2015). Contesting medicalisation, doubting the diagnosis: patients' ambivalence towards the diagnosis of Obstructive Sleep Apnoea. *Sociology of Health & Illness*, 37(5), 715-730.

השילוני-דולב, י. (2004). מיהו תינוק רצוי? הפלות סלקטיביות בשל אנומליות בכרומוזומי מין בגרמניה וישראל. *תיאוריה וביקורת*, 25(סתיו), 97-122.

30.3 - שבוע 4: איתור מקורות אקדמיים ורישומם - מפגש משותף (לשתי הקבוצות)

בשיעור נלמד איך לאתר מקורות אקדמיים רלוונטיים לשאלת המחקר שלנו, איך לרשום ולצטט אותם באופן נכון בעבודה אקדמית, וכן נדון בהנחיות למטלה השלישית.

מטלה שלישית: ביבליוגרפיה מוערת וראשי פרקים. מועד ההגשה למודל: 27.4

13/20.4 - שבועות 5 ו-6: פגישות אישיות

משוב על המטלה השנייה ושאלות בקשר למטלה השלישית.

27.4/4.5 - שבועות 7 ו-8: מביבליוגרפיה מוערת לסקירת ספרות ביקורתית - מפגש פרונטלי מפוצל

ביצוע סקירת ספרות ביקורתית, עריכת מבוא תיאורטי ואינטגרציה בין מקורות. קראו, לקראת המפגש, את שלושת המאמרים המופיעים להלן. שימו לב במיוחד לפרקי המבואות הראשונים בכל מאמר (נסו לזהות, מתי מסתיים בכל מאמר המבוא התיאורטי ומתחיל החלק האמפירי). במהלך המפגש נדון באופן בו מאמרים אלה מציגים מסגרת תיאורטית, כיצד כותבי/ות המאמרים ביצעו סקירת ספרות ביקורתית וכיצד ערכו את המבוא התיאורטי.

קריאת חובה:

קצ'רגין, ע. (2014). מישויות קליניות לתופעה חברתית: הזמנה לניתוח השיח של לקויות למידה בישראל. *סוציולוגיה ישראלית*, טו(2), 416-440.

Yankellevich, A. & Goodman, Y. (2017). "You can't choose these emotions... they simply jump up": Ambiguities in resilience building interventions in Israel. *Culture, Medicine, and Psychiatry*, 41(1), 56-74.

11/18.5 – שבועות 9-10: פגישות אישיות

משוב על המטלה השלישית.

1/8.6 - שבועות 11 ו-12: כתיבה: לקראת גיבוש מבוא תיאורטי – מפגש פרונטלי מפוצל

איך מגבשים מבוא תיאורטי בעבודה האקדמית.

15/22.6 – שבועות 13 ו-14: מתודולוגיה, הצגת טענה היפותטית, שאלות ותשובות למטלה המסכמת.

וסיכום הקורס - מפגש פרונטלי מפוצל

מטלה מסכמת: מועד ההגשה – לא יאוחר מה-15.8

קריאת רשות והעשרה:

גרפינקל, א. (2018). איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית. תל אביב: ידיעות אחרונות.
קישור – דרך ספריית ארן -

<https://kotar-cet-ac->

[il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=107892225#8.3970.6.default](https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=107892225#8.3970.6.default)

חובות הקורס כללי:

הנוכחות בכל השיעורים ובפגישות האיטיות היא חובה, כמו גם קריאת הטקסטים, הכנת כל המטלות והגשתן במועד שנקבע.

מטלות הקורס:

כל מטלות הקורס חייבות להיעשות בזוגות בלבד!! (לא ביחידים ולא בשלושות!).

מטלה ראשונה – בחירת בן/בת זוג לעבודה ונושא לעבודה (עובר/לא עובר).

מועד הגשה: לא יאוחר מ-16.3 (בזוגות)

ראשית עליכם למצוא בן/בת זוג לעבודה. עליכם לבחור נושא למחקר אפשרי שמתאים לנושא הקורס, עליו תכתבו בסוף הקורס מבוא תיאורטי. נסחו את הנושא באופן ממוקד ותארו את הרציונל לבחירתו: מדוע הוא רלוונטי, מה הוא כולל בתוכו, מדוע הוא מעניין סוציולוגית/ אנתרופולוגית. מה להגיש? : מסמך Word. שם הקובץ : שמות בני הזוג לעבודה ונושא עבודה (למשל: "ישראל ישראלי ורפאלה רפאלי אפליקציית היכרויות"). אין להגיש קבצי PDF. שימו לב – כל המטלות יוגשו למודל על ידי אחד/ת מבני/ות הזוג בלבד (אין להגיש פעמיים). בתוך הקובץ:

(1) תאריך, שמות המגישים/ות ותעודות זהות (אין להגיש מסמך שכולל רק תעודות זהות. שמות המגישים/ות חייבים להיות מצוינים באופן מפורש).

(2) נושא העבודה – עד שורה.

(3) תיאור כללי מאוד של נושא העבודה והרציונל לבחירתו – עד ארבע שורות.

פונט דיוויד, גודל 12, רווח 1.5, שוליים מיושרים לשני הצדדים.

מטלה שניה: ניסוח שאלת מחקר (20% מהציון הכללי).

מועד הגשה: לא יאוחר מ-30.3 – הגשה עם בן-בת הזוג שנקבע במטלה הראשונה

עליכם לנסח שאלת מחקר שמתאימה לנושא המחקר שבחרתם/ ולתאר את ההצדקה שלה.

מה להגיש? : מסמך Word. שם הקובץ : שמות בני הזוג לעבודה ונושא העבודה. אין להגיש קבצי PDF.

שימו לב – כל המטלות יוגשו למודל על ידי אחד/ת מבני/ות הזוג בלבד (אין להגיש פעמיים).

בתוך הקובץ:

נושא המחקר: תיאור כללי וממוקד של נושא המחקר (שיפור, שיכלול והעמקה של מה שהצגתם/

במטלה הראשונה – לאחר קריאה וחשיבה על הנושא).

שאלת מחקר סוציולוגית/אנתרופולוגית על הנושא שבחרתם.
נסחו הצדקה לשאלת המחקר – מה הבעיה הסוציולוגית שעולה מן השאלה?
4) הסבירו בקצרה מהו האתר/אוכלוסייה ושיטת מחקר כללית האפשרית לבחינת הנושא ולהתמודדות עם שאלת המחקר שהצעתם/ן.
אורך המטלה: עד חצי עמוד. פונט דיוויד, גודל 12, רווח 1.5, שוליים מיושרים לשני הצדדים.

קריטריונים להערכת מטלת שאלת מחקר

נושא המחקר – 3 נקודות.

שאלת מחקר – מוצגות באופן מפורט ובהיר, קישור ברור וקוהרנטי לתיאור הנושא ולכותרת – 7 נקודות.

הצדקה: תיאור בהיר של הבעיה הסוציולוגית/אנתרופולוגית שעולה מן השאלה – 7 נקודות
4. תיאור האתר/אוכלוסייה ושיטת המחקר כללית האפשרית לבחינת הנושא ולהתמודדות עם שאלת המחקר שהצעתם/ן – 3 נקודות.

מטלה שלישית - ראשי פרקים ורשימה ביבליוגרפית (30% מהציון הכללי).

מועד ההגשה: לא יאוחר מה-27.4.

ראשית, עליכם/ן לנסח את ראשי הפרקים, דהיינו את הסעיפים המרכזיים שיופיעו בעבודה המסכמת (המבוא התיאורטי) - עד חצי עמוד.

כתבו את הנושא העדכני של עבודתכם/ן (לאחר תיקונים ושיפורים בהתייחסות להערות ממטלה 2), לאחר מכן את שאלת המחקר העדכנית (לאחר תיקונים ושיפורים בהתייחסות להערות ממטלה מס' 2), ולאחר מכן את רשימת ראשי הפרקים של המבוא התיאורטי. קראו את ההנחיות למטלה המסכמת וחישבו כיצד תהייה בנויה עבודתכם/ן. הימנעו מכותרות כלליות של ראשי הפרקים (כמו "סקירת ספרות"). כתבו ותארו ככל שתוכלו מהם הנושאים והתחומים בהם תעסקו בכל פרק מהמטלה המסכמת. [ניקוד לחלק ראשי הפרקים – 30/5 נקודות].

שנית, עליכם/ן לערוך רשימה של מקורות אקדמיים בהתאם לנושא ושאלת המחקר שבחרתם [25/30].
הרישום הביבליוגרפי יעשה בשיטה של "ביבליוגרפיה מוערת", דהיינו – כל מאמר מופיע על פי כללי הרישום הביבליוגרפיים המקובלים וכפי שנלמד (לפי פורמט APA):

<https://www.mendeley.com/guides/apa-citation-guide/>

תחת כל אחד מן המקורות עליכם לנסח 2-3 משפטים המתארים את נושא המקור הנבחר ואת הקשר שלו לנושא העבודה שלכם/ן. הרשימה תכלול 8-10 פריטים, מתוכם לפחות 5 באנגלית. לפחות 5-6 מהם מכתבי עת אנתרופולוגיים – סוציולוגיים.

דוגמא לאופן הצגת הרשימה הביבליוגרפית המוערת (שימו לב – יש להדגיש את הפריט הנבחר)

גרוסגליק, ר. (2016). אזרחות-צרכנות? אוכל אורגני ותרבות גלובלית בישראל. *סוציולוגיה ישראלית*, יז(2), 93–115.

תיאור המאמר [...], תיאור הקשרו לעבודתכם/ן [...].

Grazer, B. & Fishman, C. (2015). *A Curious Mind: The Secret to a Bigger Life*. New York: Simon & Schuster.

תיאור הספר [...], תיאור הקשרו לעבודתכם/ן [...].

Levy, A. (1997). Controlling Space, Essentializing Identities: Jews in Contemporary Casablanca. *City & Society*, 9(1), 175-199.

תיאור המאמר [...], תיאור הקשרו לעבודתכם/ן [...].

Thoreau, H. D. (2016). Walking. In J. D'Agata (Ed.). *The Making of the American Essay* (pp. 167–95). Minneapolis: Graywolf Press.

תיאור הפרק [...], תיאור הקשרו לעבודתכם/ן [...].

דגשים נוספים:

הפריטים חייבים להיות ממקורות אקדמיים בלבד, דהיינו: כתבי עת אקדמיים, פרקים מספרים אקדמיים ערוכים (ספרי אסופת מאמרים), או ספרות אקדמית (ספרים שראו אור בהוצאות אקדמיות אוניברסיטאיות או מסחריות). אין לכלול מאמרים מעיתונות פופולרית ומאתרי אינטרנט פופולריים. אין לכלול ברשימה מאמרים המופיעים בסילבוס זה.

כל טעות או הצגה של הרישום הביבליוגרפי ללא ככלי הרישום תגרור הורדת נקודות. יש להקפיד על הגהות ועל ניסוח מדויק בתיאור הפריטים האקדמיים. בעבודות אקדמיות ישנה חשיבות רבה לסדר ולצורת ההגשה, לא פחות מהתוכן.

מה להגיש? : מסמך Word . שם הקובץ : שמות בני הזוג לעבודה ונושא העבודה. אין להגיש קבצי PDF. שימו לב – כל המטלות יוגשו למודל על ידי אחד/ת מבני/ות הזוג בלבד (אין להגיש פעמיים). היקף המטלה – עד שלושה עמודים, פונט דוד, גודל 12, רווח 1.5, שוליים מיושרים לשני הצדדים.

עבודה מסכמת (מבוא תיאורטי המוביל לשאלת מחקר)

50% מהציון הכללי, מועד ההגשה: 15.8

אורך המטלה: לא פחות מ-4 עמודים ועד 5 עמודים (לא כולל שער, תוכן עניינים ורשימה ביבליוגרפית).

העבודה המסכמת תכלול דיון תיאורטי בנושא אותו בחרתם/ן תוך הסתמכות על חומר ביבליוגרפי שאספתם/ן.

העבודה חייבת לכלול התייחסות ללפחות 10 פריטים אקדמיים, ולפיכך גם הביבליוגרפיה צריכה להכיל לפחות 10 פריטים אקדמיים (ניתן לכלול יותר, בהתאם לצורך), לפחות מחציתם באנגלית. העדפה לכתבי עת/ספרים מתחומי הסוציולוגיה-אנתרופולוגיה.

הרשימה הביבליוגרפית יכולה לכלול מספר פריטים שאינם אקדמיים (מקורות עיתונאיים, דפי אתרים פופולאריים) – בנוסף לאלה האקדמיים הנדרשים, בתנאי שיש צורך לעשות שימוש בחומרים אלה על מנת להציג את נושא המחקר. פריטים שאינם אקדמיים יופיעו כרשימה ביבליוגרפית נפרדת, לאחר רשימת המקורות האקדמיים ובהתאם לכללי הציטוט בפורמט APA.

הגשה למודל בזוגות בלבד. יש להגיש רק קבצי Word. שם הקובץ : שמות בני הזוג לעבודה ונושא העבודה. אין להגיש קבצי PDF. שימו לב – כל המטלות יוגשו למודל על ידי אחד/ת מבני/ות הזוג בלבד (אין להגיש פעמיים).

פורמט ההגשה: פונט דוד, גודל 12, רווח 1.5, שוליים מיושרים לשני הצדדים.

הנחיות כלליות:

הנקודות יינתנו בהתאם לאיכות תוכן המבוא התיאורטי, לסגנון הכתיבה, לניסוח הטיעונים ולצורת ההגשה.

על מחברי/ות העבודה להדגים יכולת כתיבה וניסוח אקדמיים (הימנעות מ"סלנג" ושפה מדוברת היכן שאין צורך בכך, ציטוטים מנוסחים היטב, הפניות ברורות, ניסוח שאלת מחקר ותזה [טענה היפותטית] ברורה, קוהרנטיות בין חלקי העבודה).

תיבחן יכולת מציאת מסגרת תיאורטית מתאימה, יכולת איתור פערים אמפיריים ותיאורטיים, תיבחן יכולת יצירת סקירת ספרות אינטגרטיבית וכן תיבחן יכולת ניסוח שאלת מחקר שתתמודד עם פערים אלה.

מבנה העבודה:

שער העבודה - השער יכלול את שם העבודה, שם הקורס והחוג במסגרתם נכתבה, שם הכותב/ת/ים/ות, ת.ז. ותאריך.

מבוא תיאורטי - המבוא יכלול את המרכיבים הבאים:
הנושא הכללי בו דנה העבודה.

דיון בחשיבות הנושא מבחינה מעשית ותיאורטית.

סקירת ספרות: הסבר דרכי הניתוח או הפרשנות על הסוגייה שנבחרה כפי שאלה מופיעים בספרות הקיימת (יצירת סקירת ספרות אינטגרטיבית, קוהרנטית וקולחת).

הסבר על פערי מידע תיאורטיים ו/או אמפיריים בספרות – יש להציג נקודות ביקורת, שאלות שאינן זוכות למענה מספק, אי התאמה בין החומר האמפירי לתיאוריה, תחומים שלא זכו למחקר מספק, וכד'.
שאל(ו)ת מחקר – הצגה מפורטת ומנומקת של שאלת המחקר ו/או שאלות המשנה המנחות את המחקר.

הצגת פרספקטיבה באמצעותה תטופל שאלת המחקר ו/או מתודולוגיה מחקרית אפשרית.
הצגת טענה היפותטית.

רשימה ביבליוגרפית - הרשימה הביבליוגרפית תופיע בסוף העבודה על פי סדר הא"ב של שמות המשפחה של המחברים. יש לערוך שתי רשימות נפרדות לפריטים בעברית (קודם) ולפריטים בלועזית. אופן רישום הביבליוגרפיה צריך להיות מלא ואחיד, לפי פורמט APA:

<https://www.mendeley.com/guides/apa-citation-guide/>

הערות שוליים: הערות שוליים יופיעו, במידת הצורך, בתחתית העמודים הרלבנטיים. לכל הערה נלווה מספר. חשוב להקפיד שמספור ההערות יהיה שוטף ועקבי לאורך כל העבודה.

קריטריונים להערכת מטלת העבודה המסכמת:

[חזרה לתוכן העניינים](#)

כותרת בהירה – 2 נקודות

הצגת סוגיית המחקר – 8 נקודות.

סקירת ספרות: שילוב של כל חומרי הקריאה הנדרשים בהתאם להנחיות, וקישורם באופן אינטגרטיבי,

ברור ומדויק לסוגייה הנחקרת, מבנה המבוא – 15 נקודות.

הצבעה ברורה על פערים הקיימים בספרות וקישור ברור בין הפערים לבין שאלת המחקר – 10 נקודות.

ניסוח הטענה ההיפותטית והמתודולוגיה האפשרית – 5 נקודות.

צורה - הפניות מסודרות, רישום ביבליוגרפי מדויק, שפה וסגנון כתיבה אקדמי, חלוקה לפסקאות,

הגהה – 10 נקודות.

סה"כ – 50 נקודות.

כתיבה מדעית בסוציולוגיה-אנתרופולוגיה:

טכנולוגיה ותרבות דיגיטלית

102.1.0308-2

ימי ה' 12-14

מרצה : מריה גרצקי

מייל: gretzky@post.bgu.ac.il

שעות קבלה: ימי ה' בין 16-17, בתיאום מראש.

* סילבוס זה הינו זמני והוא עשוי להשתנות.

מטרות הקורס:

מטרת הקורס היא לפתח מיומנויות כתיבה אקדמית בכלל, ומיומנויות כתיבה אקדמיות בתחומי הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה בפרט דרך המפגש עם השדה המחקרי העוסק בקשרים שבין טכנולוגיות דיגיטליות וחברה. במסגרת הקורס נלמד: למצוא ולהגדיר נושא לעבודת מחקר, לנסח שאלות מחקר, לחפש חומר ביבליוגרפי ולכתוב סקירת ספרות ומבוא תיאורטי בנושאי הקורס. תוך כדי ההתנסות במיומנויות כתיבה אלו, נבקר כמה מהטכנולוגיות הדיגיטליות החדשות ביותר סביבנו: כמו גאדג'טים לבישים, טכנולוגיות דיגיטליות ללמידה, אפליקציות בריאות ועוד.

תקציר נושא הקורס:

בעשורים האחרונים, ובמיוחד לאור משבר הקורונה, טכנולוגיות דיגיטליות חדשות מצופות ומקיפות את חיינו בספירות החברתיות השונות: החל מהספירות הציבוריות של מדיניות וחינוך, כלה בספירות המיקרו-חברתית והרומנטית, ועד הספירה האישית של החיים הנפשיים. המחקר הסוציולוגי והאנתרופולוגי העוסק בקשר שבין טכנולוגיות דיגיטליות ותרבות מתמקד בשאלות כמו: מהם ההשלכות החברתיות הרחבות של טכנולוגיות דיגיטליות על החברה? אילו ממדים חברתיים ותרבותיים שזורים בטכנולוגיות דיגיטליות עצמן, כלומר בתהליך הייצור והעיצוב שלהן? כיצד הפרקטיקות הדיגיטליות המתפתחות פועלות כמקור לכינון זהות וכמניע לתהליכים חברתיים מגוונים – תרבותיים, כלכליים ופוליטיים; וכן בהופעתה והתפתחותה של "תרבות דיגיטלית". במהלך הקורס נבחן

[חזרה לתוכן העניינים](#)

כמה מהטכנולוגיות הדיגיטליות החדישות ביותר, החל מגאג'דטים לבישים, טכנולוגיות דיגיטליות ללמידה, רשתות חברתיות, אפליקציות דייטינג ועד אפליקציות לבריאות הנפש, ונעסוק בהיבטים החברתיים של ייצור, צריכה ושימוש בהן. סטודנטיות וסטודנטים בקורס יזומנו לכתוב חיבור אודות אחת מטכנולוגיות הדיגיטליות בהן נידון במסגרת הקורס או מחוצה לו- לפי בחירתם/ ובתיאום עם המרצה.

מרכיבי הלמידה:

הגדרת נושא לעבודה.

ניסוח שאלת מחקר כללית וספציפית.

חיפוש חומר ביבליוגרפי רלבנטי לנושא שנבחר.

ניתוח ביקורתי של טקסטים אקדמיים.

כתיבת ביבליוגרפיה מוערת.

עריכת סקירת ספרות.

כתיבת מבוא לעבודת מחקר אקדמית (כותרת, סקירת ספרות אינטגרטיבית, הצגת פערים, ניסוח

שאלת מחקר והצגת טענה היפותטית).

מבנה הקורס:

כל סטודנט/ית בקורס ישתתף/תשתתף ב – 6 מפגשים פרונטליים (חלקם עם כל משתתפי הקורס, חלקים המפגש פרונטלי מפוצל) ובשני מפגשים אישיים עם המרצה – בהתאם ללוח המפגשים. כל סטודנט/ית בקורס יבחר ויעבוד עם בן/בת זוג, ויגיש/תגיש 4 מטלות (1 עובר/לא עובר והשאר עם ציון).

חובות הקורס כללי:

הנוכחות בכל השיעורים ובפגישות האישיות היא חובה, כמו גם קריאת הטקסטים, הכנת כל המטלות והגשתן במועד שנקבע.

מס	שם השיעור	תוכן	קריאת חובה
1	למה בכלל ללמוד לכתוב ?	דיון ראשון במסגרת הקורס: חקר הקשרים בין טכנולוגיות דיגיטליות לתרבות. איך בוחרים נושא מחקר. הצגת נושא ומטרות הקורס, הצגת מבנה הקורס ודרישותיו	1,2
2-3	איך מנסחים שאלות מחקר?	שיעורים מפוצלים. בשיעור השני תשתתף קבוצה מספר 1 בלבד, ובשיעור השלישי תשתתף קבוצה מספר 2 בלבד. בשיעור נלמד איך לנסח שאלות מחקר.	3,4
4	איך מוצאים מקורות אקדמיים?	בשיעור נלמד איך לאתר מקורות אקדמיים רלוונטיים לשאלת המחקר שלנו, כיצד ולצטט אותם באופן נכון בעבודה אקדמית	5
5-6	פגישות אישיות	הפגישות האישיות יתקיימו בזום בשעות השיעורים וברישום מראש.	😊
7-8	פגישות אישיות ומשוב	הפגישות האישיות יתקיימו בזום בשעות השיעורים וברישום מראש.	😊
9-10	מביבליוגרפיה מוערת לסקירת ספרות	שיעורים מפוצלים בהם נדון בביצוע סקירת ספרות ביקורתית, ערכית מבוא תיאורטי ואינטגרציה בין מקורות.	6,7
11-12	איך כותבים מבוא תיאורטי?	שיעורים מפוצלים בהם נלמד איך מגבשים מבוא תיאורטי בעבודה האקדמית, לקראת הגשת המטלה הסופית של הקורס	8,9,10
13-14	מפגש מסכם	נדון בהכנת האבסטרקט, מתודולוגיה, הצגת טענה היפותטית, הנחיות למטלה המסכמת, וסיכום הקורס	😊

סדר השיעורים:

1. שיעור ראשון - למה בכלל ללמוד לכתוב ?

דיון ראשון במסגרת הקורס: כיצד האנתרופולוגיה והסוציולוגיה מתייחסות לחקר הקשרים בין טכנולוגיות דיגיטליות לתרבות. איך בוחרים נושא מחקר. הצגת נושא ומטרות הקורס, הצגת מבנה הקורס ודרישותיו ודיון בהנחיות לכתיבת המטלה הראשונה. מטלה ראשונה: (עובר/ לא עובר) בחירת נושא העבודה. מועד הגשה למודל: 23/3

2. שיעור שני ושלישי – איך מנסחים שאלת מחקר?

שיעורים מפוצלים. בשיעור השני תשתתף קבוצה מספר 1 בלבד, ובשיעור השלישי תשתתף הקבוצה השנייה בלבד. בשיעור נלמד איך לנסח שאלות מחקר. מטלה שנייה: ניסוח שאלת מחקר. מועד הגשה למודל עד: 13/4

3. שיעור רביעי - איך מוצאים מקורות אקדמיים?

בשיעור נלמד איך לאתר מקורות אקדמיים רלוונטיים לשאלת המחקר שלנו, איך לרשום ולצטט אותם באופן נכון בעבודה אקדמית, וכן נדון בהנחיות למטלה השלישית. מטלה שלישית: ביבליוגרפיה מוארת. מועד ההגשה למודל עד: 4/5

4. שיעור חמישי ושישי – פגישות אישיות וייעוץ

הפגישות האישיות תערכנה בזום בשעות השיעור הרביעי והחמישי וברישום מראש. עליכם לוודא כי עד לתום השבוע השישי כל זוג שוחח עם איתי וקיבל אישור על נושא ושאלת המחקר.

5. שיעור שביעי ושמיני - מביבליוגרפיה מוערת לסקירת ספרות אינטגרטיבית.

שיעורים מפוצלים בהם נדון בביצוע סקירת ספרות ביקורתית, ערכית מבוא תיאורטי ואינטגרציה בין מקורות. לקראת המפגש קראו את המאמרים המיועדים לשיעור עליהם נתבסס על: Ramiel | (2019) גרפינקל (2018).

6. שיעור תשיעי ועשירי – מפגשי משוב אישיים

פגישות המשוב על המטלות תערכנה בזום בשעות השיעור התשיעי והעשירי וברישום מראש. עליכם לוודא כי עד לתום השבוע העשירי של הקורס, כל זוג שוחח עם איתי וקיבל משוב.

7. שיעור 11 ו-12 – איך כותבים מבוא תיאורטי?

שיעורים מפוצלים בהם נלמד איך מגבשים מבוא תיאורטי בעבודה האקדמית, לקראת הגשת המטלה הסופית של הקורס.

8. שיעור 13 ו-14 : שיעורים מסכמים

שיעורים מפוצלים בהם נדון בהכנת האבסטרקט, מתודולוגיה, הצגת טענה היפותטית, הנחיות למטלה המסכמת, וסיכום הקורס.

מטלה מסכמת: מבוא תיאורטי. מועד ההגשה למודל עד: 15/8

קריאה נלוות לקורס (חובה):

Kotliar, D. (2021). Who Gets to Choose? On the Socio-algorithmic Construction of Choice. *Science, Technology, & Human Values*. (2):346-375.

<https://journals.sagepub.com/doi/full/10.1177/0162243920925147>

גרפינקל, א. (2018) מקוריות וחידוש: איך למצוא נושא. מתוך "איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית". תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 19-27.

<https://kotar-cet-ac->

il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=107892225#8.3970.6.default

גרצקי, מ. (2020). קוביות שחורות: המעבר ללמידה מקוונת במערכת ההשכלה הגבוהה דרך עדשת המצלמה. *סוציולוגיה ישראלית*. חוברת (2). עמ' 16-23.

https://www.jstor.org/stable/27006633?seq=1#metadata_info_tab_contents

גרפינקל, א. (2018). שאלת המחקר. מתוך "איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית". תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 32-40.

<https://kotar-cet-ac->

il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=107892225#8.3970.6.default

גרפינקל, א. (2018). ספרות משנית: תאוריות וחוות דעת של מומחים ומלומדים. מתוך "איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית". תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 88-96.

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=107892225#8.3970.6.default>

Ramiel, H. (2019). User or student: constructing the subject in Edtech incubator. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 40(4), 487-499.

גרפינקל, א. (2018). מבנה המאמר האקדמי. מתוך "איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית". תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 96-102.

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=107892225#8.3970.6.default>

אבנון, נ. & קוליטא, ד., & ריבנאי-בהיר, ש. (2021). על מה אנחנו מדברים כשאנחנו מדברים על אתיקה אלגוריתמית? המקרה של מדעני נתונים בישראל. סוציולוגיה ישראלית. כ"ב(2) עמ' 171-191.

<https://www.israeli-sociology.sites.tau.ac.il/?fbclid=IwAR2yMHfjaDBwM1sSRdalJpaRaOD1anCU0tYyYeFaqZ85i9Ytt1NuD-KCGyY>

גרפינקל, א. (2018). עריכה. מתוך "איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית". תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 120-124.

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=107892225#8.3970.6.default>

גרפינקל, א. (2018). הסגנון האקדמי. מתוך "איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית". תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 129-137.

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=107892225#8.3970.6.default>

Bowden, G. (1994). Coming of Age in STS: Some Methodological Musings. In, Jasanoff, S. et al (eds) Handbook of Science and Technology Studies. London: Sage

Lahav-Raz, Y. (2020). Narrative Struggles in Online Arenas: The Facebook Feminist Sex Wars on the Israeli Sex Industry. *Feminist Media Studies*, 20(6): 784-800.

Miller, D. 2018. Digital Anthropology. In: *The Cambridge Encyclopedia of Anthropology* (eds) F. Stein, S. Lazar, M. Candea, H. Diemberger, J. Robbins, A. Sanchez & R. Stasch. <http://doi.org/10.29164/18digital>

בירנבאום, מ. (1993). מי מִפְחַד מֵעֲבוֹדַת מַחְקֵר. תל-אביב: מפעלים אוניברסיטאיים.

ג. ניצה. (2003). חוברת הדרכה לכתיבת עבודות סמינריוניות. תל אביב: האוניברסיטה הפתוחה. <http://www.openu.ac.il/academic/Economics/tutorial/p2-45.pdf>

גרפינקל, א. (2018). איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית. תל אביב: ידיעות אחרונות. <https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=107892225#8.3970.6.default>

וולפה, ע. עמית, ע. (1998). לכתוב עבודות מחקר – כלים וכללים. תל-אביב: דיונון.

חיות, ע. (2004). מדריך למחקר ולכתיבה מדעית: מהלכה למעשה. אוניברסיטה הפתוחה: רעננה.

עמית, א. (2021). מחזון פדגוגי לתעשיית הייטק: תפקידם המכריע של יזמים ללא כוונות מסחריות בהיווצרותה של תעשיית הטכנולוגיה החינוכית בישראל. סוציולוגיה ישראלית. כ"ב (2): עמ' 21–40

<https://www.israeli-sociology.sites.tau.ac.il/?fbclid=IwAR2yMHfjaDBwM1sSRdalJpaRaOD1anCU0tYyYeFagZ85i9Ytt1NuD-KCGyY>

כתיבה וקריאה אקדמיים בסוציולוגיה-אנתרופולוגיה

102.1.0308-2

ימי ה' 10:15-11:45

ימי ה' 12:15-13:45

מרצה : מריה גרצקי

מייל: gretzky@post.bgu.ac.il

שעות קבלה: ימי ה' בין 14-16, בתיאום מראש.

* סילבוס זה הינו זמני והוא עשוי להשתנות.

מטרות הקורס:

קריאת מאמרים וכתיבת עבודות אקדמיות הן מיומנויות הכרחיות לסטודנט/ית במחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה. מטרת הקורס הנוכחי היא להקנות לסטודנטים/יות ידע באסטרטגיות קריאה והבנה של טקסטים אקדמאים מסוגים שונים (מאמרים, ספרי מחקר ועיון, פרקים בספרים ערוכים, ועוד), זאת לצד פיתוח כלים וכישורים בכתיבה וניסוח אקדמיים המתאימים לשדה המחקר של סוציולוגיה ואנתרופולוגיה. הכישורים הבסיסיים שהקורס מעניק ילוו את הסטודנטים/יות במהלך הלימודים ולאורך כל התואר: בביצוע מטלות, ובהגשת עבודות, ובכתיבת עבודות סמינריוניות. מיומנויות אלה בסיסיות וחשובות. רכישת מיומנויות אלה ושימוש בהן גם לאחר הקורס הנוכחי -- בקורסים השונים – תגדיל את סיכויי ההצלחה (וההנאה!) של הסטודנט/ית מהתואר הראשון, ואף בהמשך דרכו/ה האקדמית. במהלך הקורס נערוך היכרות עם טקסטים מדעיים שונים מתחומי הסוציולוגיה והאנתרופולוגיה, מציאה והגדרת נושא לעבודת מחקר, ניסוח שאלות מחקר, קריאה ביקורתית של טקסטים אקדמיים, חיפוש חומר ביבליוגרפי, כתיבת סקירת ספרות, עריכת רשימה ביבליוגרפית וחיבור הצעת מחקר.

יעדי הקורס: רכישת המיומנות והידע הדרושים לקריאת מאמרים אקדמיים, וכתיבת עבודה אקדמית בתחומי הסוציולוגיה ואנתרופולוגיה.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אופן ההוראה: אופני ההוראה בקורס הם מגוונים וכוללים: שיעורים פרונטאליים, לומדה א-סינכרונית, פגישות אישיות, כיתה הפוכה ותרגילים מקוונים. (פירוט מלא למטה).

מרכיבי הלמידה:

הגדרת נושא לעבודה.

ניסוח שאלת מחקר כללית וספציפית.

קריאה אקדמית

מציאת מקורות אקדמיים רלבנטיים.

ניתוח ביקורתי של טקסטים אקדמיים.

כתיבת ביבליוגרפיה מוערת.

עריכת סקירת ספרות.

כתיבת הצעת מחקר אקדמית

חובות הקורס :

הסטודנטיות ים מחויבים לנכוח ב-80% מהשיעורים הפרונטליים. סטודנט/ית שלא ינכחו לפחות ב-80% מהשיעורים, לא יוכלו להגיש את המטלה הסופית.

הכנת מטלות הבית וקבלת ציון עובר
הצגת מבנה העבודה בכיתה בכיתה בין 5-7 דק
השתתפות בתרגילים בכיתה ובתרגילי הביניים המקוונים
קריאת חומרי ההכנה לקורס המופיעים בסילבוס.

הערכת הסטודנטים בקורס:

מציאת נושא מחקר- עבר/לא עבור (עד 23.3.23)
ניסוח שאלות מחקר – עבר/ לא עבר (עד 12.4.23)
מטלת סקירת ספרות ורישום ביבליוגרפי – 30% מהציון הסופי (עד 5.6.23)
הצגת מבנה העבודה בכיתה: 20% מהציון הסופי (8.6.23- 15.6.23)
כתיבת הצעת מחקר (עבודה מסכמת) - 50% מהציון הסופי. (עד 1.8.23)

סילבוס

תאריך	שם השיעור	תוכן	קריאה
1	9.3.23	למה בכלל ללמוד לכתוב ?	(גרפינקל, 2018, עמ' 19-27)
2	16.3.23	איך מנסחים נושא מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי	(אילוז, 2008, עמ' 15-34) (זועבי, 2016, עמ' 5-7)
3	24.3.23	איך מנסחים שאלות מחקר?	(גרפינקל, 2018 עמ' 32-40)
4	30.3.23	הנחיה אישית	
5	13.4.23	איך מוצאים מקורות אקדמיים?	לומדה במודל
6	20.4.23	שיעור הכרת הספרייה	
7	27.4.23	הנחיה אישית	
8	4.5.23	קריאת מאמרים אקדמיים	(Ramiel, 2019)
9	11.5.23	עבודה בזוגות	
10	18.5.23	מביבליוגרפיה מוערת לסקירת ספרות	(אלפסי-ניסן ושות', 2021, עמ' 108-127)

(Castañeda & Selwyn, 2018, p. 1-10)	בשיעור נלמד כיצד לקרוא מאמרים באופן ביקורתי, תוך בחינת היבטים תיאורטיים ומתודולוגיים של הטקסט.	ניתוח ביקורתי של טקסטים אקדמיים	25.5.23	11
	הסטודנטים.ות יגיעו לשיעור עם הכנה מוקדמת ושאלות מוכוונות על סמך עבודותיהם לדין עם המרצה בכיתה – הנחיות יתפרסמו בהמשך	כיתה הפוכה	1.6.23	12
(גרצקי, 2019) (רבינא, 2021)	בשיעור נלמד איך מגבשים הצעת מחקר אקדמית. נדון בהכנת האבסטרקט, מתודולוגיה, הצגת טענה היפותטית, ולבסוף נדון בהנחיות למטלה המסכמת של הקורס.	איך כותבים הצעת מחקר?	8.6.23	13
(גרפינקל, 2018, עמ' 96-102)	כל זוג יציג בכיתה את מבנה הצעת המחקר (המטלה הסופית) – עד 5 דק.	הצגת מבנה העבודה בכיתה	15.6.23	14
	כל זוג יציג בכיתה את מבנה הצעת המחקר (המטלה הסופית) – עד 5 דק.	הצגת מבנה העבודה בכיתה	22.6.23	15

פירוט המטלות בקורס

מציאת נושא מחקר- עבר/לא עבור (עד 23.3.23)

הנכם מתבקשות.ים לבחור נושא מחקר סוציולוגי / אנתרופולוגי (עד 20 מילים).
 הרחיבו לגבי הרקע והרציונל בבחירת הנושא: למשל: מה הנושא כולל בתוכו ומדוע הוא רלוונטי ומעניין בהקשר של מחקר סוציולוגי/אנתרופולוגי, בתוך אילו הקשרים תרבותיים, חברתיים הוא מתקיים.
 הקפידו על סגנון ושפה אקדמיים. השתדלו להימנע מחזרתיות ומשימוש בסלנג.
 ההגשה תעשה דרך פורום "תרגילים" אשר נמצא במודל על ידי אחד מהכותבים בלבד.
 לאחר ההגשה, כל זוג יתבקש להגיב לסטודנט.ית אחד.ת (לפחות). התגובה תכיל משוב (עד 80 מילים) עם נקודה אחת לשיפור ונקודה אחת לשימור. במשובכם.ן תוכלו להיעזר בקריטריונים הבאים:
 האם נושא המחקר מנוסח באופן ממצה ובהיר?
 האם הכותרת מבשרת/ מעניקה לנו מידע רלוונטי לגבי המחקר כפי שהוא מפורט בפסקת הרקע והרציונל?

האם נושא המחקר מתאים לדיסציפלינה הסוציולוגית/ אנתרופולוגית?

האם הרקע והרציונל למחקר כתובים באופן ממצה ובהיר?

ניסוח שאלות מחקר – עבר/ לא עבר (עד 12.4.23)

נסחו בין 2-4 שאלות מחקר אשר תואמות לנושא המחקר שבחרתן.ם.
שאלות המחקר צריכות לכלול: (1) רקע. (2) הצדקות לשאלות - כפי שלמדנו בשיעור.
אורך המטלה לא יעלה על 180 מילים.
הקפידו על כתיבת שאלות מחקר בהירות וממצות. הקפידו על סגנון ושפה אקדמיים. השתדלו להימנע מחזרתיות ומשימוש בסלנג.
ההגשה תעשה דרך פורום "תרגילים" אשר נמצא במודל על ידי אחד.ת מהכותבים.ות בלבד. הגישו את המטלה בשרשור שלכם מהתרגיל הראשון, כלומר באותו עמוד-נושא שפתחתם בפורום בעבר.
לאחר הגשת התרגיל, כל זוג יתבקש להגיב לסטודנט.ית אחת לפחות. התגובה תכיל משוב (עד 80 מילים) עם נקודה אחת לשיפור ונקודה אחת לשימור.
שימו לב: במידה ולא עברתם את התרגיל הראשון : כלומר התבקשתם לשפר ולדייק את נושא המחקר - הוסיפו את הנוסח החדש לתרגיל זה לקבלת משוב נוסף.

מטלת סקירת ספרות ורישום ביבליוגרפי – 30% מהציון הסופי (עד 5.6.23)

כתבו חיבור אינטגרטיבי וקוהרנטי אשר יכיל סקירת ספרות של המקורות האקדמיים עליהם תסתמכו בעבודה הסופית. צטטו לפחות 8 מקורות אקדמיים עליהם תסתמכו, לפי כללי הרישום שלמדנו עליהם בכיתה. על מחברי/ות העבודה להדגים יכולת כתיבה וניסוח אקדמיים - סגנון הכתיבה, לניסוח הטיעונים ולצורת ההגשה. הימנעו מ"סלנג" ושפה מדוברת היכן שאין צורך בכך, הקפידו על ציטוטים מנוסחים היטב והפניות ברורות.
הוסיפו בסוף החיבור את הרשימה הביבליוגרפית התקנית. הרשימה תכלול (לפחות) 8 מקורות אקדמיים מתחומי הסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, מתוכם לפחות 4 באנגלית. החיבור יכיל עד 500 מילים (- לא כולל רשימה ביבליוגרפית)

דגשים חשובים:

- *יש לצרף לעבודה את שמות המגישים עם תעודות זהות.
- *העבודה תוגש פעם אחת בלבד על ידי אחד מבני הזוג לאתר המודל.
- *העבודה תיכתב בפונט Arial, גדול 12, רווח כפול, שוליים מיושרים לשני הצדדים.
- *שם הקובץ יכלול את שמות המגישים בלבד.
- * מומלץ לעבור על תיקיית "הצעות מחקר" אשר נמצאת במודל לפני הגשת העבודה.

הצגת מבנה העבודה בכיתה: 20% מהציון הסופי (8.6.23- 15.6.23)

הכינו מבנה ("תרשים זרימה") של העבודה המסכמת שלכם שהיא הצעת המחקר. נסחו בשקפים את ראשי הפרקים שיופיעו בעבודה המסכמת. יש לכלול בין 3-6 ראשי פרקים. נסחו כותרות ענייניות לכל פרק והימנעו מכותרות כלליות של ראשי הפרקים [כמו "סקירת ספרות" או "המבט הטכנולוגי"]. מתחת לכל כותרת כתבו ותארו בפירוט מהו המהלך המרכזי של כל פרק יציג וכיצד כל הפרקים יחד משרתים את מטרת העבודה הסופית – כלומר, את הטענה המרכזית. שימו לב: המצגת שתלווה את ההצגה נועדה לסייע לכם ולכיתה לעקוב אחרי המבנה, אך היא אינה מהווה תנאי הכרחי לביצוע המטלה ואין להגיש אותה למרצה. הגשת העבודה תבוצע דרך הצגת מבנה העבודה במשך 5 דק' בכיתה בין התאריכים 15/6-8/6.

כתיבת הצעת מחקר (עבודה מסכמת) - 50% מהציון הסופי. (עד 1.8.23)

בעבודה המסכמת תתבקשו לערוך הצעת מחקר בנושא אותו בחרתם/ן תוך הסתמכות על ספרות מחקרית רלוונטית. הנקודות יינתנו בהתאם לאיכות תוכן הצעת המחקר, ניסוח שאלת מחקר ותזה [טענה היפותטית] ברורה, וקוהרנטיות בין חלקי העבודה. על מחברי/ות העבודה להדגים יכולת כתיבה וניסוח אקדמיים - סגנון הכתיבה, לניסוח הטיעונים ולצורת ההגשה. הימנעות מ"סלנג" ושפה מדוברת היכן שאין צורך בכך, ציטוטים מנוסחים היטב, הפניות ברורות. תיבחן יכולת מציאת מסגרת תיאורטית מתאימה, יכולת איתור פערים אמפיריים ותיאורטיים. בנוסף, תיבחן יכולת יצירת סקירת ספרות אינטגרטיבית ויכולת ניסוח שאלת מחקר שתתמודד עם פערים אלה . ספרות מחקרית העבודה חייבת לכלול לפחות 10 פריטים אקדמיים (ניתן לכלול יותר, בהתאם לצורך), לפחות מחציתם באנגלית, מרבית המקורות יהיו מתחומי הסוציולוגיה-אנתרופולוגיה. (מומלץ לחזור על לומדת מקורות אקדמיים לפני הגשת העבודה).

הרשימה הביבליוגרפית תופיע בסוף העבודה על פי סדר הא"ב של שמות המשפחה של המחברים. יש לערוך שתי רשימות נפרדות לפריטים בעברית (קודם) ולפריטים באנגלית. אופן רישום הביבליוגרפיה צריך להיות מלא ואחיד, בהתאם לאחת משיטות הרישום הביבליוגרפי המקובלת לפי פורמט APA, וכפי שמופיע בדף ההוראות במודל.

- בנוסף לאלו, אפשר (לא חובה) לכלול לפי הצורך עד 3 פריטים שאינם אקדמיים (מקורות עיתונאיים, דפי אינטרנט, מסמכים מוסדיים...). פריטים שאינם אקדמיים יופיעו כרשימה ביבליוגרפית נפרדת, לאחר רשימת המקורות האקדמיים ובהתאם לכללי הציטוט בפורמט APA המופיעה במודל מבנה העבודה
- שער העבודה - השער יכלול תאריך, כותרת העבודה, שם הקורס והחוג במסגרתם נכתבה, שם הכותבים/ות, ת.ז. ואת שם המרצה. (ראו דוגמאות במאגר הצעות מחקר)
  - אבסטרקט קצר (100-150 מילים) המתאר את תמצית העבודה.
  - הצגת נושא המחקר ושאלות המחקר הכולל דיון בחשיבות ובחידוש של נושא ושאלת המחקר מבחינה מעשית ותיאורטית (עד עמוד וחצי).
  - סקירת הספרות אינטגרטיבית קוהרנטית וקולחת בנושא המחקר. הסבר על פערי מידע תיאורטיים ו/או אמפיריים בספרות – יש להציג נקודות ביקורת, שאלות שאינן זוכות למענה מספק, אי התאמה בין החומר האמפירי לתיאוריה, תחומים שלא זכו למחקר מספק, וכד'. הסבר דרכי הניתוח או הפרשנות על הסוגייה שנבחרה כפי שאלה מופיעים בספרות הקיימת.
  - ראשי פרקים שנבחרו מראש על ידי הסטודנטים ואושרו על ידי המרצה. כאן יוצגו הטענות ההיפוטטיות המרכזיות שיופיעו בעבודה.
  - מתווה העבודה: הצגת פרספקטיבה באמצעותה תטופל שאלת המחקר ו/או מתודולוגיה מחקרית אפשרית. (בין פסקה אחרת ל-3 פסקאות).
  - רשימה ביבליוגרפית – על פי כללי ה APA המופיעים במודל (הרשימה הביבליוגרפית לא נכללת בספירת המילים של העבודה).
  - נספחים – רשות (לא נכללים בספירת המילים של העבודה)
- *הערות שוליים - הערות שוליים יופיעו, במידת הצורך, בתחתית העמודים הרלבנטיים. לכל הערה נלווה מספר. חשוב להקפיד שמספור ההערות יהיה שוטף ועקבי לאורך כל העבודה. הערות השוליים לא נכללות בספירת המילים של העבודה.
- קריטריונים להערכת מטלת העבודה המסכמת:
- כותרת ואבסטרקט בהירים – 10 נקודות.
  - הצגת סוגיית המחקר – 10 נקודות.
  - שילוב של כל חומרי הקריאה הנדרשים בהתאם להנחיות, וקישורם באופן ברור ומדויק לסוגייה הנחקרת, מבנה המבוא – 20 נקודות.
  - הצבעה ברורה על פערים הקיימים בספרות וקישור ברור בין הפערים לבין שאלת המחקר – 10 נקודות.
  - ניסוח הטענה ההיפותטית – 10 נקודות.

6. הפניות מסודרות, רישום ביבליוגרפי מדויק – 15 נקודות.

7. שפה וסגנון אקדמי, הגהה ועריכה, חלוקה לפסקאות – 15 נקודות.

8. אינטגרטיביות – זרימה של טקסט, חיבור לוגי וקוהרנטי בין משפטים ובין פסקאות -10 נקודות.

דגשים חשובים להגשה

* אורך המטלה: לא יהיה פחות מ-1500 מילים ועד 2,000 מילים.

שער, אבסטרקט, תוכן עניינים, רשימה ביבליוגרפית ונסחפים במידה ויש צורך – לא נכללים בספירת המילים.

* השימוש בפריטים שאינם אקדמיים יופיעו בתנאי שיש בהם צורך והם אינם נכללים ב-10 הפריטים האקדמיים הנדרשים.

*יש לצרף לעבודה את שמות המגישים עם תעודות זהות.

*העבודה תוגש פעם אחת בלבד על ידי אחד.ת מבני הזוג לאתר המודל.

*העבודה תיכתב בפונט Arial, גדול 12, רווח כפול, שוליים מיושרים לשני הצדדים.

*שם הקובץ יכלול את שמות המגישים בלבד.

קריאה גלוות לקורס (חובה):

Castañeda, L., & Selwyn, N. (2018). More than tools? making sense of the ongoing digitizations of higher education. *International Journal of Educational Technology in Higher Education*, 15, 1-10. [Click here](#).

Ramiel, H. (2019). User or student: constructing the subject in Edtech incubator. *Discourse: Studies in the Cultural Politics of Education*, 40(4), 487-499. [Click here](#).

אילוז, א. (2008). אינטימיות קרה : עלייתו של הקפיטליזם הרגשי. תל-אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 15-34. [לחצו כאן](#).

אלפי-ניסן, ש., גבאי-אגוזי, ל. ופגיס, מ. (2021). "להיות אור לגויים ביזמות": אידיאל ההייטקיסט הציוני בחינוך הבית-ספרי בישראל. סוציולוגיה ישראלית, כרך 2 (כב). עמ' 108-127. [לחצו כאן](#).

גרפינקל, א. (2018). איך כותבים? מדריך לכתבה עיונית ואקדמית". תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 19-27. [לחצו כאן](#).

גרפינקל, א. (2018). איך כותבים? מדריך לכתבה עיונית ואקדמית. תל אביב: ידיעות אחרונות. עמ' 32-40. [לחצו כאן](#).

גרצקי, מ. (2019) סטודנטים באוניברסיטאות בישראל: היבטים רגשיים באוניברסיטה הניאו-ליברלית. (חיבור לשם הצעת מחקר לעבודת תזה). אוניברסיטת בן-גוריון בנגב: באר שבע.

זועבי, א. (2016). הקשר בין ויסות וביטוי רגשות לבין רגשות חיוביים ושלייליים וסימפטומים גופניים בקרב יהודים וערבים (חיבור לשם תואר דוקטורט לפילוסופיה) אוניברסיטת חיפה : חיפה. עמ' 5-7. [לחצו כאן](#).

רבינא, ש. (2021) סטנדאפיסטיות בישראל. (חיבור לשם הצעת מחקר לעבודת תזה). אוניברסיטת בן-גוריון בנגב: באר שבע.

לעולם לא עוד?

זיכרון השואה בפוליטיקה ובחברה בעידן הגלובלי

ד"ר רוני מיקל-אריאלי

קורס ב.א. סמסטר א', יום ב' שעות 14:00-16:00

2022-2023

הקורס – תיאור ומטרות

הקורס יעסוק בסוגיות חברתיות, אתיות, פוליטיות ותרבותיות נבחרות בזכר השואה והנצחתה, הנובעות מתהליכי הגלובליזציה של זיכרון השואה מסוף המלחמה הקרה ועד ימינו. במסגרת הקורס נתעמק במושגי היסוד הטעונים – זיכרון קוסמופוליטי, רצח עם, ייחודיות השואה, זיכרון רב-כיווני מול מתחרה. באמצעות מושגים אלה נבחן סוגיות של דיפלומטיה של זיכרון תוך התמקדות במקום שתופס זיכרון השואה במדיניות החוץ הישראלית הן במסגרת היחסים עם פולין (חוק השואה) הן במסגרת היחסים עם טורקיה (אי הכרה ברצח העם הארמני), הנצחה וזיכרון ככלים להתמודדות עם עבר טראומטי (בגרמניה לאחר השואה ובדרום אפריקה לאחר האפרטהייד), שימוש אנלוגי בשואה במסגרת מאבקים פוליטיים תוך התמקדות במלחמה הנוכחית באוקראינה, וסוגיות של הכחשה, השתקה, השכחה והדחקה של זיכרונות השואה בהקשרים שונים (שואת יהודי ברית המועצות, שואת יהודי צפון אפריקה ועוד).

מיומנויות שיירכשו במהלך הקורס

במהלך הקורס ילמדו הסטודנטים/יות על אודות זיכרון השואה והתפתחותו בעידן שלאחר המלחמה הקרה, תוך התמקדות בסוגיות מרכזיות הכרוכות בהפיכתו של זיכרון שואה לחלק מרכזי מהזיכרון הקולקטיבי הגלובלי. באמצעות חקירה השוואתית, יעמדו הסטודנטים על הדמיון והשוני בהתפתחותו של זיכרון השואה בהקשרים שונים, והשפעתו על מאבקים להנחלת זיכרון אירועים אחרים, זאת במטרה להגיע להבנה עמוקה ומורכבת של תהליכים אלה והפוליטיקה שמאחוריהם.

חובות הקורס

בקורס נחוצה השתתפות פעילה של הסטודנטים/ות, קריאה שוטפת של החומר ונוכחות

בשיעורים.

מבחן בית (90%)

נוכחות והשתתפות (10%)

אי מילוי אחד המרכיבים מהציון – יוביל לאי-זכאות לקבל ציון עובר בקורס.

תכנית הקורס:

24/10/22 שואה ורצח עם: בין פרטיקולרי לאוניברסלי

חובה:

גוטמן, ישראל. "ייחודה ואופייה האוניברסלי של השואה." בתוך בעלטה ובמאבק, 47-71. תל אביב: ספריית פועלים, 1995.

Daniel Levy and Natan Sznajder, "Memory Unbound: The Holocaust and the Formation of Cosmopolitan Memory," *European Journal of Social History* 5, no.1 (2002): 87-106.

רשות:

דן מיכמן, "פרשנויות פרטיקולריסטיות ואוניברסליסטיות של השואה וסוגיית הייחודיות: יחסים מורכבים", ילקוט מורשת 100, עמ' 213-242.

31/10/22 רפאל למקין ואמנת האו"ם למניעה והענשה של פשעי רצח עם

חובה:

Dan Stone. "Raphael Lemkin on the Holocaust," In: Dominik J. Schaller & Jurgen Zimmerer (Eds.) *The Origins of Genocide: Raphael Lemkin as a historian of mass violence*. (95-106). London & New York: Routledge.

רז סגל, "ג'נוסייד: אלימות המונית בעולם המודרני", זמנים 138, עמ' 4-15.

רשות:

Dirk Moses. (2010). "Raphael Lemkin, Culture, and the Concept of Genocide," in: Donald Bloxham and Dirk Moses (Eds.) *The Oxford Handbook of Genocide Studies*. (19-41). Oxford University Press.

יאיר אורון, ג'נוסייד, מחשבות על הבלתי נתפס, היבטים תיאורטיים בחקר רצח עם, האוניברסיטה הפתוחה, 2006, עמ' 21-40, 55-70.

7/11/22 השואה: בין זיכרון מתחרה לזיכרון רב כיווני

חובה:

Walter Benn Michaels, "Plots Against America: Neoliberalism and Antiracism", *American Literary History*, Summer 2006 pp. 288-302.

Michael Rothberg. (2009). "Introduction: Theorizing Multidirectional Memory in a Transnational Age," in: *Multidirectional Memory: Remembering the Holocaust in the Age of Decolonization*, (1-29). Stanford: Stanford University Press.

רשות:

Michael Rothberg. (2006). "Between Auschwitz and Algeria," *Multidirectional Memory and the Counterpublic Witness*, *Critical Inquiry* 33: 158-184.

רוני מיקל אריאלי. "לקרוא את יומנה של אנה פרנק ברובן-איילנד: אמפתיה, ניכוס והזדהות במאבק באפרטהייד," בתוך: *אמפתיה בהיסטוריה, בחברה ובתרבות*, ירושלים: הוצאת מאגנס.

14/11/22 לזכור את השואה במדינה גזענית- הנצחת השואה בדרום אפריקה בזמן האפרטהייד

חובה:

Tali Nates. "But, apartheid was also genocide ... What about our suffering? Teaching the Holocaust in South Africa – opportunities and challenges," *Intercultural Education* 21(S1): 2010, PP. 17-26.

רוני מיקל אריאלי. "תערוכת אנה פרנק בעולם 1929-1945 בדרום אפריקה הדמוקרטית- סיפורו של פרויקט לאומית" מתוך *לזכור את השואה במדינת האפרטהייד: זיכרון השמדת יהודי אירופה בתרבות ובשיח בדרום אפריקה 1948-1994*, חיבור לשם קבלת התואר "דוקטור לפילוסופיה", האוניברסיטה העברית בירושלים, 2018.

רשות:

אלשך, יהונתן. "אפרטהייד כפשע נגד האנושות." *זמנים* 138 (2018): 116-131.

21/11/22 השואה המושתקת - שואת יהודי צפון אפריקה – סיור לימודי באור עקיבא

חובה:

Aomar Boum and Sarah Abrevaya Stein. (2018). Introduction to *The Holocaust and North Africa*, (1-16). Stanford: Stanford University Press.

דן מכמן, "האם גורל יהודי צפון אפריקה בימי מלחמת העולם השנייה הוא חלק מ"השואה"?", בתוך, *שואה ואנטישמיות במחקר ובשיח הציבורי - ספר יובל לדינה פורת ע' 71-94*.

28/11/22 המזרחים והשואה

צפייה ב"זגורי אימפריה" פרק 1 עונה שנייה

http://www.xoox.co.il/clip/show_media.php?id&eq;2083

חובה:

חנה יבלונקה (2008). *הרחק מהמסילה: המזרחים והשואה*, באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון. קטעים נבחרים.

בתיה שמעוני (2010). "שתי נקודות מבט על ספרה של חנה יבלונקה הרחק מהמסילה: המזרחים והשואה," *סוציולוגיה ישראלית* יב (1): 228-230.

סמי שלום שטרית. (2010). "שתי נקודות מבט על ספרה של חנה יבלונקה הרחק מהמסילה: המזרחים והשואה", *סוציולוגיה ישראלית*, יב (1): 224-227.

רשות:

קובי אוז, עבריין צעצוע, קשת, תל-אביב 2002. עמ' 7 – 113 .

5/12/22 השואה המושתקת - רדיפת היהודים במרחב הסובייטי

צפייה בסרט: שומרי הזיכרון – בעקבות השואה הלא ידועה בשטחי בריה"מ לשעבר.

<https://filmdiy.app/movie-discovery.com/movie/guardian-of-remembrance-he/1060>

חובה:

קירילי פפרמן. (2018). "חוקרים את רוסיה או את ברית-המועצות? חקר השואה ברוסיה בת-זמננו",

דפים לחקר השואה, לא', עמ' 95-102.

רשות:

Kucia, M. (2016). The Europeanization of Holocaust Memory and Eastern Europe.

East European Politics and Societies and Cultures, 30(1), 97-119.

12/12/22 זיכרון השואה והמלחמה באוקראינה – ניתוח שיח עיתונאי

19/12/22 זיכרון והנצחה ככלים להשגת צדק והתמודדות מקומית עם העבר בגרמניה

במהלך השיעור יוקרנו חלקים מהסרט הדוקומנטארי הישראלי-גרמני: Hitler's Children (2011)

חובה:

Galit Noga-Banai, "Places of Remembrance: A Via Dolorosa in Berlin's Bavarian Quarter," in: Renana Bartal and Hanna Virholt (eds.) *Between Jerusalem and Europe: Essays in Honour of Bianca Kuhnel* (Leiden and Boston: Brill, 2015), pp. 173-196
Matthew Cook and

רשות:

Micheline van Riemsdijk. "Agents of memorialization: Gunter Demnig's Stolpersteine and the individual (re-)creation of a Holocaust landscape in Berlin," *Journal of Historical Geography* 43 (2014), pp. 138-147 .

10. 26/12/22 הכחשת שואה

צפייה בסרט – Denial (2016)

חובה:

דינה פורת. (2002). "מערכה בת ארבעים שנה- יומנה של אנה פרנק ומכחישי השואה, 1958-1998", בתוך *השואה: הייחודי והאוניברסלי*, ספר *יובל ליהודה באואר*, עורכים שמואל אלמוג, דניאל בלטמן, דוד בנקיר ודליה עופר, ירושלים: הוצאת יד ושם, עמ' 160-183.

רשות:

Douglas, L. (1995). The memory of judgment: The law, the Holocaust, and denial. *History and Memory*, 7(2), 100-120

11. 2/1/23 דיפלומטיה של זיכרון: חוק השואה הפולני

חובה:

Jan Garbowski. (2016). The Holocaust and Poland's "History Policy", *Israel Journal of Foreign Affairs*, 10(3): 481-486.

תגובת ההיסטוריונים של יד ושם להצהרה המשותפת של ממשלות פולין וישראל בנוגע לתיקון מיום 26 בינואר 2018 לחוק "המכון לזיכרון לאומי" של פולין.

<https://www.yadvashem.org/he/research/historians-reaction.html>

12. 9/1/23 זיכרון השואה בעידן הדיגיטלי

חובה:

Brown, A., & Waterhouse-Watson, D. (2014). The Future of the Past: Digital Media in Holocaust Museums. *Holocaust Studies*, 20(3), 1-32.

Henig, L., & Ebbrecht-Hartmann, T. (2020). Witnessing Eva Stories: Media witnessing and self-inscription in social media memory. *New Media & Society*. 1-25.

רשות:

Commane, G. & Potton, R. (2019). Instagram and Auschwitz: a critical assessment of the impact social media has on Holocaust representation. *Holocaust Studies*, 25(1-2), 158-181.

16/1/23 שיעור מסכם והכנה לבחינת הבית

מבוא לאנתרופולוגיה

סמסטר א'

יום א' 10:00 – 12:00

מרצה:	ד"ר יואל טוויל	tawil@post.bgu.ac.il
מתרגלים:	גב' נועה מיטשל	mitchnoa@post.bgu.ac.il
	מר הלל מנשנה	mannassh@post.bgu.ac.il

כללי:

מהי אנתרופולוגיה? במה עוסקים אנתרופולוגים? מהן התיאוריות המרכזיות בתחום? במהלך סמסטר זה נעסוק בשאלות אלו ואחרות, ניחשף לרבגוניות האנושית ולשאלות של דמיון ושוני בהשוואה בין תרבויות שונות ונטעם מן השפע המגוון של המחקר האנתרופולוגי. נלמד על מנהגים בתרבויות שונות, על אגדות ומיתוסים, וגם לא מעט על עצמנו, כאן ועכשיו. נדון באופנים שבהם בני-אדם יוצרים, צורכים ומפנימים תרבות. נלמד גם שהניתוח האנתרופולוגי עצמו מעוגן בהקשרים תרבותיים מסוימים. בהקשר זה, נדגיש את המתח והדיאלוג שבין תופעות התרבותיות המיוצגות בטקסטים אנתרופולוגיים לבין התיאוריות שמשמשות לארגן, לפרש ולנתח את אותן תופעות לאורך רוב המאה ה-20.

לתרגול, אשר נועד לפתח דיון סביב חומר הקריאה ולאפשר היכרות קרובה ומפורטת יותר עם דרכי הייצוג של הידע האנתרופולוגי, חשיבות רבה. בתרגול יידונו גם דרכי יישומן ובחינתן של הגישות התיאורטיות השונות על תופעות תרבותיות וטקסטים אתנוגרפיים. חובה לקרוא את כל החומר המבוקש לפני כל תרגיל ולהביא את הטקסט מודפס, שכן הדיון בכיתה מבוסס רובו ככולו על קריאה מקדימה שכזו. התרגול יתקיים אחת לשבוע לאורך כל הקורס.

דרישות הקורס והרכב הציון:

חובת נוכחות בשיעורים ובתרגילים. השיעורים והתרגולים האם "אזורים חופשיים מאינטרנט" והסטודנטים מתבקשים שלא לגלוש, לצ'אט ולדיסקוס מפעילות ברשת. השתתפות והקשבה פעילה בשיעורים ובתרגילים – יש לקרוא את המאמרים לקראת התרגולים.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

בוחן: לקראת סוף סמסטר ב', יתקיים בוחן בקיאות הנוגע לחובות הקריאה במהלך הסמסטר (40% מציון סמסטר א').

מטלות: במהלך הסמסטר, יוגשו שלוש מטלות: תצפית (עובר/לא עובר) ושני ניתוחי תצפית (60% מציון סמסטר א'), הנחיות מדויקות למטלות יועלו לאתר הקורס. אין אפשרות להגיש את המטלות ללא השתתפות סדירה בתרגולים ולא ניתן לסיים את הקורס ללא הגשת כל המטלות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 172 }

תכנית השעורים והתרגילים לסמסטר א':

תאריך שיעור	נושא השיעור	תרגילים	חובת הקריאה לתרגיל
23.10.22	עקרונות החשיבה האנתרופולוגית, יחסיות תרבותית	26.10.22	בוהנן, ל. שייקספיר בג'ונגל.
30.10.22	גישות אקולוגיות ואבולוציוניות לתרבות	2.11.22	סהלינס, מ. איש עני, איש עשיר, איש גדול, צ'יף – קריאת מאמר
6.11.22	מלינובסקי ומהפכת עבודת השדה	9.11.22	Malinowski, B. The Subject, Method and Scope of this Inquiry הנחיות להגשת המטלה הראשונה
13.11.22	המחשבה הפונקציונאלית במדעי החברה	16.11.22	מוס, מ. המתנות המוחלפות בין הצדדים והחובה להשיבן. אבוהב, א. חתונת הדמים.
20.11.22	פונקציונליזם פסיכולוגי	23.11.22	Malinowski, B. The Essentials of the Kula Ring. Malinowski, B. Death and the Reintegration of the Group.
27.11.22	תרבות ואישיות	30.11.22	מיד, מ. מילדות לבגרות בגינאה החדשה. הגשת המטלה הראשונה
4.12.22	פונקציונליזם מבני	7.12.22	שוקד, מ. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 173 }

אורטנר, ש. הנשי והגברי – טבע ותרבות? Douglas, M. Animals in Lele Religious Symbolism. הנחיות למטלה השנייה והשלישית	14.12.22	סטרוקטורליזם	11.12.22
משחק עמוק – הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי.	21.12.22	הגישה הפרשנית	18.12.22
חופשת חנוכה	28.12.22	חופשת חנוכה	25.12.22
1 . 1 טרנר "לימינליות וקומוניטס" הנדלמן וכץ "טקסים ממלכתיים במדינת ישראל	4.12.22	טקסים	1.1.23
Avieli, N. Vietnamese New Year Rice Cakes Tawil, Y. Acknowledging Weakness, Negotiating Invincibility.	11.12.22	גישה אינטגרטיבית לניתוח תרבות	8.1.23
Siobhan, G. Design Anthropology. הגשת המטלה השנייה והשלישית	18.2.22	מבוא לחשיבה יישומית באנתרופולוגיה	15.1.23

רשימת הקריאה לסמסטר א':

בוהן ל. 1988. "שקספיר בג'ונגל", בתוך: רבינוביץ', ד. (עורך) שקספיר בג'ונגל: על מפגשים בין-תרבותיים. תל אביב: דביר.

סהלינס מ. 1980. "איש עני, איש עשיר, איש גדול, צ'יף. טיפוסים פוליטיים במלינזיה ופולינזיה", בתוך: מ. שוקד, ע. מרקס וש. דשן. פרקים באנתרופולוגיה חברתית, ירושלים: שוקן, עמ' 153-162.
מוס, מ. 2005. מסה על המתנה. פרקים 1 ו 2. תל אביב: רסלינג, עמ' 43 – 90.
אבוהב, א. 1998. "חתונת הדמים: מתנות של חפץ ושל כסף בחתונה ישראלית", בתוך: אורית אבוהב, אסתר הרצוג, הרווי גולדברג ועמנואל מרקס (עורכים). אנתרופולוגיה מקומית, תל-אביב: צ'ריקובר, ע"מ 571-594

Malinowski, B. 1930. "The Essentials of the Kula", in: Argonauts of the Western Pacific. New York: Dutton & Co., 81-104.

Malinowski, B. 1948. "Death and the Reintegration of the Group", in: Magic, Science and Religion. London: Faber and West.

Malinowski, B. 1930. "The Subject, Method and Scope of this Inquiry (Introduction)", in: Argonauts of the Western Pacific: An Account of Native Enterprise and Adventure in the Archipelagoes of Melanesian New Guinea. New York: Dutton & Co., 1-25.

מיד, מ. 1966 [1930]. "מילדות לבגרות בגינאה החדשה: מחקר משווה של חנוך פרימיטיווי". תל-אביב: מסדה: 11 - 64.

שוקד, מ. 1977. השכנת שלום בקהילה של יוצאי מרוקו. בתוך שוקד, מ. וש. דשן, דבר התמורה: שינוי והמשכיות בעולמם של יוצאי צפון-אפריקה. ירושלים: יד בן צבי: 211-226.

אורטנר, ש. 2007 [1974]. "האם היחס בין הנשי לגברי הוא כמו היחס שבין הטבע לתרבות?" בתוך: דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מגדר (ניצה ינאי, עורכת) 27-45. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

Douglas, M. 1975. "Animals in Lele Religious Symbolism". in Implicit Meaning. London: Routledge and Kegan Paul. pp. 27-46

גירץ, ק. 1990. "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי", מתוך: פרשנות של תרבויות. ת"א: כתר ע"מ 273 – 375.

טרנר, ו. 2004. "לימינאליות וקומוניסט", בתוך: התהליך הטקסי, ת"א: רסלינג, עמ' 85-117.

הנדלמן, ד. וכץ. א. 1998. "טקסים ממלכתיים במדינת ישראל: יום הזיכרון ויום העצמאות". בתוך: מ. אדר-בוניס (עורכת). מבוא לאנתרופולוגיה, מקראה. ת"א: האוניברסיטה הפתוחה, 121-148.

Avieli, N. 2005. "Vietnamese New Year Rice Cakes: Iconic Festive Dishes and Contested National Identity". Ethnology, Vol. 44(2):167-187.

Tawil, Y (2015). Acknowledging Weakness, Negotiating Invincibility: On the Creative Performance and interpretation of creativity in Israel. Ethnologie Francaise, XLV (2), 223-234

מבוא לאנתרופולוגיה - סמסטר ב'

סמסטר ב', תשפ"ב 2023

יום א 11:45-10:15

פרופ' פנינה מוצפי-האלר (pninam@gmail.com)

מתרגלות:

נועה סופיה מיטשל mitchnoa@post.bgu.ac.il

לירי עוליאל liriu@post.bgu.ac.il

תיאור כללי:

לאחר חשיפה ראשונה במהלך הסמסטר הקודם למושגי יסוד של האנתרופולוגיה החברתית-תרבותית ששלטו בחשיבה המרכזית במערב עד אמצע שנות השמונים של המאה הקודמת נתקדם בסמסטר זה למודלים חדשים ומאתגרים של אופני יצורו של הידע האתנוגרפי ובדרכים שבהן השתנו הגדרות המחקר ומטרותיו במהלך העשורים האחרונים. מאנתרופולוגיה ריאליסטית חסרת רפלקסיה לגבי יחסי הכוח בין חוקרת לנחקרת נפגיש אתכם בסמסטר זה עם חשיבה ביקורתית המבקשת לעשות דה-קולוניזציה של הידע המחקרי. ממחקר ממוקד בגברים המציג עצמו כמחקר כללי "אובייקטיבי" וחסר פניות נבחן מודלים של מחקר וכתובה המעוצבים על ידי חשיבה פמיניסטית על גווניה השונים. תהליך הלמידה יתנהל בשני ערוצים: הרצאות של המרצה המציגות מושגים תיאורטיים המעצבים שאלות חדשות באתנוגרפיה ביקורתית פמיניסטית ובמקביל, יערכו מפגשים עם אנתרופולוגים ואנתרופולוגיות ישראלים שידברו על עבודתם. ועל הדרך שבה הם והן "עשו" אנתרופולוגיה.

החשיפה למגוון של חוקרות וחוקרים שהשלימו עבודה אנתרופולוגית עכשווית תאפשר דיון במגוון האפשרויות של התמודדות עם סוגיות כמו: כיצד מעוצבות שאלות המחקר? מהן עובדות מחקריות וכיצד מנתחים ומפרשים עובדות אלה? מהו הערך של תיאוריות סוציולוגיות וכיצד הן מעשירות את המחקר? מהי אתיקה מחקרית? והאם יש מקום למחקר וכתובה רפלקסיבית בשדה המחקר האתנוגרפי בישראל ובעולם? במקביל לכל שיעור יתקיימו תרגולים בקבוצות קטנות שינוהלו על ידי שתי המתרגלות נועה ולירי. מטרת התרגול היא להבהיר ביחד את חומרי הקריאה לקורס ולאפשר דיון ברעיונות ובמושגים שהועלו במהלך ההרצאות. כל חומרי הקריאה זמינים במודל של השיעור.

דרישות הקורס והרכב הציון הסופי

חובת נוכחות בכל השיעורים ובתרגילים. כל שיעור תועבר רשימת נוכחות. היעדרות לא מוצדקת מהשיעור תשפיע על הציון הסופי.

3 דוחות קריאה אודות שלושה מאמרים לבחירתכם מתוך חומר הקריאה. חובת ההגשה היא חובה. לדוחות לא יינתן ציון אלא הערכה על סקלה של 1-5 נקודות, 5% לכל דוח. סהכ מהציון הסופי לשלושה דוחות – 15%. הדו"ח יכלול עד 300 מילים, בקובץ וורד, המוגש באמצעות אתר המודל.

מבנה הדוח: עליכן לכתוב פסקת פתיחה המסכמת את הטענה או הטענות המרכזיות של המחבר/ת, ולהתייחס לסוגיות: מהם החומרים האמפיריים המוצגים במאמר? האם הטענות של המחבר.ת משכנעות על בסיס החומרים האמפיריים? האם הטקסט עורר בך מחשבות ותהיות?

חשוב: לא ניתן "לצבור" דו"חות, כל דו"ח ייבדק כמו עבודת הגשה ואין הזדמנות להגיש מעבר לשלושה דוחות.

קריטריונים לבדיקה:

- 1 – לא השתכנעתי שקראת את המאמר. 2 – רדוד מידי, לא מעיד על קריאה מעמיקה. 3 – קראת אבל הדו"ח לא טוב מספיק ולא נוגע בנקודות המרכזיות במאמר. 4 – דו"ח טוב ומקיף.
- 5 – דו"ח מצוין – מציג את כל הנקודות המרכזיות, מנוסח באופן בהיר וקולע ומציג שאלות ביקורתיות ו/או טיעונים מקוריים ויצירתיים ביחס למאמר.

בוחן אמצע סמסטר - מושגים ותיאוריות – 25%.

מטרת הבוחן הינה לבדוק ידע ובקיאיות בכלים הנרכשים במהלך הקורס. הבוחן יהיו בנוי בחלקו הראשון משאלות ברירה (שאלות אמריקאיות) ויבדוק בקיאות במושגים ובמאמרים שנלמדו במהלך הסמסטר. חלקו השני יהיה בנוי משאלה פתוחה (שאלת מסה) הבודקת מיומנות לניתוח אתנוגרפי-ביקורתי של טקסט שיינתן בבוחן.

עבודת הגשה סופית (בזוגות) – 60% בחירה של אירוע שהתרחש בשנה האחרונה (2023) בארץ או בעולם, אשר מגובה בכתבה של עיתון מוכר. על סמך כתבה זו יש לנתח את האירוע באמצעות הכלים האנתרופולוגיים שנרכשו בקורס. בתוך כך יש להסביר בקצרה על מה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 178 }

הכתבה, ולצרף עותק שלה ביבליוגרפיה. יש לנתח את הכתבה על פי לפחות 4 תיאוריות שנלמדו במהלך הקורס. עליכן להפגין יכולות אנליטיות, יכולות ביסוס של הטענות שלכם על סמך תובנות מתוך מאמרים שקראתם במהלך הסמסטר, ויצירתיות.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 179 }

תאריך	נושא השיעור	סוגיות לדין	אופי ההרצאה	קריאת חובה
שבוע 1 12.3.23	הרצאה פותחת מטרות הלמידה בקורס ואופיו	כיצד מתעצב מודל האתנוגרפיה הריאליסטית בהקשרים קולוניאליים? מתי הוא מאותגר ולמה?	הרצאה פרונטלית מצגת 1	<u>קריאה:</u> קטעים נבחרים מתוך יומניו של מלינובסקי
שבוע 2 19.3.23	אני אנתרופולוגית פמיניסטית	הכרות אינטימית עם מחקר פמיניסטי המפנים מודעות של יחסי כוח בשדה ועושה שימוש ברפלקסיביות.	הרצאה פרונטלית מצגת 2	<u>קריאה לתרגול</u> בקופסאות בטון, פרק 1 יש לך קול אותנטי
שבוע 3 26.3.23	מהי אתנוגרפיה ביקורתית ומהן מטרותיה	מחקר אתנוגרפי שאינו מסתיר רגשות שאלות של ידע ואמת	הרצאה פרונטלית ודיון	<u>קריאה לתרגול:</u> רנאטו רוזלדו
שבוע 4 02.4.23	פוליטיקה של מחקר בבית	על האתיקה והפוליטיקה של מחקר בישראל	הרצאה פרונטלית ודיון	<u>קריאה לתרגול</u> גדעון קונדה תמר אלאור
חופשת פסח: 6-12 באפריל. אין הרצאה ואין תרגול בשבוע זה				
שבוע 5 16.4.23	למה זה חשוב מי חוקרת? שאלת ה"אובייקטיביות"	אישה חוקרת גברים נקודת המבט הפלסטינית והמדינה	הרצאה פרונטלית ודיון	<u>קריאה לתרגול</u> (27.4) לומסקי פדר: אישה חוקרת מלחמה
שבוע 6 23.4.23	שאלת המיקום והשפעתה על אופיו של המחקר	בת קיבוץ החוקרת קיבוץ	הרצאה פרונטלית ודיון	<u>קריאה:</u> תמה חלפין - בית מול הים

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)
 תואר ראשון

{ 180 }

<u>קריאה</u> טל שמור	מרצה אורח: טל שמור	זהות משוברת של החוקר	אנתרופולוגיה עירונית של זהות, מגדר ולאומיות	שבוע 7 30.4.23
<u>קריאה</u> ניצה ינאי בתוך דרכים לחשיבה פמיניסטית 366-352, 357- ,362-364, 368 380-384	הרצאה פרונטלית ודיון	הכרות עם תיאורטיקניות פמיניסטיות אובייקטיביות חזקה ידע מעוגן	האתגר האפיסטמי של אנתרופולוגיה פמיניסטית	שבוע 8 07.5.23
<u>קריאה</u> מנאר חסן	מרצה אורחת ג'נינה מאלו	מנאר חסן : אתנוגרפיה היסטורית ג'נינה איילה מאלו: רשתות, ואופנת לבוש	שני מחקרים פמיניסטיים על החברה הפלסטינית	שבוע 9 14.5.23
<u>קריאה</u> לפי המלצת האורחת	הרצאת אורחת: ענבר אברג'יל	זוגיות, לאומיות ומחקר אוטואתנוגרפי	אנתרופולוגיה ואוטואתנוגרפיה	שבוע 10 21.5.23
<u>קריאה</u> לפי המלצת האורחת	הרצאת אורחת: חלי בוסחיש ששון	אתגרים של אתיקה וייצוג	סוציולוגיה של נשים העוני	שבוע 11 28.5.23

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)
 תואר ראשון

{ 181 }

<u>קריאה</u> לפי המלצת האורחות	פאנל אורחים	ספא אבו-רביעה ?	בשביל מה זה טוב? אנתרופולוגיה יישומית מול משרה אקדמית	שבוע 12 04.6.23
<u>קריאה</u> ברברה ארנרייך "כלכלה בגרוש"	הרצאה פרונטלית	מעבר להגדרות אקדמיות	מחקר אקטיביסטי ספרות שפונה מחוץ לאקדמיה	שבוע 13 11.6.23
	דיון פתוח	הדיון הפתוח יתנהל על בסיס שאלות שהתלמידים הגישו בכתב בסופו של התרגיל האחרון שניהלו עם המתרגלות. המרצה תקבץ את השאלות ותאפשר דיון	אז מהו מחקר אתנוגרפי? מהם סימני ההיכר של כתיבה ביקורתית	שבוע אחרון 18.6.23

רשימת מקורות

- אלאור, תמר. 1998. עבודת שדה במדרשה כעבודת בית. בתוך: בפסח הבא: נשים ואוריינות בציונות הדתית. תל אביב: עם עובד. עמ' 47 - 84.
- ארנרייך, ברברה. 2004. כלכלה בגרוש: איך (לא) להסתדר באמריקה. שור, אסף מתרגם. עמודים 20-65. תל אביב: הוצאת בבל.
- חלפין, תמה. 2019. בית מול הים: חיי יומיום בקיבוץ של ראשית שנות האלפיים. רעננה: למדא – האוניברסיטה הפתוחה.
- חסן, מנאר, עורכת. 2004. הפוליטיקה של הכבוד: הפטריארכיה, המדינה ורצח נשים בשם כבוד המשפחה. מין מגדר ופוליטיקה. יזרעאלי, ואחרות עורכות. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.
- ינאי, ניצה. 2007. "שאלת המדע בפמיניזם" - סנדרה הארדינג וסוגיית החקירה המדעית בפמיניזם. בתוך דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מגדר. אלאור, תמר, לובין, אורלי, נווה, חנה עורכות. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.
- מוצפי-האלר, פנינה. 2012. בקופסאות בטון: נשים מזרחיות בפריפריה הישראלית. נורית: מפגן של אסטרטגיות הישרדות. עמודים 21-52. ירושלים: מאגנס.
- 1997 "יש לך קול אותנטי" תיאוריה וביקורת
קונדה, גדעון. ביקורת במבחן 1992 תיאוריה וביקורת
רוזאלדו, רנאטו. 2013 [1989]. אבלותו וחורונו של צייד הראשים. בתוך: תיאוריות
אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי, כרך ב'. ר. ג. מקג'יור. ל. ריצ'רד (עורכים), רעננה:
האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 801-821.
- שמור, טל. 2020. תקווה ומלנכוליה בשולי העיר. פתח דבר (עמ' 20-7) ופרק 3 עמ' (71-100). חיפה: פרדס הוצאה לאור.

Malinowski, B (1967). *A Diary in the Strict Sense of the Term*. London: The Athlone Press.

מבוא לשיטות מחקר איכותניות

102-1-0149

מרצה:

ד"ר יעלה להב-רז

יום ב' 16:15-17:45

lahavraz@bgu.ac.il

שעת קבלה: בתיאום מראש.

מתרגלות:

רומי שפר romish@post.bgu.ac.il

לירי עוליאל liriu@post.bgu.ac.il

רביעי 12-13, 13-14

רביעי 17-18, 18-19

שעות הקבלה של צוות הקורס יימסרו בתחילת שנת הלימודים. בהתאם לשלבי הקורס השונים, פגישות נוספות ניתן יהיה לקבוע באמצעות פנייה בדוא"ל.

תיאור הקורס

מטרתו של הקורס היא להפגיש את הסטודנטים. יות עם אחת הפרדיגמות הדומיננטיות במדעי החברה של היום – המחקר האיכותני הפרשני – תוך כדי למידה של מושגים מרכזיים של הפרדיגמה והתנסות פרקטית בשיטות למחקר אמפירי שהיא מציעה. הקורס בנוי על למידה והתנסות בארבע אסטרטגיות מחקר מובחנות המרכיבות את פרדיגמת המחקר הפרשני האיכותני: אסטרטגיה מחקרית של ניתוח שיח אשר מעניקה מרכזיות לדרכי ניסוח, רטוריקה של הכוח וסמכות הידע המיוצרים דרך השפה הרשמית והכתובה. אסטרטגיית המחקר הנרטיבי הפונה לקולו של הסובייקט הנחקר כמקור להבנת המציאות החברתית-תרבותית ושיטתה המרכזית היא ראיון עומק.

אסטרטגיה מחקרית של אובייקטים חומריים המחברת יחד את קריאת המרחב (space) כפריזמה לניתוח תופעות חברתיות-תרבותיות ופענוח מחקרי של חפצים ואובייקטים פיזיים (artifacts) כמגלמים בתוכם משמעויות חברתיות-תרבותיות. אסטרטגיית המחקר האתנוגרפי ששמה במרכז מגע בלתי אמצעי עם המציאות הנחקרת ושיטתה המרכזית היא תצפית, תיאור ושיחה. כל אחת מהאסטרטגיות הללו צומחת מתוך תפיסות תיאורטיות פילוסופיות, ומביאה איתה מושגים תיאורטיים ממדעי הרוח והחברה. לכן, במהלך ההיכרות וההתנסות עם האסטרטגיות נתייחס ליסודות של פנומנולוגיה והרמנויטיקה, תפישת "ההבניה החברתית של המציאות", גישת ה-Verstehen של מקס וובר והגישה פרשנית של קליפורד גירץ, חקר של מיקרו-היסטוריה, ותפישת "השיח" של מישל פוקו לפענוחם של יחסי הכוח, ולגישת "התיאוריה המעוגנת בשדה". לצד ההכרה של תפישות ומושגים מרכזיים לכול אחת מהאסטרטגיות, הקורס שם למטרה לאפשר לסטודנטים. יות התנסות פרקטית בשיטות אלה לאיסוף חומר אמפירי לניתוח חברתי. לצורך זה הקורס ייבנה על דיון בכיתה ועל ביצוע תרגילים ודיון בהם.

התרגיל

עבודה בקבוצות התרגיל היא מרכיב חיוני וחשוב מאוד בקורס. התרגיל בקורס אינו מהווה רק כלי עזר נוסף להבנת החומר, אלא זירה בה מתקיימים תרגול ואימון של פרקטיקות מחקר הנלמדות בקורס. מפגשי התרגיל יעבדו הן במתכונת של הוראה פרונטלית והן במתכונת של סדנאות במהלכן נדון בהתנסויות המחקריות שלכן.ם. הנוכחות בתרגילים הינה חובה.

חובות הקורס

נוכחות חובה הן בשיעור והן בתרגיל. אי עמידה בדרישת הנוכחות תוביל לאובדן נקודות ואף עשויה לגרום לפסילה של הקורס.

התנסויות בארבע אסטרטגיות מחקר הינן חובה. ההתנסויות המחקריות והגשת המטלות ייעשו בזוגות.

מבנה הציון

5% נוכחות

30% מטלת שיח

30% מטלה נרטיבית

30% מטלת אובייקט

5% מטלת תצפית-עובר/לא עובר

חומר הקריאה

הקורס מלווה בקריאה של טקסטים שהם ברובם דוגמאות מחקריות לסוגיות הנלמדות בשיעורים. במהלך הקורס יושם דגש על חובת הקריאה, הבנתה ושימוש בה. פריטי הקריאה יקבלו התייחסות בהרצאות ובקבוצות התרגיל ויהיה חובה לעשות שימוש בחומר הקריאה במטלות הכתובות. פריטי הקריאה נמצאים באתר הקורס. חלק מהקריאה יכולה להתווסף במהלך הקורס בהתאם לסוגיות למחקר שייבחרו לעבודות המחקר על ידי הסטודנטים. יות.

מטלות חובה

מטרת המטלות היא התנסות בשיטות לאיסוף חומר אמפירי במחקר האיכותני. במהלך הקורס תתבקשו לבצע 4 מטלות חובה. המטלה הראשונה תעסוק בניתוח שיח ותתבסס על ניתוח טקסט נבחר. המטלה השנייה תעסוק בניתוח נרטיבי ותתבסס על ביצוע וניתוח ראשוני של ראיון עומק. המטלה השלישית תתבסס על ניתוח אובייקט שתבחרו. המטלה הרביעית תכלול הגשת דו"ח תצפית משתתפת. בשלוש מהמטלות הראשונות תתבקשו לאתר טקסטים מחקרניים רלוונטיים לסוגייה הנחקרת.

על שלוש המטלות הראשונות ניתן יהיה להגיש ערעור עד שבוע מיום החזרת המטלות (להגשה – עבודה מקורית בדוקה +דף הסבר עם תוכן הערעור), העבודה תיבדק מחדש על ידי המרצה והתשובה תוחזר תוך עשרה ימים.

שיעורי הקורס

מבוא: אפיסטמולוגיה, אונטולוגיה ומתודולוגיה- מה בין שיטות מחקר כמותיות לאיכותיות?
קריאה להרצאה:
צבר-בן יהושע, נ' (2006). מבוא: ההיסטוריה של המחקר האיכותי, השפעות וזרמים. בתוך:
מסורות וזרמים במחקר האיכותי. (עמ' 13-28). אור יהודה: דביר.
שקדי, א' (2004). פרק 1: הנחות המחקר האיכותני קונסטרוקטיבי. בתוך: *מילים המנסות
לגעת: מחקר איכותני-תיאוריה ויישום* (עמ' 23-36). תל-אביב: רמות.

פרשנות והבנה

קריאה להרצאה:

יהושע, א. ב. (2008). 'אזור הסחר החופשי בין ספרות לפסיכולוגיה', בתוך: *אחיזת המולדת*,
תל אביב: הקיבוץ המאוחד, 163-155.
עוז, ע. (1996). 'הסיבה האמיתית למות סבתי', בתוך: *מתחילים סיפור*, ירושלים: כתר,
122-109.

קריאה לתרגול:

אשכנזי, יפתח, 20.07.2013. 'אמת ובדין על פי ההיסטוריון הפוסט-מודרני החשוב בעולם:
ראיון עם היידן וייט', *הארץ*.

שיפמן, נ' (13.7.2021). הקלות הבלתי נתפסת של אשפוז 'חולי נפש' בכפייה. [בחברת
האדם](#).

אסטרטגיית מחקר 1: ניתוח שיח

שיח

קריאה להרצאה:

פוקו, מ. (1996). *הרצון לדעת: תולדות המיניות* (כרך 1). תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד
("השידול אלי שיח"-עמ' 15-29). **זמין באופן מקוון באתר הספרייה**.
פוקו, מ' (2005). *סדר השיח*. עמ' 10-19. תל אביב: הוצאת בבל.
קריאה לתרגול:

להב-רז, י' (2014). שפתרבות ומיניות לשונית בקרב נערות המעורבות בזנות. *סוציולוגיה
ישראלית*, (טז) 1. 7-31

העשרת קריאה:

טנא, ע'. (2005). "כך נבשל" בית בישראל: קריאה בספרי בישול משנות השלושים עד שנות השמונים', בתוך: א. קליינברג (עורך), *בטן מלאה: מבט אחר על אוכל וחברה*, 93-130. ממן, ד' ורוזנהק, ז' (2019). בנייתו של הומו פיננסיוס: מוסכמות, רגשות ומוסר בחינוך הפיננסי. *סוציולוגיה ישראלית*, כ (1): 23-49.

Maman, D. (2021). State financial interests and changes in investment behavior of institutional investors: the case of financial market development in Israel. *Socio-Economic Review*, 1–21.

Yanay, N. & Berkovitch, N. (2006). Gender Imago: Searching for New Feminist Methodologies. *Cultural Studies ↔ Critical Methodologies*, 6(2): 193-216.

שיח ארכיוני

קריאה להרצאה:

סטולר, א.ל. (2016). ארכיונים קולוניאליים ואמנות הממשל. *ג'מאעה*, כ"ג: 141-168.

שיח מקוון

קריאה להרצאה:

Lahav-Raz Y. (2021). The "addict sexual script": Addiction discourse among Israeli sex industry consumers. *Sexualities*.

העשרת קריאה:

Lahav-Raz, Y. (2020). "Hunting on the streets": Masculine Repertoires Among Israeli Clients of Street-Based Sex Work. *Sexuality & Culture*, 24(1): 230-247.

שיח וויזואלי

קריאה להרצאה:

כהן, א' (2014). תכתיבים טכנולוגיים ומערכות ערכיות: אינסטגרם ככלי תעמולה. *מסגרות* מדיה 13. 1-20.

העשרת קריאה:

Berkovitch, N., Waldman, A., & Yanay, N. (2012): The politics of (in)visibility: On the blind spots of women's discrimination in the academy. *Culture and Organization*, 18(3): 251-275.

אסטרטגיית מחקר 2: מחקר נרטיבי

קריאה להרצאה א:

ספקטור-מרזל, ג' (2012). הסיפור אינו כל הסיפור: תעודת הזהות הנרטיבית. *מגמות*, 2: 227-250.

שקדי, א' (2003). שיטות איסוף נתונים-ריאיון העומק. בתוך: *מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני-תיאוריה ויישום*. (עמ' 69-80). תל אביב: רמות קריאה לתרגול:

מייק, ח' (2011). ניתוח תהליך הגיבוש של זהות מינית לסביבת דרך סיפוריהן של חמש נשים. *מפגש לעבודה חינוכית-סוציאלית*, 33: 149-166.

קריאה להרצאה ב':

ג'וסלסון, ר' (2015[2013]). 'עשי ואל תעשי בראיון', בתוך: *כיצד לראיין למחקר איכותני: גישה התייחסותית*. תל-אביב: מכון מופ"ת, 174-155. **זמין באופן מקוון באתר הספרייה.**

הרצוג, ח' (2014). דרכים לדעת-דמיון של התנגדות: מבט פמיניסטי על ריאיון העומק בחברה מרואיינת. בתוך: *קרומר-נבו, מ', לביא-אג'אי, מ' והקר, ד*, (עורכות). מתודולוגיות מחקר פמיניסטיות (עמ' 32-53). תל אביב: הקיבוץ המאוחד (מגדרים).

קריאה להרצאה ג': (עקרונות ניתוח נתונים- מן הממצאים לתיאוריה)

גבתון, ד' (2001). "תיאוריה המעוגנת בשדה: משמעות תהליך ניתוח הנתונים ובניית התיאוריה במחקר איכותי. בתוך: נ', צבר בן-יהושע (עורכת). *מסורות וזרמים במחקר האיכותי*. (עמ' 195-227). ת"א: דביר.

שקדי, א' (2003). פרק 5-עקרונות ניתוח הנתונים. בתוך: *מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני – תיאוריה ויישום* (עמ' 93-102). תל-אביב: רמות.

העשרת קריאה:

צבר בן יהושע, נ' ודרגיש, ר' (2001). מחקר סיפר. בתוך: נ' צבר בן יהושע (עורכת). *מסורות וזרמים במחקר האיכותי*. (עמ' 167-194). תל אביב: דביר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 189 }

צבר-בן יהושע, נ' (1990). הריאיון. בתוך: המחקר האיכותי: בהוראה ובלמידה (עמ' 63-71).
רמת גן: מסדה.

לומסקי-פדר, ע', רפפורט, ת., לרנר, י., קונצמן, ע., וקפלן, י'. (2007). 'לדבר בשפתם?
זרות, בית ויחסי כוח בראיון עם מהגרים', מגמות מד (4): 654-636.

אסטרטגיית מחקר 3: ניתוח מרחב, תמונה וארטיפקטים
קריאה להרצאה:

אלאור, ת'. (2014). במקום שבו נגמר הגוף: אנתרופולוגיה של קצוות. בתוך: ג', ונטורה, א'
ברטל וע', לידר (עורכים). מחשבות על נעליים. (עמ' 224-241). בצלאל אקדמיה לאומנות
ועיצוב, רסלינג.

רן-שכנאי, ע' (2019). "פה התערבבו היחד והבדידות": על ארכיטקטורה והפיקוח בחדר
האוכל הקיבוצי. סוציולוגיה ישראלית כ(2): 136-161.

העשרת קריאה:

אלאור, ת' (2014). דיבוב החפצים – מתודולוגיה של החומר. בתוך: סנדלים: אנתרופולוגיה של סגנון ישראלי. (עמ' 115-148). תל אביב: עם עובד.
פייגה, מ' (2013). 'ארצנו הקטנטונת: מיני ישראל בין הגלובלי למיניאטורי'. בתוך: זאב שביט, אורנה ששון-לוי וגיא בן-פורת (עורכים), מראי מקום: זהויות משתנות ומיקומים חברתיים בישראל (עמ' 284-312). ירושלים: מכון ון ליר בירושלים, 312-284.
Noy, C. (2008). 'Mediation Materialized: The Semiotics of a Visitor Book at an Israel Commemoration Site', *Critical Studies in Media Communication*, 25(2): 175-195.

אסטרטגיית מחקר 4- המחקר האתנוגרפי

אתנוגרפיה

קריאה להרצאה:

גירץ ק' (1990). "תיאור גדוש: לקראת תיאוריית תרבות פרשנית". בתוך: פרשנות של תרבויות (עמ' 15-41). ת"א: כתר.
בוני-נח, ח' וטויס, ש' (2019). 'סצינת הסמים הפתוחה' הגדולה ביותר בישראל: מחקר אתנוגרפי בתחנה המרכזית הישנה בתל-אביב. *חברה ורווחה*, ל"ט, 3: 512-483

אוטו-אתנוגרפיה

קריאה להרצאה:

צאלח, כ'. (2016). אז מה כבר קרה? אוטואתנוגרפיה של מיקרו-אגרסיות על רקע אתני. *תיאוריה וביקורת*, 46: 67-90.
נעמן, י' (2006). ידוע שתימניות חמות במיטה: על הקשר בין צפיפות הפיגמנט לשם התואר פרח. *תיאוריה וביקורת*, 28: 185-191.

אתנוגרפיה מקוונת/נטנוגרפיה

קריאה להרצאה:

Hine, C. (2017). Ethnography and the Internet: Taking Account of Emerging Technological Landscapes. *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences* 10:315–329.

קריאה לתרגיל:

אוקון, שרית. 2016. "חרדים ברשת: משחקי-זהות בקהילה החרדית המכוונת". *חקר החברה החרדית* 2015-2016, מרץ, 56-77.

ספרי לימוד נבחרים במחקר איכותני

באואר, מ', וגאסקל, ג'. (עורכים). (2011[2000]). *מחקר איכותני: שיטות לניתוח טקסט, תמונה וצליל*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

ג'ונסטון, ב'. (2012[2002]). *ניתוח שיח*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

ג'וסלסון, ר'. (2015). *כיצד לראיין למחקר האיכותני*. מבוא של עמיה ליבליך. מכון מופ"ת.

הקר, מ', לביא-אג'אי, מ', וקרומר-נבו, מ'. (עורכות). (2014). *מתודולוגיות מחקר*

פמיניסטיות. תל אביב: הקיבוץ המאוחד.

צבר-בן יהושע, נ'. (1990). *המחקר האיכותני: בהוראה ובלמידה*, רמת גן: מסדה.

צבר-בן יהושע, נ'. (2001). *מסורות וזרמים במחקר האיכותני*, תל אביב: דביר.

קופפרברג, ע'. (עורכת) (2010). *חקר הטקסט והשיח: ראשומון של שיטות מחקר*, באר

שבע: הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

שלסקי, ש'. ואלפרט, ב'. (2007). *דרכים בכתיבת מחקר איכותני: מפירוק המציאות*

להבנייתה כטקסט, תל אביב: מכון מופ"ת.

שקדי, א'. (2003). *מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני – תיאוריה ויישום*, תל אביב: הוצאת

רמות – אוניברסיטת תל אביב.

תובל-משיח, ר', וספקטור-מרזל, ג'. (עורכות). (2010). *מחקר נרטיבי: תיאוריה, יצירה*

ופרשנות, ירושלים: מאגנס ומופ"ת.

Burgess, R., (1984). *In the Field: An Introduction to Field Research*, London, Unwin Hyman.

Denzin, N., and Yvonna L. (eds.).(2000). *Handbook of Qualitative Research*, Thousand Oaks: Sage.

Hammersley, M., and Paul A., (1983). *Ethnography: Principles in Practice*, London: Routledge.

Silverman, D. (2000). *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*, London: Sage.

Silverman, D., (2004). *Qualitative Research: Theory, Method, and Practice*, London: Sage.

Vagle, M. (2014). *Crafting Phenomenological Research*, Creek, CA: Left Coast Press.

מבט אתנוגרפי על אפריקה

פרופ פנינה מוצפי-האלר

pninamh@gmail.com

ה"יבשת השחורה" הייתה מושא המחקר של אנתרופולוגים מערביים (בריטים לרוב) מאז תחילת המאה הקודמת. אולם אופיו של המחקר האנתרופולוגי באפריקה עבר שינויים משמעותיים במהלך המאה האחרונה. מטרתו של הקורס היא להכיר את ההיסטוריה המורכבת של המחקר האתנוגרפי באפריקה ולאתר את הפוטנציאל הייחודי של שיטת מחקר זו בלבושה החדש והמודע פוליטית ליחסי כוח ולמורכבות מעשה הייצוג. נתחיל עם קריאה של אתנוגרפיות קלסיות של האנתרופולוגיה הפונקציונליסטית, נקרא אתנוגרפיות אקספרימנטליות מוקדמות שחרגו מהמודל המוכר לתקופתן, ונבדוק את הזווית הישראלית של מחקרים באפריקה.

חובות הקורס ומבנה הציון

הנוכחות בקורס היא חובה. אי עמידה בדרישת הנוכחות תוביל לאובדן נקודות ואם אינה מוצדקת באסמכתאות רפואיות או אחרות יכולה לגרום לפסילה של הקורס. ההשתתפות בשיעורים המתבססת על קריאת פריטי הקריאה ודיון אקטיבי שלהם תעניק עד **25%** מהציון. דוח קריאה אחד שיבחר מתוך פריטי הקריאה יוגש שבוע לפני הדיון בפריט שנבחר ויעניק **20%** נוספים. **45%** נוספים יוענקו לעבודה סופית שתתמקד באתנוגרפיה אחת וניתוח שלה. (תיאור מפורט של הדרישות של עבודה זו מופיעים במודל באתר הקורס)

יחידת מבוא

מהי אתנוגרפיה?

יהודה בר שלום מחשבות על מחקר אתנוגרפי

chrome-

extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://library.macam.ac.il/study/
pdf_files/d10596.pdf

קריאת בחירה: נעמה צבר על מחקר אכותני

<https://kotar.cet.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=103297040#1.0.6.default>

עמודים 11-29

אתנוגרפיות, קולוניאליזם ואפריקה

Adam Kuper Anthropologists and Anthropology: The British School 1922-1972
Pp123-149

אנתרופולוגים ישראלים ומחקר אפריקאי

פרקים באנתרופולוגיה חברתית בעריכת שוקד, מרקס, דשן. עמ 7-13,

אלעד בן אלול

Privacy in urban Ghana: an ethnographic exploration of nightlife, housing, and
social media

אתנוגרפיות וכתובה ספרותית

צ'ינואה אצ'בה מפולת באומופיה

נדין גורדימר המשפחה של יולי

Head, Bessie, *When rain clouds gather*

London : Heinemann -- 1987

חשיבה מחודשת על אפריקה

שאלת הפיתוח/ תת פיתוח

Comaroff, Jean and John Comaroff. 2012 Theory from the South: Or, how Europe is evolving toward Africa. Anthropological Forum 22, no. 2: 113-131.
James Ferguson "Theory from the Comaroffs, or How to know the world up, down, backwards and forwards." The Johannesburg Salon, Volume 5, 2012.
(Also published as Fieldsights - Theorizing the Contemporary, Cultural Anthropology Online,

<http://culanth.org/fieldsights/271-theory-from-the-comaroffs-or-how-to-know-the-world-up-down-backwards-and-forwards>

אתנוגרפיות אפריקאיות

קריאה באתנוגרפיות קלסיות

The Nuer Evans-Pritchard

Abner Cohen Custom and Politics in Urban Africa 1969

<https://www.theguardian.com/news/2001/may/25/guardianobituaries.socialsciences>

ריצ'רד לי בתוך פרקים באנתרופולוגיה חברתית עמ' 13-29

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אתנוגרפיות אקפרימנטליות

Return to Laughter Elinor Boyen

The City is Our farm Dan Aronson

Motzafi-Haller Fragmented Worlds

Michael Jackson *Life Within Limits: Well-being in a World of Want* (2011)

מגדר, גזע ומעמד בארצות הברית בימינו

סמסטר ב' ימי ג' - 16-18
בניין 90 חדר 321
קורס מספר – 0-102-1-351

מרצה: ד"ר רפי גרוסגליק
rafig@bgu.ac.il

פרטים נוספים:

קורס בחירה (שנה ב' ו-ג'), 2 נק"ז
שעות קבלה: ימי ג' 11-12 (או במועד אחר בתיאום עם המרצה באי-מייל). ניתן לתאם שעות
קבלה מרחוק באמצעות הזום. בכל מקרה – יש לתאם את שעת הקבלה עם המרצה באי-
מייל.

תקציר הקורס:

"ארצות הברית, עם המרחב שלהן, עם העידון הטכנולוגי שלהן, עם המצפון הנקי והברוטלי שלהן, הן החברה הפרימיטיבית היחידה הקיימת. [...] חברה של מורכבות, של ערבוב ושל דחיסות גדולה ביותר [...] חברה שהיא עובדה מטא-סוציאלית מוחלטת עם השלכות בלתי צפויות" (ז'אן בודריאר, אמריקה [1986] 2000).

קורס זה יעסוק במגוון התרבותי, במבנים החברתיים, בזהויות ובתרבויות שבארצות-הברית בת-זמנינו. הקורס מבוסס על שיטות לימוד מגוונות, ביניהן עיון, צפייה בתוצרי מדיה, הרצאות-אורח/ת, דיונים וביצוע עבודת מחקר עצמאית. אלה יאפשרו היכרות עם המחקר האתנוגרפי העוסק בחברה "האמריקאית" וכן במתחים ובעיות החברתיות הקשורות במגדר, גזע, אתניות ומעמד. מטרתו של הקורס הוא לעורר בסטודנטים ובסטודנטיות "תיאבון אינטלקטואלי" לעיסוק בסוגיות של תרבות וזהות, כפי שהן באות נגלות מהתבוננות על אחת החברות המרתקות והמשפיעות בהיסטוריה האנושית – החברה בארצות הברית. לפיכך, בחלקו הפרונטאלי של הקורס ייעשה שימוש בתחום האוכל כדוגמא לאופן בו ניתן לנתח היבטים של תרבות וזהות בחברה בארצות הברית. הסטודנטים/יות יתבקשו לחשוב על סוגיות הקשורות לזהות ותרבות בארצות הברית בזמנינו (מגדר, מעמד, גזע, אתניות או סוגיות הקשורות בהצטלבויות – אינטרסקציונאליות, שוליות מרובה), לבחור סוגיה או מקרה בוחן משלהם/ן ולבצע עבודת חקר. מטרת הקורס הן העמקת הידע על אודות החברה בארצות הברית ובתוך כך גם היכרות עם גוף הידע התיאורטי הקשור בגזע, מעמד ומגדר.

פירוט מטלות הקורס (פירוט נוסף ומפורט לכל מטלה יועלה לאתר הקורס ב Moodle):

1) נוכחות, קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך הסמסטר (10% מהציון הסופי)

חובת נוכחות בכיתה / חובת הדלקת מצלמות במידה ונאלץ ללמוד בזום. מצופה מהסטודנטים/יות לקרוא את כל פרטי קריאת החובה לקראת כל מפגש (שימו לב – בחלק מהמפגשים יש יותר מפריט קריאה חובה אחד). כלל חומרי הקריאה זמינים באתר הקורס במערכת המודל. הרמה והאיכות של השתתפותכם/ן בשיעור חשובה מאוד. והיא תתרום

באופן ישיר לא רק לקבלת נקודות ההשתתפות בקורס, אלא גם לשיפור בהבנת החומר הנלמד, ליצירת עניין בקורס, להעשרת המפגשים המקוונים, ליצירת עניין וריענון וכן השתתפות הסטודנטים/יות תאפשר דיון בנקודות חשיבה ושאלות חשובות שיועלו מצדם/ן ואשר יסייעו לכלל הסטודנטים/יות בביצוע מטלות ההמשך.

(2) רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה על פרטי הקריאה באותו השבוע (30% מהציון הסופי)

הצגת פרזנטציה קצרה בזוגות או בהתאם לאופן שייקבע עם המרצה. המציגים/ות יתבקשו להתייחס בהרצאתם בעיקר לקריאת החובה, אך גם להציג פרטים מרכזיים ותובנות שעלו מקריאת פריטי הרשות של אותו השבוע. במילים אחרות – בעוד שכל הסטודנטים/יות נדרשים לקרוא את פריטי קריאת החובה לכל שבוע, המציגים/ות באותו השבוע מחוייבים לקרוא הן את פרטי קריאת הרשות והן את פריטי קריאת החובה.

פרוט לגבי ביצוע הפרזנטציה:

אורך הפרזנטציה: 20 דקות + 10 דקות דיון ושאלות. במהלך 20 הדקות אתם/ן רשאים/ות להשתמש במצגות פואר-רפוינט, קישורים למקורות מדיה אינטרנטיים, סרטונים, טקסטים או כל סגנון הצגה אחר. יש לשלוח את כל החומרים שרצו להציג למרצה 24 שעות לפני ההצגה. המרצה יאשר את המצגת ויציע נקודות לשיפור. לטובת השיבוצים למטלה, יישלח אליכם/ן במייל מסמך משותף עם תאריכי השיעורים והמאמרים אותם יש לקרוא לכל שיעור. עליכם/ן לשבץ את עצמכם/ן להצגה. פרזנטציה היא חובה והיא תנאי מחייב לקבלת ציון בקורס.

ניתן ואף רצוי להתייחס לחומרי הקריאה מן השיעורים האחרים. מטרת הפרזנטציה היא להעמיק את הבנת מאמרי החובה ואף לעורר "תיאבון אינטלקטואלי" בקרב המאזינים/ונת ולעודד אותם להרהר ואולי אף לעיין שנית במאמרי החובה, להבין כיצד לעשות בהם שימוש במטלה המסכמת ואף לעודד אותם/ן לקרוא את מאמרי הרשות לפיכך, אין צורך לערוך סיכום של המאמרים, אלא להוביל פרזנטציה ודיון על המאמרים שיציגו אותם באופן מוחשי, מעניין ומרחיב את הדעת. יש מקום רב ליצירתיות בהכנת הפרזנטציות. ועל כן, ניתן לכלול ברפרט זה התייחסות לטקסטים פופולאריים, ספרים, שירים, סרטונים וכל תוצר תרבותי כזה או אחר אשר יוכל לתרום לדיון שתערכו ולהפרות אותו.

שימו לב – לאחר 20 דקות של פרזנטציה עליכם לנהל דיון על ההצגה. לצורך כך, על המציגים/ות לחשוב מראש – ואף לכלול זאת במצגת – על שאלות מנחות שיהוו הבסיס

לדין. על המציגים/ות לחשוב היטב על שאלות עקרוניות, תיאורטיות ו/או אמפיריות. יש לחשוב גם על תשובתכם שלכם לכל שאלה ולהציגם בתום סבב הדין על השאלה.

הסטודנטים/ויות מוזמנים/נות לפנות למרצה בכל שאלה, התלבטות או בקשה – כל זאת על מנת שהפרזנטציות תהיינה מועילות, מעניינות ומוצלחות.

קריטריונים להערכת הפרזנטציות:

1. הצגת הנקודות האמפיריות והתיאורטיות המרכזיות במאמרים, המחשה של הנקודות המרכזיות ודין ביקורתי בנקודות הללו – 14/30 נק'
2. הפרזנטציה מועברת באופן מאורגן וברור, מכילה מסקנות ברורות – 4/30 נק'
3. הפרזנטציה מצליחה לעורר דיון חי ומעניין בכיתה – 8/30 נק'
4. הפרזנטציה מתייחסת הן לחומרי החובה והן לרשות בתוך מסגרת הזמנים ומסתיימת במועד נקוב – 4/30

סה"כ – 30 נקודות מהציון הסופי

(3) הצגת נושא מחקר במפגש האחרון (10% מהציון הסופי)

הסטודנטים יתבקשו להציג את נושא המחקר שבחרו בפני כל הכיתה בשיעור המסכם בהרצאה קצרה. הפרזנטציות מהוות הזדמנות לסטודנטים/יות בהתנסות בהצגה קצרה של שאלות המחקר שלהם ובנושאים, לקבל פידבק משאר משתתפי/ות הקורס ורעיונות להמשך. מניסיון – הצגה טובה של נושא העבודה מעורר שאלות ורעיונות המסייעות מאוד בהצלחה בכנת העבודה המסכמת. אורך הפרזנטציה לא יעלה על 5 דקות. ניתן להשתמש במצגת פאור פוינט קצרה, אך זה לא חובה.

(4) עבודת מחקר (תוגש במהלך תקופת המבחנים) (50%) (בזוגות)–

מועד הגשה: יימסר בתחילת הסמסטר

עבודת המחקר תציג ניתוח אנתרופולוגי וסוציולוגי של סוגייה כלשהי הקשורה למגדר, מעמד, גזע, אתנות (אחת מקטגוריות אלה, חלקן או כולן) בארצות הברית. העבודה יכולה לכלול גם השוואה של סוגייה מסויימת בין ארצות הברית לישראל (או לכל מקום/חברה אחרת בעולם. בל מקרה ישנה חובה להתייחסות למקרה האמריקאי של כל תופעה נחקרת). העבודה

תהייה ערוכה בעבודת מחקר אשר קושרת בין היבטים תיאורטיים לבין נתונים אמפיריים/תיאוריים. העבודה חייבת להציג ניתוח מפורט ומחקרי של התופעה. היא חייבת להכיל לפחות 4 פרטי קריאה אקדמיים שאינם מופיעים בסילבוס (ממאגרי המידע הזמינים מהספרייה, מכתבי-עת אקדמיים, ספרים אקדמיים ו/או פרקים מספרים ערוכים אקדמיים) וכן התייחסות ללפחות 3 מאמרי חובה מהסילבוס ו-3 מאמרי רשות. בכל מקרה, יש להתייחס לכל מאמרי הקריאה העוסקים בסוגיה של בחרתם (כלומר, אם בחרתם לעסוק במגדר, למשל, עליכם/ן להתייחס לכל מאמרי הקורס שעסקו בסוגיה זו). בנוסף – העבודה יכולה – וצריכה – לכלול התייחסו לכל החומרים האמפיריים שתוכלו להשיג – כתבות מעיתונות פופולארית, פוסטים במדיה החברתית, ניתוח בלוגים, ניתוחי תוכן לארטיפקטים תרבותיים, ראיונות, תצפיות (אינטרנטיות, במידה ובשל משבר הקורונה יוטל סגר והגבלות תנועה והתקהלות) ועוד ועוד.

ניתן ואף מומלץ להתייעץ עם המרצה על נושא העבודה בשעות הקבלה לכל אורך הסמסטר.

העבודה תתבצע בזוגות !

הנחיות כלליות:

1. מרבית הנקודות יינתנו לתוכן העבודה, אך תהייה התייחסות משמעותית גם לסגנון הכתיבה ולניסוח הטיעונים.
2. על מחברי/ות העבודה להדגים יכולת כתיבה וניסוח אקדמיים (הימנעות מ"סלנג" ושפה מדוברת הכין שאין צורך בכך, ציטוטים מנוסחים היטב, הפניות ברורות, ניסוח תיזה (טענה) ברורה, קוהרנטיות בין חלקי העבודה.
3. יכולת חיבור בין ממצאים אמפיריים לבין מסגרות תיאורטיות. העבודה תכלול שער, אבסטרקט, מבוא תיאורטי, תיאור אמפירי של הנושא הנבחר, ניתוח, סיכום, ביבליוגרפיה. (היקף העבודה 8-10 עמודים לכל היותר [לא כולל שער, אבסטרקט, רשימה ביבליוגרפית ונספחים]).

פירוט מבנה העבודה:

- 1) עמוד ראשון – שער, שמות הסטודנטים/ות + תעודות זהות, אבסטרקט בין 200 מילים המסכם את הטענות המרכזיות.

- 2) מבוא תיאורטי שחייב לכלול את הצגת הסוגייה, הצגת החומרים שנכתבו על הסוגייה בספרות האקדמית, שאלת מחקר ברורה, הטענה שתוצג במהלך העבודה והסבר על מבנה פרקי העבודה (2-3 עמודים).
- 3) מתודולוגיה – הסבר על אופן איסוף החומרים האמפיריים ששימשו אתכם בעבודה זו (מה אספתם/ן? כיצד? מאיזה מאגרים? מה הנחה אתכם/ן באיסוף החומרים וכו') – חצי עמוד – עמוד.
- 4) ניתוח אנתרופולוגי-סוציולוגי של הסוגייה (5 עמודים – בחלוקה לתתי-סעיפים ולפרקים שיובילו לדיון).
- 5) סיכום שמציג את הניתוח האמפירי, את התרומה התיאורטית של העבודה לסוגייה שנידונה, את הטענה המרכזית. ניתן להוסיף רעיונות למחקרי המשך. (עמוד וחצי – 2 עמודים).
- 6) רשימה ביבליוגרפית (אופן רישום הביבליוגרפיה צריך להיות מלא ואחיד, בהתאם לחת משיטות הרישום הביבליוגרפי המקובלת APA, MLA, Chicago וכד').

קריטריונים להערכת העבודה:

1. מבוא מקיף וברור המכיל את כל המרכיבים המצויינים לעיל (סוגיה, שאלת מחקר, טענה, מבנה פרקי העבודה, התייחסות תיאורטית) - 10/50 נקודות
2. הצגה ברורה ומקיפה של הסוגייה מבחינה אמפירית בגוף העבודה – 6/50 נקודות
3. הצגה של המתודולוגיה וקוהרנטיות בין המתודולוגיה, שאלת המחקר והטענה המרכזית – 10/50 נקודות
4. שילוב של כל חומרי הקריאה הנדרשים בהתאם להנחיות וקישורם באופן ברור ומדויק לסוגייה הנחקרת – 10/50 נקודות
5. מבנה העבודה, תרומת מבנה העבודה להצגת הטענה המרכזית ותצורת הגשת העבודה (הפניות מסודרות, רישום ביבליוגרפי מדויק) – 4/50 נקודות
6. סיכום מפורט, מעמיק, הצגת מסקנות וטענות ברורות – 10/50 נקודות

אופן הלימוד וקוד התנהגות בקורס:

יש לעקוב אחרי ההודעות המועלות באתר הקורס, בו ניתן יהיה למצוא סריקות של פרטי הקריאה והודעות בדבר המטלות (בהמשך יועלו טפסי הנחיות מפורטים לכל מטלה). לאור משבר הקורונה, ילמד הקורס אונליין (מתוקשב). בכל שבוע תקבלו מייל לגבי תכני המפגשים השבועיים עם קישור לזום ועם חומרים רלוונטיים. בהתאם להחלטת המחלקה, הנוכחות מחייבת פתיחת מצלמה בעת ההשתתפות בזום לכל אורך השיעור. כיבוי המלצה או הימנעות מפתיחתה ייעשה רק באישור מראש מהמרצה או המתרגל. יש להקפיד על התנהגות נאותה ועל סביבת למידה נעימה, בעיקר כדי למנוע הסחות דעת. נשוחח במפגש הראשון על דפוסי התנהלות נוספים (השתקה למניעת רעשי רקע, איסור עישון או פעולות שאינן הולמות סביבת לימודים וכו'). אתם/ן מוזמנים להעלות דרישות, בקשות והצעות במפגש הראשון שיהפכו את אופן הלמידה המתוקשב לנעים ואפקטיבי ככל האפשר. המרצה ישקול את הבקשות וישם אותן, במידת האפשר, זאת על מנת להפוך את חווית הלימוד בקורס לנעימה, מעניינת ומועילה.

מבנה הקורס ורשימת קריאה:

14/3 שבוע ראשון: היכרות, מבנה הקורס

קריאת רשות (2 פריטים):

בודריאר, ז'אן. 2000. אמריקה, תרגום: מור קדישזון, תל אביב: בבל. עמ' 1-39.
Cattelino, Jessica R. 2010. Anthropologies of the United States. *Annual Review of Anthropology* 39 (2010). 275-286.

21/3 שבוע 2: מבוא – האם בכלל קיימת תרבות אמריקאית?

האוזינחה, יוהאן. 2007 [1927]. יומן אמריקה – רשימות בחטף. תל אביב: רסלינג. עמ' 33-36;
69-73; 118-122.

קריאת רשות:

Counihan, Carole. 1992. Food rules in the United States: Individualism, control, and hierarchy. *Anthropological Quarterly* 65(2): 55-66.
Mintz, Sidney. 2002. Eating American. In: *Food in the USA: A Reader*. Carole Counihan (Ed.). NY: Taylor & Francis Group. PP: 23-34.

28/3 שבוע 3: גזע

Williams-Forsen, Psyche. 2013. More than Just the "Big Piece of Chicken": The Power of Race, Class, and Food in American Consciousness. In: Carole Counihan and Penny Van Esterik. *Food and culture: A reader*. NY: Routledge 107-118.

קריאת רשות:

דו בוז, ויליאם אדוארד. 2009. נשמתם של השחורים. תל-אביב: נהר ספרים: פרק 9

4/4 שבוע 4: גזע, הגמוניה ומרחב

Alkon, A. H., & McCullen, C. G. 2011. Whiteness and farmers markets: Performances, perpetuations... contestations?. *Antipode*, 43(4), 937-959.

חופשת פסח

18/4 שבוע 5: אתניות

Tuchman, Gaye, and Harry Gene Levine. 1993. New York Jews and Chinese food: the social construction of an ethnic pattern. *Journal of Contemporary Ethnography* 22.3: 382-407.

קריאת רשות:

Heldke, Lisa. 2001. Let's Eat Chinese!": Reflections on Cultural Food Colonialism. *Gastronomica*, 1(2), 76-79.

2/5 שבוע 6: Performing Race - גזע, מגדר ומיניות

Cruz, Ariane. 2013. Gettin'Down Home with the Neelys: Gastro-porn and Televisual Performances of Gender, Race, and Sexuality. *Women & Performance*, 23(3): 323-349.

9/5 שבוע 7: מעמד

Johnston, Josée, and Shyon Baumann. 2007. Democracy versus distinction: A study of omnivorousness in gourmet food writing." *American Journal of Sociology* 113.1: 165-204.

קריאת רשות:

Roseberry, William. 1996. The Rise of Yuppie Coffees and the Reimagination of Class in the United States. *American Anthropologist* 98 (4): 762-775.

16/5 שבוע 8 – מגדר

Thompson, Becky Wangsgaard. 1992. "A way outa no way": Eating problems among African-American, Latina, and White women." *Gender & Society* 6.4: 546-561.

קריאת רשות:

Cairns, Kate, Josée Johnston, and Shyon Baumann. 2010. Caring about food: Doing gender in the foodie kitchen." *Gender & society* 24.5: 591-615.

23/5 שבוע 9 - ייצוגים של גבריות ונשיות

קריאת חובה (שני המאמרים)

Swenson, Rebecca. 2009. Domestic divo? Televised treatments of masculinity, femininity and food. *Critical Studies in Media Communication*, 26(1), 36-53.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

Parasecoli, Fabio. 2005. Feeding hard bodies: Food and masculinities in men's fitness magazines. *Food and Foodways*, 13(1-2), 17-37.

6/6 שבוע 10 - אחרות: מפגשים בין קטגוריות חברתיות בארצות הברית

קריאת חובה (שני המאמרים)

hooks, bell. 1992. "Eating the Other: Desire and Resistance. In *Black Looks: Race and Representation*. P. 21-39. Boston: South End Press.

Alkon, Alison and Groszlik, Rafi. (2021). Eating (with) the Other: Race in American Food Media. *Gastronomica – The Journal of Critical Food Studies*. 21(2): 1-13.

13/6 שבוע 11 עוני ואי-שיוון

Janet Poppendieck. 2013. Want Amid Plenty: From Hunger to Inequality. In: Carole Counihan and Penny Van Esterik. *Food and culture: A reader*. NY: Routledge: pp. 563 – 571.

20/6 שבוע 12 – סיכום: זהויות, שינוי והמשכיות בימי טראמפ

Contois, Emily JH. 2018. Welcome to Flavortown: Guy Fieri's Populist American Food Culture. *American Studies* 57.3: 143-160.

סבב - הצגת נושאי עבודה מסכמת

מגדר, פמיניזם וחברה

פרופ' ניצה ברקוביץ

הנחות היסוד של הקורס

מגדר מארגן את מהלך החיים שלנו, את הזהויות, המכשולים וההזדמנויות שאנו נתקלים בהם במהלך חיינו ואת האופן בו אנו מבינים ומפרשים אותם. אם אכן, כן אזי אין מדובר במאפיין דמוגרפי בלבד אלא קריטריון מרכזי המארגן את החיים החברתיים של יחידים קבוצות; מייצר את הקטגוריות המגדריות ואת ההיררכיה ויחסי הכוח המארגנים אותם ואת האידיאולוגיה / התרבות המפרשת מצדיקה אותם. מגדר כקריטריון מארגן איננו פועל במנותק אלא ביחד עם ולעיתים בניגוד למבני כוח אחרים כמו מעמד, גזע, אתניות, דת ומידת דתיות. היררכיות אלה אינן אחידות בכל חלקי החברה. בקבוצות חברתיות שונות ניתן למצוא גרסאות שונות של אידיאולוגיות ומבנים מגדריים

מטרת הקורס היא להבין את התהליכים המייצרים את הסדר המיגדרי ואת הזהויות המיגדריות, להתחקות אחר הדנמיקות המשמרות אותם וכן המייצרים סדקים במערכת ומכאן גם אפשרויות לשינוי חברתי לצורך כך, נכיר תיאוריות פמיניסטיות שונות ואת הדרכים בהן הן מפרשות מציאויות חברתיות שונות ואת האופן בו הן ממגודרות.

הדגש בקורס יהיה על החברה והחברות בישראל – נכיר את המופעים המקומיים של דרכי חשיבה ופעולה פמיניסטית, כולל אלה הייחודיים לחברה כאן ונלמד על יחסי הגומלין שבין ההקשר החברתי הישראלי הרחב לבין המערכות המארגנות את המשטר/ים המגדרי/ים בישראל. נתמקד בשלושה עוגנים מרכזיים של המגדר בחברה הישראלית: משפחה ומשפחתיות, עבודה – עבודה שקופה, עבודה בשכר ועבודות טיפול,

דרישות הקורס:

1. קריאת מאמרי החובה (מצוינים ב *) המאמרים מצויים באתר הקורס או on-line
2. כתיבת חמישה דוחות קריאה על המאמר/ים שברשימת הקריאה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 209 }

הדוחות יהיו תשובה לשאלות מנחות שיינתנו מראש על המאמר הבא. אתם יכולים לבחור איזה דוחות להגיש, אבל עליכם להגיש אותם יומיים לפני השיעור שבו נדבר על המאמר עליו כתבתם. אני אעבור על הדוחות לפני השיעור ואתן לכם משוב לפני השיעור. בנוסף, אביא לדין בשיעור רעיונות מעניינים או הערות טובות שמצאתי בדוחות שלכן. דוחות שיעידו על קריאה מעמיקה וחשיבה על המאמר יקבלו 2 נקודות. דוחות שיעידו על כתיבת הדוח רק כדי יציאת ידי חובה יקבלו נקודה אחת. דוחות שיהיה ברור שלא היתה קריאה מעבר לתקציר המאמר ורפרוף על השאר, לא יקבלו נקודות. 3. עבודת בית (עבודת סיכום קורס). את השאלות לעבודה תקבלו בשבוע האחרון ללימודים ויש להגיש אותה שבוע לאחר תום הלימודים. העבודה תהייה על המאמרים שלמדנו בכיתה, חלק ממאמרי הרשות (לקראת הבחינה אציין איזה) וחומר הדיונים וההרצאות.

הרכב הציון:

10% דוחות הקריאה (כל דוח יכול לקבל 0, נקודה אחת או שתי נקודות)
100% עבודת סיכום

שימו לב: אין להשתמש בטלפונים סלולריים במהלך השיעור

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 210 }

יתכנו שינויים ברשימת הקריאה
מיגדר ופמיניזם בישראל

* הרצוג, חנה. 2006. "מיגדר". בתוך אי/שוויון בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. ע' 220-227.

ברקוביץ, ניצה. 2006. "פמיניזם". מתוך: אי/שוויון, בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת אוניברסיטת בן גוריון. ע' 324-331.

פוגל-ביזאוי, ס. (2010), "הנשמע קולן? זרמים פמיניסטיים כיום בישראל", פנים, רבעון לתרבות, חברה וחינוך, 49, (עמ' 46 - 55), הסתדרות המורים

ששון-לוי, אורנה, וחן משגב, 2017. "חקר מגדר בישראל בתחילת המאה ה-21: בין נאו-ליברליזם לבין נאו-קולוניאליזם", מגמות נא(2), 202-165.

בל הוקס. 2002 (2000). פמיניזם זה לכולם. חיפה: פרדס. מאבק מעמדי פמיניסטי. ע' 52-46. נשים בעבודה. ע' 62-57. גזע ומיגדר. ע' 67-63.

"תנועת קולך. פמיניזם דתי כתיקון עולם.

פמיניזם פלסטיני/אסלמי בישראל

פרטי/משפחתי/ביתי וציבורי

* הרצוג, חנה 1994. "פרק 2: נשים ופוליטיקה: השסע בין הפרטי והציבורי" מתוך: נשים ריאליות. מכון ירושלים לחקר ישראל. ע' 35-26.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 211 }

* יזרעאלי, דפנה. 2001. "יחסי עבודה משפחה: המקרה של נשים במעמדות הביניים בישראל". "מעשה ידיה": אשה בין עבודה ומשפחה, בעריכת טובה כהן. אוניברסיטת בר אילן. עמ' 3-16.

משפחה, הורות, זוגיות

* הקר, דפנה. 2011. סוגיות משפחתיות בעיניים משפטיות. מהי משפחה.

פוגל-ביזאוי, סלביה. (2020). האישי, הלאומי, הגלובלי – מבט עכשווי על המשפחות בישראל. מאזני משפט, יג, 1–27.

עמליה זיו. 2020. שארות קווירית. מפתח: כתב עת לקסיקלי למחשבה פוליטית יעל לוי חזן. 2020. הורות קווירית: לא לבלבל את הילדים. מפתח: כתב עת לקסיקלי למחשבה פוליטית

עמליה סער. 2004. על מיניות של רווקות בקהילה הפלסטינית בישראל. תיאוריה ובקורת.

דונת, אורנה. 2010. פרו-נטליזם סדוק: נרטיבים של הולדה ואי-הולדה בישראל. סוציולוגיה ישראלית י"א (2): 417-439.

Christopher, Karen. "Extensive mothering: Employed mothers' constructions of the good mother." *Gender & society* 26.1 (2012): 73-96.

Kaplan, Danny, and Efrat Knoll. "A cultural model of parenthood as engineering: How caregiving fathers construct a gender-neutral view of the parent role." *Journal of Family Issues* 40.3 (2019): 363-389.

אל-חטיב מנסרה, נג'אח מחמוד. 2009. "תפיסת האמהות בקרב אמהות פלסטיניות". עמ' 240-254 בתוך אמהות. מבט מהפסיכואנליזה וממקום אחר. אמיליה פרוני (עורכת). מכון ון ליר בירושלים, הוצאת הקיבוץ המאוחד.

<http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=93395711#2.2520.5.fit>
width

יהודה גזבר. עלייתה של האקסית המתולוגיה: קריאה של תודעת הרווקות. קונטרס לג. אסיף. שנתון איגוד ישיבות ההסדר.

* ערן-יונה, מיטל. 2013. "ארגון "ישן" אבות "חדשים" קצינים לוחמים בין הקריירה הצבאית לאבהות". מיגדר: כתב עת למיגדר ופמיניזם, גליון 2, ע' 1-26. (כתב העת מקוון)

עבודה, כלכלה ומשק הבית

*ארנרייך, ברברה וארלי הוכצ'ילד. האישה הגלובלית: מטפלות, עוזרות ועובדות מין בכלכלה החדשה.

פוגל-ביז'אוי. גלובליזציה, ניאוליברליזם ושוק העבודה

הלמן, שרה. 2013. כיצד קופאיות, מנקות ומטפלות סיעוד הפכו ליזמות: סדנאות מרוחה לעבודה וכינון העצמי הניאו-ליברלי. סוציולוגיה ישראלית. י"ד (2): 312-335

* סער, עמליה. 2011. על החוזה המגדרי - תעסוקת נשים פלסטיניות בישראל. דוח מחקר, אוניברסיטת חיפה.

דבורה וגנר. 2015. אבות אברכים: זהויות ותפקידים במשפחה חרדית בישראל. חקר החברה החרדית.

סראב אבו-רביעה קווידר. הבניית אי השוויון בקרב נשים ערביות בדויות בשוק התעסוקה.

קפלן וכרכבי סבח 2017. עבודות שקופות בישראל. ע' 1-44.

iaari, Sami H.; Sabbah-Karkabi, Maha; Loewenthal, Amit (2020) How Is the COVID-19 Crisis Exacerbating Socioeconomic Inequality among Palestinians in Israel?, IZA. Discussion Papers, No. 13716, Institute of Labor Economics (IZA), Bonn

צבא, מלחמה ומיליטריזם

הרצוג, חנה. 2006. "המשפחה הלוחמת: השפעת הקונפליקט הערבי-ישראלי על מעמד הנשים בישראל" מתוך: בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעידן משתנה. בעריכת מאג'ד אלחאג' ואורי בן אליעזר. עמ' 419-401.

פרנסס רדאי. 2000. "הצבא: פמיניזם ואזרחות" פלילים.

אפרת כהן-טואטי. 2017. מוכשרות לטכנולוגיה? בחינה מגדרית של תהליכי בחירה והכשרה של נשים צעירות לשירות טכנולוגי בצה"ל.
עדנה לומסקי-פדר, אורנה ששון-לוי ונועה דותן-מן. 2018. "מכובדות חברתית" מול ה"זכאות למימוש עצמי": פרשנויות אתנו-מעמדיות לתפקיד הפקידה. בתוך מגדר בבסיס: נשים וגברים בשירות הצבאי. בעריכת עדנה לומסקי פדר ואורנה ששון-לוי
מירב פרץ. 2018. הימנעות משרות צבאי: כרוניקה של התנגדות לגבריות ההגמונית בישראל. בתוך מגדר בבסיס: נשים וגברים בשירות הצבאי. בעריכת עדנה לומסקי פדר ואורנה ששון-לוי

אריקה וייס. 2018. פתולוגיזציה של פציפיזם בצה"ל. בתוך מגדר בבסיס: נשים וגברים בשירות הצבאי. בתוך מגדר בבסיס: נשים וגברים בשירות הצבאי. בעריכת עדנה לומסקי פדר ואורנה ששון-לוי
עירן-יונה, מ' ופדן, כ' (2018). שירות נשים לוחמות בצה"ל – המהפכה הנבלמת. עדן אסטרטגי, 20(4), 89-100

מדע, מגדר ורפואה

פרופ' יעל השילוני-דולב

סמסטר א' תשפ"ב, יום ג', 10:00-12:00

שעת קבלה – יום ג' 12:00-13:00 בתאום מראש

תקציר: יחסי כח מגדריים ותפיסות שמרניות אודות טיבם של ההבדלים בין המינים, עיצבו מאז ומעולם את הידע המדעי בכלל ואת התיאוריה והפרקטיקה הרפואית בפרט. בהתאם, הקורס מחולק לשלושה תתי פרקים. בחלקו הראשון נדון בתיאוריות העוסקות בקשר שבין מדע וחברה, תוך שימת דגש על תיאוריות אודות מדע ומגדר. החלק השני של הקורס יציג מבוא מתומצת ללימודי סוציולוגיה ואנתרופולוגיה של הרפואה, וידון בסוגיות מרכזיות מתחום זה כמו הגדרות של חולי ובריאות והגדרות של ראשית וסוף החיים. דגש מיוחד יינתן לקשר שבין מגדר, בריאות וחולי, ולהיסטוריה של הגוף הנשי והגברי בראי הרפואה. חלקו השלישי של הקורס יעסוק בסוגיות עכשוויות הנוגעות למגדר ורפואה (כמו הפלות, טכנולוגיות פריון, אמצעי מניעה ועוד) ובאופן בו הן מאתגרות את הסדר החברתי, ומעוררות מחלוקות פוליטיות, אתיות, משפטיות ופמיניסטיות מורכבות.

Abstract: Gender relations and conservative worldviews regarding differences between the sexes, have constructed scientific knowledge in general and medical knowledge and practice in particular. Hence, the course is divided into three interrelated sub-sections. The first one discusses the relationship between science, technology and society with a focus on theories relating to gender and science. The second part addresses more specifically the sub-field of the sociology of Health and Illness and its major concerns. It deals with how the bodies of men and women were represented in the history of medicine and with gender medicine.

Building on the first two parts, the last section is centered on contemporary disputes around issues such as new reproductive technologies, abortion, contraceptives, and the rich feminist, ethical, legal and social discussions they raise.

חובות הקורס:

נוכחות וקריאה רציפה במהלך הסמסטר (קריאת חובה מסומנת ב ***).

עבודה מסכמת בסוף הסמסטר, שמשקלה 100% מציון הקורס

מבוא: גישה מסורתית לעומת גישות קונסטרוקטיביסטיות למדע, טכנולוגיה וחברה

Edge D. (1994) Reinventing the Wheel. In Jasanoff, S. et al (eds) Handbook of Science and Technology Studies. London: Sage.

Bowden G. (1994). Coming of Age in STS: Some Methodological Musings. In, Jasanoff, S. et al (eds) Handbook of Science and Technology Studies. London: Sage.

המסורת המרטוניאנית: המדע כמערכת חברתית

*** Merton, Robert K. (1942, 1972) The Institutional Imperatives of Science. In Barnes, Barry (ed). Sociology of Science. Harmondsworth, Penguin.

Merton, R.K. (1973). The Sociology of Science: Theoretical and Empirical Investigations. Chicago: University of Chicago Press.

המבנה של מהפכות מדעיות: תומס קון, והמעבר לגישות קונסטרוקטיביסטיות

*** מילר, בועז. 2005. תומס קון והרציונליות של המדע. גלילאו. 88: 34-41.

קון תומס. ס. (1977). המבנה של מהפכות מדעיות. ת"א: מפעלים אוניברסיטאיים להוצאה לאור.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 217 }

מעבדת המחקר:

*** לאטור ברונו (2005). "מעולם לא היינו מודרניים- מסה באנתרופולוגיה סימטרית – מבחר פרקים". תיאוריה וביקורת, 26, 43-73.

Latour, B. Give me a Laboratory and I will Raise the World" in Science Observed: Perspectives on the Social Study of Science. London: Sage. 1141-170. or in the Science Studies Reader.

Latour, Bruno (1986). Science in Action. Cambridge, Mass: Harvard U. Press. Introduction.

נשים גברים ומדע:

*** Keller, Evelyn Fox (1985). "Gender and Science" in Reflections on Gender and Science. New Haven: Yale Uni. Press. Pp 75-95.

*** גיליגן, ק. [1995] (1982) בקול שונה: התיאוריה הפסיכולוגית והתתחות האשה. ת"א: ספרית פועלים. פרק 3.

Harding, Sandra (1993) Feminist Epistemologies. Ch. 3: Rethinking Standpoint Epistemology: What is "Strong Objectivity"? pp. 49-82. N.Y. & London: Routledge.

דוח נתוני מגדר אוניברסיטת בן-גוריון בנגב 2022

<https://in.bgu.ac.il/gender-equity/Documents/gendereport2022.pdf>

Perkins Gilman Charlotte. 1898. "Women and Economics". In Laura Desfor Edles. 2009. *Sociological Theory in the Classical Era*. Sage. Pp. 207-229.

*** שרלוט פרקינס גילמן: [נייר הקיר הצהוב](#), "מטעם" 22, מאנגלית דפנה רוזנבליט.

הגוף הנשי והגברי

*** Shildrick, M. & Price, J (1994). *Splitting the Difference: Adventures in the Anatomy and Embodiment of Women*. In Griffin, G. *Stirring It: Challenges for Feminism*. Tylor and Francis.

*** Martin, E. (1991). The Egg and the Sperm: How Science has Constructed a Romance Based on Stereotypical Male-Female Roles. *Journal of Women in Culture and Society*. 16 (31) 485-501.

Steinem Gloria (1984). "If Men could Menstruate" In *Outrageous Acts and Everyday Realities*. N.Y.: Flamingo.

האמנם שני מינים?

*** Fausto-Sterling, A. (2000). *Sexing the Body: Gender Politics and the Construction of Sexuality*. Basic Books. 1-29.

Laqueur, T. (1992). *Making sex: Body and gender from the Greeks to Freud*. Harvard University Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 219 }

*** עמליה זיו (2022) צמתים נבחרים בהיסטוריה הטעונה של המושגים מין ומגדר.
הרצאה מתוך הכנס "פמיניזם, מגדר ורפואה" מכון ון-ליר.

*** דפי יואל (2022) מין ומגדר ברפואה, מעבר לבינארי. הרצאה מתוך הכנס "פמיניזם,
מגדר ורפואה" מכון ון-ליר.

מרחבים מקודשים בישראל: היבטים אנתרופולוגיים

מרצה: פרופ' אנדרה לוי

2023

סמסטר אביב

דרישות חובה

השתתפות פעילה ומעורבת בכל השיעורים.

קריאה רציפה של המאמרים והפרקים על פי סדר הופעתם (להלן). רשימת הקריאה מופיעה בסדר נושאי. שימו לב: אי-קריאה של הפריטים (שלהלן) לקראת כל שיעור כמוה כהיעדרות משיעור.

ניהול דיון על אחד המאמרים או הפרקים המופיעים בספר (30% מהציון הסופי).

עבודה סופית (70% מהציון הסופי). הוראות לכתיבת העבודה יוצגו בכיתה לקראת סוף הסמסטר.

שעור ראשון: אנתרופולוגיה ומרחב (סקירה כללית)
אין קריאה.

שעור שני: מרחבים ביתיים

Bahloul, Joëlle 1996 The Architecture of Memory: A Jewish-Muslim Household in Colonial Algeria 1937-1962. M. C. Du Peloux, transl. Cambridge: Cambridge University Press. 28-50.

שעור שלישי: מרחבים ביתיים

Herzfeld, Michael
1991 Home spaces. In his: A Place in History: Social and Monumental Time in a Cretan Town. Princeton, NJ: Princeton University Press. 130-169

שעור רביעי: מרחבים ביתיים

Pandolfo, Stefania
1989 Detours of Life: Space and Bodies in a Moroccan Village. American Ethnologist 16(1):3-23.

שעור חמישי: מרחבים ביתיים

בורדייה, פייר
2005 הבית הקבילי. בתוך: תרבות אדריכלית: מקום, ייצוג, גוף. ר. קלוש וט. חתוקה, עורכים. עמ' 267-286. תל אביב: רסלינג.

שעור שישי: מרחבים עירוניים

Cohen, Erik
1977 The City in Zionist Ideology. Jerusalem Quarterly 4:126-144.

שעור שביעי: מרחבים עירוניים

Rabinowitz, Dan

*1996 Overlooking Nazareth: The Ethnography of Exclusion in Galilee.
Cambridge, MA: Cambridge University Press.

שעור שמיני: מרחבים עירוניים

חיים חזן ודניאל מונטרסקו
2011 עיר בן ערביים. מכון ון ליר בירושלים והוצאת הקיבוץ המאוחד.

שעור תשיעי: מרחבים עירוניים

Levy, André

1998 Controlling Space, Essentializing Identities: Jews in Contemporary
Casablanca. City and Society 1998:175-199

שעור עשירי: מרחבים עירוניים

עוגן, ראובן
1998 שכונת עוני בתל אביב. בתוך: אבוהב ושות' (עורכים). ישראל: אנתרופולוגיה
מקומית. תל אביב: צ'ריקובר. 109-132

שעור אחד עשר: מרחבים פתוחים

ברור בן-דוד, אורית.
1998 חברה וטבע בטיולי נוער של החברה להגנת הטבע. בתוך: אבוהב ושות' (עורכים).
ישראל: אנתרופולוגיה מקומית. תל אביב: צ'ריקובר. 451-482

שעור שניים-עשר: מרחבים סגורים

כתריאל, תמר
1999 נהיה כולנו חלוצים: כלים וספורים במוזאון לתולדות ההתיישבות. בתוך ספרה:
מילות מפתח. חיפה: זמורה ביתן. 226-251

שעור שלוש-עשר: מחוץ למקום

שוקד, משה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 223 }

1998 עם הזמר: מהגרים ישראלים בניו יורק. בתוך: שוקד, משה ודשן שלמה (עורכים)
החוויה הבין-תרבותית. ירושלים ותל אביב: שוקן.

*ייתכנו שינויים ברשימת הקריאה.

משפחה ומגדר במזרח התיכון

ד"ר מהא כרכבי-סבאח

קורס בחירה 2 נק"ז, יום ה' 16-18

שעת קבלה בתיאום מראש, חדר 360, בנין 72

פרטי הקורס

אין	דרישות קדם
<p>קורס זה ידון בשיח המגדרי הביקורתי אשר רווח בחקר נשים במזרח התיכון. הקורס יחשוף את ניסיוןן של נשים, את כוחן ואת חלקן בהבניית הסדר החברתי על מופעיו השונים ותוך כדי כך לדון בדיכטומיה בין מערב למזרח, בין מודרני למסורתי. אוריינטליזם, פוסטקולוניאליזם, פטריארכיה, מדינה, דת, אזרחות, פמיניזם, הם מכלול הנושאים העיקריים שהקורס בוחן. כחלק מהקורס, משפחה, משפחתיות ויחסי המגדר בתוכה, יידונו כמבני כוח אשר מעצבים את הדרת הנשים מהמרחבים השונים. נושאים אלו יידונו תוך כדי הצגת ההקשר המרחבי, ההיסטורי והפוליטי של החברות באזור, ובו זמנית, למידת ההקשר הספציפי של מדינות מסוימות, כמו החברה הפלסטינית בישראל.</p>	<p>תקציר הקורס בעברית</p>
<p>The course intends to discuss issues relating the critical gender discourse that has studied women in the Middle East. The course will reveal women's experience, their power and their part in building the social order on its various performances, while discussing the dichotomy between west and east, between modern and tradition. Orientalism, postcolonialism, patriarchy, state, religion, citizenship, feminism are all main topics the course will examines. As part of the course, an emphasis will be placed on family, familisim and gender relations within it as power</p>	<p>תקציר הקורס באנגלית</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 225 }

structures that shape gender oppression. These topics will be discussed while presenting the spatial, historical and political context of some countries in the region, such as the Palestinian society in Israel.	
מטרות/יעדי הקורס מטרות הקורס הן: 1) להציג היבטים סוציולוגיים בחקר יחסי הגומלין בין משפחות ומגדר בחברות פטריארכליות. 2) לפתח דיון עם הסטודנטים/ות סביב מבני הכוח המעצבים את המשפחה ויחסי המגדר בתוכה 3) להדגיש את חשיבות הדיון הסוציולוגי בסוגיות של משפחה ומגדר בהקשרים חברתיים שונים.	
הקורס ישלב הרצאות פרונטאליות, פרזנטציות של סטודנטים/ות, דיונים בכיתה וקטעי סרטים רלוונטיים.	שיטת ההוראה
השתתפות פעילה בשיעורים. קריאת חובה של המאמרים הנדונים בכיתה. הצגת רפרט בפני הכיתה. מבחן בית	דרישות הקורס/מטלות
הגשת מטלה: 20% מן הציון הסופי. מבחן בית: 80% מן הציון הסופי.	הרכב הציון
חובת נוכחות ב-12 מפגשים מתוך 14. במקרה והלימודים יתקיימו באופן מקוון הנוכחות מתקיימת עם מצלמה פועלת.	נוכחות

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)
 תואר ראשון

{ 226 }

תכנית הקורס - נושאי הלימוד לפי שבועות

פרקי קריאה	נושא ההרצאה	שבוע
Kandiyoti, D., 1988; Sharabi, H. 1988	פטריארכיה ויחסי מגדר במזרח התיכון	שבוע 1
Abu-Lughod, L. (2001); Khalid, M. 2011; Benstead, L., j. (2020); Moghadam, V. 2020	אוריינטליזם פטריארכיה ופמיניזם אסלאמי	שבוע 2
Joseph, S. 2011	משפחה ושארות כמנציחים אי שוויון מגדרי	שבוע 3
Herrera, L. 2018; Moghadam, V. 2004 גלעדי, א. 2012	שינויים ביחסי המגדר ובמשפחה	שבוע 4+5
Moghadam, V. 2018 Al-Ali, N. 2012;	מהפכות ויחסי המגדר	שבוע 6+7
Rashad H. 2015; Saleh, R. H. and Luppicini, R. 2017; Zare, S., Aguilar-Vafaie, M. E., Ahmadi, F., & Mirzaei, Y. 2019	שינויים בדפוסי המשפחה: נישואים וגירושים	שבוע 8
Eltigani E. E. 2005; Rashad, H. 2000	שינויים בדפוסי משפחה: פרייון	שבוע 9
Moghadam, V. 2019; Verloo. M. & Smits., N, S 2010	שינויים במעמדן הכלכלי של נשים במזרח התיכון	שבוע 10

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 227 }

Abu-Baker, K. 2016; Meler, T. 2017	מאפייני המשפחה הפלסטינית בישראל	שבוע 11
Herzog, H. 2004; Abu-Rabia- Queder, S. 2017	לאומיות ומגדר: הפלסטינים בישראל	שבוע 12+11
	סיכום ומשוב	שבוע 13

רשימת קריאה לפי נושאי הלימוד (פריטים המסומנים ב * הם פריטי רשות)

פטריארכיה ויחסי מגדר:

Kandiyoti, D. (1988). Bargaining with Patriarchy. *Gender and Society*. 2 (3): 274-290.

*Joseph, S. (1999). "Brother Sister Relations", in *Intimate Selving in Arab Families: Gender, Self and Identity*, Syracuse University Press, pp. 113-140.

Sharabi, H. (1988). *Neopatriarchy: A theory of distorted change in Arab society*. New York: Oxford University Press.

*חנה ה. (2006). "מיגדר". בתוך *אי/שוויון בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ*. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. ע' 220-227.

אוריינטליזם, פטריארכיה ופמיניזם אסלאמי

*Al-Ali, N. & N. Yuval-Davis (2017). Introduction to Special Issue on Gender and Fundamentalisms. *Feminist Dissent* 2: 1–6.

Abu-Lughod, L. (2001). Orientalism and Middle East feminist studies. *Feminist Studies*, 27: 101-113.

Benstead, L., j. (2020). Conceptualizing and measuring patriarchy: The importance of feminist theory, *Mediterranean Politics* 26(3):1-13.

*Golley Al-Hassan, N. (2004). Is feminism relevant to Arab women? *Third World Quarterly*, 25 (3): 521–536.

Khalid, M. (2011). Gender, orientalism and representations of the 'Other' in the War on Terror. *Global Change, Peace & Security*, 23:15-29.

Moghadam, V. (2020). Gender Regimes in the Middle East and North Africa: The Power of Feminist Movements, *Social Politics* 27(3):467-485.

*אפרתי, נ., (2009), אל-נאהדה אלנסאאיה: הופעת תנועות נשים במזרח התיכון וביטוייה בעיראק. בתוך, רות רודד ונוגה אפרתי (עורכות) *נשים ומגדר במזרח התיכון במאה העשרים*, עמ' 27-52.

משפחה ושארות כמנציחים אי שוויון מגדרי

*Joseph, S. (2005). The Kin Contract and Citizenship in the Middle East. In *Women and Citizenship* ed. Friedman, M. Pages 295-318

Joseph, S. (2011). Political Familism in Lebanon. *The American Academy of Political and Social Science*. 636 (1): 150-163.

שינויים ביחסי המגדר ובמשפחה

*Herrera, L. (2018). Media and the Arab Family. In: Suad, J. *Arab Family Studies: Critical Reviews*. Syracuse University Press. Chapter 22: 437-448.

Moghadam, V. (2004). Patriarchy in Transition: Women and the Changing Family in the Middle East. *Journal of Comparative Family Studies* 35: 137-162.

*Moghadam, V. (2003). *Modernizing Women: Gender and Social Change in the Middle East*. Lynne Rinner, USA. Chapter 1

גלעדי, א., (2012), "היצור החלש שנקרא אישה...." נשים ומגדר בסעודיה בראי הקריקטורות, *מגדר*, גיליון 1 עמ' 78-102.

מהפכות ויחסי המגדר

*Al-Ali, N. (2012) Gendering the Arab Spring. *Middle East Journal of Culture and Communication*, 5 (1): 26-31.

Moghadam, V. (2018). Explaining Divergent Outcomes of the Arab Spring: The Significance of Gender and Women's Mobilizations. *Politics, Groups, and Identities*, 6 (4)

*ברוס מדי-וויצמן, "מעמד האישה המרוקנית בזמנים משתנים: המאבק על חוק המעמד האישי", בתוך עופרה בנג'ו, עורכת, *נשים במזרח התיכון: בין מסורת לשינוי תל אביב*: מרכז משה דיין ללימודי המזרח התיכון ואפריקה, (2004) עמ' 153-167.

צורף, מ. (2018) "המהפכה השקטה": נשים סעודיות מובילות שינוי מבפנים. בתוך מ' צורף ות' רזי (עורכו), *נשים ומגדר במרחבים מזרח-תיכוניים* עמ' 115-150. חיפה: פרדס הוצאה לאור.

נישואין וגירושין

*Kuhn, R. (2014) *Marriage in the Gulf States after the Arab Uprisings: The Effects of Counterrevolutionary Subsidies*, Center for Middle East Studies, University of Denver.

*Rashad H. (2015). *The tempo and intensity of marriage in the Arab region: Key challenges and their implications*, DIFI Family Research and Proceedings.

Saleh, R. H. & Luppicini, R. (2017). Exploring the Challenges of Divorce on Saudi Women. *Journal of Family History*, 42(2): 184-198.

Zare, S., Aguilar-Vafaie, M. E., Ahmadi, F., & Mirzaei, Y. (2019). Paving the Way for A Normal Life: A Qualitative Study of Coping Strategies Among Iranian Divorced Women. *Journal of Divorce & Remarriage*, 60(4), 270-282.

פרייה

Eltigani E. E. (2005). Fertility transition in Arab Countries: A re-evaluation. *Journal of Population Research* 22(2):163-183.

*Farha, M., Al-Thani, D.K. and Stamboldzhev, M. (2014). The Impact of Global Communications on Family Values in Qatar. In: Al-Zoby, M. and Baskan, B. *State-Society Relations in the Arab Gulf States*. Gerlach Press. Chapter 6:101-121.

Rashad, H. (2000). Demographic transition in Arab Countries: A new perspective. *Journal of Population Research* 17(1): 83-101.

שינויים במעמדן הכלכלי של נשים במזרח התיכון

Selwaness, I. & Krafft, C. (2020). The Dynamics of Family Formation and Women's Work: What Facilitates and Hinders Female Employment in the Middle East and North Africa? *Population Research and Policy Review*, 40: 533-587.

Moghadam, V. (2019). Women's Employment in Tunisia: Structures, Institutions, Advocacy. *Sociology of Development*, 5 (4): 337-359.

*Verloo. M. & Smits., N, S (2010). Micro- and Macro level Determinants of Women's Employment in Six Arab Countries. *Journal of marriage and the family*, 72 (5): 1391:1407.

המשפחה הפלסטינית בישראל

Abu-Baker, K. 2016. Gender Policy in Family and Society among Palestinian Citizens of Israel: Outside and Inside Influences. In Ben-Rafael, E., Schoeps, J., Sternberg, Y. and Glöckner, O. (Eds.). *Handbook of Israel: Major Debates*. Chap. 27, pp. 453-473. Berlin, Boston: De Gruyter Oldenbourg.

*Herzog, H. & Yahia-Younis, T. (2007). Men's Bargaining with Patriarchy: The Case of Primaries within Hamulas in Palestinian- Arab Communities in Israel, *Gender & Society*, Vol 21, No. 4, Pp: 579-602

Meler, T. (2017). The Palestinian family in Israel: Simultaneous trends. *Marriage & Family Review*, 54(8), 781-810.

לאומיות ומגדר: שוליות מרובה

Ashqar-Sharary, N. & S. Abu-Rabia Queder (2020). The Colonial-Religious Institutional Contract: Muslim Woman Activists in Israel. *Social Politics*, 29, 333-354.

Abu-Rabia-Queder, S. (2017). The Paradox of Professional Marginality among Arab Bedouin Women, *Sociology* 51(5): 1084–1100.

Herzog, H. (2004). 'Both an Arab and a Women': Gendered, Racialised of Female Palestinian Citizens of Israel. *Social Identities*, Vol. 10, No. 1. pp. 53-82.

*אבו-רביעה-קווידר, ס' ווינר-לוי נ' (2010), מבוא – נשים פלסטיניות בישראל: זהות יחסי כוח והתמודדות. בתוך ס' אבו-רביעה-קווידר ונ' וינר-לוי (עורכות), *נשים פלסטיניות בישראל*: זהות יחסי כוח והתמודדות עמ' 7-19. ירושלים: מכון ון ליר והוצאת הקיבוץ המאוחד.

"ניהול קריירה בעולם משתנה" –

פרקטיקום לסטודנטים לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

קורס בחירה לסטודנטים לתואר במחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, בשנה ג'

שם המרצה: גוון צרויה. יועצת ארגונית בכירה ומנחת קבוצות.
יום המפגשים: ימי שלישי, אחת לשבועיים. שעה: 12:00-13:30
מספר הקורס: 102.1.0257/0347
שעות קבלה של המרצה: יום שלישי, בשעה 11:30- (בתיאום מראש)
כתובת דוא"ל המרצה: gavantzr@gmail.com

תיאור הקורס:

עולם העבודה העכשווי הינו דינאמי ומשתנה ללא הרף בשל מגמות של דיגיטציה, גלובליזציה, התארכות תוחלת החיים ומשברים המשנים את פני הכלכלה העולמית והמקומית, כדוגמת משבר הקורונה. כדי להצליח בעולם משתנה זה, אנחנו נדרשים לגמישות מחשבתית, יכולות גבוהות של למידה וניהול עצמי ויכולת להתמודד עם תנאי חוסר ודאות ושינוי. זיהוי החוזקות שלנו, פיתוח ארגז כלים מקצועי ושדרוג המיומנויות האישיות והבן-אישיות בצורה מודעת, הינם תנאים הכרחיים להצלחה במקום העבודה. מטרת הקורס היא לסייע לסטודנטים מהחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה לעבור מעולם הלימודים לעולם העבודה בצורה מוצלחת, באמצעות ביצוע התמחות מקצועית ורכישת "ארגז כלים" להבנת ארגונים וניתוח שאלות חקר בארגון. הקורס יסייע ללומדים להכיר את חוזקותיהם ולעצב את חזונם המקצועי. קורס זה נועד לסטודנטים בשנה השלישית בחוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, ויכלול התמחות של כ- 6 שעות שבועיות לאורך שנת הלימודים, בארגונים המציעים משרות רלוונטיות לבוגרים (בתחומים כגון: יעוץ ארגוני, משאבי אנוש, פיתוח הדרכה, התנדבות וסיוע, שיווק, מחקר, ניהול, תקשורת, חינוך בלתי פורמלי ועוד). במקביל להתמחות, ישתתפו הלומדים במפגשים כיתתיים שיניחו את הבסיס התיאורטי והמעשי להתמחות ויכללו הרצאות פרונטאליות, תרגילים חווייתיים, סימולציות והתייעצות עם עמיתים.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 235 }

יעדי הקורס:

רכישת כלים לניהול פרו-אקטיבי של הקריירה הארגונית ושיפור החוללות העצמית
הקניית ארגז כלים תיאורטי ומעשי בתחום הפיתוח הארגוני, הכרות עם עולם התוכן של
משאבי אנוש ופיתוח והדרכה
הבנת ארגונים ומאפייניהם: סוגי ארגונים, תרבות ארגונית, רשתות חבריות ופוליטיקה
ארגונית
ליבון השאלות והקונפליקטים שעולים בהתמחות במסגרת הכיתתית, לתמיכה בהתפתחות
האישית

מבנה הקורס:

הקורס בנוי משני רבדים:
התמחות מעשית: בהיקף של כ- 100 שעות בארגון. חלק זה בנוי על התנסות מעשית
בשטח, בליווי והדרכת חונך ארגוני
קורס מלווה שנתי: כולל 13 מפגשים בשנה, בני שעה וחצי

תנאים לרישום:

סטודנט. ית בשנה ג'.
מוטיבציה גבוהה ללמידה והתפתחות אישית

דרישות הקורס:

נוכחות חובה. ניתן להיעדר ממפגש אחד בכל סמסטר לכל היותר (בתיאום מראש)
ביצוע 100 שעות התמחות בארגון, כ- 6-8 שעות התמחות שבועיות
השתתפות במפגשים אישיים – במידת הצורך
השתתפות בסדנאות ובסימולציות באופן פעיל, משתף ותורם
הגשת מטלות ביניים, עבודת אמצע אישית + עבודה מסכמת

מבנה הציון בקורס:

10%	עבודת אמצע
45%	עבודה מסכמת

חזרה לתוכן העניינים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 236 }

45%	התמחות (60% - השלמת מכסת שעות, 40% - חו"ד חונך, בכפוף לאישור סופי של מנחת הקורס).
100%	סך הכול

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 237 }

[תכנית הקורס*](#):

שיעור	נושאים	מקורות קריאה + דגשים
1	הכרות והצגת מבנה הקורס: תיאום ציפיות מה זה ניהול קריירה? מסלולי קריירה: דיון בהיצע התפקידים ומסלולי הקריירה לבוגרי המחלקה בשוק העבודה כתיבת קורות חיים: תבנית בסיסית, פתיח, מסרים מקדמים, מכתב מקדים, המלצות, גרסאות	רפפורט, י' (2017). זהירות: שדרוג קורות חיים. אדם ועבודה, 8, 7-8. שחר, א' אזאשי, ל' (2015). האם ניתן לשפר מסוגלות תעסוקתית? אדם ועבודה, 4, 29-33. חשוב: נא להגיע לשיעור עם טיוטת קורות חיים. משימה לשיעור הבא: להגיש טיוטת קורות חיים משופרת
3-2	ראיון עבודה אפקטיבי: הכנה לראיון, התמודדות עם שאלות מורכבות. ניהול רושם, שפת גוף ושפה מילולית. סימולציות	בנימין, ב' (2018). ענף השיווק כמקור למידה למחפש העבודה. אדם ועבודה, 11, 28-35. כהנמן, ד' (2013). לחשוב מהר לחשוב לאט. כנרת, זמורה-ביתן, דביר, מוציאים לאור. פרק 21 : אינטואיציה מול נוסחאות. רשף, ע' (2015). להטיס את הפרפרים במבנה: להיות במיטבך מול קהל ולהצליח באמצעות פרזנטציה אפקטיבית. אוריון הוצאה לאור. 249-250.
4	ניהול קריירה פרואקטיבי: חיפוש עבודה יוזם, ניהול עצמי ומיקוד בתוצאות, מעגל השפעה ומעגל הדאגה, Managing Up, קידום ארגוני	קובי, ס' (1996). שבעת ההרגלים של אנשים אפקטיביים במיוחד. אור-עם. הסבר על מטלת הביניים: החזון המקצועי
5	להבין ארגונים - ארגז כלים תיאורטי ויישומי: סוגי ארגונים, תרבות ארגונית, רשתות ארגוניות, פוליטיקה ארגונית	סמואל, י' (2012). ארגונים: מבוא לתורת הארגון. כנרת, זמורה-ביתן.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 238 }

6	תקשורת אישית ובין-אישית בארגונים – ארגז כלים למנהל/יות משאבי אנוש ופיתוח ארגוני: מודל אפר"ת, הקשבה פעילה, רפלקציה, אמפתיה, משוב, כנות מדויקת, שיחות קשות (כולל סימולציות)	יוגב, צ' (2009). לגנוב את ההצגה. הקריה האקדמית אונו. (תקשורת בין אישית)
10-7	ייעוץ ופיתוח ארגוני: מהו פיתוח ארגוני? תפקיד היעוץ הארגוני, תהליך הייעוץ, מודלי ליבה ומושגי מפתח, איך מקדמים בריאות ארגונית. מודל לפיתוח צוותים	לוי, ע. (2008). ניהול ומנהיגות, שינוי וחדשנות. רימונים.
11	מצוינות בפיתוח הדרכה: עקרונות מרכזיים וכלים לפיתוח הדרכה. מודל 'אלפא' - מודל בסיסי לפיתוח הדרכה.	פגישה עם מנהל פיתוח ההדרכה של קבוצת כ"ל/ קצינת פיתוח הדרכה בחיל האוויר. כהן דוויק, ע. (2016). הדרכה, ניהול והצלחה. צמרת.
12	ניהול מש"א בעולם דינאמי: תהליכי עבודה מגיוס עד פרישה, מיומנויות נדרשות ומסלולי קריירה	פגישה עם מנהלת מש"א משולם, א. והרפז י. (2015). ניהול משאבי אנוש. ידיעות ספרים, אוניברסיטת חיפה.
13	מפגש סיכום: גיבוש חזון אישי-מקצועי. סיכום תהליך ההתמחות והכנה לתפקיד הבא. פרידה	.

*סדר המפגשים והיקפם עשוי להשתנות בהתאם לזמינות המרצים האורחים/צרכי התלמידים

נפש, שחרור, וידע/כוח

מהדורה זמנית

תשפ"ג 2023 102-1-0301
ד"ר אורי שוויד (shwed@bgu.ac.il)
יום ג' 10:30-12:00

מטרות: הקורס יעסוק בקו התפר שבין מבנה נפשי למבנה חברתי, באופנים בהם המקצועות המטפלים, מחד, והמוסדות החברתיים, מאידך, מייצרים את התנאים להגדרתם של סוגים שונים של אנשים מצד זה או אחר של הגבול בין נורמלי לפתולוגי, וכיצד מהותו של גבול זה משתנה. דיון תיאורטי זה יודגם בעזרת מקרי מבחן של תופעות הממוקמות בנקודות שונות במרחב שבין נורמלי לפתולוגי, חברתי ואישי. נתבונן באינטראקציה שבין ייצור ידע על תופעות אלו ובין המבנים החברתיים הקשורים אליהן, וכן כיצד משתנים הידע הפרופסיונאלי והתפיסות החברתיות לגבי תופעות אלו בתהליכים של הבניה הדדית. בקורס ישולבו מרצים אורחים בוגרי מדעי ההתנהגות.

דרישות הקורס: הגשת מטלה מסכמת בנושא אישי הרלוונטי לגישות התיאורטיות הנדונות ו/או לאחת התופעות הנידונות

הרכב הציון:

- 20% תגובות לקריאה (חובת הגשה של 4 לפחות)
- 10% בדיקת תגובות לקריאה
- 5% השתתפות דיגיטלית בדיונים
- 10% הצעת מחקר (עד עמוד, להגשה במפגש האחרון)
- 55% עבודה מסכמת

תוכנית הקורס (ייתכנו שינויים):

14.3 היכרות והצהרת כוונות

אילוז, אווה. כך הפסיכולוגיה יכולה להרוס מחאה חברתית. מוסף הארץ, 15.6.2012.
<http://www.haaretz.co.il/magazine/the-edge/1.1731183>

קריאת רשות:

שויד, אורי. 2015. "מחלות מומצאות ותרופות אמיתיות". *אודיסיאה* 27:50-51.
לוי, איתמר, ענת פלגי-הקר וערן רולניק. אי הבנה, רדוקציה פשטנית ובורות כקרדום לחפור
בו. *מוסף הארץ*, 23.6.2012.

<http://www.haaretz.co.il/magazine/1.1736679>

אילוז, אווה. הסוציולוגיה נגד הפסיכולוגיה: סיבוב שני. *מוסף הארץ*, 6.7.2012.
<http://www.haaretz.co.il/magazine/the-edge/1.1748968>

קריאת רשות:

קשוע, סייד. החיים ע"פ אווה אילוז. *מוסף הארץ*, 31.8.2012.
<http://www.haaretz.co.il/magazine/sayed/1.1812885>

21.3 נורמלי ופתולוגי

קריאת חובה:

Allen, Frances. 2013. Saving Normal: An Insider's Revolt Against Out of Control Psychiatric Diagnosis, DSM-V, Big Pharma, and the Medicalization of Ordinary Life. Chapter 1. Pages 3:33

(קיים במודל גם בעברית, עמודים 27-65)

רשות:

דורקהיים, אמיל. (2006). הכללים של המתודה הסוציולוגית. פרק 3, כללים להבחנה בין
הנורמלי לפתולוגי 93-114.

28.3 רקע הסטורי

פוקו, מישל. 1972. הולדת בית המשוגעים. עמודים 180-206 בתוך פוקו, מישל. *תולדות השיגעון בעידן התבונה*. כתר.

קריאת רשות:

פורטר, רוי. 2009. תולדות הרפואה: מהיפוקרטס ועד ימינו. פרק 8: מחלות נפש. עמודים 275-300. וגם פרקים 2-3, עמודים 55-123.

18.4 מרצה אורחת

(פסח, יום השואה – מומלץ מאד לנצל את הזמן להתמודדות עם הקריאה העתידית על טראומה)

2.5 תיאוריה 1: מערכת העיסוקים.

קריאת חובה:

Abbot, Andrew. 1988. The Construction of the Personal Problems Jurisdiction. Chapter 10 (pp 280-314) in: Abbot, A. *The System of Professions*. U. of Chicago Press.

קריאת רשות: ההקדמה, ובמיוחד עמודים 1-9 ו-20-32, פרקים 1 ו-2 (59-33) ופרק 11 (315-326) מאותו ספר.

9.5 תיאוריה 2: מדיקליזציה

Conrad, Peter. 1992. Medicalization and Social Control. *Annual Review of Sociology*. 18:209-232

(חובה לקרוא עד עמוד 214)

Conrad, Peter. 2005. The Shifting Engines of Medicalization. *Journal of Health and Social Behavior*. 46(1):3-14

רשות:

Ballard, Karen and Mary Ann Elston. 2005. Medicalization: A Multi Dimensional Concept. *Social Theory and Health* 3(3):228-241

16.5 תיאוריה 3: שיום דינמי – ממצויאים אנשים

קריאת חובה:

Hacking, Ian. 2006. Kinds of People: Moving Targets. *Proceedings of the British Academy*. 151:285-318.

קריאת רשות:

[Kuorikoski, J](#) and S. [PoyHonen](#). 2014. Looping Kinds and Social Mechanisms. *Sociological Theory* 30(3):187-205

Hacking, Ian. 2014. Lost in the Forest. *London Review of Books* 35(15)

גרסאות אחרות של אותו טיעון –

Hacking, Ian. 2006. Making Up People. *London Review of Books* 28(16)

<http://www.wwild.org/Victims%20of%20Crime/Downloads/Research/Disability%20Theory/Hacking%20n.d.pdf>

Hacking, Ian. 1999. *The Social Construction of What?* Harvard University Press

מקרים שלא נגיע אליהם:

Hacking, Ian. 1995. *Rewriting the Soul: Multiple Personality and the Sciences of Memory*. Princeton University Press.

Waidzunus, Tom. 2012. Young, Gay and Suicidal: Dynamic nominalism and the Process of Defining a social problem with statistics. *Science Technology and Human Values*. 37(2):199-225.

<http://sth.sagepub.com/content/37/2/199.full.pdf+html>

23.5 מרצה אורח

30.5 מקרה ראשון – מנוסטלגיה לטראומה עיקשת

קריאת חובה:

עירית קינן. 2012. כאילו היא פצע נסתר: טראומת מלחמה בחברה הישראלית. פרקים 1-2 עמודים 35-50.

ג'ודית לואיס הרמן. טראומה והחלמה. פרק 1, עמודים 19-34, 43-49, אפי זיו. 2012. טראומה עיקשת. מפתח 5:55-73.

קריאת רשות:

Scot, Wilbur J. 1990. PTSD in DSM III: A case study in the politics of diagnosis and disease. *Social Problems* 37(3):294-310.

Brunner, Jose. 2002. Identifications, Suspicions, and the History of Traumatic Disorders. *Harvard Review of Psychiatry* 10:179-84.

שאר הספר של הרמן

Young, Allan. 2004. When Traumatic Memory was a Problem: On the historical antecedents of PTSD. Pp127-142 In Rosen, Gerald M. *PostTraumatic Stress Disorders: Issues and Controversies*. Wiley.

Young, Allan. 1995. *The Harmony of Illusions*. Princeton University Press

לצפיה משעשעת: (2011) Hysteria

6.6 מרצה אורחת

13.6 מקרה שני - אוטיזם

חובה:

Eyal, Gil (2013). For a Sociology of Expertise: The Social Origins of the Autism Epidemic. *American Journal of Sociology*. 118(4):863-907.

<http://www.jstor.org/discover/10.1086/668448?uid=3739256&uid=2129&uid=2&uid=70&uid=4&sid=21104393026891>

קריאת רשות:

Navon, D. and Shwed, U. 2012. The Chromosome 22q11.3 Deletion: From the Unification of Biomedical Fields to a new kind of genetic condition. *Social Science and Medicine* 75(9): 1633:41

Gil Eyal et. al. 2010. *The Autism Matrix*. Polity Press

20.6 הרצאת אורח – רונן גיל

קריאת רשות –

Ortega F. 2009. The Cerebral Subject and the Challenge of Neurodiversity.
Biosocieties 4(4):425-445

מור, ש., זיו, נ. ואיכנגרין, א. (2016). לימודי מוגבלות בעברית – שדה אקדמי בהתהוות.
מבוא למקראה. בתוך: ש. מור, נ. זיו, א. קנטר, א. איכנגרין ונ. מזרחי: לימודי מוגבלות:
מקראה. ירושלים: מכון ואן ליר.

סוגיות סוציולוגיות בחקר המשפחות: מבט השוואתי

סמסטר א'

ד"ר מהא כרכבי-סבאח

קורס בחירה 2 נק"ז, יום ה' 14:15-15:45

שעת קבלה, בתיאום מראש, חדר 360, בניין 72

פרטי הקורס

אין	דרישות קדם
הקורס עוסק בהיבטים היסטוריים ומושגיים של משפחות ושל המחקר החברתי אודות משפחות, ומתמקד בתיאוריות מרכזיות שהתפתחו לאורך השנים בחקר משפחה. בנוסף לכך, הקורס מתמקד בהבנת סוגיות עכשוויות בחקר משפחות בהקשר הישראלי וההשוואתי כגון: בחירת בת/בן זוג; זוגיות ואלטרנטיבות למשפחה; פרידה וגירושין; הורות, אמהות ואבהות; חלוקת עבודה במשפחות; משפחות ושוק העבודה, משפחות ואי שוויון בהקשר הלוקאלי והגלובלי.	תקציר הקורס בעברית
להציג בפני הסטודנטים. ות את הסוגיות הסוציולוגיות המרכזיות בחקר משפחות בחברה בת זמננו; לחשוף בפניהם. את הדילמות המרכזיות עמן מתמודדת סוציולוגיה העוסקת במשפחות; להכיר תיאוריות מרכזיות ואת המגמות האמפיריות העדכניות בלימודי משפחות; לדון בסוגיות המרכזיות בחקר המשפחות בהקשר הישראלי ובהשוואה להקשרים אחרים ולפתח חשיבה ביקורתית ביחס לתחום.	מטרות/יעדי הקורס
הקורס ישלב הרצאות פרונטאליות, פרזנטציות של סטודנטים. ות, דיונים בכיתה וקטעי סרטים רלוונטיים.	שיטת ההוראה
השתתפות פעילה בשיעורים. קריאת חובה של המאמרים הנידונים בכיתה. מטלה	דרישות הקורס/מטלות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 246 }

מבחן בית	
1. הגשת מטלה: 20% מן הציון הסופי. 2. מבחן בית: 80% מן הציון הסופי.	הרכב הציון
חובת נוכחות ב-80% מהשיעורים.	נוכחות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 247 }

תכנית הקורס - נושאי הלימוד לפי שבועות

שבוע	נושא ההרצאה
שבוע 1	היבטים מושגיים של משפחות
שבוע 2	גישות תיאורטיות בחקר משפחות
שבוע 3	גישות תיאורטיות בחקר המשפחות
שבוע 4	זוגיות ורווקות
שבוע 5	נישואים וגירושים
שבוע 6	המשך
שבוע 7	צורות משפחה חדשות
שבוע 8	המשך
שבוע 9	חלוקת עבודה במשפחה
שבוע 10	משפחה ומשפחתיות בישראל
שבוע 11	המשך
שבוע 12	סיכום ומשוב

רשימת קריאה לפי נושאי הלימוד (פריטים המסומנים ב * הם פריטי רשות)

היבטים מרכזיים בחקר משפחות

Cherlin, J. A. (2016). A Happy Ending to a Half-Century of Family Change?
Population and Development Review 42: 121–129.

Goldscheider, F., Bernhardt, E. & T. Lappegård. (2015). The Gender Revolution: A Framework for Understanding Changing Family and Demographic Behavior. *Population and Development Review* 41(2): 207-239.

*Sweeney, M. (2002). Two Decades of Family Change: The Shifting Economic Foundations of Marriage. *American Sociological Review*, 67 (1): 132-147

גישות תיאורטיות בחקר משפחות

הגישה הפונקציונליסטית

* Parsons, T., & Bales. F. R., (1955). Principle Functions... " and "Sex Role and the Family. In: Parsons and Bales (eds.) *Family, Socialization and Interaction Process*. Glencoe: The Free Press. 16- 26.

הגישה המרקסיסטית

אנגלס, פרידריך., 1957[1884]. מוצא המשפחה, הקניין הפרטי והמדינה, מתוך: כתבים נבחרים, מרקס, ק., ואנגלס, פ., כרך ב', מרחביה: ספרית הפועלים. 141-183.

הגישה הכלכלית

Oppenheimer, V. K., (1997). Women's Employment and the Gain to Marriage: The Specialization and Trading Model *Annual Review of Sociology* 23:431-453.

*Becker, G.S. (1981). Division of Labor in Households and Families. in: *A Treatise on the Family*. (Ch.2, pp.14-37). Cambridge: Harvard Univ. press.

הגישה הפמיניסטית

Lloyd, A. S., Few, L. A., & Katherine, A. (2007). Feminist Theory, Methods, and Praxis in Family Studies: An Introduction to the Special Issue. *Journal of Family Issues* 28(4): 447-451.

כניסה לזוגיות, נישואים וגירושים

זוגיות ורווקות

Lichter, D., & Qian, Z. (2019). The Study of Assortative Mating: Theory, Data, and Analysis. In R. Schoen (Ed.), *Analytical Family Demography* (pp. 303-337). Springer

*Oppenheimer, V. K. (2000). The continuing importance of men's economic position in marriage formation. In L. Waite, C. Bachrach, M. Hindin, E. Thomson, & A. Thornton (Eds.), *Ties that bind: Perspectives on marriage and cohabitation* (pp. 283–301). New Brunswick: Transaction.

*Schwartz, C.R. (2013). Trends and variation in assortative mating: Causes and consequences. *Annual Review of Sociology*, 39, 451–470.

Lahad, K. (2014). The Single Woman's Choice as a Zero-Sum Game. *Cultural Studies*, 28(2), 240-266.

Bellani, D., Esping-Andersen, G. and Nedoluzhko, L. (2017). Never partnered: A multilevel analysis of lifelong singlehood. *Demographic Research* 37(1):53-100

*Macvarish, J. (2006). What is The Problem' of Singleness? Sociological Research Online, 11.3.

הקר, דפנה. (2005). מעבר ל"בתולה הזקנה" ול"סקס והעיר הגדולה": רווקות כאפשרות חשובה לנשים ויחסו של המשפט הישראלי אליה. עיוני משפט, כ"ח(3): 950-903.

נישואים וגירושים

Cherlin, A. J. (2020). Degrees of change: An assessment of the deinstitutionalization of marriage thesis. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 62-80.

van Bavel, J., Schwartz, C. R., & Esteve, A. (2018). The reversal of the gender gap in education and its consequences for family life. *Annual Review of Sociology*, 44, 341–360.

Kalmijn, M., & Poortman, AR. (2006). His and her divorce: The gendered nature of divorce and its determinants. *European Sociological Review*. 22:201–214.

Kaplan, A., & Herbst-Debby, A. (2018). Fragile employment, liquid love: Employment instability and divorce in Israel. *Population Research and Policy Review*, 37(1), 1-31.

*Raley, R. K., & Sweeney, M. M. (2020). Divorce, re-partnering, and stepfamilies: A decade in review. *Journal of Marriage and Family*, 82(1), 81–99.

צורות חדשות של משפחה

Coulter, R. and Hu, Y. (2017). Living Apart Together and Cohabitation Intentions in Great Britain. *Journal of Family Issues*, 38(12), 1701-1729.

*Herbst-Debby, A. (2018). Doing Good Motherhood: Creating Their own Responsible Single Mother Model. *Women's Studies International Forum*, 69, 151-158.

Ishizuka, P. (2018). The Economic Foundations of Cohabiting Couples' Union Transitions. *Demography*, 55(2), 535-557

חלוקת עבודה במשפחה : עבודות בית ועבודות הטיפול

Ashlee B., Jaklin E., Shona C. & M. Vivienne (2020). "Unfortunately I'm a Massively Heavy Sleeper": An Analysis of Fathers' Constructions of Parenting. *Men and Masculinities*, 3-4, 680-701.

Bianchi, S. M., Liana C. S, Melissa A. & J. P. Robinson. (2012). Housework: * who did, does or will do it, and how much does it matter? *Social Forces*, 91(1), 55–63

Miller, R.N. (2020). Educational assortative mating and time use in the home. *Social Science Research*, 90, 1024-40.

*קפלן, ע. וסבאח-כרכבי, מ. 2017. *עבודות שקופות בישראל*. דוח מחקר לביטוח לאומי, ון-ליר, ירושלים.

משפחה ומשפחתיות בישראל

Fogiel-Bijaoui, S. (2017). Transmitting the Nation: Family Individualization and Religion in Israel, in Nizard, Sophie; Gross, Martine; and Scioldo-Zürcher, Yann (eds.): *Gender, Families and Transmission in Contemporary Jewish Context*, (pp. 90–101), Newcastle upon Tyne, UK: Cambridge Scholars Publishing.

Manor, A. & Okun, B. (2016). Cohabitation among secular Jews in Israel: How ethnicity, education, and employment characteristics are related to young adults' living. *Demography*, 35, 96-990.

הקר, דפנה, 2012. "מהי משפחה?". סוגיות משפחתיות בעיניים משפטיות. בן שמן: מודן ומשרד הביטחון, עמ' 22-11.

*דפנה הקר ורוני ליברזון, (2010). "משפחות חוצות גבולות בישראל: בין האתנוס לאינדיבידואליזם ולגלובליזציה", *המשפט* (טו): 2(529-509).

סוציולוגיה של הרפואה

פרופ' אביעד רז aviadraz@bgu.ac.il

הקורס מציע רקע תיאורטי ומושגי להבנת הניתוח הסוציולוגי-אנתרופולוגי של הרפואה. כמו כן נעסוק בניתוח סוציולוגי של עמדות נורמטיביות וביאותיות בקרב מומחים (רופאים, ביאותיקנים, משפטנים) ובקרב הציבור כלפי השימוש בטכנולוגיות רפואיות חדשות המאתגרות הגדרות חברתיות ותרבותיות קיימות. לצורך הדגמתם של נושאים אלה נתמקד בדילמות חברתיות הקשורות לשימוש בטכנולוגיות רפואיות בתחילת החיים ובסופם.

מטלות הקורס

הצעת עבודה – 20%

עבודת סופית – 80%

המטלה המרכזית בקורס הינה כתיבת עבודה אמפירית או עיונית (המבוססת על הצעת מחקר, ראו בהמשך) על נושא לפי בחירתכם/ם ואשר תתייחס לחומר התיאורטי ולסוגיות שנידונו במסגרת הקורס.

5 נקודות בונוס על הצגת מאמר מחקרי מהסילבוס (מסומנים בכוכבית ברשימה) ללא טעויות, בכיתה – באישור המרצה. ההצגה (עד 20 דקות, אפשרי בזוגות) צריכה לכלול סיכום של המאמר מבחינת: **שאלות/השערות המחקר, מתודולוגיה, ממצאים ומסקנות, ולהציע קריאה אנליטית שלו לאור המושגים הרלבנטיים שלמדנו: מדיקליזציה, הארש"ת הרפואית, ניתוח סוציו-אתי.** (ניתן גם להציע למטרת הצגה מאמרים חדשים, רלבנטיים לנושאים הנלמדים, לפי בחירתכם).

בסמסטר א' יתקיימו שיעורים פרונטליים המבוססים על הסילבוס המצורף על מנת לוודא בסיס תאורטי ומושגי אחיד.

בסוף סמסטר א' תוגש הצעת המחקר לאישור המרצה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 254 }

לאחר מכן, הסטודנטים יציגו בכיתה ובפני עמיתיהם את התקדמות המחקר.
במקביל לשיעורים הפרונטליים ולדיון בחומרי המצגת בסמ' ב', יינתן ליווי בהדרכה אישית
סביב התקדמות העבודה.
תאריך הגשת העבודה (עד סוף ספטמבר) לפי כללי המחלקה והפקולטה.

תכני הקורס

מפגש 1

רקע תיאורטי ומושגי בסוציולוגיה של הרפואה, גישות תיאורטיות מושגים: מדיקליזציה ("הארש"ת הרפואית"), illness, sickness, disease, דוגמה אינטגרטיבית: ADHD

Bradby, Hannah. (2012). "Social Theory and the Sociology of Health and Medicine." In *Medicine, Health and Society: A Critical Sociology*, pp. 21-40
https://www.sagepub.com/sites/default/files/upm-binaries/46238_Bradby.pdf

מפגש 2

Nye, Robert (2003) 'The Evolution of the Concept of Medicalization in the Late Twentieth Century.' *Journal of History of the Behavioral Sciences*, 39(2), 115–129.

*Conrad, Peter. (1975). "The discovery of hyperkinesis: Notes on the medicalization of deviant behavior." *Social Problems* 23: 12-21.

מפגש 3

היכרות עם disability studies – לימודי מוגבלות ביקורתיים מור, ש., זיו, נ. ואיכנגרין, א. (2016). לימודי מוגבלות בעברית – שדה אקדמי בהתהוות. מבוא למקראה. בתוך: ש. מור, נ. זיו, א. קנטר, א. איכנגרין ונ. מזרחי: **לימודי מוגבלות: מקראה**. ירושלים: מכון ואן ליר.

מפגש 4

ביואתיקה: הגישה הפרינספליסטית, קוד אתי ברפואה, lay moralities, דוגמאות לניתוח.

Benjamin H. Levi. Four Approaches to Doing Ethics. *The Journal of Medicine and Philosophy* 21: 7-39, 1996

J McCarthy . Principlism or narrative ethics: must we choose between them? *Med Humanities* 2003;29:65-71

<http://mh.bmj.com/content/29/2/65.long>

מפגש 5

הצגת המודל הסוציו-אתי.

Haimes, E. 2002. "What Can The Social Sciences Contribute to The Study of Ethics? Theoretical, Empirical and Substantive Considerations," *Bioethics* 16(2): 89-95

*Raz, A. & S. Schicktanz (2009). "Diversity and Uniformity in Genetic Responsibility: Moral Attitudes of Patients, Relatives and Lay People in Germany and Israel." *Medicine, Healthcare and Philosophy*, 12(4): 433-442.

מפגש 6. מעמד העובר, PND, PGD, היבטים חברתיים של סוגיית ההפלה.

*Remennick, Larissa (2006). 'The quest after the perfect baby: why do Israeli women seek prenatal genetic testing?' *Sociology of Health and Illness*, 28(1): 21-53.

*יעל השילוני-דולב "מיהו תינוק רצוי? הפלות סלקטיביות בשל אנומליות בכרומוזומי מין בגרמניה ובישראל", *תאוריה וביקורת* 25, 97-122 (2004)

מפגש 7

בחירת מין העובר – עמדות ביואתיות ומשפטיות של מומחים, ועמדות ציבוריות

נועה גרוסמן (2009) בחירת מין היילוד. **רפואה ומשפט** גיליון מס' 40 – יוני 92-82

<http://www.ismal.co.il/imgs/uploads/ethics40/Grossman.pdf>

*Leach-Scully, J., T. Shakespeare, & S. Banks (2006). "Gift not commodity? Lay people deliberating social sex selection" *Sociology of Health & Illness* 28, 6, 749–767

מפגש 8

סקר יילודים בהקשר חברתי ותרבותי

האם עלינו לקבוע את רצף הגנום המלא של תינוקות? (לינק למאמר על סקר יילודים משודרג בסיינטיפק אמריקן ישראל)

מפגש 9

גנטיקה ובחירת בני זוג בהקשר קהילתי

*Raz, Aviad. (2005). *The Gene and the Genie: Tradition, Medicalization, and Genetic Counseling in a Bedouin Community*, Ethnographic Studies in Medical Anthropology Series. Durham, NC: Carolina Academic Press. Or:
Raz, A. (2010). Chapter 4 in his book *Community Genetics and Genetic Alliances*. Routledge.

מפגש 10

בדיקות נשאות לפני נישואים בקהילה החרדית והדתית-מודרנית: דור ישרים

*Raz, Aviad and Vizner, Yafa (2008). 'Carrier matching and collective socialization in community genetics: Dor Yesharim and the reinforcement of

stigma', *Social Science & Medicine* 67(9): 1361–9. Or: Raz, A. (2010).
Chapter 2 in his book *Community Genetics and Genetic Alliances*. Routledge.

מפגש 11

היבטים סוציולוגיים של "המוות הטוב" (יותנזיה)

*Lock, M. Death in Technological Time: Locating the End of Meaningful Life.
Medical Anthropology Quarterly, 1996, 10(4): pp. 575-600

*Weyers, H. (2006). Explaining the emergence of euthanasia law in the
Netherlands: how the sociology of law can help the sociology of bioethics.
Sociology of Health & Illness, 28: 802–816.

מפגש 12

'חוק החולה הנוטה למות' התשס"ו 2005- (כולל נספח הנחיות רפואיות מקדימות) – אתר
משרד הבריאות:

<http://www.health.gov.il/pages/default.asp?pageid=3732&parentid=10&catid=6&maincat=1>

נילי קרקו אייל, רועי גילבר ומאיה פלד רז (2018). חוק החולה הנוטה למות, התשס"ו-
2005: החוק בראי הפרקטיקה הרפואית. *עיוני משפט* (PDF נמצא במוודל)

מפגש 12-13

דיון על הצעות מחקר, דוגמאות.

ניתוח עבודה לדוגמה: "פיברומיאליגיה".

ניתוח עבודה תרומת ביציות מופרות + מאמר שהתפרסם על בסיס הסמינר:

*Raz, Aviad; Jonia Amer-Alshiek; Mor Goren-Margalit; Gal Jacobi; Alyssa
Hochberg; Ami Amit; Foad Azem; Hadar Amir (2016). "Donation of Surplus

Frozen Pre-embryos to Research in Israel: Underlying Motivations." *Israel Journal of Health Policy Research* 5:25-32

* Raz, A., Vardi, J., Vain, S. R., Meiri, A., Barkan, G., Azem, F., & Amir, H. (2021). Unmet communication needs and moral work in the disposition decision concerning surplus frozen embryos: The perspectives of IVF users. *Social Science & Medicine*, 274, 113804.

בתחילת סמ' ב' יועברו הנחיות למהלך המפגשים וקריאה בסמ' ב'.

סוציולוגיה של התרבות

102.1.0407

ד"ר יפעת גוטמן, ליצירת קשר: gutmany@bgu.ac.il, שעות קבלה: ימי שלישי 10-12
בתיאום מראש

מהי תרבות בראי הסוציולוגיה - האם תרבות מצומצמת ל"תרבות גבוהה" לעומת "נמוכה" או שמה היא נוכחת בכל היבט של חיינו החברתיים? הקורס סוקר את מגוון ההגדרות, השימושים, התיאוריות, הפרקטיקות, ושיטות המחקר וההסבר של הסוציולוגיה של התרבות. התפיסות הצרה והרחבה של התרבות ייבחנו באופן ביקורתי בהקשר של יחסי כוח וסמכות כמבנות טעמים וסגנונות חיים וכיצרות הבדלים היררכיים בין יחידים וקבוצות בהקשר של אמנות, מדע, תרבות פופולרית, זיכרון קולקטיבי, ותחומים נוספים. תהליכים של יצירת משמעות ומתן ערך יובנו ברמות המיקרו והמקרו, לצד כחלק מההסדרים המוסדיים שמבנים ומשנים הבדלי סטטוס, מעמד, מגדר וגזע/מוצא אתני.

The Sociology of Culture

What is culture in sociology – is culture limited to “high” as opposed to “low” culture or is it present in every aspect of our social lives? The course surveys the numerous definitions, uses, theories, practices, methods and explanations of the sociology of culture. The narrow and expanded perceptions of culture are critically examined in the context of power relations and authority, as constructing tastes and life styles and as forming hierarchical differences between individuals and groups in the context of art, science, popular culture, collective memory and other fields. Processes of meaning making and the creation of value will be understood on the micro and macro levels, along with and as part of the institutional arrangements on which social status, class, gender and race/ethnicity are formed and reformed.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 261 }

מטלות הקורס והרכב הציון הסופי:

1. קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות מנומקת מלא יותר משלושה שיעורים במהלך השנה. חומרי הקריאה מצויים כולם באתר של הקורס, אנא הביאו את הטקסטים הרלוונטיים איתכם לשיעור (בעותק דיגיטלי או מודפס).
2. תגובות לקריאה - 20%. כל משתתפי הסמינר יהיו מחויבים להגיש ארבע תגובות אישיות קצרות במהלך הסמסטר (2-3 פסקאות כל אחת) לחומרי הקריאה של הסמינר. התגובות צריכות להישלח דרך אתר הקורס עד שמונה בבוקר יום השיעור שבו יידון הנושא שאליו הן מתייחסות. על התגובות לכלול אחד ממאמרי החובה לאותו שיעור. תגובות שיגיעו באיחור לא יתקבלו. בתגובה יש לכתוב את דעתכם הביקורתית על חומר הקריאה בכמה פסקאות. הכוונה איננה לתאר את הכתוב אלא להביע דעה, לשאול שאלות, להשוות לקטעי קריאה אחרים שעסקנו בהם, או לדון בתרומתו לנושאים שעלו בקורס עד כה. התגובות לא יקבלו ציון אך ייקראו ויוזכרו בשיעור לעתים. אי הגשת ארבע תגובות בזמן או כתיבתן באופן שאינו תואם לדרישה ייפגעו בציון הסופי.
3. מטלת אמצע – 20%: ב. כל משתתפי הסמינר יגישו במודל מטלה באמצע הסמסטר תוך שימוש בקריאת החובה ובדיונים בכיתה.
4. עבודת סיכום - 60%. להגשה שבוע אחרי השיעור האחרון. לא יינתנו הארכות.

מערך השיעורים:

הקדמה

Raymond Williams, "Culture is Ordinary" in N. McKenzie (ed.), *Convictions*, 1958

רקע התרבות כתחום מחקר סוציולוגי

*Diana Crain, Introduction: The Challenge of the Sociology of Culture to Sociology as a Discipline *The Sociology of Culture*

רגב, מוטי. 2011. "הגדרות" מתוך *סוציולוגיה של התרבות*. האוניברסיטה הפתוחה, עמודים 12-18

<http://www.kotar.co.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=102603811#1.6978.6.default>

קריאה מומלצת:

Griswold. Wendy. 1987. "A Methodological Framework for the Sociology of Culture" *Sociological Methodology* 17, pp. 1-35

A.L. Kroeber & C. Kluckhohn. Culture: A Critical Review of Concepts & Definitions Intro. & Part IV. Summary & Conclusions

גישות אתרופולוגיות

* קליפורד גירץ 1990 (1973). "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבלניזי", בתוך: *פרשנות של תרבויות*. תל-אביב: כתר, 273–305.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

*Elijah Anderson, 1999. "Code of the Streets: Violence and the Inner city"

תרבות כפרשנות ותרבות כפעולה

*Moore, Shaun. 1991. "Texts, Readers and Contexts of Reading". In:
Culture and Power: A Media & Society Reader (London: Sage), 146-152.

*סוידלר, אן. (2003) 'תרבות בפעולה, סמלים ואסטרטגיות', ליבס, ת. (עורכת), *תקשורת
כתרבות- מקראה*. כרך א'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 77-102.

גישות היסטוריות

*אלגזי, גדי. 2000. "הילכות הגוף וארגון החברה: תהליך הציויליזציה של נורברט אליאס",
זמנים 70, 62-83

קריאה מומלצת:

Norbert Elias. *The Civilizing Process* Part I, preface and chapter 2. IV, On
Behavior at Table Norbert Elias. *The Civilizing Process* Part II, Conclusion

דת

*E. Durkheim. *The Elementary Forms of the Religious Life* Intro. pp. 1-18;

מוטי רגב, "גישות תיאורטיות מרכזיות - התרבות כגורם מגדיר ומלכד: דורקהיים וממשיכיו",
סוציולוגיה של התרבות, עמ' 20-21

קריאה מומלצת:

C. Geertz "Religion as a Cultural System" in *The Interpretation of Cultures*
H. Gerth & C.W. Mills. "Religious Rejections of the World" pp.340-43 in *From Max Weber*

תרבות ומבנה: אידיאולוגיה

* ריימונד וויליאמס, 1999 [1991]. "בסיס ומבנה על בתיאוריה התרבותית המרקסיסטית" בתוך אליהו כ"ץ ויצחק ינוביצקי (עורכים), *תרבות, תקשורת ופנאי* (מקראה, חלק א). תל אביב: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 39-53

מוטי רגב, "גישות תיאורטיות מרכזיות - תרבות, אידיאולוגיה, וכוח: מרקס וממשיכיו", *סוציולוגיה של התרבות*, עמ' 21-24

קריאה מומלצת:

Karl Marx. *The German Ideology* קטעים מתוך

*** מסירת מטלת אמצע ***

מעמד, סטטוס, סמל

* ובלן, תורסטון. 1991 [1953]. "התיאוריה של מעמד 'בעלי הפנאי' - מחקר כלכלי של מוסדות". בתוך אליהו כ"ץ ויצחק ינוביצקי (עורכים), *תרבות, תקשורת ופנאי* (מקראה, חלק א). תל אביב: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 69-83.

* רייצ'ל שרמן. 2017. "הדברים שהעשירים לא מגלים לכם" *מוסף הארץ* 13.10.2017, תרגום: מירב שמבן. עמ' 54-56.

* דימאג'יו, פול. 1999 [1986]. "יזמות תרבותית בבוסטון של המאה ה-19", בתוך אליהו כ"ץ ויצחק ינוביצקי (עורכים), *תרבות, תקשורת ופנאי* (מקראה, חלק א). תל אביב: הוצאת האוניברסיטה הפתוחה, ע"מ 147-169.

*P. Willis. *Learning to Labor: How Working Class kids get Working Class Jobs*.

טעם וסגנונות חיים

* בורדייה, פייר. "המטאמורפוזת של הטעם" בתוך *שאלות בסוציולוגיה מצרפתית*: אבנר להב. תל אביב: רסלינג. עמודים 155-164

* Gladwell, Malcolm. 1997. "The Coolhunt." *The New Yorker* March 17. Pp. 1-12

קריאה מומלצת:

בורדייה, פייר. "שלוש דרכים להתבדל" בתוך: *עבודות בסוציולוגיה של התרבות*, [בהכנה] בעריכת איתמר אבן-זהר וגדי אלגזי.

Bourdieu, Pierre 1984 (1979). "The Habitus and the Space of Life-Styles". In: *Distinction* (Harvard University Press), 169-175.

R. Williams. "Pierre Bourdieu & the Sociology of Culture: An Introduction"

תרבות וזהות

גופמן, ארווינג 1980. "ביצועים." בתוך *הצגת האני בחיי היומיום*. תרגום לעברית: שלמה גונן. תל-אביב: דביר / ספרי רשפים, עמ' 72–25' הערות עמ' 221–216

תרבות ואמנות

*Bourdieu & Darbel. 1997[1966]. *The Love of Art: European Art Museums and their Public*. Polity

מוטי רגב. 2011. "עולמות אמנות" *סוציולוגיה של התרבות*. מתוך פרק 3 – הסביבה המוסדית של ייצור תרבות. האוניברסיטה הפתוחה, עמ' 104-98

(H.S. Becker. 2008. *Art Worlds*. University of California Press)

קריאה מומלצת:

R.A.Peterson. 1997. *Creating Country Music: Fabricating Authenticity*, University of Chicago Press.

מסירת מטלת סיכום

לקריאה נוספת:

R.A. Peterson. 1994. "Cultural Studies Through the Production Perspective: Progress and Prospects" in Crane, D. (ed.) *The Sociology of Culture: Emerging theoretical Perspectives*. Blackwell
Elizabeth Long, ed. 1997. *From Sociology to Cultural Studies: New Perspectives* Blackwell,

Michèle Lamont & Marcel Fournier, eds. 1992. *Cultivating Differences: Symbolic Boundaries and the Making of Inequality* University of Chicago Press

Particularly:

1. David Halle. "The Audience for Abstract Art" pp.131-151

2. Vera Zolberg. "Barrier or Leveler? The Case of the Art Museum" pp. 87-209

Mark D. Jacobs & Nancy Weiss Hanrahan, eds. 2005. *The Blackwell Companion to The Sociology of Culture* Blackwell,

David L. Swartz and Vera L. Zolberg. 2004. *After Bourdieu: Influence, Critique, Elaboration*. Kluwer Academic Press

John R. Hall, Laura Grindstaff, and Ming-Cheng Lo, and eds. 2010. *Handbook of Cultural Sociology*. Routledge

David Halle. 1993. *Inside Culture: Art & Class in the American Home*. University of Chicago Press

L. W. Levine. *Highbrow Lowbrow: The Emergence of Cultural Hierarchy in America* (Harvard Univ. Press) 1987

Russell Lynes. *The Tastemakers*

Harrison C. White. 1993. *Careers & Creativity: Social Forces in the Arts*. Westview Press.

סמים וחברה

102-1-0388

גרסה זמנית

יום ב' 14:15-15:45

ד"ר אורי שוויד (shwed@bgu.ac.il)

מטרות: הקורס יעסוק בחומרים משני תודעה, כמו גם בהקשרים החברתיים, ההיסטוריים, הפוליטיים של היחס המשתנה לחומרים אלו. הקורס יחשוף בפני התלמידים את גישת הסוציולוגיה הפוסט-הומניסטית המנתחת תהליכים והקשרים חברתיים על כל הגורמים השותפים בעיצובם - אנושיים, מוסדיים, וגם חומריים. הקורס יספק מידע מדעי לגבי השפעתם של חומרים מסוימים בתנאים מסוימים, וידון באמצעים השונים שבהם חברות שונות סיפקו מרחב לשינוי התודעה – מהמרחב הדתי, אל הרפואי, הפלילי, וחוזר חלילה. הסכנות בשימוש בסמים ינתחו באופן מעמיק, וגישות חברתיות שונות לסכנות אלו יידונו בהרחבה.

הרכב הציון: 30% מבדקי קריאה דיגיטליים במהלך השיעור*

70% מבחן מסכם

*במהלך לפחות 4 מהשיעורים יערכו חידונים דיגיטלים (Kahoot) על קריאת החובה לשיעור, והציון המשוקלל של לפחות 3 מתוכם ירכיב 30% מהציון הסופי. היעדרות מהמבדק משמעה ציון 0 במבדק.

תוכנית הקורס (יתכנו שינויים בנושאים ובחומרי הקריאה):

חלק ראשון – מבוא לסוציולוגיה של משני תודעה

28.10 - פתיחה – מהם סמים, מה אנחנו יודעים עליהם, ולמה?

קריאת חובה –

Weil, A. (2004). From Chocolate to Morphine: Everything you need to know about mind-altering drugs. Chapter 2 pp 10-15.

4.11 – מה לסוציולוגיה ולסמים?

קריאת חובה:

Faupel, Charles and Alan Horowitz. The Sociology of American Drug use. Chapter 5

קריאת רשות:

Pinch, Trevor J., and Wiebe E. Bijker. "The Social Construction of Facts and Artefacts: Or How the Sociology of Science and the Sociology of Technology Might Benefit Each Other." *Social Studies of Science* 14, no. 3 (August 1, 1984): 399–441. doi:10.1177/030631284014003004.

לצפיה משותפת:

Hamilton's Pharmacopeia S01E01 – The Story of the South African Quaalude

11.11 מצבי תודעה אלטרנטיבים

קריאת חובה –

Weil, A. (2004). From Chocolate to Morphine: Everything you need to know about mind-altering drugs. Chapter 3 pp 15-24.

קריאת רשות:

Walsh, R. (1995). Phenomenological Mapping: A Method for Describing and Comparing States of Consciousness. *Journal of Transpersonal Psychology* 27(1):25-56

Milliere, R., R. L. Carhart-Harris, L. Roseman, Trautwein F.M. and A. Berkovich-Ohana. (2018). Psychedelics, Meditation and Self-Consciousness. *Frontiers in Psychology*.

חלק שני: מה אנחנו יודעים על משני תודעה?

18-25.11 טקסונומיות של חומרים פסיכואקטיבים

קריאת חובה:

Faupel, Charles and Alan Horowitz. The Sociology of American Drug use. Chapter 3

2.12 נזקי הסמים

קריאת חובה

Nutt, DJ. 2012. Drugs Without the Hot Air. Chapter 3:pp30-49. UIT Cambridge.

Kalant, Harold. 2010. "Drug Classification: Science, Politics, Both or Neither?" *Addiction* 105(7): 1146–49. doi:10.1111/j.1360-0443.2009.02830.x.

קריאת רשות

Nutt, David J., L.A King, and L.D. Phillips. 2010. Drug Harms in the UK: A Multicriteria Decision Analysis. *Lancet* 376(9752):1558-1565.

Hendricks, P. S., Crawford, M. S., Cropsey, K. L., Copes, H., Sweat, N. W., Walsh, Z., & Pavela, G. 2018. The relationships of classic psychedelic use with criminal behavior in the United States adult population. *Journal of Psychopharmacology*, 32(1), 37–48.

Lachenmeier, D. W., & Rehm, J. (2015). Comparative risk assessment of alcohol, tobacco, cannabis and other illicit drugs using the margin of exposure approach. *Scientific reports*, 5, 8126. doi:10.1038/srep08126

Gable, R. S. (2006). Acute toxicity of drugs versus regulatory status. In J. M. Fish (Ed.), *Drugs and Society: U.S. Public Policy*

9.12 התמכרות

קריאת חובה:

Alexander, Bruce K. 2010. The Globalization of Addiction. *Addiction Research*. 8(6):501-526

קריאת רשות:

Lindesmith, Alfred R. 1938. A Sociological Theory of Drug Addiction. *American Journal of Sociology*. 42(4): 593-613

Weinberg, Darin. 2013. Post Humanism, addiction, and the loss of self-control: Reflections on the missing core in addiction science. *International Journal of Drug Policy* 24(3):173-181

Lenson, David. *On Drugs*. 1st edition. Minneapolis, MN: University of Minnesota Press, 1999. pp 30-50

16.12 הבניה חברתית של שינוי תודעה - ומעבר לה

קריאת חובה:

בקר, ה.ס. (1999). "חניכותו של מעשן המריחואנה", בתוך: דניאל רוט-הלר וניסן נוח (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל אביב: עם עובד, 101-112.

Hartogsohn, I. 2017. "Constructing Drug Effects A history of Set and Setting" *Drug Science and Policy Review* 3:1-17

קריאת רשות:

Zinberg, Norman E. *Drug, Set, and Setting: The Basis for Controlled Intoxicant Use*. 1st ed. New Haven, CT: Yale University Press, 1986. Chapter 1.

MacAndrew, Craig, and Robert B. Edgerton. *Drunken Comportment: A Social Explanation*. Chicago: Aldine, 1969.

23.12 המלחמה בסמים

צפיית חובה: The House I live In

קריאת חובה: רם, חגי: ההסטוריה החדשה של הג'וינט: חשיש בפלסטין המנדטורית
ובמדינת ישראל. תיאוריה וביקורת 43:75-102
קריאת רשות:

Johann Hari. 2015. *Chasing the Scream*. Bloomsbury publishing.

Roberts B.r. and Y. Chen. 2013. Drugs, Violence and the State. *Annual Review of Sociology* 39:105-125.

30.12 סמים מהרופא

קריאת חובה:

DeGrandpre, R. 2006. The Cult of Pharmacology. Chapter 2: The Cult of the SSRI.

קריאת רשות:

Netherland, J. and Hansen, H. 2017. White Opioids: Pharmaceutical Race and the War on Drugs that Wasn't. *Biosocieties* 12(2):217-238

McGoey, L. 2007. On the Will to Ignorance in Bureaucracy. *Economy and Society*. 36(2):212-235.

Healy, David. *Pharmageddon*. Reprint edition. University of California Press, 2013. pp. 44-129.

Liebert, R. and N. Gavey. 2009. "There Are Always Two Sides to These Things: Managing the Dilemma of Serious Adverse effects from SSRIs". *Social Science and Medicine*. 68(10):1882-1991

חלק שלישי: לאן כל זה הולך?

6.1 מדיקליזציה וקוץ בה

"The Scientist" צפיית חובה:

13.1 הפחתת נזק

[חזרה לתוכן העניינים](#)

קריאת חובה:

Ruane, Deirdre. 2015. "Harm Reduction or Psychedelic Support? Caring for Drug-Related Crisis at Transformational Festivals". *Dancecult: Journal of Electronic Dance Music Culture* 7(1):55-75

רשות:

Hughes, C.E. and Stevens, A. 2010. "A Resounding Success or a Disastrous Failure:

Re-examining the Interpretation of Evidence on the Portuguese Decriminalization of Illicit Drugs" *Drug and Alcohol Review* 31(1):101-13

Hughes, C.E. and Stevens, A. 2010. "What can we learn from the Portuguese decriminalization of illicit drugs?" *British Journal of Criminology* 50(6):999-1022

Carvalho, M.C., M. Pinto de Sousa, P. Frango, P. Dias, J. Carvalho, M. Rodrigues and T. Rodrigues. 2014. "Crisis Intervention Related to the Use of Psychoactive Substances in Recreational Settings – Evaluating the Kosmicare Project at Boom Festival". *Current Drug Abuse Reviews*. 7:81-100

20.1 שיעור חזרה

פוליטיקת הזיכרון בפולין

102.1.0291

קורס אזורי

ד"ר יפעת גוטמן

ליצירת קשר: gutmany@bgu.ac.il, שעות קבלה: בתיאום מראש

פולין היא מדינת לאום מודרנית עם עבר היסטורי רב תהפוכות: מימי המלוכה המפוארים ועד חלוקתה לשלוש טריטוריות בשליטת מעצמות שונות, הכיבוש הנאצי והסובייטי במלחה"ע השניה, שלטון קומוניסטי עד 1989, ומעבר הירואי לדמוקרטיה שעומדת למבחן משנות האלפיים ע"י ממשל לאומנית ופופוליסטית. הקורס סוקר את ההתמודדות של פולין עם תקופות היסטוריות שונות ברגעים פוליטיים שונים ובמיוחד מאז המעבר לדמוקרטיה. זיכרון קולקטיבי ישמש כעדשה מרכזית לבחינת מאבקים פוליטיים וחברתיים, והבניית הזהות הלאומית מול "אחרים" משמעותיים: יהודי פולין, גרמניה ממערב ורוסיה ממזרח. נבין כיצד זיכרון העבר הפולני מציב ומבנה מחדש את גבולות הרוב הפולני-קתולי מול קבוצות מיעוט ולאומים אחרים, וכיצד הוא משמש בהתמודדות עם בעיות ההווה. הקורס יתמקד בשיח הפוליטי המרכזי ובמחאות של מיעוטים וקבוצות חברה אזרחית בתקופות שונות תוך התמקדות במחקרים אקדמיים וייצוגי תרבות פופולארית של העבר בסרטי קולנוע, ספרות ואמנות.

Memory Politics in Poland

Poland is a modern nation-state with a turbulent past: From the golden age of monarchy to its territorial division by three empires, the Nazi and Soviet occupation during the Second World War, the communist regime until 1989, and a heroic transition to democracy that has been strained under a nationalist and populist government since the 2000s. The course reviews

Poland's treatment of different historical periods in different political moments and especially since its democratic transition. Collective memory will serve as a central lens to examining political and social struggles, and the construction of national identity vis a vis dominant "others": Polish Jews, Germany in the West and Russia in the East. We will understand how the memory of the Polish past reconstructs the boundaries between the Catholic majority and ethnic and national minorities and states, and how it is utilized to deal with today's problems. The course focuses on the dominant political discourse and civil society protest in various periods, through academic research as well as popular culture: representations of the past in film, literature and art.

מטלות הקורס והרכב הציון הסופי:

1. קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - חובת הנוכחות תיאכף, אך מותרת היעדרות מנומקת מלא יותר משלושה שיעורים במהלך השנה. חומרי הקריאה מצויים כולם באתר הקורס, אנא הביאו את הטקסטים הרלוונטיים איתכם לשיעור (רצוי על מסך המחשב).
2. הצגת מאמר בכיתה - 20%
3. מטלת אמצע - 30%
3. מטלת סיכום - 50%

מערך השיעורים:

הקדמה – למה פולין?

Zubrzycki, Geneviève. 2001. "We, the Polish Nation': Ethnic and civic visions of nationhood in Post-Communist constitutional debates." *Theory and Society* 30, pp. 629-668.

איזו פולין? איך חקרו את פולין חוקרים פולנים ואיך ישראלים או יהודים-אמריקאים

Ury, Scott. 2000. "Who, What, When, Where, and Why Is Polish Jewry? Envisioning, Constructing, and Possessing Polish Jewry" *Jewish Social Studies, New Series* 6 (3), pp. 205-228

פלדמן, גיקי. 2001. בעקבות ניצול השואה: משלחות נוער ישראליות לפולין וזהות לאומית. *תיאוריה וביקורת* 19 עמ' 167-190.

מהי פוליטיקת זיכרון?

Korycki, Kate. 2017. "Memory, Party Politics, and Post-Transition Space: The Case of Poland" *East European Politics and Societies and Cultures* 31 (3), pp. 518–544 .

Huyssen, Andreas. 2003. Present Pasts: Urban Palimpsests and the Politics of Memory Stanford: Stanford University Press

Halbwachs, Maurice. 1992. Chapter 1, *On Collective Memory*. Chicago: Chicago University Press

Nora, Pierre 1989. "Between Memory and History: Les Lieux de Mémoire" *Representations* 26, pp. 7-24

Irwin-Zarecka, Iwona. 1994. *Frames of Remembrance: the dynamics of collective Memory* New Brunswick: Transaction Publishers

רקע היסטורי

Ury, Scott and Theodore R. Weeks. 2012. "O Brother, Where Art Thou? The Search for Inter-Ethnic Solidarity in the Late Imperial Era," *Gal-Ed* 23, pp. 97-130

Michlic, Joanna Beata. 2006. *Poland's Threatening Other: The Image of the Jew from 1880 to the Present*, Lincoln: University of Nebraska Press

Kemp-Welch, A. 2008. *Poland under Communism: A Cold War History*. Cambridge and New York: Cambridge University Press

קריאה מומלצת:

Judt, Tony. 2005. *Postwar: A History of Europe since 1945*, New York: Penguin Press

Kersten, Krystyna and Pawel Szapiro. 1989. "The Context of the So-called Jewish Question in Poland after World War II" *Polin* 4, pp.

Davies, Norman. 1982. *God's Playground: A History of Poland*, 2 Vols., Oxford: Clarendon Press.

שיעור 6 - מחלוקות ומאבקי זיכרון:

קומוניזם ודמוקרטיה

השלטון הקומוניסטי ומחאות 1968

Stola, Dariusz..2000. "The Anti-Zionist Campaign in Poland 1967-1968"
Jewish Studies at the Central European University, pp. 1-8

Plocker, Anat. 2011. "The Fifth Column: The launch of the anti-Zionist Campaign in Poland, June 1967," *Zmanim* 116, pp. 90-101

שיעור 7 – 2. מחאות שנות ה-1980 והמעבר לדמוקרטיה 1989

Matynia, Elzbieta. 2001. "Furnishing Democracy at the End of the Century: Negotiating Transition at the Polish Round Table & Others." In *Eastern European Politics and Society* 15 (2), pp. 454-471

Meardi, Guglielmo. 2005. "The Legacy of 'Solidarity': Class, Democracy, Culture and Subjectivity in the Polish Social Movement". *Social Movement Studies* 4 (3), pp. 261-80.

רט: Walesa: Man of Hope (2013). בימאי: אנדז'י ויידה)

Stola, Dariusz. 2012 "[Poland's Institute of National Remembrance: A Ministry of Memory?](#)", in: A. Miller, M. Lipman (eds.), [The Convolutions of Historical Politics](#), Budapest: Central European University Press, pp. 46-58.

שיעור 8 – הסרט "אידה" (2013, בימאי: פאבל פבליקובסקי) – מטלת אמצע

שיעור 9 - ב. זכרון השואה ותחיית העבר היהודי

עד 1989

Polonski, Antony (ed.). 1988. *My Brother's Keeper?: Recent Polish Debates on the Holocaust*, London: Routledge.

Michlic, Joanna Beata. 2006. *Poland's Threatening Other: The Image of the Jew from 1880 to the Present*. Lincoln: University of Nebraska Press

Glowacka, Dorota. 2010. "Review of 'Poland's Threatening Other: The Image of the Jew from 1880 to the Present,'" *Shofar: An Interdisciplinary Journal of Jewish Studies*, 28 (2), pp. 173-176

שיעור 10 - 1989-1990s

Irwin-Zarecka, Iwona. 1989. *Neutralizing Memory: the Jew in contemporary Poland*, New Brunswick: Transaction Publishers

Glowacka, Dorota. 2012. "Changing Images of 'the Jews' in Polish Literature and Culture 1980-2000", *Polin* 24, pp. 299-320.

Czyzewski, Krzysztof. 2007. "The Line of Return: Practicing Borderland in Dialogue with Czeslaw Milosz," *TCDS Bulletin*, 17/1 (52), pp. 2-6

----.2005. *Coming Down to the Heart of It*. Reinventing Central Europe, June 5. <http://www.talaljuk-ki.hu/index.php/article/articleview/201/1/66/> [Accessed 31 December 2013]

שיעור 11 – 2001 - המחלוקת סביב "שכנים"/יאן גרוס

גרוס, יאן. 2001. *שכנים*. ירושלים: יד ושם וידיעות אחרונות. עמ' 29-43 ואפילוג (עמ' 133-134).

Polonsky, Antony & Michlic, Joanna (eds.). 2004. *The Neighbors Respond: The Controversy over the Jedwabne Massacre in Poland*, Princeton: Princeton University Press

גרוס, יאן. 2001. "ובכל זאת שכנים." בשביל הזיכרון 43, ע"מ 31-38. (המאמר התפרסם במקור ב-Rzeczpospolita ב-11 באפריל 2001. תרגום מפולנית: אורי הופרט)

Michlic, Joanna Beata and Malgorzata Melchior. 2013. "The Memory of the Holocaust in Post-1989 Poland—Its accomplishments and its powerlessness" in John-Paul Himka, Joanna Beata Michlic (eds.) *Bringing the Dark Past to Light: The Reception of the Holocaust in Postcommunist Europe*. Lincoln: University of Nebraska Press, pp. 403-450

שיעור 12 - 2000-2014 - "תחיית העבר היהודי" (The Jewish revival)

Lehrer, Erica. 2007. "Bearing false witness? Vicarious Jewish identity and the politics of affinity," in Dorota Glowacka and and Joanna Zylinska (eds.) *Imaginary Neighbors: Mediating Polish-Jewish Relations after the Holocaust*, Lincoln: University of Nebraska Press, pp. 84-109

Plonowska Ziarek, Ewa. 2007. "Melancholic Nationalism and the Pathologies of Commemorating the Holocaust in Poland", in: Dorota Glowacka & Joanna Zylinska, *Imaginary Neighbors*, Lincoln: University of Nebraska Press, pp. 301-326.

Tokarska-Bakir, Joanna. 2007. "You from Jedwabne", *Polin* 20, pp. 413-428.

Michlic, Joanna Beata. 2012. "Remembering to Remember, Remembering to Benefit, Remembering to Forget: The Variety of Memories of Jews and the Holocaust in Postcommunist Poland", *Jerusalem Center for Public Affairs* 113 <http://jcpa.org/article/remembering-to-remember-remembering-to-benefit-remembering-to-forget-the-variety-of-memories-of-jews-and-the-holocaust-in-postcommunist-poland>. [Accessed April 4 2014].

Waligórska, Magdalena. 2014. "Stettin, Szczecin, and the 'Third Space.' Urban nostalgia in the German/Polish/Jewish borderlands" in Erica Lehrer and Michael Meng, (eds.) *Constructing Pluralism: Space, Nostalgia, and the Transnational Future of the Jewish Past in Poland*, Bloomington: Indiana University Press

שיעור 13 – כתיבה מחדש של העבר היהודי והעבר הקומוניסטי – 2015-הווה

חוק הזיכרון (2018) ו"מדיניות ההיסטוריה" של PiS

Kubik, Jan. 2016. "Solidarity's Afterlife: Amidst Forgetting and Bickering"

* תימסר עבודה מסכמת

צפון אירלנד: סוציולוגיה של חברה שסועה

2 נק"ז

מרצה: ד"ר רון דודאי
החוג לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

סמסטר ב',
יום א' 12:00 – 14:00

תיאור הקורס:

קורס זה ישתמש במקרה המבחן של צפון אירלנד על מנת לבחון היבטים סוציולוגיים של אלימות פוליטית, יחסים בין קבוצות ותהליכי שלום בחברה שסועה. החברה הצפון אירית זכתה לעניין מחקרי רב ומהווה מקרה-מבחן עשיר לסוגיות אלו. הסכסוך האלים בצפון אירלנד בין סוף שנות השישים לסוף שנות התשעים הוא העקוב מדם ביותר במערב אירופה של אחרי מלחמת העולם השנייה, ונחשב במשך שנים רבות לדוגמה מובהקת של סכסוך בלתי-פתיר; תהליך השלום שהוביל לסיומו נחשב לדוגמה מוצלחת של הפסקת אלימות מאורגנת, אך השסעים, המתחים וההפרדה החברתית בין המיגזרים בצפון אירלנד נותרו משמעותיים. בקורס זה נבחן את התהליכים החברתיים והגורמים ביסוד הצמיחה והדעיכה של האלימות הפוליטית בצפון אירלנד, את ההשלכות של דינמיקה זו על החברה, ואת האופנים בהם קבוצות ומיגזרים שונים מתמודדים כיום עם מורשת הסכסוך. בין השאר נעסוק גם בתהליכי פיוס בין קהילות והאופנים המורכבים בהן קטגוריות שונות של זהות – לאום, דת, מיגדר, קבוצה פוליטית – באות לידי ביטוי בהקשר של סכסוך, ונבחן כיצד תהליכי שינוי והמשכיות ביחסים הבינ-קבוצתיים ובזיכרון הסכסוך באים לידי ביטוי בשורה של שדות כגון חינוך, שיטור, הנצחה, ספורט, ותיירות, כמו גם היחס הצפון אירי לסכסוך הישראלי-פלסטיני. במחצית הראשונה של הקורס נתמקד בהסבר של מגמות חברתיות ופוליטיות מפריצת הסכסוך ועד הסכם השלום. המחצית השנייה של הקורס תוקדש לשורה של סוגיות ודילמות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 283 }

עכשוויות בחברה הצפון אירית, והדיונים יתבססו על הצגת נקודות מבט של הסטודנטים בהסתמך על המאמרים הרלוונטיים.

דרישות הקורס:

מרכיב הציון:

עבודת ביניים (המתבססת על צפייה בסרט עלילתי על צפון אירלנד): 20 אחוז מהציון
עבודה מסכמת – 80 אחוז מהציון

מבנה הקורס ורשימת קריאה:

1) פתיחה – הפרדוקסים של צפון אירלנד

קריאת חובה: חגי מטר, "יום שישי הטוב, הכל טוב", הארץ, 2013
פודקאסט: חדשות חוץ (הארץ), צפון אירלנד

<https://www.haaretz.co.il/digital/podcast/.premium-PODCAST-1.10588302>

צפייה: נערות דרי (Derry Girls), עונה 2, פרק 1

2) רקע היסטורי: הולדת צפון אירלנד והתגבשות השטחים והמחלוקות בה

Jonathan Tonge, Northern Ireland, Polity Press 2006, pp. 12-26

רשות:

גיא ביינר, ניצחון התבוסה ותבוסת הנצחנות: מסורות זיכרון מתחרות באירלנד המודרנית,

זמנים 95:4-13, 2006

3) על צמיחת מחאה, או – איך התחילו הצרות?

Birrell, D. (1972). "Relative deprivation as a factor in conflict in Northern Ireland", *Sociological Review*, 20(3):317-343.

רשות:

Ellison, G., & Martin, G. (2000). "Policing, collective action and social movement theory: the case of the Northern Ireland civil rights campaign", *British journal of sociology*, 51(4):681-699.

4) אלימות פוליטית בחברה שסועה: כיצד היא פורצת, מתקבעת ומשפיעה

White, R. W. (1989). "From peaceful protest to guerrilla war: Micromobilization of the Provisional Irish Republican Army", *American Journal of Sociology*, 94(6):1277-1302.

רשות:

גיא ביינר, "מתינו הפניאנים": טרור אירי רפובליקני במאה התשע-עשרה, זמנים 2009, 108:46-61

Dudai, R. (2018). Underground penalty: The IRA's punishment of informers. *Punishment & Society*, 20(3), 375-395.

5) ממלחמה לשלום: הסכם יום שישי הטוב ותהליך השלום

O'Kane, E., & Dixon, P. (2019). The Northern Irish Peace Process: Political Issues and Controversies. In *The Legacy of the Good Friday Agreement* (pp. 15-33). Palgrave Macmillan, Cham.

פרטים על הסכם השלום ומרכיביו באתר של הפרלמנט של צפון אירלנד:
http://education.niassembly.gov.uk/post_16/snapshots_of_devolution/gfa

רשות:

קולום מק'קאן, "לחצות אוקיינוס", עם עובד 2016, עמ' 116-175

6) אסירים, שוטרים, והמאבק ללגיטימיות חברתית בזמן מעברים פוליטיים

אליסון גראהם (2013). "מתווה לשיטור דמוקרטי בכל מקום בעולם? רפורמה במשטרה, שינוי פוליטי ופתרון סכסוכים בצפון אירלנד", בתוך *שיטור בחברה משוסעת*, אורי גופר וגיא בן פורת (עורכים), פרדס.

רשות:

להרס, ליאור (2016). "שחרור אסירים, צדק ופיוס: בין צפון אירלנד לישראל-פלסטין", פוליטיקה 43-10:25

7) האם הסדר של "שיתוף בשלטון" תורם לפתרון סכסוכים או מקבע חברות שסועות?

מירב אמיר, "עידן חדש בצפון אירלנד? לא ממש", *שיחה מקומית*, 11 מאי 2022.

McGarry, J., & O'leary, B. (2006). Consociational theory, Northern Ireland's conflict, and its agreement. Part 1: What consociationalists can learn from Northern Ireland. *Government and Opposition*, 41(1), 43-63.

Dixon, P. (2011). Is consociational theory the answer to global conflict? From the Netherlands to Northern Ireland and Iraq. *Political Studies Review*, 9(3), 309-322.

8) האם יש "למתוח קו" על העבר או להעניש אשמים ולפצות קורבנות?
קטרין בנהולד, "הלקח של צפון אירלנד: הייתכן שלום בלי צדק?", 2015

Jankowitz, S. (2018). The 'hierarchy of victims' in Northern Ireland: A framework for critical analysis. *International Journal of Transitional Justice*, 12(2), 216-236.

9) כיצד ניתן להתמודד עם הפרדה חברתית?

Hayes, B. C., McAllister, I., & Dowds, L. (2007). "Integrated education, intergroup relations, and political identities in Northern Ireland", *Social Problems*, 54(4):454-482.

Liston, K., & Deighan, M. (2018). Whose 'wee country'? identity politics and sport in Northern Ireland. *Identities*, 1-19.

Hayward, K., & McManus, C. (2019). Neither/nor: The rejection of unionist and nationalist identities in post-agreement Northern Ireland. *Capital & Class*, 43(1), 139-155.

Sean O'Hagan, Belfast: Divided in the Name of Peace, *The Guardian*, 22 Jan 2012

10) מה המקום והתפקיד של מיגדר בסכסוכים אלימים ופתרונם?

Ashe F. (2006) The Virgin Mary Connection: Reflecting on Feminism and Northern Irish Politics, *Critical Review of International Social and Political Philosophy*, 9:4, 573-588

Stapleton, K., & Wilson, J. (2014). Conflicting categories? Women, conflict and identity in Northern Ireland. *Ethnic and Racial Studies*, 37(11), 2071-2091.

Pierson, C. (2019). Gendering peace in Northern Ireland: The role of United Nations Security Council Resolution 1325 on women, peace and security. *Capital & Class*, 43(1), 57-71.

Ashe, F. (2019). Masculinities, Political Transition and Power: A Case Study of Northern Ireland. In *Ireland and Masculinities in History* (pp. 273-292). Palgrave Macmillan, Cham.

11) האם הסכסוך צריך להפוך למשאב תיירותי?

McDowell S. (2008). Selling Conflict Heritage through Tourism in Peacetime Northern Ireland: Transforming Conflict or Exacerbating Difference?, *International Journal of Heritage Studies*, 14:5, 405-421

Leonard, M. (2011). A tale of two cities: 'Authentic' tourism in Belfast. *Irish Journal of Sociology*, 19(2), 111-126.

Cochrane, F. (2015). The paradox of conflict tourism: The commodification of war or conflict transformation in practice. *Brown J. World Aff.*, 22, 51.

12) מה ניתן ללמוד מהיחס לסכסוך הישראלי-פלסטיני בצפון אירלנד?

Hill, A., & White, A. (2008). "The flying of Israeli flags in Northern Ireland". *Identities: global studies in culture and power*, 15(1):31-50.

Arar, R. (2017). International solidarity and ethnic boundaries: using the Israeli–Palestinian conflict to strengthen ethno-national claims in Northern Ireland. *Nations and Nationalism*, 23(4), 856-877.

Dudai, R. (2022). "Lessons from Northern Ireland in Israeli public Discourse: The Politics of Analogies in Conflicted Societies", *Political Studies*

"קאובוי של שושנים":

מבטים אנתרופולוגיים וסוציולוגיים

על גברים וגבריות בישראל

ד"ר יעלה להב רז

סמסטר ב', יום ב' 16:00-18:00

lahavraz@post.bgu.ac.il

שעת קבלה: בתיאום מראש.

תיאור הקורס

תחת תפיסה של גבריות מרובה, קורס זה בוחן כיצד הסדר החברתי מגדרי משפיע על האופן בו גברים חווים את עצמם, גברים אחרים, נשים וממצבים חברתיים. הסטודנטים יות יחשפו למקורות התחום של לימודי גבריות כדיסציפלינה וכתופעה חברתית, פוליטית וכלכלית. הקורס נועד לפרק את מושג הגבריות ולבחון כיצד העידן המודרני, המאופיין בעמימות ובלבול בכל הנוגע למושג הגבריות, משפיע על גברים המצויים בבלבול זהותי כאשר ערכי הגבריות המסורתיים אינם יכולים לשרת אותם עוד בצורה מספקת. באמצעות תיאורים סוציולוגיים ואנתרופולוגיים הנוגעות לגברים וגבריות, הסטודנטים יות יבצעו בחינה ביקורתית ואינטרדיסציפלינרית של ההבניה חברתית של גברים וגבריות בהקשרים תרבותיים והיסטוריים מרובים. לצד התמקדות באופני ההבניה החברתית וההיסטורית של הגבריות הישראלית, הקורס יעסוק בסוגיות רחבות כגון טקסי חניכה (לגבריות), גבריות וצבא, גבריות ומיניות, אבהות, גבריות וספורט, גבריות ועולם העבודה וההצטלבויות בין מגדר, לאום, אתניות ומעמד.

דרישות הקורס ומבנה הציונים

10% נוכחות סדירה, קריאה שוטפת של המאמרים לפני השיעור ונוכחות פעילה.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 290 }

- . 20% מטלת אמצע - הנחיות נוספות ימסרו בהמשך הסמסטר .
- . 70% מטלה מסכמת-הנחיות נוספות ימסרו בהמשך הסמסטר .

שיעורי הקורס

הערה: יתכנו שינויים בסדר השיעורים וברשימת הקריאה.

מבוא ללימודי מגדר-היכרות עם עולם המושגים ודרישות הקורס
הרצוג, ח' (2006). "מיגדר". בתוך: א', רם ונ', ברקוביץ' (עורכים). *אי/שוויון*. (עמ' 220-227).
הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב.

מבוא ללימודי גבריות

Schrock, D. and Schwalbe, M. (2009). Men, masculinity, and manhood acts.
Annual Review of Sociology, 35: 277-295.

תיאוריות של גבריות א'

הירש, ד' (2017). מי גבר? תיאוריות של גבריות במבט ביקורתי. *תיאוריה וביקורת* 48: 11-34.

Gutmann, M.C. (1997). Trafficking in men: The Anthropology of Masculinity.
Annual Review of Anthropology, 26: 385-409.

קריאת רשות:

בורדייה, פ' (2007). פרק 1: תמונה מוגדלת. בתוך: *השליטה הגברית* (עמ' 82-33). תל
אביב: רסלינג.

גירץ, ק' (1990) פרק 11: משחק עמוק-הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי. בתוך:
פרשנות של תרבויות (עמ' 273-305). כתר: ירושלים.

תיאוריות של גבריות ב'

קונל, ר.וו. (2009). *גבריות*. חיפה: הוצאת פרדס. עמ' 92-105.

Connell, R. W. and Messerschmidt, J.W (2005). Hegemonic masculinity:
Rethinking the concept. *Gender & Society*, 19: 829-859.

קריאת רשות:

נוי, ח' (2003). סיפורים של גבריות הגמונית: גוף ומרחב בסיפורי תרמילאים ישראלים.
סוציולוגיה ישראלית, 1: 75-120.

Duncanson, C. (2015). Hegemonic masculinity and the possibility of change in gender relations. *Men and Masculinities*, 18: 231-248.

Beasley, C. (2008). "Rethinking Hegemonic Masculinity in a Globalizing World," *Men and Masculinities* 11: 86–103.

גבריות וטקסי חניכה

בלוי, ר' (2002). פרק ב'-כשערה אחת הופכת לזהב. בתוך: ג'ון החסון-מסע לעולמו של הגבר בעקבות הגבר הפראי (עמ' 39-66). דפוס אייל.

קריאת רשות:

Gilmore, D. (1990). *Excerpts from Manhood in the making: Cultural concepts of masculinity*. New Haven: Yale University. pp. 220-231.

Anderson, E. (2008). Inclusive masculinity in a fraternal setting. *Men and Masculinities*, 10: 604-620.

Fine, L.M (2000). Rights of men, rites of passage: Hunting and masculinity at Reo motors of Lansing, Michigan, 1945-1975. *Journal of social history*: 805-823.

גבריות, ציונות ולאומיות

גלזמן, מ' (1997). הכמיהה להטרסקסואליות: ציונות ומיניות באלטנוילנד. תיאוריה וביקורת, 11: 145-162.

קמיר, א' (2010). ציונות, גבריות ופמיניזם: הילכו שלושה יחדיו בלתי אם נועדו? עיונים בתקומת ישראל (סדרת נושא): מגדר בישראל, 470–443

קריאת רשות:

בויארין, ד' (1997). נשף המסיבות הקולוניאלי: ציונות, מגדר, חיקוי. תיאוריה וביקורת, 11: 123-144

זלטנרייך, י' (2009). גבריות, כבוד וגוף: במושבות פיק"א בגליל בתקופת היישוב. סוציולוגיה ישראלית יא(1): 137-157.

גבריות וצבא

ששון-לוי, א' (2003). גבריות מתוך מחאה: על כינון הזהויות של חיילים בתפקידי צווארון כחול. *סוציולוגיה ישראלית*, ה'(1): 15-47.
קפלן, ד', (2003). הבניית רגשות של לחימה כאתר מרכזי של "לאומיניות". *סוציולוגיה ישראלית* ה(1): 49-73.
קריאת רשות:

בן-ארי, א' ולוי-שרייבר, ע' (2001). בינוי-גוף, בינוי-אופי ובינוי-אומה: המגדר והשירות הצבאי בישראל. *תרבות דמוקרטית*, 4/5: 99-130.
לומסקי-פדר, ע' ורפורט, ת' (2000). משחקים במודלים של גבריות-מהגרים יהודים רוסיים בצבא הישראלי. *סוציולוגיה ישראלית*, ג(1): 31-51.
שיאון, ל' ובן ארי, א' (2007). גוף, מיניות ומשפחה בקרב חיילי מילואים קרביים בישראל: על דמיון והומור. *סוציולוגיה ישראלית*, ט(1): 149-171.

גבריות ומיניות

Lahav-Raz, Y. 2020. "Hunting on the streets": Masculine Repertoires Among Israeli Clients of Street-Based Sex Work. *Sexuality & Culture*, 24(1): 230-247.
דבורקין, א' (2005). פרק 5: בעלות. בתוך: *משגל* (עמ' 78-94). תל אביב: הוצאת בבל.

קריאת רשות:

ברוקר, ג' וסער, ע' (2019). בעקבות הגבריות האבודה: תיירי מין ישראלים בתאילנד. *סוציולוגיה ישראלית* כ(1): 50-73.
זיו, א' (2012). גבריות תחת מתקפה: מבט מחודש על טראומה מינית בגברים. *שיחות: כתב עת ישראלי לפסיכותרפיה*, כז(1): 1-30.
יזגוף אורבר, נ' (2020). דימוי גוף בקרב הומוסקסואלים דרוזים בישראל כמשתקף במפגש וירטואלי: בין שמרנות לחתרנות. *סוציולוגיה ישראלית*, כא(1): 124-147.
Pascoe, C. J. (2005). Dude, you're a fag: Adolescent masculinity and the fag discourse. *Sexualities*, 8, 329-346.

אלימות מינית ומגדרית

חסן, מ' (1999). הפטריארכיה, המדינה ורצח בשם כבוד המשפחה. בתוך: ד', יזרעאלי ואחרות (עורכות). *מין מיגדר פוליטיקה*. (עמ' 267-305). תל אביב: הקבוץ המאוחד. שדמי, א' (2003). לקראת תפיסה אחרת של אלימות גברים נגד נשים: אחריות החברה והמדינה. *ביטחון סוציאלי*, 64: 5-44. קריאת רשות:

סממיאן-דרש, ל' (2006). אלימות, שליטה והנאה: היצירה הגופנית המחודשת. *סוציולוגיה ישראלית* ח(1): 113-137.

Felson, R.B. (2006). Is violence against women about women or about violence? *Contexts*, 5, 21-25.

Hardaker, C & McGlashan, M. (2016). "Real men don't hate women": Twitter rape threats and group identity. *Journal of Pragmatics* 91: 80—93.

גבריות תחת הצטלבות מיקומים

מונטרסקו, ד' (2003). זהות מתוך "זרות": הבניות תרבותיות של גבריות ערבית ביפו. *סוציולוגיה ישראלית*, ה', 121-159. קריאת רשות:

חקק, י' (2009). איזהו גיבור? "הכובש את יצרו" פוגש גוף גברי חילוני. *סוציולוגיה ישראלית*, יא(1): 159-189.

ווגנר, ד' (2015). אבות אברכים: זהויות ותפקידים במשפחה החרדית בישראל. *חקר החברה החרדית*, כרך 2: 168-147.

גבריות ואוכל

אביאלי, נ' (2012). על האש: בשר, כוח, מרחב ולאומיות ביום העצמאות הישראלי. *סוציולוגיה ישראלית*, יד(1): 83-109. קריאת רשות:

Calvert, A. (2014). You Are What You (M)eat: Explorations of Meat-eating, Masculinity and Masquerade. *Journal of International Women's Studies*, 16(1), 18-33.

Avieli, N. (2011). Dog meat politics in a Vietnamese town. *ETHNOLOGY*, 50(1): 59–78

גבריות וספורט

הולנדר, ע', נוי, ס' ולוי, מ' (2012). גבוה יותר, חזק יותר, כואב יותר: גבריות ישראלית בזירה הספורטיבית. *סוגיות חברתיות בישראל*, 13: 131-155.

לב, א' והרצוג, א' (2021). "להילחם כמו גברים ולא כמו כוסיות": מגדר וצבאיות בקרב רצים ורצות למרחקים ארוכים ובקרב מתאמנים ומתאמנות במכוני כושר. *מגמות*, נו(1): 131-148.

קריאת רשות:

Shor, E. (2008). "Contested Masculinities: The New Jew and the Construction of Black and Palestinian Athletes in Israeli Media," *Journal of Sport and Social Issues* 32(3): 255–277.

Hertzog, H and Lev, A. (2019). Male Dominance under Threat: Machoism Confronts Female Defiance in Israeli Gyms. *Journal of Contemporary Ethnography*: 1–31.

שיעור מסכם: השלמות, סיכום הקורס והנחיות לעבודה המסכמת

רגשות ותרבות

(1021029301)

ד"ר יוליה לרנר

יום שני 18:15-19:45

סילבוס זמני. יתעדכן עד סוף תקופת השינויים ובהתאם לספר הסטודנטים

הקורס יעסוק בממדים התרבותיים של רגשות. נפתח ראייה ביקורתית של האופנים בהם אידיאולוגיות תרבותיות מעצבות סגנון רגשי קולקטיבי לאומי ותפישת הסובייקט (העצמי) הראוי והמוסרי. נעסוק בשפות הרגש השונות ובאפשרויות התרגום ביניהן. נלמד כיצד מבעים רגשיים הופכים לסממנים של התנהגות קבוצתית ושל המוסדות, נציע כלים להבנת ה"ריגושיזציה" של הזירות הציבוריות בחברה ותרבות של היום: למשל, בפוליטיקה ובתרבות הריאליטי, באקדמיה וחינוך, בזירות הזיכרון הקולקטיבי. הקורס ידגיש את הדינמיות (שינוי בזמן ומעבריות) של תרבויות רגשיות ויצא מפרספקטיבה השוואתית בין תרבותית תוך כדי קריאה וצפייה בדוגמאות מתוך תרבויות רגשיות שונות ועם תשומות לב למופעים רגשיים אקטואליים סביבנו. הקורס יכלול צפייה בסרטים עלילתיים ודוקומנטריים, חומרים מהתרבות הפופולרית, וכן נארח לשיחה אורחים מומחים במצבים רגשיים שונים. כול זה כחלק מחובות הקריאה וההשתתפות.

ציפיות ודרישות:

על הסטודנטים להגיע מוכנים לשיעורים: לצפות בקטעים המוצעים, לקרוא טקסטים, לחשוב. לצורך רציפות הדין, חשובה גם הנוכחות של הסטודנטים, לכן יש להגיע פיזית לפחות ל7 מפגשים בכיתה. העבודה השוטפת בכיתה תלווה בפורום כיתתי, על הסטודנטים לקחת חלק במשימות הפרום לפחות 3 פעמים במהלך הקורס באמצעות פרסום טקסט קצר ראוי ומושכל. בנוסף, הסטודנטים יתבקשו להכין ולהציג פינה של נושא לדין (אפשר בזוגות).

הרכבת בציון:

משימות שוטפות בפורום כיתתי 20 אחוז

הצגת נושא בכיתה 15 אחוז (אפשר בזוגות)

בוחן אמצע 15 אחוז (אופציונלי)

מבחן בית או עבודת בית 50 אחוז

נושאים לקריאה וסוגיות לדיון בכיתה:

האם רגשות היו תמיד?
לידה היסטורית של רגשות, פיזיולוגיה, רגשות ותהליך הציוויליזציה
האם פסיכולוג, סוציולוג ואנתרופולוג מרגישים אותו דבר?
הראייה הבין-והקונטרה – דיסציפלינרית של רגשות
מילא שלג, אבל האם "האסקימואים" גם מרגישים אחרת?
עיצוב תרבותי של הרגשות, סגנונות תרבותיים רגשיים של גורל, סבל, בחירה ואושר
סגנונות רגשיים של ישראל, רוסיה וארה"ב
כיצד לתרגם רגשות למילים?
שפות רגש ושפות גוף של רגש, דיבור רגשי, רגשות ללא מילים
"אהבת המולדת" – האם זהו רגש אישי פרטי או לאומי קולקטיבי?
כיצד אידיאולוגיות ומשטרים פוליטיים מעצבים רגשות
רגשות ולאומיים, אומות כנשמות, פסיכואנליזה של קבוצות ועמים
אהבה דתית, אהבת אדם, אהבה רומנטית
"האישיות האוטוריטרית", "הנירוזה הבורגנית", "היהודי חלש הנפש", "המזוכיסט רוסי"
דמיון הסובייקט הפרטי בהקשרים חברתיים פוליטיים
תפישת תרבות כאישיות, 'ארכיטיפים' ו'פסיכו-היסטוריה'
נשמת העם ואופי לאומי, נטיות נפשיות תלויות תרבות
מהו הופך רגש למוסרי?
אהבה, בושה, שנאה, קנאה... נרמול, משמוע והטענה ערכית של רגשות
מה עשתה פסיכולוגיה לרגשות שלנו?
אני מרגיש משמע אני קיים? לידתו של "העצמי" הרגשי
קפיטליזם רגשי, ניהול רגשות, רגשות כמשאבים וסחורות
המפנה התרפויטי ותרבות הרגישות החדשה
"תרגישו בבית!" –
מבע רגשי בזירות פרטיות וציבוריות, רגשות באתוס מקצועי, מפנה רגשי במוסדות החינוך
אלגוריתם רגשי
טכנולוגיה מעורבת רגשית, יחס רגשי באמצעות הטכנולוגיה, למידה רגשית דיגיטלית
"ריגושזציה" כמצב תרבותי

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 298 }

תרבות רגשית במדיה, חינוך, אקדמיה, רפואה, פוליטיקה, היי-טק, טכנולוגיה דיגיטלית

שבטים, מגזרים ושסעים: החברה בישראל בראי המספרים

(מהדורה זמנית)

פרופ' דניאל ממן

יום א' 16:15-17:45

שעות קבלה: יום ג' 16:00-17:00, חדר 370, טלפון 08-6478244

דואר אלקטרוני: dmaman@bgu.ac.il

תיאור השיעור:

החברה בישראל מורכבת ממגוון של קבוצות חברתיות. בשיח הציבורי והאקדמי נעשה שימוש בחלוקות שונות כדי לתאר את הפסיפס החברתי המגוון של ישראל: שבטים, מגזרים, שסעים. הסמינר יעסוק בתהליכי שינוי והמשכיות של הקבוצות החברתיות, כולל השוואה לחברות אחרות, וזאת באמצעות הסתמכות על נתונים המופקים על ידי ארגונים שונים, מקומיים ובין לאומיים, המתעדים וחוקרים את החברה בישראל.

מטרת הסמינר:

לשלב בין תיאוריה ומחקר בהקשר של תהליכי שינוי והמשכיות של הקבוצות החברתיות המרכיבות את החברה בישראל. במהלך הסמינר נלמד כי הנתונים השונים המופקים על ידי ארגונים שונים לא רק מספרים סיפור מסויים אלא גם מסתירים היבטים שונים וזאת מעצם בחירת קטגוריות מסוימות ודרך המדידה שלהן.

מהלך הסמינר:

במהלך סימסטר א' נקרא ונדון במאמרים שונים העוסקים בתהליכי שינוי והמשכיות של הקבוצות החברתיות המרכיבות את החברה בישראל; נכיר את מאגרי הנתונים אשר ישמשו לצורך כתיבת העבודה הסימנריונית; נלמד כיצד לחפש מידע במאגרי מידע, להכין רשימה

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 300 }

ביבליוגרפית ולרשום מראה מקום. כמו כן, תבחרו נושא ושאלת מחקר אותם תציגו בכיתה לקרא סוף הסימסטר.

במהלך סימסטר ב' נקיים מפגשים אישיים לדון בהתקדמות העבודה. נפגש מחדש בכיתה לקראת סוף הסימסטר להצגת העבודות הסימנריוניות.

חובות הסמינר:

נכחות חובה, השתתפות פעילה וערה בכל השיעורים ובדיונים בכיתה, והשתתפות במפגשים אישיים.

מטלות הקורס:

הצגת מאמר בכיתה, תוך שימת דגש מיוחד על הנתונים בהם נעשה שימוש, כולל התייחסות לקטגוריות בהם נעשה שימוש ולהיבטים שונים הקשורים במדידה. מומלץ לבחור מאמרים בתחום שבו תרצו להתמקד בעבודה המחקר שתערכו. אין חובה לבחור מתוך רשימת הקריאה. יש לקבל אישור מהמרצה על המאמר שבחרתם. 10% מהציון הכללי.

הצגת מאגרי נתונים

על-מנת להכיר את מאגרי הנתונים על החברה בישראל, יש להציג בכיתה מאגר נתונים אחד או יותר מתוך רשימת מאגרי הנתונים שמצורפת בהמשך. ההצגה צריכה לכלול תיאור של סוגי הנתונים במאגר (נתונים מנהליים, מבוססי סקרים וכיוצ"ב). הכרחי לתת דוגמה ממאגר הנתונים ועדיף כזו המתייחסת לנקודות זמן שונות. יש לקבל את אישור המרצה על המאגר/מאגרים אותו/אותם מציגים. 10% מהציון הכללי

בחירת נושא לעבודה סימנריונית והגשת הצעת מחקר ראשונית

היקף הצעת המחקר בהיקף של עד 2 עמודים. ההצעה אמורה לכלול את נושא העבודה, הצגת שאלת המחקר, סקירת ספרות ראשונית, הצגת מאגרי הנתונים בהם יעשה שימוש בעבודה ורשימה ביבליוגרפית ראשונית (לפחות 10 פריטי ביבליוגרפיה). יש להקפיד על רישום נכון של הרשימה הביבליוגרפית. 15% מהציון הכללי. קיימת אפשרות של עבודה בזוגות. מן הסתם היקף הדרישות בעבודה בזוגות יהיה מקיף יותר.

יש להגיש את המטלה עד 11.12.2022 בשעה 9:00

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 301 }

הצגה בכיתה של הנושא

המשתתפים יציגו במשך 10 דקות בכיתה את הנושא שבחרו לעבודת הסמינר בשני השיעורים האחרונים של סימסטר א' (8.1.2023 ו-15.1.2023).

הצגה בכיתה של העבודה

בשיעורים האחרונים של הסימסטר השני נפגש מחדש בכיתה לצורך הצגה של עבודות הסמינר. משך ההצגה 20 דקות. 15% מהציון הסופי.

הגשת עבודה מסכמת

היקף העבודה עד 20 עמודים (כולל רשימה ביבליוגרפית), בפונט דוד 12, ברווח 2.0 בין השורות, נא להקפיד על שוליים של 2.5 ס"מ מכל צד, נא לעשות יישור טקסט לשני הצדדים. יש להקפיד על רישום נכון של מראה מקום ורשימה ביבליוגרפית. יש להגיש את העבודה עד 30.9.2023. יש להגיש את העבודה באמצעות המזכירות המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה. 50% מהציון הסופי.

סימטרא

שיעור פתיחה: 23.10.2022 - ילדים זה שמחה ילדים זה ברכה: דפוס יוצאי הדופן
בישראל

אלכס וינרב, דוב צ'רניחובסקי ואביב בריל, (2018), 'דפוס יוצאי הדופן בישראל', אבי
וייס (עורך), דוח מצב המדינה: חברה, כלכלה ומדיניות, ירושלים, מרכז טאוב לחקר
המדיניות החברתית בישראל, עמ' 219-254

סוציולוגיה של הכימות: צמיחתה של תרבות הכימות - 30.10.2022
יאיר גד, (2010), 'גולם המדידה: הרהורים בעקבות הסוציולוגיה הגרמנית', יוחאי חקק, לאה
קסן, מיכאל קרומר-נבו (עורכים), *הכל מדיד? מדדים ביקורתיים על דירוג וכימות*, באר שבע,
הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עמ' 301-314.

Berman, Elizabeth Popp and Hirschman, Daniel (2018), 'Review Essay: The
Sociology of Quantification: Where Are We Now?', *Contemporary Sociology*,
47 (3), 257-66.

Deringer, William (2018), *Calculated Values: Finance, Politics, and the
Quantitative Age* Cambridge, MA: Harvard University Press.

Diaz-Bone, Rainer and Didier, Emmanuel (2016), 'The Sociology of
Quantification: Perspectives on an Emerging Field in the Social Sciences',
Historical Social Research, 41 (2), 7-26.

Comaroff, Jean and Comaroff, John L. (2006), 'Figuring Crime: Quantifacts
and the Production of the Un/Real', *Public Culture*, 18 (1), 209-46.

Gorodzeisky, Anastasia and Lenkin, Inna (2021), 'On the West–East Methodological Bias in Measuring International Migration', *Journal of Ethnic and Migration Studies*.

<https://doi.org/10.1080/1369183X.2021.1873116>

Mennicken, Andrea and Espeland, Wendy (2019), 'What's New With Numbers? Sociological Approaches to the Study of Quantification', *Annual Review of Sociology*, 45, 223-45.

יהודים, לא יהודים, ערבים ואחרים: הגלוי והנסתר בנתוני האוכלוסייה – 6.11.2023

*אמיר גל, (2014), 'הסדר העדה הדתית במשפט הישראלי כמנגנון של שליטה ומיון אתני', *פוליטיקה*, 23, עמ' 46-69.

ראבח חלבי, (2017), 'מערכת החינוך כמנגנון לשליטה ועיצוב זהות דרוזית-ישראלית, גילוי דעת', 12, עמ' 15-37.

ינון כהן, (2002), 'ישראלזציה אדמיניסטרטיווית', *הארץ - ביקורת ספרים*, 27.11.2002, עמ' 1 ו-14.

*ינון כהן, (2002), 'מארץ מקלט לארץ בחירה: שינויים בדפוסי הגירה לישראל', *סוציולוגיה ישראלית*, ד (1), עמ' 39-60.

*ענת לייבלר, (2010), 'על פירוקו של הלוויתן הסטטיסטי: דמוגרפיה פוליטית בימי ראשית המדינה', יוחאי חקק, לאה קסן, מיכאל קרומר-נבו (עורכים), *הכל מדיד? מדדים ביקורתיים על דירוג וכימות*, באר שבע, הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עמ' 171-216.

Lustick, Ian (1999), 'Israel as a Non-Arab State: The Political Implications of Mass Immigration of Non-Jews', *Middle East Journal*, 53 (3), 417-33.

עזיז חיידר (עורך), (2005), ספר החברה הערבית בישראל (1): אוכלוסייה, חברה, כלכלה, ירושלים, מכון ון ליר בירושלים.

ראסם ח'מאיסי (עורך), (2011), ספר החברה הערבית בישראל (4): אוכלוסייה, חברה, כלכלה, ירושלים, מכון ון ליר בירושלים.

רמסיס גרא (עורך), (2012), ספר החברה הערבית בישראל (5): אוכלוסייה, חברה, כלכלה, ירושלים, מכון ון ליר בירושלים.

רמסיס גרא (עורך), (2018), ספר החברה הערבית בישראל (9): אוכלוסייה, חברה, כלכלה, ירושלים, מכון ון ליר בירושלים.

תמר הרמן, חנן כהן, פאדי עומר, אלה הלר, ציפי לזר-שואף, (2017), שותפות בעירבון מוגבל: יהודים וערבים, ירושלים, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

דנא: היכרות עם מאגרי נתונים 13.11.2022

עבודה ואבטלה 20.11.2022

עבודות שקופות

*ניצה ברקוביץ, (1996), 'על "עקרת הבית" והחשבונאות הלאומית', תיאוריה וביקורת, 9, עמ' 189-197.

*מירי אנדבלד, אורן הדר, (2017), *הערך הכספי של עבודת עקרת הבית*, ירושלים, המוסד לביטוח לאומי, מחקרים לדיון 126.

עמית קפלן, טלי פפרמן, שמרית סלונים, הדס בן אליהו, חנה הרצוג, נעמי חזן, רונה ברייר גארב, גל ליפשיץ, (2020), *להפוך עבודת שקופות לנראות: חסמים להשתלבות נשים בשוק העבודה בישראל*, ירושלים, הוצאת מכון מכון ון ליר.

Folbre, Nancy (1991), 'The Unproductive Housewife: Her Evolution in Nineteenth-Century Economic Thought', *Signs*, 16 (3), 463-84.

עבודה ואבטלה

משרד האוצר, אגף הכלכלן הראשי, (2018), *תעסוקה והכנסה מעבודה: ניתוח נתוני ביטוח לאומי*, ירושלים, משרד האוצר.

*משרד האוצר, אגף הכלכלן הראשי, (2018), 'מגמות בתעסוקה ובשכר בעשרים השנים האחרונות, ניתוח על סמך נתונים מנהליים', סקירה כלכלית שבועית, 24.6.2018, ירושלים, משרד האוצר

דנא: חיפוש במאגרי מידע 27.11.2022

מצגת חיפוש במאגרי מידע

קישור למאגרי מידע בסוציולוגיה – של הספרייה

<https://in.bgu.ac.il/aranne/Pages/db-antro-socio.aspx>

רישום ביבליוגרפיה ורישום של מראה מקום

מצגת של הספרייה

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 306 }

ריבוד ומובילות חברתית - 4.1.2022 ו-11.12.2022

מבנה הריבוד החברתי

*מאיר יעיש, (2004), 'מעמדות בישראל, מגמות (2), 267-286.

אמית אביגור-אשל, דני פילק, (2021), 'מבט מעמדי על המאבק ההגמוני בישראל', *הזמן הזה*, אוקטובר 2021.

עניים

מירי אנדבלד, אורן הדר, להב כראדי, ניצה (קלינר) קסיר, (2021), *רמת החיים, העוני והאי-שוויון בהכנסות – 2018-2019 ואומדן ל-2020 (לפי נתונים מנהליים)*, ירושלים, הביטוח הלאומי.

מירי אנדבלד, דניאל גוטליב, אורן הדר, להב כראדי, (2019), *ממדי העוני והפערים החברתיים – דוח שנתי 2018*, ירושלים, הביטוח הלאומי.

המעמד הבינוני

רם יהושע אדוט, (2020), 'אבא עובד, אמא מפרנסת: דמויות ההורים ודמות ה'עצמי' בסיפורי חיים של מזרחים וערבים בני "דור המוביליות הראשון"', *עיונים*, כרך 33, עמ' 118-149.

היילברונר, עודד, (2015), 'מעמד, מעמד הביניים, בורגנות: גנאלוגיה של מושגי מפתח להבנתה עולם המודרני', *גילוי דעת*, 8, עמ' 15-38.

רוזנהק, זאב, מיכאל שלו, (2013), 'הכלכלה הפוליטית של מחאת 200: ניתוח דורי-מעמדי', *תיאוריה וביקורת*, 41, עמ' 45-68.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 307 }

*אסנת פלד-לוי, (2020), 'מעמד הביניים בישראל', סקר בנק ישראל, 91, 109-150.

בנק ישראל, (2020), דוח בנק ישראל 2019: סוגיות נבחרות – מעמד הבינים בחברה הערבית, ירושלים, בנק ישראל, עמ' 39-50.

בנק ישראל, (2012), דוח בנק ישראל 2011, ירושלים, בנק ישראל, עמ' 306-311.

קרנית פלוג, (2012), מי אתה מעמד הביניים בישראל, ירושלים, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, (2012), פני החברה בישראל – דוח מס 5, ירושלים, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, עמ' 27-29.

חיים זיכרמן ולי כהנר, (2012), חרדיות מודרנית: מעמד ביניים חרדי בישראל, ירושלים, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

זיוה ניסנוב, (2014), מעמד הביניים בישראל – נייר מדיניות מס 2014.04, ירושלים, מרכז טאוב לחקר המדיניות בישראל.

נוגה דגן-בוזגלו אתי קונור-אטיאס, (2013), הרובד הבינוני בישראל, 1992-2010, תמונת מצב, תל-אביב, מרכז אדווה.

OECD (2019), *Under Pressure: The Squeezed Middle Class*, Paris, OECD.

עושר

*מאור מילגרומ, וגלעד בר-לבב, (2015), אי-שוויון בישראל: כיצד מתחלק העושר? תל-אביב, המכון לרפורמות מבניות מוביליות חברתית – 18.12.2022

[חזרה לתוכן העניינים](#)

*אורן היר, (2020), *ניידות בין-דורית בישראל*, ירושלים, המוסד לביטוח לאומי, מחקרים לדין מס' 134.

*הדס פוקס, תמר פרידמן ווילסון, (2018), *השתלבות נשים ערביות בשוק העבודה: השכלה, תעסוקה שכר*, ירושלים, מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית.

איתן רגב, (2017), 'דפוסי השתלבות החרדים בשוק העבודה: ניתוח פנים-חרדי והשוואה רב-מגזרית', *דוח מצב המדינה 2017*, מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

OECD (2018), *A Broken Social Elevator? How to Promote Social Mobility*, Paris, OECD.

*Yaish, Meir and Kraus, Vered (2020), 'On Class and earning Trajectories: The Use of Class and Earnings to Study Intergenerational Mobility', *Research in Social Stratification and Mobility*, 70.

מגדר ואי שוויון

*מירי אנדבלד ודניאל גוטליב, (2013), *מעמדן הכלכלי-חברתי של נשים בישראל*, ירושלים, הביטוח הלאומי – מינהל המחקר והתיכנון, מחקרים לדין 113.

Mandel, Hadas and Birgier, Debora P. (2016), 'The Gender Revolution in Israel: Progress and Stagnation', in Nabil Khattab, Sami Miaari, and Haya Stier (eds.), *Socioeconomic Inequality in Israel: A theoretical and Empirical Analysis* (New York: Palgrave Macmillan Press), 153-84.

*Mandel Hadas and Assf Rotman (2021), 'Gender Blindness in the Research on the Economic Value of Education: Theoretical and Methodological Causes and Consequences', Unpublished Manuscript.

אשכנזים, מזרחים ומה שביניהם – 25.12.2022

*נסים מזרחי, בדפוס, "בין 'קבוצה' ל'קבוצתיות' – מבט מחודש על העמדה ה'מזרחית' בביקורת המזרחית של המשפט", משפט וממשל, כ"ג, תשפ"א.
<https://law.haifa.ac.il/images/lawGov/vol22/KGgr.pdf>

*סיגל מגר-רון, (2021), "סטטיסטיקה לאומית, קטגוריזציה אתנית ומדידת אי-שוויון בישראל", סוציולוגיה ישראלית, כב (1), 6-26.

נורית דבורין, (2015), שוויון הזדמנויות בהכלה: חסמים דמוגרפיים וסוציו-אקונומיים, ירושלים, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה, מס 91.

מומי דהן, (2013), האם כור ההיתוך הצליח בשדה הכלכלי?, ירושלים, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

ינון כהן, יצחק הברפלד וטלי קריסטל, (2013), 'מזרחים, אשכנזים ו'מעורבים': פערי השכלה בקרב יהודים ילידי ישראל", יוסי יונה, מזרחי נסים, יריב פניגר (עורכים), פרקטיקה של הבדלים בשדה החינוך בישראל" מבט מלמעלה, ירושלים, מכון ון ליר והקיבוץ המאוחד, עמ 36-58.

נח לזין אפשטיין ויובל אלימלך (1998), 'הגירה ושיכון בישראל: מבט נוסף על אי-שוויון אתני, מגמות, לט (3) 243-269/

זאב לרר, 2021, הקוד האתני: קב"א, מזרחים, אשכנזים, ירושלים, הוצאת מכון ון ליר
והקיבוץ המאוחד.

[https://www.vanleer.org.il/publication/%d7%94%d7%a7%d7%95%d7%93-
/d7%94%d7%90%d7%aa%d7%a0%d7%99](https://www.vanleer.org.il/publication/%d7%94%d7%a7%d7%95%d7%93-
/d7%94%d7%90%d7%aa%d7%a0%d7%99)

סמי סמוחה, (2009), 'היהודי המזרחי בישראל כאחר וכיהודי חדש', אפיקים, גליון קלב-קלג,
עמ' 13-15.

חן משגב, (2014), 'מזרחיות', מפתח, עמ' 67-95.

Cohen, Yinon, Lewin-Epstein, Noah, and Lazarus, Amit (2019), 'Mizrahi-Ashkenazi Educational Gaps in the Third Generation', *Research in Social Stratification and Mobility*, 59, 25-33.

*Cohen, Yinon, Yitchak Haberfeld, Sigal Alon, Oren Heller and Miri Endeweld (2021), 'Ethnic Gaps in Higher Education and Earnings among Second and Third Generation Jews in Israel', Unpublished Manuscript.

Lewin-Epstein, Noah and Cohen, Yinon (2018), 'Ethnic Origin and Identity in the Jewish Population of Israel', *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 45 (11), 2118-37.

חרדים, חרד"לים, דתיים, מסורתיים, וחילונים – 1.1.2023

*אלכס וינרב, ונחום בלס, (2018), *מגמות שינוי ברמת הדתיות בחברה היהודית*, ירושלים, מרכז טאוב לחקר המדיניות החברתית בישראל.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 311 }

*גל לוי, (2020), "וגם אלו הן תולדות הסטטוס-קוו: דת, מעמד ואתניות בישראל", נה (1), 275-302.

גלעד מלאך, מאיה חושן, לי כהנר, 2016, *שנתון החברה החרדית בישראל*, ירושלים, המכון הישראלי לדמוקרטיה, מכון ירושלים לחקר ישראל.

*בנק ישראל, 2017, דין וחשבון שנתי (2016), ירושלים, בנק ישראל עמ' 188-202.

גלעד מלאך, לי כהנר, 2020, *שנתון החברה החרדית בישראל*, ירושלים, המכון הישראלי לדמוקרטיה, מכון ירושלים לחקר ישראל.

תמר הרמן, 2014, *דתיים? לאומיים! המחנה הדתי-לאומי בישראל 2014*, ירושלים, המכון הישראלי לדמוקרטיה.

הלשכה מרכזית לסטטיסטיקה, 2018, 'הגדרה עצמית של מידת דתיות בקרב בני 20 ומעלה בסקרי הלמ"ס', *פני החברה בישראל מס 10*, ירושלים, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה.

הצגה של הצעות מחקר ראשוניות – 8.1.2023 ו-15.1.2023

סימסטר ב

מפגשים אישיים – 16.4.2023, 23.4.2023, 30.4.2023 (אולי נקדים בשבוע)

הצגת עבודות – 28.5.2023, 4.6.2023, 11.6.2023, 18.6.2023 (אולי לא יתקיים שיעור אחרון – ואקדים בשבוע הצגות)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 312 }

מאגרי נתונים

ארגונים מדינתיים

הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה

נתונים מנהליים (שנתון סטטיסטי...), סקרים (סקר חברתי...), סידרת ניירות עבודה

ביטוח לאומי

דוחות שנתיים (דוח העוני), מחקרים לדין

<https://www.btl.gov.il/Publications/research/Pages/default.aspx>

בנק ישראל

נתונים מנהליים (דוחות שנתיים...)

משרד האוצר

אגף הכלכלן הראשי

מרכז המידע של הכנסת

ארגוני החברה האזרחית

המכון הישראלי לדמוקרטיה

סקרים, מחקרים..

<https://www.idi.org.il/newsletter/?gclid=CjwKCAjwuIWHBhBDEiwACXQ>

[YsQ7YFGpMBha37iN2op76FzdY6z0Hma-BehtDJha-dc-](https://www.idi.org.il/newsletter/?gclid=CjwKCAjwuIWHBhBDEiwACXQ)

[FoE0kfdyNxBoCbpEQAvD_BwE](https://www.idi.org.il/newsletter/?gclid=CjwKCAjwuIWHBhBDEiwACXQ)

מרכז טאוב

דוח מצב המדינה...

https://www.taubcenter.org.il/?utm_source=google&utm_medium=cpc&

[utm_campaign=adswell&gclid=CjwKCAjwuIWHBhBDEiwACXQYsc9chJjprGY](https://www.taubcenter.org.il/?utm_source=google&utm_medium=cpc&)

[soOmNDRg-oo5PZmkUVSqvWVXeWrosbpfl_-0hVG2dBoC57sQAvD_BwE](https://www.taubcenter.org.il/?utm_source=google&utm_medium=cpc&)

מרכז אדוה

[/https://adva.org/he](https://adva.org/he)

מכון שורש – מוסד למחקר כלכלי-חברתי

https://shoresh.institute/index_heb.html

חזרה לתוכן העניינים

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 313 }

מרכז מאקרו לכלכלה מדינית בישראל

סקרים, מחקרים

[/http://www.macro.org.il](http://www.macro.org.il)

מכון כהן למחקרי דעת קהל, אוניברסיטת תל-אביב

מכון ון-ליר

מדד המגדר

מכון מאירס-ג'וינט-ברוקדייל

ארגונים בינלאומיים

OECD

הסקר החברתי האירופאי

<https://social-sciences.tau.ac.il/bicohen/esspage>

Paw Research Center

הצהרה על יושר אקדמי

במסגרת המאבק בתופעות של הונאה אקדמית, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה עושה מאמץ נרחב ושיטתי למנוע מקרי הונאה כגון העתקת עבודות, רכישת עבודות, "הורדה" של טקסטים מהאינטרנט וציטוטם ללא מראי מקום, וכל סוג אחר של הונאה אקדמית (פלגיאט שפירושו ציטוט טקסט ללא מראה-מקום).

מקרים של הונאה אקדמית יטופלו בכל חומרת הדין.

קראתי הצהרה זו ואני מצהיר/ה כי אני מחוייב/ת לכללי היושר האקדמי.

שם מלא: _____

חתימה: _____

תאריך: _____

שואה שלנו?

סוגיות חברתיות בתולדות השואה

ד"ר רוני מיקל-אריאלי

קורס ב.א. סמסטר ב', יום ב' בשעות 14:00-16:00

2022-2023

הקורס – תיאור ומטרות

הקורס יעסוק בסוגיות חברתיות מרכזיות בתולדות השואה במטרה להגיע להבנה רחבה יותר של האירועים והתהליכים שהתרחשו בתקופת השואה, ולעמוד על הרלוונטיות של אלה לימינו. בין היתר יעסוק הקורס בסוגיות הבאות: התפתחות האאוגניקה; חיי היחידים והחברה בתקופת השואה; עמדת הסובייקט; תליינים, מסייעים או עומדים מן הצד – המקרה הפולני; יודנראט, קאפו והמשטרה היהודית - בין הנהגה לשיתוף פעולה; הבנאליות של הרוע - תפיסת התליינים; ביו אתיקה בשואה; שואה שלנו? קורבנות הנאציזם הלא יהודים ועוד.

מיומנויות שיירכשו במהלך הקורס

במהלך הקורס קורס זה ילמדו הסטודנטים/יות על אודות תולדות השואה, נסיבותיה ההיסטוריות והתהליכים החברתיים, התרבותיים והפסיכולוגיים שאפיינו את התקופה. הסטודנטים/יות יחשפו לסוגיות החברתיות המורכבות הבולטות בחקר השואה, ירכשו כלים לביתוחן ויעמדו על הרלוונטיות של אלה להווה.

חובות הקורס

בקורס נחוצה השתתפות פעילה של הסטודנטים/ות, קריאה שוטפת של החומר ונוכחות בשיעורים.

מבחן בית (90%)

נוכחות והשתתפות (10%)

אי מילוי אחד המרכיבים מהציון – יוביל לאי-זכאות לקבל ציון עובר בקורס.

תכנית הקורס:

1. 13/3/23 שיעור מבוא - על השואה כמונח, כאירוע היסטורי, כתופעה חברתית,

זיכרון

חובה:

פרידלנדר, שאול. "השואה בין זיכרון להיסטוריה." *מדעי היהדות* 30 (1990): 11-20.
סזאראני, דוויד. "הופעת המונח 'שואה' כמושג תרבותי בישראל ובגולה אחרי מלחמת העולם
השנייה." *ישראל* 6 (2006): 65-86.

רשות:

גולדברג, עמוס. "השואה וההיסטוריה: נתקים בעידן פוסטמודרני." *תאוריה וביקורת* 40
(2012): 121-154.

20/3/23 התפתחות האאוגניקה

צפייה בסרט:

Racism: A History part 2 (BBC)

<https://www.youtube.com/watch?v=8hNiuzX2u3E>

חובה:

חנה ארנדט. (2010). "גזע וביורוקרטיה," *יסודות הטוטליטריות*, (297-346). הוצאת הקיבוץ
המאוחד.

רשות:

Steven Robins, "The Boomerang," in: *Letters of Stone: From Nazi Germany to South Africa*, pp. 123-132, (Penguin books, 2016).

27/3/23 מגזענות לאנטישמיות

חובה:

שאול פרידלנדר, גרמניה הנאצית והיהודים, שנות הרדיפות 1933-1939, עם עובד, תל
אביב 1998, עמ' 93-136.

רשות:

שמואל אטינגר, "שורשי האנטישמיות בעת החדשה", בתוך: האנטישמיות בעת החדשה, תל
אביב, עמ' 1-27.

3/4/23 עליית הנאצים לשלטון והקמת מדינת הגזע

חובה:

מייקל ברלי, הרייך השלישי, היסטוריה חדשה, תל אביב, 2000, עמ' 189-214
אלון קונפינו. (2017). פרק 1: התחלה חדשה באמצעות שריפת ספרים" בתוך: עולם ללא
יהודים, 51-88. רמת השרון: אסיה.

רשות:

מארק מאצובר, האימפריה של היטלר, תל אביב: מודן 2015, עמ' 204-243.

17/4/23 עולם ללא יהודים - התפתחות המדיניות האנטי יהודית של גרמניה הנאצית.

חובה:

שאול פרידלנדר, גרמניה הנאצית והיהודים, עמ' 137-171

רשות:

כריסטופר בראונינג, התפתחות המדיניות הנאצית כלפי היהודים, ספטמבר 1939-מרס
1942, בתוך: הדרך אל הפתרון הסופי, ירושלים, 2004, עמ' 43-70.
לני יחיל, השואה, גורל יהודי אירופה, 1932-1945, כרך א', עמ' 104-154

24/4/23 הדרך אל הפיתרון הסופי

חובה:

כריסטיאן גרלך, "ועידת ואנזה, גורל יהודי גרמניה והחלטתו הפוליטית העקרונית של היטלר
לרצוח את כל יהודי אירופה", דפים לחקר תקופת השואה י"ז (2002), עמ' 27-69.
אלון קונפינו. (2017). פרק 6: מדמיינים מעשה בראשית, בתוך: עולם ללא יהודים, עמ' 255-
318, רמת השרון: אסיה.

רשות:

כריסטופר בראונינג, הדרך אל הפתרון הסופי, עמ' 300-352
יצחק ארד, מבצע ריינהארד, בלז'ץ, סוביבור, טרבלינקה, תל אביב, 1986, עמ' 23-62,
263-252.

ישראל גוטמן, "אשוויץ – סקירה כללית", ישראל גוטמן ומיכאל בירנבאום (עורכים), אושוויץ,
אנטומיה של מחנה, ירושלים, 2003, עמ' 33-61.

1/5/23 עמדת הסובייקט - קורבנות, רוצחים, עומדים מן הצד

חובה:

Rothberg, Michael. (2019). "Introduction: From Victims and Perpetrators to Implicated Subjects," in: *The Implicated Subject: Beyond Victims and Perpetrators*, pp. 1-30, Stanford: Stanford University Press.

פרימו לוי, "האזור האפור" בתוך: השוקעים והניצולים, עם עובד, תל אביב תשנ"ב, עמ' 52-27.

רשות:

Raul Hilberg. (1992). *Perpetrators Victims Bystanders: The Jewish catastrophe, 1933-1945*. pp. 195-268, Aaron Asher Books.

8/5/23 יודנראט, קאפו והמשטרה היהודית - בין הנהגה לשיתוף פעולה

חובה:

גיאתרי צ'קרוורטי ספיבק. "כלום יכולים המוכפפים לדבר?" *תאוריה וביקורת* 7: 1995, 31-66.

Katarzyna Person. (2021). "Establishment of the Jewish Order Service," in: *Warsaw Ghetto Police: The Jewish Order Service during the Nazi Occupation*, pp. 4-32. Cornell University Press.

רשות:

ישעיה טרונק, יודנראט, ירושלים 1979, עמ' 48-31, 155-115.

15/5/23 הבנאליות של הרוע – הרוצחים

חובה:

זיגמונד באומן "מודרניות ושואה- על רציונליות האינסטרומנטלית של מנגנון ההשמדה", *תיאוריה וביקורת* 9: 1996, 125-146.

כריסטופר בראונינג, אנשים רגילים, גדוד מילואים 101 של משטרת הסדר וה'פתרון הסופי' בפולין, תל אביב 2004, עמ' 113-90, 231-198.

רשות:

חנה ארנדט, *אייכמן בירושלים: דו"ח על הבנאליות של הרוע*, תל אביב: בבל, 2000. עמ' 30-64.

22/5/23 תלוינים, מסייעים או עומדים מן הצד – המקרה הפולני

חובה:

גרוס, י. ט. (2001). שכנים, השמדתה של הקהילה היהודית בידוּבנה שבפולין. ירושלים:
יד- ושם. תל אביב: ידיעות אחרונות, ספרי חמד. עמ' 29-63, 75-92.

רשות:

Carla Tonini, The Polish underground press and the issue of collaboration with the Nazi occupiers, 1939-1944, *European Review of History: Revue Europeenne d'Histoire*, Volume 15, Issue 2 April 2008, pages 193 – 205.

29/5/23 שואה שלנו? קורבנות הנאציזם הלא יהודים

חובה:

רפאל ואגו ורוני שטאובר. (2007). "יהודים וצוענים זוכרים ומנציחים" *זמנים: רבעון להיסטוריה*, 97: 18-27.

Geoffrey J. Giles. "The Institutionalization of Homosexual Panic in the Third Reich," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), *Social Outsiders in Nazi Germany*, (pp.233-255), Princeton University Press.

רשות:

Sybik H. Milton. (2001). "Gypsies as Social Outsiders in Nazi Germany," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), *Social Outsiders in Nazi Germany*, (pp.212-232), Princeton University Press.

5/6/23 שואה שלנו? תוכנית T4 (1939 – 1941) וביו אתיקה בשואה

צפייה בסרט:

Out of the Ashes (2003) https://www.youtube.com/watch?v=KGXu_GvnE4U

חובה:

Henry Friedlander. (2001). "The Exclusion and Murder of the Disabled," in: Robert Gellately and Nathan Stollzfus (eds.), *Social Outsiders in Nazi Germany*, (pp.145-164), Princeton University Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 320 }

12/6/23 אפריקה והשואה - בין היסטוריה לזיכרון

חובה:

Aomar Boum and Sarah Abrevaya Stein. (2018). Introduction to *The Holocaust and North Africa*, (1-16). Stanford: Stanford University Press.

דן מכמן, "האם גורל יהודי צפון אפריקה בימי מלחמת העולם השנייה הוא חלק מ"השואה"?", בתוך, שואה ואנטישמיות במחקר ובשיח הציבורי - ספר יובל לדינה פורת ע' 71-94.

19/6/23 שיעור מסכם והכנה לבחינת הבית

שיטות מחקר כמותיות

סמסטר ב' תשפ"ג
מרצה: ד"ר מהא כרכבי סבאח
mahasab@bgu.ac.il
מתרגל: מר אוריאל פרה
שיעור: יום ב' 16:15-17:45

תיאור הקורס

בקורס זה יילמדו עקרונות איסוף וניתוח של נתונים במחקר חברתי. בין הנושאים העיקרים יכללו בניית סקר ושיטות ניתוח לינאריות תוך התמקדות ברגרסיה לינארית. מטרת הקורס היא הכרות עם שיטות מחקר מגוונות, הקניית כלים בסיסיים לקריאה ולניתוח של מחקרים כמותיים, והתנסות עם בניית מודלים תוך כדי דיון בקשיים ובאתגרים באיסוף נתונים ובניתוחם.

שעות קבלה

ד"ר מהא כרכבי סבאח – יום ב' 14:00-15:00 ובתיאום מראש.
מר אוריאל פרה – יום ד' 16:00-17:00 ובתיאום מראש.

דרישות הקורס

נוכחות חובה בשיעורים ובתרגילים (80% מסך השיעורים).
קריאת פריטי החובה (הספורים) לקראת השיעור והתרגילים.
עבודה קבוצתית והגשת המטלות הקבוצתיות במועדן.
ציון עובר (60 לפחות) במבחן הסופי.

הרכב הציון בקורס

ציון הקורס הסופי יקבע ע"פ שקלול של:
- ציון המבחן הסופי (60%)
- שתי מטלות בקבוצות (20% לכל מטלה- סה"כ 40%)
- עד 4 נקודות בonus, יינתנו ע"פ שיקולה של המרצה על השתתפות פעילה בשיעורים

רשימת קריאה

ניתן להצליח מאד בקורס עם מעט מאד קריאה. חומר הלימוד יימסר באופן מלא בכיתה ובתרגולים. לקראת מיעוטם יידרש עיון מקדים במאמרים שעליהם תתבצע עבודה בשיעור או בתרגול. קריאת הרשות מהווה מקור נוסף למי שמעוניין להעמיק.

חובה (ייתכנו שינויים ברשימת הקריאה בהמשך):

בנבישתי, רמי (2022). *שיטות מחקר כמותיות*. רעות, ע.ר. יעוצים

בייט-מרום, רות (1990). *שיטות מחקר במדעי החברה*. תל-אביב, האוניברסיטה הפתוחה.
יחידה 9 ניתוח רגרסיה. רגרסיה פשוטה עמ' 37-5, רגרסיה מרובה עמ' 62-44.

קריאה ביקורתית:

סבאח-כרכבי, מ', 2022. "המשאבים שלה או המשאבים שלו? חלוקת העבודה הביתית במשפחות הפלסטיניות בישראל", *סוציולוגיה ישראלית*

Miller, R.N. 2020. Educational assortative mating and time use in the home.

Social Science Research, 90, 1024-40.

Woosnam, M.K. 2012. Using Emotional Solidarity to Explain Residents'

Attitudes about Tourism and Tourism Development. *Journal of Travel*

Research 51(3) 315–327.

רשות:

בייט-מרום רות (1986) "שיטות מחקר במדעי החברה" יחידות 3-1, 10-5 הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

שיעור	תאריך
סטטיסטיקה תיאורית	20.3
שיטות איסוף ותצוגת נתונים	27.3

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 323 }

השלמות	3.4 (שיעור מקוון)
תוקף חיצוני ופנימי	17.4
מהימנות	24.4
מדדי קשר	1.5
קורלציה correlation	8.5
רגרסיה פשוטה- ליניארית	15.5
קריאה ביקורתית	22.5
רגרסיה מרובה- לוגיסטית	29.5
משתנים קטגוריאליים	5.6
משתנה דמה	12.6
השלמות וסיכום הקורס	19.6

תיאוריות אנתרופולוגיות

(תיאוריות אנתרופולוגיות בנות-זמננו)

ימי א' – 12:00 – 14:00

בנין 72 – חדר 245

תרגול: ימי ד'

11:00-12:00 , 10:00-11:00

17:00-18:00 , 16:00-17:00

מרצה: ד"ר רפי גרוסגליק

rafig@bgu.ac.il

מתרגלות :

נועה מיטשל – mitchnoa@post.bgu.ac.il שעות קבלה בתיאום מראש (באי-מייל).

יעל שטיין - steinya@post.bgu.ac.il – שעות קבלה בתיאום מראש (באי-מייל)

שעות קבלה של המרצה (רפי): ימי א' 14:00-15:00 או במועד אחר, בתיאום באי-מייל.

תקציר הקורס:

בעשורים האחרונים חלו שינויים תיאורטיים נרחבים בתחום הידע האנתרופולוגי ובאופני ייצור הידע החברתי. שינויים אלה הם תולדה של התמודדויות עם אתגרים תיאורטיים, מתודולוגיים וערכיים ביחס לדרכי החשיבה האנתרופולוגית הקודמים. בתוך כך, התגבשו מסגרות תיאורטיות חדשות המבקשות להתייחס לשינויים החברתיים והסביבתיים המתחוללים בזירות המקומיות והגלובליות, לשינוי ביחס אל נושאי המחקר ואל מושאיו, ואף לשינויים שהתחוללו בתחומי דעת אחרים חיצוניים לאנתרופולוגיה. תיאוריות אנתרופולוגיות "מתקדמות", או ליתר דיוק – תיאוריות אנתרופולוגיות בנות זמננו, הן כאלה אשר מבקשות להתנתק מהתיאוריות הקודמות, המודרניסטיות, האובייקטיביות לכאורה, אלה שהציגו התבוננות מנקודת המבט של הצפון

הגלובלי. מדובר על תיאוריות חדשניות המגיבות באופנים מאתגרי מחשבה על שאלות הקשורות באופני הייצוג של "האחר", ביחסי הכוח הגלומים באופני ייצוג אלה ובמיקומו/ה של החוקר/ת ביחס ל"אחר".

הקורס הנוכחי יעמוד על כמה מהפיתוחים התיאורטיים באנתרופולוגיה בת-זמנינו ובכלי המחקר העומדים כעת לרשותם של אנתרופולוגים/יות בדרכם לחקור את החברה, התרבות והאדם.

נעסוק בתיאוריות המתפתחות כעת, בעידן הגלובאלי (או הפוסט-גלובלי), הפוסט-מודרני, זה המתהווה בצל משבר אקלים עולמי (וכעת גם בצילו של משבר נגיף הקורונה). קורס זה, המבוסס על קריאה, דיון, מחשבה ביקורתית, ניתוח וקתיבה – יספק כלים תיאורטיים המאפשרים פרשנות אנתרופולוגית למגוון רחב של סיטואציות ותופעות חברתיות-תרבותיות בעידן הנוכחי.

הקורס יתמקד במפני החשיבה המשפיעים כעת על עיצוב הידע האנתרופולוגי, לרבות מה שמכונה המפנה האונטולוגי, ההתייחסות אל חומרים, אובייקטים, ארטיפקטים ומוצרי צריכה, אל מערכות היחסים שבין האדם וסביבתו, אל תצורות חשיבה פוסט-הומניסטיות ואל העיסוק ביחסי כוח, מרחב, גוף ומגדר, מדע וטכנולוגיה ועוד. הקורס ילווה בהרצאות אורח/ות של חוקרים וחוקרות מהמובילים/ות בתחומם/ן. הרצאותיהם/ן יסייעו לנו בהבנה ובדיון אודות תיאוריות הניצבות כעת בחזית המחקר ואשר שימשו את אותם/ן חוקרים/ות בעבודתם.

מטלות הקורס יעודדו התנסות מעשית בשימוש במסגרות התיאורטיות ובמושגים אנתרופולוגיים כדי לנתח תופעות חברתיות-תרבותיות בנות זמננו ולפרש את הדרמה החברתית המתחוללת כעת מסביבנו.

מבנה הקורס

הקורס בנוי מהרצאות פרונטליות ומתרגולים. ההרצאות הפרונטליות יינתנו על ידי המרצה ועל ידי מרצים/ות אורחים/ות העוסקים/ות בתיאוריות ובנושאים מחקריים אמפיריים המצויים בחזית האנתרופולוגיה (ימי א' 12-14). התרגולים יתקיימו בימי רביעי בשעות הבוקר ואחר הצהריים כפי שמפורט למעלה. התרגולים יתמקדו בטקסטים המלווים את ההרצאות (קריאת החובה).

אופן הלימוד וקוד התנהגות בקורס

יש לעקוב אחרי ההודעות המועלות באתר הקורס במודל, בו ניתן יהיה למצוא סריקות של פרטי הקריאה והודעות בדבר המטלות (בהמשך יועלו טפסי הנחיות מפורטים לכל מטלה).

פירוט מטלות הקורס (פירוט נוסף ומפורט לכל מטלה יועלה לאתר הקורס ב Moodle):

1) נוכחות חובה בשיעורים ובתרגולים – 10%

נוכחות בשיעורים מרחיבה את הדעת ומאפשרת הבנה עמוקה ומלאה של חומר הלימוד. בחלק מהשיעורים יתארחו אנתרופולוגים ואנתרופולוגיות כהרצאות אורח/ת. מדובר בהזדמנות חד-פעמית לשמוע את מיטב החוקרים/ות הפועלים/ות בארץ. לפיכך, השתתפות פעילה בשיעורים הם חובה וזכות כאחד.

נוכחות בתרגול – חובה! נוכחות בתרגול היא הכרחית להבנת הטקסטים הנלמדים ולתרגול יישום הידע התיאורטי בפרשנות של תופעות חברתיות. סטודנט/ית שייאלצו להיעדר מתרגול ידווחו על כך מראש למתרגל, יבקשו להצטרף לשעת תרגול אחרת או יבקשו אישור להיעדרות מהמתרגל. סטודנט/ית שיעדרו, ללא אישור, מעל לשני תרגילים - לא יוכלו לסיים את הקורס.

2) הגשת שני דוחות קריאה – 20% מהציון הסופי. את דוחות הקריאה יש לשלוח למתרגלת בתרגול אליו הסטודנט/ית רשומה, כאשר יש לשלוח את הדו"ח של המאמר באותו השבוע, עד יום שלישי בשעה 18:00. יינתן ציון בסקאלה של 1-5 לכל דו"ח (ראו קריטריונים לבדיקה להלן), כאשר כל דו"ח יהווה 5% מהציון הסופי. לא ניתן "לצבור" דו"חות, כל דו"ח ייבדק כמו עבודת הגשה ואין הזדמנות להגיש עוד מעבר לשני הדוחות. הדו"ח יכלול עד 300 מילים, בקובץ וורד, המוגש באמצעות אתר המודל. הדו"ח יכלול הצגה קצרה של הטיעון המרכזי במאמר ולאחר מכן יש לפתח דיון קצר בדו"ח על המאמר. ניתן להציג שאלות וטיעונים כגון: לאיזה תיאוריה המאמר מתחבר וכיצד מושגי יסוד ורעיונות מרכזיים בתיאוריה באים לידי ביטוי במאמר? איזו ביקורת ניתן להפנות ליחס למאמר? יצוין כי יש מקום ליצירתיות ולהצגת שאלות נוספות וטיעונים העשויים להוות מקור לדיון ולהעמקת הבנת המאמר.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 327 }

קריטריונים לבדיקה:

- 1 – לא השתכנעתי שקראת את המאמר. 2 – רדוד מידי, לא מעיד על קריאה מעמיקה. 3 – קראת אבל הדו"ח לא טוב מספיק ולא נוגע בנקודות המרכזיות במאמר. 4 – דו"ח טוב ומקיף.
- 5 – דו"ח מצויין – מציג את כל הנקודות המרכזיות, מנוסח באופן בהיר וקולע ומציג שאלות ביקורתיות ו/או טיעונים מקוריים ויצירתיים ביחס למאמר.
- 3) עריכת דיון כיתתי על מאמרי החובה – 10% סה"כ מהציון הסופי. על כל זוג סטודנטיות/ים לערוך דיון מול הכיתה (בזמן התרגולים) על אחד ממאמרי החובה למשך 15 דקות. מטרת דיון זה, אינה לסכם את המאמר אלא לעלות שאלות לדיון, לפתח נושאים ותיאוריות העולות מהמאמר ולעורר חשיבה ביקורתית. מומלץ להתייעץ עם המתרגלות לגבי השאלות והמצגת טרם ההצגה (הנחיות נוספות יינתנו בדף נפרד שיועלה למודל עם תחילת הסמסטר).
- 4) עבודה מסכמת בזוגות – 60% סה"כ מהציון הסופי. לפני תחילת כתיבת העבודה המסכמת, על כל זוג לשלוח במייל למתרגלת את הנושא הכללי לעבודה המסכמת לשם אישורו - חלון זמן לאישור הנושא בין התאריכים 8.1-14.1. תאריך הגשת העבודה המסכמת: - יימסר עם תחילת הסמסטר
- הסוגייה שתבחר תהווה בסיס לעבודת מחקר עצמית, שתשלב בין התיאוריות שנלמדו בקורס (אחת או יותר) לבין ממצאים אמפיריים שתאספו. העבודה יכולה להיות מבוססת על ביצוע תצפית, שיחות, ראיונות, ניתוח טקסטואלי של טקסטים המתפרסמים במדיה הפופולארית (המודפסת או הדיגיטלית, באתרי האינטרנט או ברשתות החברתיות) או על התמקדות בארטיפקטים תרבותיים. מגוון האפשרויות הוא עצום. הינכם מוזמנים/מוזמנות לפנות לכל אורך הקורס למרצה או למתרגל כדי לדון בנושאי העבודה. אנו נשמח מאוד לסייע לכם/ן בחשיבה על נושא, בהנחיה, בהפנייה לחומרי קריאה ובבחירת המסגרת התיאורטית המתאימה.
- החיבור האקדמי שיוגש יכלול את המרכיבים הבאים (הנחיות נוספות יימסרו במודל במהלך הסמסטר):
- 1) הצגת נושא המחקר ותיאור המסגרת התיאורטית הרלוונטית לניתוחו, תוך הסתמכות על (לפחות) ארבעה פריטים אקדמיים רלוונטיים מהסילבוס [חובה או רשות].
- 2) תיאור אתנוגרפי, הצגת ממצאים.
- 3) ניתוח של ממצאי המחקר והענקת פרשנות והסבר תיאורטי בעזרת חומרי הלימוד של הקורס. ניתוח זה חייב לכלול לפחות שלושה מאמרי חובה ושלושה מאמרי רשות.

בנוסף, העבודה חייבת לכלול (בחלק המבוא – הצגת הנושא, בתיאור הממצאים התייחסות מפורשת לתוכן מתוך שיעור אחד לפחות (כולל הפנייה של שם הדובר/ת ותאריך מדויק שבו הדברים נאמרו). ניתן (לא חובה, אך רצוי) לעשות שימוש במאמרים אקדמיים שאינם נכללים בסילבוס, אך לא במקום שימוש בחומרים שצוינו.

בסך הכל העבודה צריכה לכלול לפחות 10 פריטים ביבליוגרפיים מהסילבוס – מהם לפחות 3 מאמרי חובה ושלושה מאמרי רשות, והתייחסות מפורשת לפחות תוכן משיעור אחד. אנו זמינות לרשותכם על מנת לסייע במציאת חומרי קריאה רלוונטיים.

היקף המטלה היא 7-8 עמודים, לא כולל את שער העבודה ורשימה ביבליוגרפית. יש לצרף כנספח חומרים כמו תיעוד ראיונות, תצפיות, תמונות, מסמכים וכד'. בדיקת המטלה כוללת, את אופן הצגת הנושא, ביצוע המחקר וטיב השימוש בתיאוריות ובמחקרים שנלמדו, אופן הצגת ממצאים, עומק הפרשנות התיאורטית, יצירתיות, מבנה העבודה ואיכות הכתיבה האקדמית.

כתיבה אקדמית מוקפדת הינה עניין חשוב. הציון ההערכה של עבודה שתכתב באופן מרושל או לא בהתאם למקובל בכללי הכתיבה האקדמית עלולים להיפגע. מומלץ לעיין בספרו של גרפינקל (2018, ראו בקישור להלן) ולוודא היכרות עם כללי הכתיבה האקדמית. צוות הקורס ישמח להשיב על שאלות גם בהיבטים של סגנון כתיבה ועריכה.

גרפינקל, אבי. (2018). *איך כותבים? מדריך לכתיבה עיונית ואקדמית*. תל אביב: ידיעות אחרונות.

קישור – דרך ספריית ארן -

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=107892225>

מטלת בונוס: עד 5 נקודות בונוס לציון המסכם של הקורס מטרת המטלה – יצירת עניין, שימוש יצירתי בחומר הנלמד בקורס והתנסות ביישום רעיונות ותיאוריות אנתרופולוגיות בנות-זמננו, וכן מתן אפשרות לשיפור הציון - למי שמעוניין/נת בכך. מטלה זו ניתנת לביצוע בשתי אפשרויות (1: כתבו פרשנות אנתרופולוגית לאירוע אקטואלי ו/או לתופעה חברתית הקשורה לתקופה הנוכחית. הפרשנות תיעשה בתצורה של פוסט, כלומר בפורמט של פייסבוק או כל מדיה חברתית אחרת) טקסט + תמונה מתאימה. יש להקפיד על תמונה שצולמה על ידיכם/ן או על כזו שאין איתה בעיה לפרסום מבחינת

זכויות יוצרים. "פוסטים" נכתבים במטרה להנגיש לציבור ידע אנתרופולוגי אודות תופעות ואירועים יום יומיים, ועל כן יש להקפיד על שפה בהירה, כזו המסבירה מושגים תיאורטיים בצורה מדויקת, אך גם פשוטה, חדה וקולעת. עליכם/ להתייחס לתכני השיעור ולכלול בפוסט לפחות התייחסות (איזכור קצר, מושג מפתח) למאמר/ סוגייה תיאורטית שנלמדה בשיעורים או שנכללת בסילבוס הקורס. היקף הפוסט יהיה עד 800 מילים. ציונכם/ יימדד לפי אופן הצגת הנושא והמושגים התיאורטיים, כמו גם עומק ואופן השימוש בידע התיאורטי הנלמד בשיעורים ובתרגולים. אנו מחפשות לראות קישורים נכונים ועמוקים בין התופעה הנבחרת לבין התיאוריות האנתרופולוגיות. פוסטים לדוגמא ניתן לראות בלכסיקון הסוציולוגי (שהוא גם אנתרופולוגי) לעת קורונה. רבים מהערכים שם הם מצוינים ופורסמו כפוסטים במדיה החברתית. הם עשויים לשמש מודל ודוגמא לתצורה ולסגנון הכתיבה הנדרשים על ידנו מפוסטים במטלה זו.

ראו להלן:

<https://adva.org/wp-content/uploads/2021/01/lexicon-corona.pdf>

אפשרות שנייה היא יצירת דף פאדלט.

פאדלט הינו לוח שיתופי מקוון המאפשר שיתוף של ארטיפקטים - סרטונים, תמונות, קישורים לאתרים וטקסטים באופן קל וידידותי. זהו מרחב פתוח בו ניתן לשבץ "פתקיות" – קבצי תמונות, טקסט ווידאו. זהו מרחב לארגון מידע ורעיונות בצורה ויזואלית וגרפית. אנו מוצפים/ות במידע אודיו- ויזואלי : קבצי יו-טיוב, ממים, סרטונים שונים מעולמות התרבות הפופולארית ועוד ועוד. אלה יכולים לשמש אמצעי נהדר להמחשה של מושגים מתיאוריות שנלמדו ולהמחשה. זוג שיבחר/תבחר להכין פאדלט יהיה עליהם/ן להכין דף פאדלט שיכלול מספר דוגמאות (לפחות 10) ויזואליות/אודיו-וידאו/ טקסטואליות/גרפיות שיועלו בצורה של "פתקית". כל פתקית תלווה בהסבר מפורט ובניתוח, תוך איזכור מפורש וברור של התיאוריה אותה הפתקית אמורה להמחיש. הנחיות נוספות יימסרו בהמשך.

יש להגיש להגיש את מטלות הבונוס בזוגות בלבד. מטלות הבונוס המצוינות שיוגשו יזכו את המגישים/ות ב- 5 נקודות בונוס לציון הסופי בקורס. מספר פוסטים/דפי פאדלט מצטיינים יוצעו לפרסום באתר המחלקה ובמדיה החברתית. מטלות טובות, אך פחות בולטות, יזכו את המגישות/ים בתוספת של בין 1-4 נקודות בונוס לציון הסופי של הקורס. מטלות שאיכותן

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 330 }

נמוכה לא יזכו בנקודות בונוס. בחירת המטלות המצויינות תיעשה על פי שיקול דעתם/ של צוות הקורס.

קריאה בקורס:

חובת קריאה: בקורס שני סוגי טקסטים – מאמרי חובה ומאמרי רשות. כל חומרי הקריאה יועלו לאתר הקורס במודל. יש לקרוא את כלל מאמרי החובה. מאמרי החובה יידונו במהלך התרגול.

קריאת הרשות מספקת הרחבה נוספת להבנת מאמרי החובה ולחומר הנידון במפגשים עם המרצה ועם המרצים/ות אורחים/ות.

רצוי מאוד לעיין במאמרי הרשות לפני התרגול, גם מכיוון שתהיו מחויבים/ות לעשות בהם שימוש במסגרת המטלה המסכמת, וגם - כי הם פשוט מרתקים!!

תוכן המפגשים ורשימות קריאה מפורטות

23/10: שבוע 1 - שיעור מבוא - היכרות, פתיחת הקורס, אנתרופולוגיה אז והיום.

קריאת רשות:

Geertz, Clifford. (1973). "Thick Description: Toward an Interpretive Theory of Culture". In: *The Interpretation of Cultures: Selected Essays*. New York: Basic Books. pp. 3-30.

29/10: שבוע 2 - משבר הייצוג באנתרופולוגיה:

קריאת חובה:

רזאלדו, רנאטו. 2013 [1989]. " אבלותו וחורונו של צייד הראשים". בתוך: ר. ג. מקג'יור. ל. ריצ'רד (עורכים), תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי, כרך ב'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 801-821.

אלאור, תמר. 1998. עבודת שדה במדרשה כעבודת בית". בתוך: בפסח הבא: נשים ואוריינות בציונות הדתית. תל אביב: עם עובד. עמ 47-8.
קישור (נא להקפיד להיכנס דרך ספריית אב"ג ובאמצעות סיסמא אישית):

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=61524579#63.963.6.default>

6/11: שבוע 3 – (שיעור מקוצר 12-13 [עצרת לזכרו של יצחק רבין ז"ל]) – מבוא למפגשים

בתיאוריות האנתרופולוגיות

כיצד עושים שימוש בתיאוריות אנתרופולוגיות במטלות הקורס

קריאת חובה:

TBD

13/11: שבוע 4 - המפנה האונטולוגי: מורכבות אתנוגרפית

קריאת חובה:

מתן שפירא. (2018). מורכבות אתנוגרפית היא אנחנו: המתודה הפרספקטיביסטית של ויוויירוס דה קסטרו וביקורת הדקונסטרוקציה באקדמיה הישראלית. *תיאוריה וביקורת* 50. עמ' 493-507 (אין צורך לקרוא את החלק שכותרתו "לקראת פרספקטיביזם ישראלי").

קריאת רשות:

De Castro, E. V. (2004). Exchanging perspectives: the transformation of objects into subjects in Amerindian ontologies. *Common knowledge*, 25(1-3), 21-42.

מעוז, אילת, 2014. "בתי המקדש של הטפירים והמחשבות הסמויות של היער: המפנה האונטולוגי באנתרופולוגיה", *מתוך דף הפייסבוק בחברת האדם – באנתרופולוגיה בישראל ובעולם*.

קישורים:

<https://www.facebook.com/IsrAnthro/posts/429848780477038/>

<https://www.facebook.com/IsrAnthro/posts/429852303810019>

20/11: שבוע 5 – המפנה המטריאלי: אנתרופולוגיה של תרבות חומרית

קריאת חובה:

El Or, Tamar. (2012). The soul of the Biblical sandal: On anthropology and style. *American Anthropologist*, 114(3): 433-445.

קריאת רשות:

Kopytoff, Igor. (1986). The Cultural Biography of Things: Commoditization as Process. In: Appadurai, A. (ed.). *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*. Cambridge: Cambridge UP. pp. 64-94.

27/11: שבוע 6 - המפנה המטריאלי - החיים החברתיים של חפצים, מקרי חקר לדוגמא:

קפה, שמן זית ופאפייה

הרצאת אורחת: גב' נעה ברגר

קריאת חובה:

Meneley, Anne. (2020). The olive and imaginaries of the Mediterranean. *History and Anthropology*, 31(1): 66-83.

קריאת רשות:

Tsing, Anna L. (2015). *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins*. Princeton: Princeton University Press. Pp. 1-11 (prologue); chapters 1; 7; 15; 17.

קישור (דרך הספרייה):

<https://www-degruyter-com.ezproxy.bgu.ac.il/princetonup/view/book/9781400873548/10.1515/9781400873548-003.xml>

Cook, Ian. (2004). Follow the thing: Papaya. *Antipode* 36(4): 642-664.

4/12: שבוע 7 - המפנה הסביבתי-חברתי - אנתרופוקן

קריאת חובה:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 334 }

תמיר, דן. (2018). ברוכים הבאים לעידן האדם: מדעי הטבע, מדעי החברה ואתגרי החשיבה הסביבתית. *תיאוריה וביקורת* 50. עמ' 237-256.

קריאת רשות:

Moore, Amelia. (2016). "Anthropocene anthropology: reconceptualizing contemporary global change." *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 22(1): 27-46.

11/12: שבוע 8 – אנתרופולוגיה של סביבה

מרצה אורח – ד"ר לירון שני

קריאת חובה:

Crate, Susan A. (2008). "Gone the bull of winter? Grappling with the cultural implications of and anthropology's role (s) in global climate change." *Current Anthropology* 49(4): 569-595.

גוטקובסקי, נתליה, רפי גרוסגליק, ולירון שני. (2017). "לקראת פרדיגמה חברתית-סביבתית בישראל: הקדמה לגליון מיוחד על סביבה וחברה בישראל", *סוציולוגיה ישראלית* יח(2), עמ' 28-6.

18/12: שבוע 9 – אנתרופולוגיה של מגדר –

מרצה אורחת – ליאת דאודי (דקטורנטית, המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה)

קריאת חובה:

TBD

קריאת רשות:

דפנה הקר, מיה לביא אג'אי, מיכל קרומר נבו. (2014). "הזמנה לדיון במתודולוגיות מחקר פמיניסטיות" בתוך: מתודולוגיות מחקר פמיניסטיות. רעננה: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 7-22.

קישור (דרך הספרייה):

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=100394787#6.9316.6.default>

25/12 - אין שיעור: חנוכה

1/1: שבוע 10 – אתרופולוגיה של מדע וטכנולוגיה

קריאת חובה:

פריד, טליה. (2017). להוציא פסולת מאשפה: רשמים אתרופולוגיים מסקרי אשפה ביתית בישראל. סוציולוגיה ישראלית, 10(2), 49-73.

גרוסגליק, רפי, וקוטליאר, דן. (בדפוס). על קשרים, מעברים וגבולות בין האנושי, החומרי, והמיקרוביאלי. מתוך: "שולחנות ערוכים: אכילה, גבולות ומעברים בין-תרבותיים" ירושלים: סכוליון, האוניברסיטה העברית.

קריאת רשות:

Paxson, Heather. (2008). "Post-pasteurian cultures: The microbiopolitics of raw-milk cheese in the United States." *Cultural Anthropology*, 23(1): 15-47.

Seaver, Nick. 2021. "Care and Scale: Decorrelative Ethics in Algorithmic Recommendation." *Cultural Anthropology*, 36 (3): 509–537.

8/1: שבוע 11 - אתרופולוגיה של רפואה

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 336 }

מרצה אורחת – ד"ר ענת רוזנטל

קריאת חובה:

רוזנטל, ענת. (2019). "למעשה זוהי גישה הוליסטית": בריאות ופיתוח בטיפול בילדים יתומים ופגיעים במלאווי. מתוך: גז, יונתן; בר וייקס, רעות וכגן מניה (עורכים/ות). פיתוח בינלאומי באפריקה. חיפה: פרדס. עמ' 97-118.

קישור (דרך ספריית אב"ג):

<https://kotar.cet.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=106010721#8.9553.6.default>

קריאת רשות:

Panter-Brick, Catherine, and Mark Eggerman. (2018). "The field of medical anthropology in Social Science & Medicine." *Social Science & Medicine* 196: 233-239.

15/1: שבוע 12 - אנתרופולוגיה עירונית + סיכום הקורס ודיון על עבודה מסכמת

מרצה אורחת: ד"ר הילה צבן

קריאת חובה:

Zaban, Hila. (2019). "The real estate foothold in the Holy Land: Transnational gentrification in Jerusalem." *Urban Studies*. 0042098019845614.

קריאת רשות:

Low, S. (2009). "Maintaining whiteness: The fear of others and niceness." *Transforming Anthropology*, 17(2): 79-92.

דניאל מונטרסקו ורועי פביאן. (2020). נקודת הג'י: ג'נטריפיקציה וגלובליזציה בגבעת אנדרומה. מתוך: דניאל מונטרסקו (עורך). עיר שסועה לה יחדיו: דו לאומיות בחיי היומיום ביפו. תל-אביב: בבל. עמ': 203-237.

קישור:

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=107462579>

תיאוריות סוציולוגיות

2 נק"ז

מרצה: ד"ר רון דודאי

מתרגלים: הלל מנשה, מור יחזקאל

סמסטר א', יום א' 16:00 – 14:00

תיאור הקורס:

הקורס יעסוק בתיאוריות סוציולוגיות בת-זמננו. במהלך הקורס נעסוק בשורה של מושגים וגישות סוציולוגיות אשר הוצעו על ידי חוקרים וחוקרות על מנת להבין את ההתפתחויות החברתיות, פוליטיות, כלכליות וטכנולוגיות בעולם מסביבנו. בין השאר נבחן מושגים כגון חברת הסיכון, חברת המעקב, והפרקריאט; נדון בחשיבות של הון חברתי ובאופן בו פניקות מוסריות משפיעות על החברה; נציע הסברים סוציולוגיים לשינוי המפה הפוליטית במדינות רבות בשנים האחרונות; ונשאל מה ניתן ללמוד מה הפופולריות הגדלה של תיאוריות קונספירציה.

דרישות הקורס:

הצגת מאמר (בזוגות) בתרגיל – 20 אחוז

מבחן – 80 אחוז

תוכנית הקורס ורשימת קריאה:

פתיחה: תיאוריות סוציולוגיות והעולם בן-זמננו

(1) באופן תיאורטי: מה זה תיאוריה? מה זה תיאוריה סוציולוגית?

קריאת רקע להרצאה:

Swedberg, R. (2016). Before theory comes theorizing, or how to make social science more interesting. *The British journal of sociology*, 67(1):5-22.

קריאה לתרגיל:

Krause, M. (2016). The Meanings of Theorizing, *The British journal of sociology*, 67(1):23-29.

(2) מהחברה התעשייתית לחברת הסיכון

קריאת רקע להרצאה:

Beck, U. (1992). From industrial society to the risk society: Questions of survival, social structure and ecological enlightenment. *Theory, culture & society*, 9(1), 97-123.

קריאה לתרגיל:

אולריך בק (2011), לחיות בחברת הסיכון העולמית, בתוך: קוסמופוליטיות: תיאוריה ביקורתית למאה ה-21.

מעמד וזהות

(3) מהפרולטריון לפרקריאט

קריאת רקע להרצאה:

גיא סטנדינג, הפרקריאט, פרק 1: הפרקריאט

קריאה לתרגיל:

גיא סטנדינג, הפרקריאט, פרק 4: מהגרים: קורבנות, רשעים או גיבורים?

(4) אי שוויון, מעמד, סטטוס

קריאת רקע להרצאה:

Higgins, K. (2021). Dynasties in the making: Family wealth and inheritance for the first-generation ultra-wealthy and their wealth managers. *The Sociological Review*,

קריאה לתרגיל:

יוסי הרפז, "ישראלים עם אופציה": הביקוש לדרכון אירופי בישראל - אזרחות כפולה כירושה משפחתית וכסמל סטטוס, מגמות 2012 (5) משמאל/ימין לפתוח/סגור: השסעים הפוליטיים החדשים קריאת רקע להרצאה:

Inglehart, R. F., & Norris, P. (2016). Trump, Brexit, and the rise of populism: Economic have-nots and cultural backlash.

קריאה לתרגיל:

אורי רם (2003). "פרה, -פרו, -פוסט, -ניאו, -המפה של הסוציולוגיה הישראלית בתחילת המאה העשרים ואחת." בתוך בשם הביטחון: סוציולוגיה של שלום ומלחמה בישראל בעולם משתנה. עורכים מאג'יד אל חאג' ואורי בן אליעזר. חיפה: פרדס. עמ' 489-507.

מעקב, משמעת, ענישה, מחאה

(6) חברת המעקב, מהפנאופטיקון לאלגוריתם

קריאת רקע להרצאה:

מישל פוקו, "הפנאופטיות", בתוך: לפקח ולהעניש: הולדת בית הסוהר, עמ' 243-280, רסלינג 2015.

קריאה לתרגיל:

Zuboff, S. (2015). Big other: surveillance capitalism and the prospects of an information civilization. *Journal of Information Technology*, 30(1):75-89.

(7) ממדינת הרווחה למדינת הענישה:

קריאת רקע להרצאה:

Garland, D. (1996). The Limits of the Sovereign State: Strategies of Crime Control in Contemporary Society. *The British journal of criminology*, 36(4):445-471.

קריאה לתרגיל:

Wacquant, L. (2010). Crafting the neoliberal state: workfare, prisonfare, and social insecurity, *Sociological Forum* 25(2):197-220

(8) חברת המחאה: סוציולוגיה של תנועות חברתיות

קריאת רקע להרצאה:

Milkman, R. (2017). A new political generation: Millennials and the post-2008 wave of protest. *American Sociological Review*, 82(1):1-31.

קריאה לתרגיל:

דבורה ברנשטיין (1979), "הפנתרים השחורים: קונפליקט ומחאה בחברה הישראלית",

מגמות 1:65-80

בעיות חברתיות, פניקה מוסרית, תיאוריות קונספירציה

(9) פניקה מוסרית והכחשה חברתית:

קריאת רקע להרצאה:

Cohen, S. (1972). *Folk devils and moral panics*. Routledge, pp.1-4, 216-233.

Cohen, S. (2001). States of Denial: Knowing about Atrocities and Suffering, Polity, pp.76-116.

קריאה לתרגיל:

Norgaard, K. M. (2006). "We don't really want to know" environmental justice and socially organized denial of global warming in Norway. *Organization & Environment*, 19(3), 347-370.

(10) תיאוריות של תיאוריות קונספירציה

קריאת רקע להרצאה:

Nefes, T. S., & Romero-Reche, A. (2020). Sociology, social theory and conspiracy theory. In *Routledge handbook of conspiracy theories* (pp. 94-107). Routledge.

קריאה לתרגיל:

Stoica, C. A., & Umbreş, R. (2021). Suspicious minds in times of crisis: determinants of Romanians' beliefs in COVID-19 conspiracy theories. *European Societies*, 23(sup1), S246-S261.

סינתזה וסיכום:

(11) סוציולוגיה של האסון: אסונות טבע ואסונות חברתיים

קריאת רקע להרצאה:

Klinenberg, E. (1999). Denaturalizing disaster: A social autopsy of the 1995 Chicago heat wave. *Theory and Society*, 28(2):239-295.

קריאה לתרגיל:

Simon, J. S. (2007). Wake of the Flood: Crime, Disaster, and the American Risk Imaginary after Katrina. *Issues Legal Scholarship*, 6, i.

12) סוציולוגיה ציבורית: מה התועלת – והנזק – של תיאוריות סוציולוגיות?

קריאת רקע להרצאה:

Burawoy, M. (2005). For public sociology. *American sociological review*, 70(1):4-28.

תיאוריות קונספירציה: סוציולוגיה, הסטוריה, תרבות

ד"ר רון דודאי

סמינר

ימי ראשון, 18:15-19:45

תיאוריות קונספירציה הן מהתופעות החברתיות המרתקות והחשובות של ימינו. האמונה בתיאוריות קונספירציה וההתפשטות שלהן נתפסות לעיתים כמגמה משעשעת – לדוגמה ביחס לתיאוריות הגורסות כי הנחיתה על הירח זויפה או כי המימשל האמריקאי משתיק מידע על נחיתה חייזרים. אך לתיאוריות קונספירציה יש גם השפעות פוליטיות עמוקות ומשמעותיות, לדוגמה בנוגע לסירוב להתחסן, לאמונה כי טראמפ ניצח בבחירות 2020, או לטענות ביחס לאיום הנשקף מיהודים, מוסלמים, פליטים או קבוצות מיעוט אחרות. המקום הגדל של תיאוריות קונספירציה בשיח הציבורי במדינות רבות משקף שינויים משמעותיים ברמות האמון החברתי, היחס בין אזרחים למימסד ול"מומחים", תפקיד המדע בחברה בת-זמננו, מאבקי כוח וסטטוס בין קבוצות חברתיות שונות, והחשיבות של סיפורים ונרטיבים בעיצוב אמונות, עמדות פוליטיות וזהות.

בסמינר זה ננתח דוגמאות הסטוריות ועכשוויות של תיאוריות קונספירציה, כגון הפרוטוקולים של זקני ציון, רדיפת קומוניסטים בארה"ב בעידן מקארתי, רצח קנדי, עב"מים, Qanon 9/11, והקורונה; נציע להן הסברים סוציולוגיים, ננתח את המשמעויות וההשלכות הפוליטיות שלהן, נעמוד על תפקיד התקשורת המסורתית והחדשה בהפצתן, ונדון גם בייצוגים התרבותיים שלהם בסרטים, סדרות טלוויזיה וכדומה. משתתפי ומשתתפות הסמינר יידרשו לעבודת מחקר עצמאית בה יזהו וינתחו מקרי מבחן של תיאוריות קונספירציה.

רשימת נושאים (נתון לשינוי):

(1) פתיחה: תיאוריות קונספירציה בעולם בן-זמננו

ואולי בעצם הכל היה הצגה? כל תיאוריות הקונספירציה, דה-מרקר, 28-12-2020

<https://www.themarker.com/wallstreet/2020-12-28/ty-article-magazine/premium/0000017f-f43d-d487-abff-f7ff7f7f0000>

Jones, B. (2021). The Politics of Conspiracy Theories. *Political Insight*, 12(3), 31-33.

The Dangerous Coronavirus Conspiracy Theories Targeting 5G Technology, Bill Gates, and a World of Fear <https://www.newyorker.com/news/daily-comment/the-dangerous-coronavirus-conspiracy-theories-targeting-5g-technology-bill-gates-and-a-world-of-fear>

(2) תיאוריות קונספירציה: הגדרות ושאלות סוציולוגיות

Nefes, T. S., & Romero-Reche, A. (2020). Sociology, social theory and conspiracy theory. In *Routledge handbook of conspiracy theories* (pp. 94-107). Routledge.

(3) את מי להאשים? ציד מכשפות

Ben-Yehuda, N. (1980). The European witch craze of the 14th to 17th centuries: A sociologist's perspective. *American Journal of Sociology*, 86(1), 1-31.

(4) מי שולט בעולם? מהפרוטוקולים של זקני ציון ל-illuminati

Aaronovitch, D. (2010). *Voodoo histories: How conspiracy theory has shaped modern history*. Random House, pp.17-47

עודד ירון, מי הם אנשי הלטאה ששולטים בדמיון של מפיצי תיאוריות הקונספירציה, הארץ
10-9-2017

<https://www.haaretz.co.il/captain/viral/2017-09-10/ty-article/.premium/0000017f-ea0c-dc91-a17f-fe8d780b0000>

Oberhauser, C. (2020). Freemasons, Illuminati and Jews: Conspiracy theories and the French Revolution. In *Routledge Handbook of Conspiracy Theories* (pp. 555-568). Routledge.

(5) הדמיון הפראנואידי: מקארתי ובהלת הבוגדים הקומוניסטים בארה"ב
Hofstadter, Richard. *The paranoid style in American politics*. Vintage, 2012.

(6) מי רצח את קנדי? טראומה לאומית וקונספירציות עממיות
Olmsted, K. S. (2019). "The Dealey Plaza Irregulars: the JFK Assassination and the Collapse of Trust in the 1960s, in *Real enemies: Conspiracy theories and American democracy, World War I to 9/11*. Oxford University Press.

אוליבר סטון, JFK תיק פתוח.

(7) תיאוריות קונספירציה מהחלל: החיזרים כבר נחתו; לא הגענו לירח
Goldberg, RA, The Roswell Incident, in *Enemies Within: The Culture of Conspiracy in Modern America*, Yale University Press, 2001.

כיצד החלו תיאוריות הקונספירציה של הירח ומדוע הן מתמידות היום, הידען,
<https://www.hayadan.org.il/how-moon-landing-conspiracy-theories-began-and-why-they-persist-today-1807191>

8) קונספירציות, מגיפות, חיסונים

רועי צזנה (2020), על ביל גייטס, מיקרוצ'יפים ותיאוריות קונספירציה

<https://www.hayadan.org.il/about-bill-gates-microchips-and-conspiracy-theories-1209201>

Sturm, T., & Albrecht, T. (2021). Constituent Covid-19 apocalypses: contagious conspiracism, 5G, and viral vaccinations. *Anthropology & medicine*, 28(1), 122-139.

9) מי אחראי ל-9/11?

Olmsted, K. S. (2019). "Canal of Soccer Moms: 9/11 and the Culture of Deciet", In *Real enemies: Conspiracy theories and American democracy, World War I to 9/11*. Oxford University Press.

אבי בליזובסקי, מתקפות ה-11 בספטמבר: כר פורה לתיאוריות קונספירציה, 2010,

<https://www.hayadan.org.il/911-conspiracy-1009119>

10) קונספירציות, הגירה ופולרליזם: The Great Replacement Theory

Sindre Bangstad (2013) Eurabia Comes to Norway, *Islam and Christian-Muslim Relations*, 24:3, 369-391

Ekman, M. (2022). The great replacement: Strategic mainstreaming of far-right conspiracy claims. *Convergence*

11) תיאוריות קונספירציה וארה"ב בת-זמננו: טראמפ, "הבחירות הגנובות", QANON

עומר כביר, אז מה שלום? חסח QANON מצוין, תודה ששאלתם, כלכליסט, 22-12-21,

<https://www.calcalist.co.il/calcalistech/article/rkyq58esf>

Nancy L. Rosenblum and Russell Muirhead (2019). 'A Lot of People Are Saying': The New Conspiracism and the Assault on Democracy

(12) תיאוריות קונספירציה בישראל – דיון ראשוני

תחיה עשת, לעיניהם בלבד : עיסוק בעב"מים ובחוצנים בחברה הישראלית, רסלינג 2015

עודד ברוח, מה הקשר: מסע תזזיתי בין קבוצות הקונספירציה הישראליות ברשת, טייםאאוט
2-5-2019,

<https://timeout.co.il/%D7%A7%D7%95%D7%A0%D7%A1%D7%A4%D7%99%D7%A8%D7%A6%D7%99%D7%94-%D7%99%D7%A9%D7%A8%D7%90%D7%9C%D7%99%D7%AA-%D7%91%D7%A8%D7%A9%D7%AA/>

אורון קלין אדם (2021), חסידי הארץ השטוחה ומשבר הקורונה, סוציולוגיה ישראלית, כ"א
.55-62:(2)

תרבות ארגונית

סמינר מצטיינים

102.1.0629

פרופ' אביעד רז

aviadraz@bgu.ac.il

הקורס מציג גישות סוציולוגיות, אנתרופולוגיות וניהוליות לניתוח המושג הבינתחומי של "תרבות ארגונית" ושימושיו התיאורטיים, המתודולוגיים והפרקטיים, בהקשר למחקר ארגוני ולייעוץ ארגוני. הקורס יציג את הרקע הנחוץ בתיאוריות ארגוניות ויתמקד במודלים של תרבות ארגונית, "תרבות ארגונית חזקה", מיפוי ואבחון של חוזק תרבותי לצרכי יעוץ ופיתוח ארגוני, שינוי ממעלה שניה ושינוי תרבותי. נתמקד בחזית המחקר והיישום הארגוני. בקורס ישולבו גם סיורים, מפגשים עם בוגרים העוסקים בעבודות רלבנטיות, חברי סגל של המחלקה, חוקרים ויועצים ארגוניים בתחום.

דרישות הקורס

- קריאת המאמרים המצויים באתר.
- הכרת והבנת החומר שבמצגות ובמאמרים, השתתפות בדיונים הנערכים בשיעור.
- עבודת סמינר – 100%

המטלה המרכזית בקורס הינה כתיבת סמינריון: עבודה אמפירית או עיונית (המבוססת על הצעת מחקר, ראו בהמשך) על נושא לפי בחירתכן/ם ואשר תתייחס לחומר התיאורטי ולסוגיות שנידונו במסגרת הקורס. מומלץ לבצע בזוגות. העבודה יכולה להיות אמפירית (מיפוי ואבחון של תרבות בארגון לבחירתכן) או עיונית (סקירת 5 מאמרים של מקרי מחקר בנושא מסוים תוך שימוש במודל של שיין לאחר השינוי, ודיון השוואתי בתוצאות הניתוח של המקרים ע"פ שיין תוך שימוש במודל רלבנטי נוסף לניתוח הפערים).

5 נקודות בונוס על הצגת מאמר מחקרי מהסילבוס (מסומנים בכוכבית ברשימה) ללא טעויות, בכיתה – באישור המרצה. ההצגה (עד 20 דקות, אפשרי בזוגות) צריכה לכלול סיכום

של המאמר מבחינת: שאלות/השערות המחקר, מתודולוגיה, ממצאים ומסקנות, ולהציע קריאה אנליטית שלו לאור המושגים הרלבנטיים שלמדנו (ניתן גם להציע למטרת הצגה מאמרים חדשים, רלבנטיים לנושאים הנלמדים, לפי בחירתכם).

בסמסטר א' יתקיימו שיעורים פרונטליים המבוססים על הסילבוס המצורף על מנת לוודא בסיס תאורטי ומושגי אחיד.

בסוף סמסטר א' תוצג דוגמה של הצעת מחקר ושלד של עבודת סמינר, ותתחיל עבודה פרטנית של המרצה מול כל זוג סטודנטים עד להגשת הצעת המחקר המוגמרת ואישורה הסופי על ידי המרצה.

אישור ההצעה הכתובה עד השיעור השני של סמסטר ב'. לאחר מכן, הסטודנטים יציגו בכיתה ובפני עמיתיהם את התקדמות המחקר.

במקביל לשיעורים הפרונטליים ולדיון בחומרי המצגת בסמ' ב', יינתן ליווי בהדרכה אישית סביב התקדמות העבודה הסמינריונית.

תאריך הגשת הסמינר (עד סוף ספטמבר) לפי כללי המחלקה והפקולטה.

הלו"ז עשוי להשתנות עקב קביעת הרצאות אורח וסיורים – אנא שימו לב להודעות

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 350 }

מפגש 1. מבוא: הופעתה של התרבות הארגונית ככלי ניהולי וייעוצי

מצגת: מבוא

קריאה:

א. רז (2004). פרק 1: מבוא. מתוך ספרו: *תרבות ארגונית*. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה.

מפגש 2. נסיונות להמשגה של תרבות ארגונית לפי מודלים שונים: שיין, לוין וקוטר

מצגת: מבוא

קריאה:

Schein, E. 1990. Organizational Culture. *American Psychologist*, Feb. 109-119

קריאת רשות:

[Unfreezing change as three steps: Rethinking Kurt Lewin's legacy for change management](#) by Stephen Cummings, Todd Bridgman, and Kenneth G Brown (2016)

Burnes, B. (2004), Kurt Lewin and the Planned Approach to Change: A Re-appraisal. *Journal of Management Studies*, 41: 977–1002.

מפגש 3 ניהול שינוי תרבותי, מודלים של תרבות ארגונית - המשך

מצגת: מבוא

קריאה:

Martin, Joanne. 1992. *Culture in Organizations: Three Perspectives*. Oxford: Oxford University Press. Pp. 3-21

*Hochschild, A, 1983. FEELING MANAGEMENT: From Private to Commercial Uses. Chapter 6 in: *The Managed Heart*. U of California P.

<https://www.google.co.il/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0ahUKEwi67snUqqfLAhWI0RQKHedVBfgQFggjMAA&url=https%3A%2F%2F>

[caringlabor.files.wordpress.com%2F2012%2F09%2Fthe-managed-heart-arlie-russell-hochschild.pdf&usg=AFQjCNFL1GrtPhvguApJB85-PZ7eytbAtQ&sig2=P6U7ziORfuYuCiYjMaiPJg&cad=rja](https://caringlabor.files.wordpress.com/2012/09/the-managed-heart-arlie-russell-hochschild.pdf&usg=AFQjCNFL1GrtPhvguApJB85-PZ7eytbAtQ&sig2=P6U7ziORfuYuCiYjMaiPJg&cad=rja)

רשות: מאמר ניהולי לא אופייני בביקורתיותו

<https://sloanreview.mit.edu/article/when-it-comes-to-culture-does-your-company-walk-the-talk>

שעוסק בפער בין הערכים המוצהרים של הארגון לבין החוויה הסובייקטיבית של העובדים באותו ארגון, וגם בתופעה של "ערכים גנריים" שארגונים רבים מכריזים עליהם - כנראה שהסיבה היא שהם "נשמעים טוב" יותר מאשר שהם מתארים ארגון מסוים.

מפגש 4. ייעוץ מחקרי למדידה, ניהול ושינוי של תרבות ארגונית באמצעות מיפוי ואבחון מצגת: מבוא

קריאה:

א רז (2004). מתווה למחקר אמפירי. מתוך ספרו: *תרבות ארגונית*. הוצאת האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 66-76

Cartwright, J. et al. (1999). "A methodology for cultural measurement and * change," *Total Quality Management*, 10:1, 121-128

מפגש 5. מיפוי ואבחון – המשך.

מצגת: מבוא

*Oliver Engert et al. (2019). *Organizational culture in mergers: Addressing the unseen forces*. <https://www.mckinsey.com/business-functions/organization/our-insights/organizational-culture-in-mergers-addressing-the-unseen-forces?cid=other-eml-alt-mip-mck&hlkid=5cf169c4cd2e49399f3a8e79ddab26c7&hctky=2547958&hdpid=22c02021-f71e-4802-a791-af586458c27d>

(זהו מאמר למנהלים מבית מדרשם של מקינזי. אתרו בו דמיון ושוני מול המסגרות האנליטיות שדיברנו עליהן – בעיקר שיין, לוין/קוטר, מיפוי ואבחון).

*Cameron, R. E. & Quinn, R. E. (2005). Introduction, from: *Diagnosing & Changing Organizational Culture*. Jossey-Bass

ניתן להוריד את ספרם של קווין וקמרון מהרשת:

[Diagnosing and Changing Organizational Culture: Based ...](#)

מפגש 6. תרגול מסכם אבחון + תרבות ארגונית וניהולית ביפן – השתלה וגלוקליזציה

*Raz, Aviad (1999). "The Hybridization of Organizational Culture"

מפגש 7. הרצאת אורח (תיתכן גלישה של תכנים)

יעילות ואמפתיה: ערכים סותרים?

*Raz, A. & E. Blank. (2007). "Ambiguous Professionalism: Managing Service Quality and Efficiency in an Israeli Call Center", *New Technology, Work & Employment* 22(1): 83-97

מפגש 8. מגדר בארגונים

Hood, J. & C. Koberg. 1994. "Patterns of Differential Assimilation and Acculturation for Women in Business Organizations." *Human Relations* 47(2): 159-180.

*צור, יובל ואביעד רז. 2008. השילוב הראוי: נשים בקורס טיס. *סוציולוגיה ישראלית*. 10(1): 81-106

מפגש 9 Diversity management

*Wasserman, Varda & Michal Frenkel (2019). The politics of (in)visibility displays: Ultra-Orthodox women manoeuvring within and between visibility regimes. *human relations* 1-23

נתחו גם לפי: המודל של הוד וקוברג

מפגש 10. ניהול מש"א גלובלי - HRBP: are we there yet?

*Raz, A. (2009). "Transplanting Management: Participative Change, Organizational Development, and the Glocalization of Corporate Culture," Journal of Applied Behavioral Science, 45(2): 280-304

מפגש 11. התערבות לשינוי לפי לויין-קוטר: תכנית למניעת הטרדת מינית בצבא לקרוא במודל:

מקרה מחקר המתעד יישום של תכנית למניעת הטרדה מינית בצבא ארה"ב (SHARP) Leading Change: Sexual Harassment/Assault Response and Prevention (SHARP)*

נקודות לניתוח:

• האם השינוי כפוי מבחוח או מנוהל? פאסיבי או אקטיבי? או גם וגם?
• האם השינוי ממעלה שניה או ראשונה? משולשי שיין מצב מצוי ורצוי
• הלימה והסכמה – רלבנטי למינוף השינוי ולקיבועו דרך מדידת יעדים
זזהו את השלבים של לויין/קוטר;

- האם השינוי היה אפקטיבי = האם התרבות חזקה בעקבות השינוי (הלימה/הסכמה)?

לתרגול נוסף:

הטמעת פורטל מש"א @HP

לקרוא את מקרה המחקר שכתב דינו רוטה על HP-איטליה ולנתח לפי ההנחיות בקובץ

"תרגול אבחון ושינוי תרבותי HP"

יש תשובה לדוגמה בקובץ "תשובה לדוגמה"

(שיעור אחרון סמ' א') מפגש 12 - הכנה להצעות מחקר

סמ' ב'

*Sutton, Robert I.; Rafaeli, Anat (1988). Untangling The Relationship Between Displayed Emotions And Organizational Sales. *Academy of Management Journal*; 31, 3; pg. 461

פסיכולוגיה חיובית בארגונים מפרספקטיבה של תרבות ארגונית

"חדר כושר לאושר": שלוש כתבות על ארגונים שהשתמשו בפסיכולוגיה חיובית
"חיזוק המאמץ המנצח": התחקיר המוקיר בצה"ל

תוכנית המפגשים המלאה לסמ' ב' תועבר בהמשך

Anthropology of Law and Legal Anthropology

Dani Kranz

Department of Sociology and Anthropology

Centre for Austrian and Germany Studies

dkranz@post.bgu.ac.il

Office: Building 72, Room 379

Office Hours: Tuesday 12 to 2pm, or by appointment

Human societies know a great variety of organisational efforts and principles. Formal law functions as one such organising principle. Yet, law constitutes collectively negotiated, and normativised values, it is an area of negotiation across human societies. It is not static, and it exists side by side with unwritten rules, and social mores, all of which reflect in conflicts between law of the book, and law in action. Debates about legal affairs bring this issue to the fore and indicate how history, societal issues including politics and law are interlaced. This course seeks to unravel the complexities of the creation of the legal process by introducing broad areas that connect law and anthropology.

Aim

This course aims at providing broad basic understanding of law and anthropology.

Learning outcomes - On successful completion of this module, students should be able to

The students should be able to describe intersections and interrelations between law and anthropology, and put them into broader context.

Sources

A range of books, chapter, papers, reviews, and other e-publications is in Moodle. The sources for each week is in Moodle, but you can read other sources relevant to the topic.

Law and Anthropology is a semester long elective course.

The first exercise will be an oral presentation of 15 minutes, and the final exercise will be a written piece of 3,000 words

All assessments must be submitted in English.

Preparing your review and essay:

Please bear in mind that your essay is an academic piece of writing, and not an opinion piece or a journalistic paper. Claims need to be backed up by sources, and the sources need to be put in the bibliography. For the form of the bibliography and the use of sources in text use of sources provided as examples. You might use Chicago or APA styles of references but please be consistent.

Email the review and essay to: dkranz@post.bgu.ac.il

Name your file REVIEW_firstnamelastname.docx, REVIEW_IDNumber.docx, and ESSAY_firstnamelastname.docx, ESSAY_IDNumber.docx respectively – I will not accept any work I cannot allocate. If you do not have an ID number use your first and last name.

All deadlines will be posted on Moodle. It is your responsibility to check deadlines and Moodle.

The language of instruction is English, and your submitted work must be in English.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 357 }

No late papers will be accepted. Please check Moodle for deadlines and announcements.

If you run into problems please alert me immediately and do not leave it to the last minute! I will read my emails during the week, and reply in due time.

Key sources:

Wolfgang Fikentscher. 2008. *Law and Anthropology: Outlines, Issues, and Suggestions*.

The book is fully uploaded into Moodle.

Laura Nader. 2005. *The Life of the Law: Anthropological Projects*.

Content

Session 1 Introduction and Practicalities

Session 2: Law, Law Enforcement, and Legal Practitioners in Fictional

Sources:

What do we assume what law, and law related stuff is?

Task: Find a fictional sources that focusses on law, and or policing

Session 3: Anthropology of law and legal anthropology, what is it?

Wolfgang Fikentscher. 2008. *Law and Anthropology: Outlines, Issues, and Suggestions*.

Part One: Anthropology of law in general

OR

Carole Greenhouse 2006. *Fieldwork on law*

Session 4: Law as a means of societal and social control

Forrest Stuart, Amada Armenta, and Melissa Osborne. 2015. *Legal Control of Marginal Groups*

Session 5: Law as a means of securitisation of complex borders

Cecilia Menjivar. 2014. *Immigration Law Beyond Borders: Externalizing and Internalizing Border Controls in an Era of Securitization*

Session 6: Law and justice: How do they interrelated

Crenshaw, Kimberle. 1991. *Mapping the Margins*

Session 7: Two legal anthropologists: Laura Nader and Susan Slyomovics

Laura Nader and Duane Metzger. 1963. Conflict Resolution in Two Mexican Communities

Slyomovics, Susan. 2012. French restitution, German compensation: Algerian Jews and Vichy's financial legacy

Session 8: When anthropologists and lawyers (try to) work together
Koch, Insa 2018. Turning Humans into Lawyers

Session 9: TBA, practicing lawyer introducing her/his work and discussion

Session 10: Anthropologists and institutions – How can we impact?

Session 11, 12: Presentations

German/Israeli Relations: Past, Present, Future

Dani Kranz, PhD

Department of Sociology and Anthropology

Centre for Austrian and German Studies (CAGS)

Ben Gurion University of the Negev

Email: dkranz@post.bgu.ac.il

Office: building 72, room 379

Office hour: Tuesday 12 to 2pm, or email me to set up an alternative time

The recent migration of Israelis to Germany has made for headlines in Germany, and in Israel. However, this migration happened against the backdrop of rapprochement on a state level post-Shoah, which was prefigured by private and by scientific endeavours. Hence, while the Luxemburg Treaty (1952) and the official commencement of diplomatic relationships (1965) are in the public eye, the intricacies of German/Israeli relationships are more complex – and much more interesting. Indeed, German/Israeli relationships prefigured German and Israeli state foundation because ‘Israel’ cannot be limited to the state but it must filter in the relationship between (non-Jewish) Germans and ‘the Israelites.’ Because of this long, entwined, and complex history the German/Israeli present remains saturated with the past but it also allows to see dynamics that point at future developments. The developments in turn bear a specific complexity and must include filtering in the German/Israeli/Palestinian triangle, which has been impacting on German/Israeli relations in Germany societally, politically, and legally increasingly since 1967.

The course and all materials runs in English to give the participants the opportunity to improve on their English language skills.

Areas covered

Germany, Israel

Assessment

One review of 500 words, of any of the sources provided.

The final exercise will be a written piece of 3,000 words including bibliography, which will focus on any of the topics we covered or you can develop your own question. This question has to be agreed with me.

Preparing your review and essay:

Please bear in mind that your essay is an academic piece of writing, and not an opinion piece or a journalistic paper. Claims need to be backed up by sources, and the sources need to be put in the bibliography. For the form of the bibliography and the use of sources in text use of sources provided as examples.

Email the review and essay to: dkranz@post.bgu.ac.il

Name your file REVIEW_firstnamelastname.docx, REVIEW_IDNumber.docx, and ESSAY_firstnamelastname.docx, ESSAY_IDNumber.docx respectively – I will not accept any work I cannot allocate. If you do not have an ID number use your first and last name.

Aim

This course aims at providing broad basic understanding of German/Israeli relations, its structures, its basic characteristics and details on several socially significant topics within this context.

In order to do so, the students will be required to read a weekly text, and to contribute to the discussion.

There is no attendance requirement. However, participation helps to improve grades and mental arithmetic does not hurt.

Learning outcomes

On successful completion of this module, students should be able to describe German/Israeli relations and put them into broader context.

The final deadline will be in line with university regulations.

Sources

All sources listed under each heading, and additional sources are available on Moodle under the section 'Course library'. Please feel free to research more sources, and share them with us.

Topics

Session 1

Practicalities

Session 2

The immediate post-Shoah period in Europe and the Middle East

Film: Aida's Secrets

Horwitz, Sami: 'Aida's Secrets' Opens Up A Pandora's Box Of Family

Memories, 2017

https://www.youtube.com/watch?v=Z_enVZuH8nl (interview with the director and scenes from the film)

Session 3

First encounters – The Luxemburg treaty and shlumim; prat le'germania

Brenner, Michael (ed.) A History of Jews in Germany since 1945: Politics, Culture, and Society (Introduction)

Session 4

Scientific relations

Yair, Gad: The Uncanny: How Cultural Trauma Trumps Reason in German Israeli Scientific Collaborations, 2020

Schwarz, Helmut, Itamar Willner, Ilan Marek: The Scientific Bridge: Fifty Years of Germany–Israel Diplomatic Relations, 2015

Session 5

Diplomatic relations

Asseburg, Muriel: Fifty years of German-Israeli diplomatic relations: whither the miracle of reconciliation? 2015

Wittlinger, Ruth: A 'model of reconciliation'? Fifty years of German–Israeli relations, 2018

Fink, Carole: 'The Most Difficult Journey of All': Willy Brandt's Trip to Israel in June 1973, 2015

Session 6

Personal relations: film, The Flat/הדירה, Schnee von Gestern/Farewell Peter Schwarz, Back to the Fatherland

N. B. we will watch either The Flat, Farewell Peter Schwarz, or Back to the Fatherland

https://www.youtube.com/watch?v=k_LsncM8rUc (interview with director Arnon Goldfinger, The Flat)

Steir-Livny, Liat: (Im)Possible Romance: Intimate Relationships Between Israeli Jews and Non-Jewish Germans in Contemporary Israeli Documentary Cinema, 2020

Schallié, Charlotte: Hidden in plain sight: post-holocaust mnemonic (הרידה) objects and material traces in Arnon Goldfinger's The Flat, 2019

Session 7

Volunteers in kibbutzim and travel of Germans to Israel

Wienand, C: From Atonement to Peace? Aktion Sühnezeichen, German-Israeli Relations and the Role of Youth in Reconciliation Discourse and Practice, 2012

Velkovich, Serafima: "Considering the Past for the Future": Young German-Speaking

Volunteers at Yad Vashem, n. d.

Session 8

Israelis in Germany: returnees, Yekkes, accidental immigrants

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 365 }

Rebhun, Uzi; Kranz, Dani; Sünker, Heinz, A Double Burden? Israelis Jewish Migration to Germany since 1990, 2022 (Chapter 1)

Session 9

Transnationalism between Germany and Israel: business, private, holidays

Merkur, Lianne: Pillars of Salt, 2019 (Chapter 1)

Tzuberi, Hannah C.: The Sun doesn't shine, it radiates, 2020

Session 10

The triangle: Germans, Israelis, Palestinians, Vol. 24 No. 3, 2019,

<https://www.pij.org/journal/98>: Israel-Germany-Palestine History and

Responsibilities, (pick one essay)

Sa'ed Atshan & Katarina Galor: The Moral Triangle, 2020 (introduction and conclusion)

All remaining sessions: individual tutorials

Language, Culture, Emotion

Dani Kranz

Department of Sociology and Anthropology

Centre for Austrian and Germany Studies

dkranz@post.bgu.ac.il

Office: Building 72, Room 379

Office Hours: Tuesday 12 to 2pm, or by appointment

Is native language really the only thing that stays, as Hannah Arendt argued from her exile in the US – where she had to conduct her everyday life in English, and not her native language, German. How do culture, language, and emotions intersect? And what do we mean by language and culture? Given the vast and fast population movements at present the notion of native language will be interrogated, alongside issues of feeling at home, or alienated by one language, or the other.

The course and all materials run in English to give the participants the opportunity to improve on their English language skills.

The course will be team taught with Prof. Dr. Britta Schneider, Viadrina University, Frankfurt/Oder, and run on Zoom.

Aim

This course aims at providing broad basic understanding of language as a key component of social reality.

Learning outcomes

On successful completion of this module, students should be able to

The students should be able to describe intersections and interrelations between language, culture, and social structures.

Sources

A range of books, chapter, papers, reviews, and other e-publications is in Moodle. The sources for each week is in Moodle, but you can read other sources relevant to the topic.

Language, Culture, Emotion is a semester long elective course.

The first exercise will be an oral presentation of 15 minutes, and the final exercise will be a written piece of 3,000 words

All assessments must be submitted in English.

Preparing written work:

Please bear in mind that your essay is an academic piece of writing, and not an opinion piece or a journalistic paper. Claims need to be backed up by sources, and the sources need to be put in the bibliography. For the form of the bibliography and the use of sources in text use of sources provided as examples. You might use Chicago or APA styles of references but please be consistent.

Email the review and essay to: dkranz@post.bgu.ac.il

Name your file REVIEW_firstnamelastname.docx, REVIEW_IDNumber.docx, and ESSAY_firstnamelastname.docx, ESSAY_IDNumber.docx respectively – I will not accept any work I cannot allocate. If you do not have an ID number use your first and last name.

All deadlines will be posted on Moodle. It is your responsibility to check deadlines and Moodle.

The language of instruction is English, and your submitted work must be in English.

No late papers will be accepted. Please check Moodle for deadlines and announcements.

If you run into problems please alert me immediately and do not leave it to the last minute! I will read my emails during the week, and reply in due time.

Key sources:

Busch, Brigitta. 2015. "Linguistic repertoire and Spracherleben, the lived experience of language." *Working Papers in Urban Language & Literacies* 148.

Busch, Brigitta. 2018. The language portrait in multilingualism research: Theoretical and methodological considerations. *Working Papers in Urban Language & Literacies* 236.

Further literature will be announced

Content

Session 1 Introduction and Practicalities

Session 2: What is language?

Session 3: Language, speaking and performing

Session 4: Cultural repertoires, class, and language

Session 5: Language and emotion

Session 6: Language as culture, culture as language

Session 7: From the idea of native language to multilinguality

Session 8: Forms of written language: From WhatsApp to academic papers

Session 9: Language and transnational connections

Session 10: Language as a source of empowerment

Session 11, 12: Presentations

Other Europeans

Dani Kranz

Department of Sociology and Anthropology

Centre for Austrian and Germany Studies

dkranz@post.bgu.ac.il

Office: building 72, room 379

Office hour: Tuesday 12 to 2pm, or email me to set up an alternative time

While Germans, Italians ,or Greeks ring bells within and beyond Europe, Europeans comprise of many more small peoples: Sorbs are a Slavic speaking minority in Germany, Welsh and Scottish peoples, often bilingual in Gaelic and English, live on the British Isles; Catalans live in the south east of Spain and Basques reside across the border in the north east of Spain and the south west of France. Sardinia remains an autonomous province of the Italian Republic that knows its own language, Sardu, and very distinct customs; Rom people live across Europe, and they remain constructed as others to Europeans despite their long tenure. The southernmost tip of Sicily is less than two hundred kilometres north of the Tunisian capital Tunis turning Sicily to date into a bridge between North Africa and Europe. The Mediterranean is a contact zone and a border at the same time. These and other European peoples are lesser known but equally important to understand the diversity, cultural richness but also conflicts in Europe. This course sets out to explore different European ethnicities and Europeans living together in diverse locations, to understand the on-going identity processes – and conflicts – that resonate domestically, find cultural expressions and political

outlets. The course also sets out to locate to borders of 'Europeanness' by looking at European minorities.

Aim

This course aims at providing broad basic understanding of European ethnicities. It considers Europeans historically, and relations between minorities and majority populations.

In order to do so, the students will be required to read a weekly text, and to contribute to the discussion.

There is no attendance requirement. However, participation helps to improve grades and mental arithmetic does not hurt.

Learning outcomes -

On successful completion of this module, students should be able to

The students should be able to describe issues around different ethnic groups in Europe.

Sources

A range of books, chapter, papers, reviews, and other e-publications is in Moodle. The sources for each week is in Moodle, but you can read other sources relevant to the topic.

Marginal Europeans or Europe's Margins? is a semester long elective course.

The first exercise will be an oral presentation of 15 minutes, and the final exercise will be a written piece of 3,000 words

All assessments must be submitted in English.

Preparing your review and essay:

Please bear in mind that your essay is an academic piece of writing, and not an opinion piece or a journalistic paper. Claims need to be backed up by sources, and the sources need to be put in the bibliography. For the form of the bibliography and the use of sources in text use of sources provided as examples. You might use Chicago or APA styles of references but please be consistent.

Email the review and essay to: dkranz@post.bgu.ac.il

Name your file REVIEW_firstnamelastname.docx, REVIEW_IDNumber.docx, and ESSAY_firstnamelastname.docx, ESSAY_IDNumber.docx respectively – I will not accept any work I cannot allocate. If you do not have an ID number use your first and last name.

All deadlines will be posted on Moodle. It is your responsibility to check deadlines and Moodle.

The language of instruction is English, and your submitted work must be in English.

No late papers will be accepted. Please check Moodle for deadlines and announcements.

If you run into problems please alert me immediately and do not leave it to the last minute! I will read my emails during the week, and reply in due time.

Content

Session 1 Introduction and Practicalities

Session 2: Europeans

Task: Find a fictional film about any ethnic group European, watch it, and note down the key points of depictions.

The film can cover any period of time, and it can be in any language you understand, English, French, Russian, Arabic, Spanish, German etc.

Session 3: A very short history of Europe from Antiquity to Modernity

In this session, we will look at the defining moments in European history, and cover Europe from antiquity to modernity.

Session 4: Reading week, no lecture

Session 5: The End of Empire and the Formation of Nation States: Aspects of Minority Formation

With the end of multi-ethnic empires, nation states became the main form of state organisation across Europe. This shift changed relations between majorities and minorities.

Session 6: Expanding Europe: Colonialism und Decolonisation

European countries sought to expand their power by colonising, making for specific, local encounters. This session will look at the case of Tunisia, a country colonised by Italy, and pursuant France, and how colonial encounters shaped relations between the ethnic groups.

Session 7: Constructing Borders 1: Majorities and Minorities

Besides domestic minorities, minorities in Europe are an effect of migration. While plenty is known about the Muslim minority in Europe, less is known about Indians in the United Kingdom, or US Americans in Europe. This seminar will look at the less known immigrants.

Session 8: Constructing Borders 2: Majorities and Minorities

Roma people live across all European countries. Yet, they suffer of discrimination in any of these countries despite their long tenure. This session will look at how different Rom people – Kale, Menouche, Sinti, Roma – are located as insider outsiders and how Rom people express collective and individual agency to empower themselves, and to push for recognition within the majority societies.

Session 9: Reading week, no lecture

Session 10: Contact or Border Zone? The Mediterranean

The Mediterranean separates and connects Europe from Africa. It has been a contact zone throughout, but also a national border that barred Europeans from accessing Africa, and Africans from accessing Europe. Yet, peoples have been crossing the Mediterranean in both directions. To appreciate this complexity, we will take a virtual tour through the Mucem (Marseille, France <https://www.mucem.org>) that is dedicated to the African, Asian, and European Mediterranean.

Session 11: Regulating, Europeans, or the EU? Aspects of Law and Governance

European societies are organised into countries. We covered the majority/minority nexus in depth, but how are Europeans, their countries, and

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 375 }

---

the supranational body EU regulated? We will look at aspects of law and governance and in particular at Brexit.

All remaining sessions: Presentations and tutorials

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר ראשון

{ 376 }

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 377 }

תואר שני

אנתרופולוגיה נראטיבית

פרופסור פנינה מוצפי-האלר

pninamh@gmail.com

שעות קבלה אחרי השיעור ובתאום מראש

מאז סוף שנות השמונים תושאלו הדרכים שבהן אנתרופולוגים ואנתרופולוגיות כתבו "אתנוגרפיות". הטקסטים המדווחים על ממצאי המחקר, טענו נביאי "המפנה הספרותי", אינם דוחות אובייקטיביים פשוטים המסכמים את הידע הנרכש בתהליך המחקר אלא סוגות של כתיבה ושל ייצוג המושפעות מההקשר הפוליטי והרקע האישי של המחברות והמחברים של הטקסט. מטרתו של קורס מתקדם זה היא להפגיש אתכם עם טקסטים שלא נכנעו לקונבנציות של כתיבה אקדמית מקובלת ופיתחו מודלים של כתיבה שהדגישה איכויות ספרותיות-נראטיביות. נתחיל בקריאת כתיבה ספרותית חתרנית שעמדה לצד הכתיבה המרכזית בדיסיפלינה כבר בימיה הראשונים (יומניו של מלינובסקי, ספרו הקלסי של פרייזר, ו"תוגת הטרופיקה" של לוי-שטראוס), נמשיך בהכרת ה"מפנה הספרותי" של שנות השמונים של המאה שעברה (קליפורד ומרקוס, גירץ, פראט) ונסיים את חלקו הראשון של הקורס בניתוח של טקסטים שנכתבו על ידי נשים שכתבו בתוך ומחוץ לדיסיפלינה (אלינור בואוון, זורה נילס הרסטון, רות ביהר).

חלקו השני של הקורס יפנה לשלושה תרגילים שיאפשרו תובנות דרך השוואה של טקסטים שנכתבו בתוך הקונבנציות המקובלות של כתיבה אקדמית עם טקסטים של ספרות יפה שמתוכה אפשר לשאוב תובנות חברתיות רחבות. מהם ההבדלים בין סוגות שונות של כתיבה? האם המסגרות והגבולות הדיסיפלינריים יכולים (וצריכים) להיות מטושטשים? מהן ההשלכות המוסריות והפוליטיות של כתיבה אקפרימנטלית בהקשר העולמי והישראלי?

דרישות הקורס ומבנה הציון

נוכחות חובה בכל השיעורים. השתתפות פעילה בדיונים הפתוחים מקנה עד 20% מהציון. כל אחד משלושת התרגילים מקנה 15% (ביחד 45%). התרגילים יעשו בזוגות והציון לתרגילים יהיה אחיד למגישות. העבודה הסופית תוגש באופן אישי ותעניק 35% מהציון הסופי. התרגילים יוגשו ב שלושה עד חמישה עמודים. העבודה הסופית בשבעה עד עשרה עמודים.

מפגשים ראשונים: הצגה אישית של משתתפי הקורס והמנחה, מטרות הקורס, ודיון פתיחה.

מבוא לאנתרופולוגיה וספרות. מהי אתנוגרפיה וכיצד היא נכתבת?

יהודה בר שלום "מחשבות על מחקר אתנוגרפי" (במודל)

דיון בדוגמאות קלסיות – פרייזר, מלינובסקי ולוי שטראוס.

ג'ורג' פרייזר ענף הזהב: על המגיה והדת, תרגום: [יונתם ראובני](#), תל אביב: נמרוד, 2004.

על האנתרופולוגיה של מלינובסקי, יומניו, והשפעתם על האנתרופולוגיה של היום

https://publicdomainreview.org/essay/writing-his-life-through-the-other-the-anthropology-of-malinowski?fbclid=IwAR29A9M9f6yKUF3o4Qq67U2cvXN_pyAz_FCaDv6J7wb-nrhbw9DBBcnMcsc

קלוד לוי שטראוס **במחוזות טרופיים נוגים**, תרגמה קולט בוטנר, [הוצאת כרמל](#) 2015, באתר של "עברית" יש לינק לפרק מבוא שנכתב על ידי פטריק וילקן בתרגום עודד פלד המדבר על ההקשרים האישיים והפוליטיים תיאורטיים של כתיבת הספר על ידי לוי שטראוס.

המפנה הספרותי- אתנוגרפיות הן טקסטים
קליפורד ומרקוס 1986
קליפורד גירץ 1988
מרי לואיז פראט

ההשפעה והביקורות על "כותבים תרבות"

רות ביחר ודבורה גורדון "נשים כותבות תרבות"
רנאטו רוזלדו
אליס ווטרסטון

טקסטים מטרימים
ברברה מאירהוף
אלינור בואון
זורה נילס הרסטון

חלק ב'

מה בין אתנוגרפיה לפיקציה?

קירין נראיאן
סמדר לביא וטד סווינדברג

תרגיל ראשון: ספרות יפה וכתובה אתנוגרפית אקדמית (במהלך שתי פגישות)

התרגיל יתנהל בזוגות. כל זוג יבחר טקסט ספרותי וטקסט אקדמי העוסקים באותו נושא או ממוקדים באותו מרחב וינתח את החוזקות והחולשות של כל טקסט. לדוגמה בהקשר של אפריקה-- צ'ינואה אצ'בה מפולת באומאופיה, או אחד מספריה המתורגמים של נדין גורדימר, או של קוטצה. אל מול טקסט אקדמי באותו הקשר. (בתיאום עם המרצה, אפשר לבחור דוגמאות נוספות)

תרגיל שני: ייצוגים חברתיים של אתנוגרפיות ישראליות אל מול ספרות ישראלית (במהלך שתי פגישות). עבודה בזוגות. בחירה שלכם של שני טקסטים אחד ספרותי והשני אקדמי קונבנציונלי בהקשרים הישראלים. התרגיל יוגש בשבוע לאחר הפרזנטציה בכיתה. חמישה עמודים פלוס נספחים.

ספרות יפה: עמוס עוז פה ושם בארץ ישראל או סמי ברדוגו או סלין אסייג

כתיבה אתנוגרפית ישראלית קלסית: משה שוקד או עמנואל מרקס או פנינה מוצפי-האלר

תרגיל שלישי – המרחבים של כתיבה אקספרימנטלית עכשווית עבודה בזוגות. עלעול בגיליונות של כתב העת אנתרופולוגיה והומניזם ובחירת מאסה אחת או שתיים שאליה התחברתם וממנה שאבתם תובנות לגבי המשך עבודת הסיום של הקורס. הצגת המאסות הנבחרות בכיתה והרהור לגבי הפוטנציאל של כתיבה אקפרימנטלית באקדמיה הישראלית.

כתב העת של האגודה לאנתרופולוגיה הומניסטית Anthropology and Humanism

דיון פתוח (על בסיס התרגילים) : על האתיקה והפוליטיקה של סוגות של כתיבה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 382 }

הצגת עבודות סיום: יצירתיות , גבולות דיסיפלינריים, והקשר בין ספרות לאתנוגרפיה

הצגת עבודות סיום: בין ספרות לאנתרופולוגיה

אנתרופולוגיה של מוזיאונים: כוח, זיכרון וזהות

קורס בחירה, תואר שני - סמסטר ב – תשפ"ג

יום ג' 10.00 – 12.00

מרצה: פרופ' ג'קי פלדמן.

טלפון ומייל: 08-647-2083, jfeldman@bgu.ac.il

משרד: בנין 72 חדר 382.

סילבוס ראשוני:

בעולם המערבי, שימשו מוזיאונים כמוסדות תרבות ששיקפו ועיצבו טעמים, הירארכיות חברתיות, זהויות לאומיות, ודימויים של האחר ושל עצמינו. שינויים חברתיים וטכנולוגים השפיעו על בנייני המוזיאונים, החפצים המצגים בהם, היחס שלהם לסביבה הפיזית ולקהל, והנרטיבים אותם הם מספרים. באמצעות קריאת מאמרים וצפייה באתרי אינטרנט, סיור במוזיאון, ועבודה המבוססת על תצפיות ושיחות באתר שתבחרו, נלמד על התפתחותם של מוזיאונים בעולם שנמצא בתנועה מתמדת.

דרישות הקורס:

נוכחות חובה, קריאת מאמרים, העלאת 8 שאלות/תגובות על מאמרי הקריאה למודל במהלך הסמסטר, והשתתפות פעילה בשעורים (10%).
סיור חובה למוזיאון, כולל כתיבת דו"ח מנתח (5%).
הצגת אחד של מאמר רשות בכיתה וסיכום בכתב תוך התייחסות למאמר(י) החובה של אותו שיעור (10%). בראשית הסמסטר אחלק רשימת קנה מידה מפורטים להצגת המאמר ולהערכתה.

בחודש הראשון של הקורס יבחר כל סטודנט אתר לתצפית ומחקר בהתאמה איתי ויגיש הצעה ראשונית. לאחר ייעוץ, קריאה ראשונית ושתי תצפיות, יגיש הסטודנט שלד תכנית

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 384 }

המחקר במהלך חודש אפריל (10%). לקראת סוף חופשת הסמסטר, כל סטודנט יגיש עבודה מחקרית בנושא הקשור למוזיאונים המבוססת על תצפיות, ראינות ושיחות (65%).

בין השאלות שיעסיקו אותנו:

למה נוצר המוזיאון ואיזו כוחות בחברה הוא משרת?

מהם היחסים בין חפץ, בנין, תווית, והדרכה?

איזו חפצים נכנסים לתערוכה? אלו נשארים בחוץ? איזו סיפור מספר הצגת החפצים השונים?

את מי מוזיאון משרת? למי הוא חייב דין וחשבון? אם מי הוא מתחרה? איך מוזיאונים משקפים גבולות קהילתיות על ידי הצגת ה'אנחנו' והאחר? למי שייכים האובייקטים במוזיאון?

איך משתנים מוזיאונים בעידן האינטרנט, הניאו-לירליות, ובריבוי ה'חוויות' הרב-חושיות?

ביבליוגרפיה:

בכל שבוע, מאמר אחד (לפעמים שניים) מתוך הרשימה המסומן בכוכבית* יהיה קריאת חובה לכולם, ומאמר אחר יהיה קריאת רשות שיוצג על ידי סטודנט אחד במהלך השיעור. מאמרי החובה והרשות (מתוך הרשימה) יסומנו לפני פתיחת שנת הלימודים. יחולו גם שינויים במאמרים במהלך הסמסטר.

מס' שיעור	תאריך	נושא	קריאת חובה
1	14.3	מבוא – מהו מוזיאון? חקר המוזיאונים באנתרופולוגיה. מבנה הקורס.	אריאלה אזולאי, "בדלתיים פתוחות, מוזיאונים להיסטוריה במרחב הציבורי בישראל", תיאוריה וביקורת 4, סתיו 1993, עמ' 79-95. *Richard Handler- "An Anthropological Definition of the Museum and its Purpose", <i>Museum Anthropology</i> 17(1): 33-36.
2	21.3	מקורות המוזיאון. המוזיאון ועיצוב הידע והחברה.	Elain Hooper-Greenhill, <i>Museums and the Shaping of Knowledge</i> pp. 1-22, 191-215. בנדיקט אנדרסון, "מפה, מפקד, מוזיאון", בתוך: קהילות מדומיינות, 2001, עמ' ?? *Richard Handler and Eric Gable, <i>The New History in an Old Museum: Creating the Past at Colonial Williamsburg</i> , Durham and London: Duke University Press, 1997, pp. 1-27.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)
 תואר שני

{ 386 }

<p>Anna Laura Jones, "Exploding Canons: The Anthropology of Museums", <i>Annual Review of Anthropology</i>, 22 (1993): 201-220.</p> <p>Chakrabarty, Dipesh. 2002. "Museums in Late Democracies", <i>Humanities Research</i> Vol. IX, No. 1, pp. 5-12.</p>			
<p>משה צוקרמן, פרקים בסוציולוגיה של האמנות, האוניברסיטה המשודרת, תל-אביב, עמ' ??</p> <p>*Carol Duncan, <i>Civilizing Rituals: Inside Public Art Museums</i>, Routledge 1995, pp. 7-20.</p> <p>Spencer Crew and James K. Sims, "Locating Authenticity: Fragments of a Dialogue", in Ivan Karp and Steven D. Lavine, <i>Exhibiting Cultures</i>, Smithsonian Institution Press, Washington, 1991, pp. 159-175.</p> <p>Michael Grenfell and Cheryl Hardy. 2007. <i>Art Rules: Pierre Bourdieu and the Visual Arts</i>, New York: Berg, pp. 65-108.</p>	<p>המוזיאון לאמנות ואותנטיות</p>	<p>28.3</p>	<p>3</p>
<p>*Richard Handler, "On the Valuing of Museum Objects", <i>Museum Anthropology</i>, 16(1): 21-28.</p> <p>Thomas Thiemeyer. Work, specimen, witness: How different perspectives on museum objects alter the way they are perceived and the values attributed to</p>	<p>החפץ והצגתו במוזיאון</p>	<p>4.4</p>	<p>4</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)
 תואר שני

{ 387 }

<p>them. <i>Museum & Society</i>, July 2015. 13 (3) 396-412.</p> <p>Michael Baxandall, "Exhibiting Intention: Some Preconditions of the Visual Display of Culturally Purposeful Objects", in Karp and LaVine, <i>Exhibiting Cultures</i>, 33-41.</p> <p>*Morris Berger, and Fred Wilson. 2001. "Collaboration, Museums and the Politics of Display: A Conversation with Fred Wilson", <i>Fred Wilson: Objects and Installations 1971-2000</i>, Baltimore: Center for Art and Visual Culture, University of Maryland, pp. 33-39.</p> <p>Barbara Kirshenblatt-Gimblett. 1998. "Objects of Ethnography", in <i>Destination Culture: Tourism, Museums, and Heritage</i>, Los Angeles and Berkeley: University of California, pp. 17-78.</p>			
<p>Aomar Boum (2010) The Plastic Eye: The Politics of Jewish Representation in Moroccan Museums, <i>Ethnos</i>, 75:1, 49-77, DOI: 10.1080/00141841003678742</p>	<p>מוזיאונים כאתר הצגה והסתרה – שיחה עם פרופ' אעומר בום על הצגת יהודים במוזיאונים במרוקו. מ-11 עד .12</p>	<p>18.4</p>	<p>5</p>
<p>*Geoffrey M. White. 1997. "Introduction: Public History and National Narrative", <i>Museum Anthropology</i> 21(1):3-7;</p>	<p>מוזיאונים, לאומיות, ואתניות</p>	<p>2.5</p>	<p>6</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 388 }

*Geoffrey M. White. 1997. "Museum/ Memorial/ Shrine: National Narrative in National Spaces", *Museum Anthropology* 21(1): 8-27.

Peggy Levitt. 2015. "The Bog and the Beast: The View of The Nation, and the World from Stockholm. Copenhagen and Gothenberg", *Artifacts and Allegiances: How Museums Put the Nation and the World on Display*, Berkeley: University of California, pp. 14-49.

Tamar Katriel, 2013. Introduction: *Homeland and Diaspora in Israeli Vernacular Museums*, in Tudor Parfitt, Dario Miccoli, Emanuela Trevisan Semi. *Memory and Ethnicity: Ethnic Museums in Israel and the Diaspora*, Cambridge: Cambridge Scholars, pp. 1-19. Deborah Golden, "The Museum of the Jewish Diaspora Tells a Story", *The Tourist Image: Myths and Myth Making in Tourism*, Tom Selwyn, ed., John Wiley & Sons, Ltd., 1996, pp. 223-250.

*רות קרק ונועם פרי. 2008 מוזיאונים ורב-תרבותיות בישראל, אופקים בגיאוגרפיה 70: 105-116

יתקיים ביום שישי. התאריך עלול להשתנות. מאמר לקריאה בהמשך.	סיור ושיחה עם האוצרת - תערוכת	9.5	7
---	-------------------------------	-----	---

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)
 תואר שני

{ 389 }

<p>*James Clifford, "Museums as Contact Zones" in <i>Routes Travel and Translation in the Late Twentieth Century</i>, Harvard University Press, Cambridge, 1997, pp.187-219.</p> <p>Vera L. Zolberg, "Museums as Contested Sites of Remembrance: The Enola Gay Affair", in Sharon MacDonald and Gordon Fyfe, <i>Theorizing Museums</i>, Blackwell, Oxford, 1995, pp. 67-82.</p>	<p>למי שייכים הממצאים/הסיפור במוזיאון?</p>	<p>16.5</p>	<p>8</p>
<p>*Bill Hillier & Kali Tzortzi, <i>Space Syntax: The Language of the Museum Space</i>, in: S. Macdonald ed., <i>A Companion to Museum Studies</i>, Blackwell 2011, pp.282-301.</p> <p>Young, James (2000): Daniel Libeskind's Jewish Museum in Berlin: The Uncanny Arts of Memorial Architecture. In: James Young: <i>At Memory's Edge: After-Images of the Holocaust in Contemporary Art and Architecture</i>. New Haven and London: Yale University Press, S. 152-83.</p>	<p>ארכיטקטורה של מוזיאונים ועיצוב תנועת המבקרים באתר</p>	<p>23.5</p>	<p>9</p>
<p>תמר כתריאל, "נהיה כולנו חלוצים: כלים וסיפורים במוזיאון לתולדות ההתיישבות", בספרה: מילות מפתח, אוניברסיטת חיפה, 1999, פרק 12 Soares, Bruon Brulon. 2011.</p> <p>"Experiencing Dialogue: Behind the Curtains of Museum Performance", in</p>	<p>תפקיד המדריך</p>	<p>30.5</p>	<p>10</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 390 }

<p><i>The Dialogic Museum and The Visitor Experience</i>, ICOM/UNESCO: Paris pp. 33-42.</p> <p>שנהב-קלר, ש. 2005. 'מדברים עבר – מדברים הווה – שיח פרשני על עבר בתצוגה מוזיאונית. סוציולוגיה ישראלית. כרך ו', מס. 2.</p> <p>Katz, Shaul. 1985. "The Israeli Teacher-Guide; The Emergence and Perpetuation of a Role", <i>Annals of Tourism Research</i>, 12: 49-72.</p>			
<p>*Sharon Macdonald. 2011. 'The Shop. Multiple Economies of Things in Museums (PDF , 618kb), in Friedrich von Bose, Kerstin Poehls, Franka Schneider and Annett Schulze (eds), <i>Museum X. Zur Neuvermessung eines mehrdimensionalen Raumes</i>, Berliner Blätter/Panama, pp. 37-48.</p>	מוזיאון, חנות, מזכרת	6.6	11
<p>Cole, Tim. 2004, "Nativization and Nationalization: A Comparative Landscape Study of Holocaust Museums in Israel, the US and the UK", <i>Journal of Israeli History</i> 23/1: 130-145.</p> <p>Goldberg, Amos. 2012. The 'Jewish Narrative' in the Yad Vashem Global Holocaust Museum. <i>Journal of Genocide Research</i>, 14(2), 187–213.</p>	מוזיאונים לשואה ולזיכרון	6.6	12

*James Young. 1993. *The Texture of Memory: Holocaust Memory and Meaning*, New Haven: Yale University Press, pp. ??.

Ben-Amos, Avner. "The Palmach Museum in Tel-Aviv: The Past as a Space of Education, Entertainment, and Discipline." *Museum History Journal* 8, 2 (2015):147167.

פרנקל אלרואי, טל. "בית הפלמ"ח: גוף ראשון רבים. פוליפוניות כגישה מתודולוגית וכתפיסת עולם אסתטית." בתוך: פרוטוקולאז' 2013 כותבים חזותי: מתודולוגיות בחקר התרבות החזותית. עורכים: דנה אריאלי, אורי הרביץ, נעמי ברטל ואחרים. ירושלים: רסלינג ואקדמיה לאמנות ולעיצוב בצלאל, המחלקה להיסטוריה ותיאוריה (2013), 62-88.

Ben-Ze'ev, Efrat and Edna Lomsky-Feder, "Remaking Generational Memory: Practices of de-Canonization at Historical Museums." *International Journal of Heritage Studies* 11(2020): 1077–1091.
<https://doi.org/10.1080/13527258.2020.1746918>.

*Henning, Michele. 2011. "New Media" in in: S. Macdonald ed., *A Companion to Museum Studies*, Blackwell 2011, pp. 302-18.

המוזיאון בעידן
האינרנט

13.6

12

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 392 }

Reading, Anna. 2003. Digital Interactivity in Public Memory Institutions: The Uses of New Technologies in Holocaust Museums, <i>Media, Culture, and Society</i> 25: 67-85.			
	עמיד המוזיאון + הצגות של עבודות בתהליך	20.6	13

אקולוגיה פוליטית גלובלית ומקומית

Political Ecology: Global perspectives, local cases

Prof. Yaakov Garb

ygarb@bgu.ac.il

Course lecture hours: Tuesday

Optional weekly course office hours: determined at start of semester

Political ecology is an interdisciplinary field that underscore the political dimensions of environmental issues and change. Building on strands within the social sciences and anthropology, and then a series of landmark works over the last 30-40 years, it offers a perspective, a theoretical and methodological approach, to examine socio-environmental systems as a unified whole, emphasizing the political--i.e. power relations and the uneven distribution of costs and benefits associated with environmental discourses, practices, and policies.

The course intends to familiarize you with the background to political ecology, and some of its central concepts and tools, so that you will be in a position to engage in this type of work should they choose. The course sets the scene for a political-ecological perspective by briefly sketching the interlocking crises that characterize the current environmental situation, and some of the a-political framings and responses to these, which ignore or mystify their key dynamics. We then examine the prehistory and early emergence of political-ecological thought: its roots in early social thought, and some of the watershed work that founded the modern field. This is not simply an exercise in intellectual history of the field, but to take from these exemplary works approaches and concepts that remain relevant for today. Finally, we get take

a slice through the breadth and texture of the now very large body of contemporary political ecology through focusing on one environmental domain (waste), two methods (discourse analysis and multi-sited value chain tracing), and our local region (Israel/Palestine).

The readings below are only indicative--some will be added or removed based on the number, backgrounds, and interests of class participants. Only some of these readings will be required—the others are optional, as resources for students. Students will be asked to read and discuss weekly readings, and to bring insights from the course materials to bear on environmentally relevant news items from the present or recent years. The reading responses are mostly short form of one page (as in the attached guide), and occasionally more extensive. The reports on environmentally relevant news from a political-ecological perspective will be in the form of brief presentations to the class. The number and frequency of these will be based on the number and background of course participants. The grade will be based on class participation (20%), presentations (20%) and reading reports (60%)

Political Ecology: Why (and What)

- Sections from: Juniper, Tony, and HRH The Prince of Wales. *What's Really Happening to Our Planet?: The Facts Simply Explained..* DK, 2016.
- Wallace-Wells, David. "The Uninhabitable Earth." *Intelligencer*, July 9, 2017.
- Robbins, "Political versus Apolitical Ecologies, Chapt 1 from Robbins (2012) *Political Ecology A Critical Introduction*
- Biersack, "Reimagining Political Ecology: Culture/Power/History/Nature" chapter in *Reimagining Political Ecology*
- Peet, Robbins, Watts, "Global Nature," introductory chapter from Peet et al (2011)
- Bryant (2015), "Reflecting on Political Ecology," introduction to *The International Handbook of Political Ecology*

Some classic sites of Apolitical ecology: population, the commons, econo- and technofixes, climate refugees

- Hardin, Garrett. "The Tragedy of the Commons." *Science* 162, no. 3859 (December 13, 1968): 1243–48.
- Follett, Andrew P., Brigham Daniels, and Taylor Petersen. "The Tragedy of Garrett Hardin's Commons" and Blomquist, William. "Linking the Origins and Extensions of Commons Theory." In *The Cambridge Handbook of Commons Research Innovations*, edited by Chrystie F. Swiney and Sheila R. Foster, 26–33. Cambridge: Cambridge University Press, 2021.
- Population in Israel: <https://telem.berl.org.il/7431/>
- Chapter 1 in Ostrom, Elinor. *Governing the Commons: The Evolution of Institutions for Collective Action*. 1st edition. Dallas, TX: Cambridge University Press, 1990.
- Taylor, Peter. "How Does the Commons Become Tragic? Simple Models as Complex Socio-political Constructions." *Science as Culture* 7, no. 4 (December 1, 1998): 449–64.
- Walker, Peter A. "From 'Tragedy' to Commons: How Hardin's Mistake Might Save the World." *Journal of Natural Resources Policy Research* 1, no. 3 (2009): 283–86.
- Brinkley, Cathrine. "Hardin's Imagined Tragedy Is Pig Shit: A Call for Planning to Recenter the Commons." *Planning Theory*, January 2, 2019, 1473095218820460.
- Sandberg, Haim. "Kinship and Commons: The Bedouin Experience." SSRN Scholarly Paper. Rochester, NY, November 11, 2021.

Prehistory of Political Ecology: Society and Nature in classical sociology

- Sections from Rappaport *Pigs for the Ancestors*.
- Sections from Townsend (2009) *Environmental Anthropology. From Pigs to Policies*. Waveland Press Inc. (2009)
- Abridged version of Harvey, David. "Population, Resources, and the Ideology of Science." In *Philosophy in Geography*, 155–185. Springer, 1979.
- Sections from: Saito, Kohei. "Karl Marx's Ecosocialism: Capital, Nature, and the Unfinished Critique of Political Economy." *Monthly Review Press*, 2017.
- Moore, Jason W. "The Capitalocene, Part I: On the Nature and Origins of Our Ecological Crisis." *The Journal of Peasant Studies* 44, no. 3 (May 4, 2017): 594–630.

- Moore, Jason W. "The Capitalocene Part II: Accumulation by Appropriation and the Centrality of Unpaid Work/Energy." *The Journal of Peasant Studies* 45, no. 2 (February 23, 2018): 237–79.

Emergence of Political Ecology: classics

- Blaikie (1989), Explanation and Policy, in *Soil Erosion*
- Sections from Blaikie, P M 1985. *The Political Economy of Soil Erosion*. London: Longman
- Blaikie chapter on earthquakes in Blaikie et al, (1994) *Risk*
- Rocheleau (2007) Political ecology in the key of policy
- Sections from Mintz (1985) *Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History*
- Sections from Mitchell, Timothy. *Carbon Democracy: Political Power in the Age of Oil*. Verso Books, 2011.
- Szeman, Imre, and Caleb Wellum. "Carbon Democracy at Ten: An Interview with Timothy Mitchell." *Cultural Studies* 0, no. 0 (March 30, 2022): 1–19.
- Sections from Tsing, *The Mushroom at the End of the World _ On the Possibility of Life in Capitalist Ruins*-Princeton University Press (2015)
- Political Ecology Emerges, Chapter 4 from Robbins (2012) *Political Ecology A Critical Introduction*
- Greenberg and Park (1994) Political Ecology, editors introduction to *Journal of Political Ecology*
- Biersack, Aletta. "Reimagining Political Ecology: Culture/Power/History/Nature." In *Reimagining Political Ecology*, edited by Aletta Biersack and James Greenberg. Duke University Press, 2006
- Peet, R., Robbins, P., & Watts, M. (2010). "Global nature," chapter from *Global Political Ecology*, Routledge, 1-47.

Foci on domain, methods, and region

Domain: Waste

- Chapters 1 (Introduction) and 4 (Plastic Economies) in Millar, Kathleen. *Reclaiming the Discarded*, 2018.
- Hecht, Gabrielle. "INTERSCALAR VEHICLES FOR AN AFRICAN ANTHROPOCENE: On Waste, Temporality, and Violence." *Cultural Anthropology* 33, no. 1 (February 1, 2018): 109–41.
- https://www.washingtonpost.com/graphics/2017/world/global-waste/?fbclid=IwAR3NH689rSTD3XXIBTkMoku03equuzaArGNZD73I5ya0W_U4xNRnjp3zvGQ&noredirect=on&utm_term=.20b88e1113ca

Methods: Discourse Analysis and Multi-sited value chain tracings

- Garb, Yaakov. "Toward a Political Ecology of Environmental Discourse." In *After the Death of Nature*, edited by Kenneth Worthy and Allison, 1 edition. New York, NY: Routledge, 2018.
- Antaki, Charles. "Discourse Analysis and Conversation Analysis." In *The SAGE Handbook of Social Research Methods*, edited by Pertti Alasuutari, Leonard Bickman, and Julia Brannen, Reprint edition. Los Angeles: SAGE Publications Ltd, 2009.
- Cronon, William. "A Place for Stories: Nature, History, and Narrative." *Journal of American History* 78, no. 4 (March 1, 1992): 1347–76.
- Norgaard, Richard B. 2010. "Ecosystem Services: From Eye-Opening Metaphor to Complexity Blinder." *Ecological Economics* 69(6):1219–27.
- Cook, Ian. 2004. "Follow the Thing: Papaya." *Antipode* 36(4):642–64.

Region: Israel/Palestine

- Cohen (2011) Environmentalism deferred-- Nationalisms and Israeli-Palestinian imaginaries from Davis (2011) *Environmental Imaginaries of the Middle East and North Africa*
- Zerubavel, Yael. 1996. The Forest as a National Icon: Literature, Politics and the Archeology of Memory, *Israel Studies*, Vol.1, P.60-97.
- Davis, J. M. & Garb, Y. "Extended Responsibility or Continued Dis/articulation? Critical Perspectives on E-waste Policies from the Israeli-Palestinian Case," *Environment and Planning E: Nature and Space*

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 398 }

- Davis, John-Michael, Grace Akese, and Yaakov Garb. "Beyond the Pollution Haven Hypothesis: Where and Why Do e-Waste Hubs Emerge and What Does This Mean for Policies and Interventions?" *Geoforum* 98 (January 1, 2019): 36–45.
- Gutkowski, Natalia. "GOVERNING THROUGH TIMESCAPE: ISRAELI SUSTAINABLE AGRICULTURE POLICY AND THE PALESTINIAN-ARAB CITIZENS." *International Journal of Middle East Studies* 50, no. 3 (August 2018): 471–92.
- Leshem, Noam. "Repopulating the Emptiness: A Spatial Critique of Ruination in Israel/Palestine." *Environment and Planning D: Society and Space* 31, no. 3 (June 1, 2013): 522–37.
- שדה, שחר. "ירוק-עד (כאן): ארגוני הסביבה ופרויקט גדר ההפרדה." *תיאוריה וביקורת* 37, 2010.
- Stamatopoulou-Robbins, Sophia. "Occupational Hazards." *Comparative Studies of South Asia, Africa and the Middle East* 34, no. 3 (December 1, 2014): 476–96.

הנחיות מפורטות לדוחות קריאה

יעקב גארב

דוחות הקריאה צריכות להיות בהיקף של כ-400-500 מילים (עמוד, בערך), ואחריהן שתיים או שלוש שאלות מעוררות מחשבה לדין אפשרי בכיתה, ושניים או שלושה "ציטוטים מרכזיים" מהקריאה.

תלמידים יכולים לשקול לחלק את תגובות הקריאה הללו לשתי פסקאות.

הפסקה הראשונה צריכה להיות מורכבת מחזרה פשוטה ותמציתית של הנושא, המתודולוגיה שבה נעשה שימוש, והתזה או הטיעון העיקרי של הקריאה. פסקה ראשונה זו היא מעין "תקציר מנהלים" (Abstract), הכתוב במילותיו של התלמיד עצמו.

הפסקה השנייה צריכה לעסוק בקריאה באופן ביקורתי, אשר יכולה לכלול (אך לא מוגבלת ל) לאחד או יותר מהאלמנטים הבאים:

1. הערכת המידה שבה המחבר תמך או לא תמך בתזה שלו באופן משכנע;
2. זיהוי כיוונים אקדמיים/מחקריים חדשים שנפתחו בקריאה;
3. חיזוק או תהיות לגבי הגישה או המתודולוגיה של המחבר;
4. ציון נקודות מרגשות ומעניינות שהעלתה הקריאה;
5. הדגשת הקשרים בין הקריאה לבין חומרי קריאה או נושאים אחרים בקורס או מחוצה לה, בדגש, כמובן, על נושאים שאנו בודקים באופן רציף בקורס.

תלמידים יכולים גם להגיב על המידה שבה סגנון הקריאה תורם ליצירה או גורע ממנה, אך אסור להעמיד הערות כאלה במוקד התגובה. תגובות צריכות להיות עיסוק קריטי בקריאה ואינן עוסקות ב"אהבתי" או "לא לאהוב" את הקריאה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 400 }

מכיוון שלכל קריאה אופי משלו, רלבנטיות האלמנטים האלה יהיה שונה בהתאם. למשל, אם מדובר בפרק של ספר שהוא סקר רחב, גדוש בדוגמאות אודות גישות מרכזיות בתחום, אלמנטים 1 ו 3 יהיו פחות רלבנטיים.

בסוף התגובה, על התלמידים לנסח שתיים או שלוש שאלות שעשויות לעורר דיון בכיתה, או לעודד אחרים להרהר בביקורתיות על הקריאות.

לבסוף, התלמידים מוזמנים לרשום ציטוטים בלתי נשכחים במיוחד מהקריאה ולכלול מספרי עמודים. ציטוטים עשויים להיות בלתי נשכחים כי הם מציינים בבירור תזה מורכבת, כי הם מעוררים השראה, כי הם מרגיזים, כי הם מבלבלים, או כי הם פשוט מצדיקים דיון ותשומת לב נוספת.

* הנחיות אלה הם בהשראת הפורמט של אריק הארמס, אוניברסיטת ייל, 2021.

גישות למחקר איכותני עבור תואר שני

פרופ' יעל השילוני-דולב

סמסטר ב, יום ג' 14:00-16:00

שעת קבלה יום ג' 13:00-14:00 (בתאום מראש)

תיאור הקורס:

מטרת הקורס היא הכרת שיטות המחקר האיכותניות על יתרונותיהן, מגבלותיהן, והדילמות הפרקטיות והאתיות שהן מעלות. במהלך הקורס נדון בהיבטים התאורטיים והיישומיים של שיטות מחקר אלו ונכיר כלי מחקר שונים לאיסוף נתונים כגון: ראיונות וקבוצות מיקוד ושיטות שונות לניתוח של טקסטים וחומרים ויזואליים. כמו כן נתעמק בתהליך הכתיבה, ובאופן בו הכתיבה מקשרת בין מתודולוגיה, ממצאים, פרשנות ותיאוריה. הקורס ישלב למידה תאורטית עם התנסות מעשית בשיעור עצמו ובתרגילים.

דרישות הקורס:

נוכחות והשתתפות פעילה בשיעורים.

הגשת שני תרגילים במהלך הסמסטר:

1. תרגול בכתיבת שאלות לראיון – עובר/לא עובר
2. קריאת המדריך לכתיבת מאמר אקדמי בשיטה איכותניות שפורסם על ידי כתב העת Journal of Marriage and Family. בחירת מאמר המשתמש בשיטה איכותניות ובחינתו לנוכח דרישות כתב העת. האם כל הדרישות מולאו? - 30% מהציון הסופי

כתיבת עבודה מסכמת בתום הקורס. על העבודה להוכיח הבנה מתודולוגית ויכולת לבחינה של התהליך המחקרי ושיפורו תוך כדי תנועה. העבודה הסופית יכולה להיות מחקר פיילוט לקראת כתיבת התזה או סמינריון מחקר. על העבודה לכלול ניתוח של; ראיון, קבוצת מיקוד,

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 402 }

כתבה, תמונה, אתר, סרטון, חלון ראוה, קופת צדקה, תפריט במסעדה או כל "מוצר" תרבותי אחר, מילולי, ויזואלי או משולב, על פי אחת השיטות שנלמדו בקורס. הוראות הכנה מדויקות יינתנו בהמשך. 70% מהציון הסופי

הרכב ציון הקורס:

כדי לקבל ציון בקורס יש לקבל ציון עובר בתרגיל הראשון

הציון הסופי מורכב מ:

30% ציון תרגיל האמצע

70% ציון העבודה המסכמת

מבנה הקורס

פתיחה - אפיסטמולוגיה, אונטולוגיה ומתודולוגיה: מה בין שיטות מחקר כמותיות לאיכותיות?

צבר בן יהושע נעמה, 2001. מבוא: ההיסטוריה של המחקר האיכותי, השפעות וזרמים. בתוך: צבר בן-יהושע נעמה (עורכת) מסורות וזרמים במחקר האיכותי. ת"א: דביר. במודל

שקדי אשר, 2004. מילים המנסות לגעת, מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. הוצאת רמות, ת"א. פרק 1.

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=92549046&sSelectedTab=tdBookInfo#150.4647.6.default>

בסוף השיעור הראשון יש להכין בבית שאלות לראיון חצי מובנה

איסוף ממצאים

[חזרה לתוכן העניינים](#)

ראיונות

צבר בן-יהושע, נעמה. 1990. "הריאיון" בתוך המחקר האיכותי בהוראה ובלמידה. גבעתיים: מסדה.
עמ' 63-71. במודל

אילת הראל-שלו ושיר דפנה-תקוע (2020). "על מחקר והקשבה: המקרה של נשים לוחמות באזורי עימות". בתוך, הבטחון כסוגיה אזרחית: התרופפות הבטחון האזרחי-פוליטי-תרבותי בישראל. קינן עירית והרבון עירית (עורכות), חיפה: הוצאת פרדס. במודל

Seidman, I. (2005). Technique isn't everything but it's a lot (Chapter 6). In *Interviewing as Qualitative research*. Teachers College Press. 3rd edition.
<http://wtf.tw/ref/seidman.pdf>

הרצוג, ח' (2014). דרכים לדעת-דמיון של התנגדות: מבט פמיניסטי על ריאיון העומק בחברה מרואיינת. בתוך: קרומר-נבו, מ', לביא-אג'אי, מ' והקר, ד, (עורכות). מתודולוגיות מחקר פמיניסטיות (עמ' 32-53). תל אביב: הקיבוץ המאוחד (מגדרים).
<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=100394787&sSelectedTab=tdBookInfo#33.8681.6.default>

קבוצות מיקוד –

Frances Montell, 1999. Focus Group Interviews: A New Feminist Method. *NWSA Journal*. Vol. 11, No. 1, pp. 44-71. במודל

Anand Layana, 2013. Feminist Methodological Approach towards Focus Group Interview Research. *International Journal of Scientific and Research Publications*, Volume 3, Issue 9.

במודל

Rebecca Kook, Ayelet Harel-Shalev, Fany Yuval. 2019. Focus groups and the collective construction of meaning: Listening to minority women. *Women's Studies International Forum* 72 (2019) 87–94.

במודל

Raz, Aviad E. and Schicktanz, Silke (2009) 'Lay perceptions of genetic testing in Germany and Israel: the interplay of national culture and individual experience', *New Genetics and Society*, 28: 4, 401 — 414. במודל

Mixed methods

קפלן עמית ואחרות (2020) להפוך עבודות שקופות לנראות: חסמים להשתלבות נשים בשוק העבודה. דוח מסכם. ירושלים: מכון ון-ליר, מרכז שווית.

<https://www.vanleer.org.il/publications/%d7%9c%d7%94%d7%a4%d7%95%d7%9a-%d7%a2%d7%91%d7%95%d7%93%d7%95%aa-%d7%a9%d7%a7%d7%95%d7%a4%d7%95%aa-%d7%9c%d7%a0%d7%a8%d7%90%d7%95%aa/>

Sharlene Hesse-Biber, 2010. Qualitative Approaches to Mixed Methods Practice *Qualitative Inquiry*, 16(6) 455 –468. במודל

Hall, R. (2020). *Mixing Methods in Social Research: Qualitative, Quantitative and Combined Methods*. SAGE Publications Limited.

מחקר השוואתי

Hashiloni-Dolev, Y., and Schick Tanz, S. 2017. A cross-cultural analysis of Posthumous Reproduction (PHR) regulation: The significance of the gender and margins of life perspectives. *Reproductive Biomedicine and Society* 4: 21-32. במודל

Candea, M. (2018). *Comparison in Anthropology*. Cambridge University Press

ניתוח ממצאים: ניתוח שיח, ניתוח נרטיבי ותיאוריה המעוגנת בשדה

שקדי, אשר 2003. 'עקרונות ניתוח הנתונים' (פרק 5), מילים המנסות לגעת: מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. תל-אביב: רמות: עמ' 93-102

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=92549046&sSelectedTab=tdBookInfo#150.4647.6.default>

שיח

רגב, מוטי (2011). סוציולוגיה של התרבות, מבוא כללי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמודים 75-93.

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=102603811#2.6140.6.default>

תירוש, יופיי (תשס"א), "סיפור של אונס, לא יותר", על הפוליטיקה של ייצוג טקסטואלי",
משפטים לא (3) עמ': 579-622. במודל

פוקו, מ. (1996). *הרצון לדעת: תולדות המיניות* (כרך 1). תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד
(הקדמה ופרק ראשון)

<https://kotar-cet-ac->

il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=96777424#7.13.6.default

ניתוח נרטיבי

גבריאלה ספקטור-מרזל (2021). פרשנות נרטיבית ומודל מנגנוני הברירה. בתוך, לביא-
אג'אי, מיה וטובין, דורית (עורכות). *שיחות על מחקר איכותני*. ת"א: מכון מופ"ת. עמ' 232-
253

גבריאלה ספקטור-מרזל (2012). הסיפור אינו כל הסיפור: תעודת הזהות הנרטיבית. *מגמות*
מ"ח כרך 2, 227-250. במודל

תיאוריה המעוגנת בשדה

גבתון, דן. 2001. "תיאוריה המעוגנת בשדה: משמעות תהליך ניתוח הנתונים ובניית
התיאוריה במחקר איכותי. בתוך נעמה צבר בן-יהושע (עורכת) מסורות וזרמים במחקר
האיכותי. ת"א: דביר 195-227.
במודל

שרה שמעוני, תיאוריה המעוגנת בשדה. פרק 5 בתוך, נעמה צבר בן-יהושע (עורכת).
מסורות וזרמים

במחקר האיכותני תפיסות, אסטרטגיות וכלים מתקדמים. 2016. רעננה: מכון מופ"ת.
בספריית ארן

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=103297040>

Deterding, N. M., & Waters, M. C. (2021). Flexible coding of in-depth interviews: A twenty-first-century approach. *Sociological methods & research*, 50(2), 708-739.

מצגת להכרת תוכנות ממוחשבות לניתוח במחקר איכותני

גולדשטיין, אולז'ן, 2010. כלים ממוחשבים לצרכי מחר איכותני. המרכז הישראלי למחקר איכותני של האדם והחברה, אוניברסיטת בן-גוריון, מכון מופ"ת והמכללה האקדמית לחינוך ע"ש קיי. במודל

סמיוטיקה, ניתוח ויזואלי וקריאה חתרנית

רגב, מוטי (2011). סוציולוגיה של התרבות, מבוא כללי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה, עמודים 45-75

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=102603811#2.6140.6.default>

בארט, רולאן (1998). מיתולוגיות. ת"א: בבל. "אבקות כביסה וחומרי ניקוי" פוטוגניות אלקטורלית" עמ' 48-50, 198-200. במודל

הול סטיוארט (1993) "הצפנה ופענוח". בתוך ליבס תמר וטלמון מירי (עורכות), תקשורת
כתרבות: טלוויזיה כסביבה של חיי היומיום. ת"א: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 390-401.
במודל

פיסק, ג. (1991) "פוסטמודרניזם וטלוויזיה" בתוך ליבס תמר וטלמון מירי (עורכות), תקשורת
כתרבות: טלוויזיה כסביבה של חיי היומיום. ת"א: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 206-221.

קריאה נוספת

Nitza Berkovitch, Anat Waldman & Niza Yanay (2012): The politics of
(in)visibility: On the blind spots of women's discrimination in the academy,
Culture and Organization, DOI:10.1080/14759551.2011.644669
(Goffman's method of image perception)

במודל

שיטות מלימודי התקשורת – מסגור וצפייה אתנוגרפית

Scheufele, D. A. (1999). Framing as a Theory of Media Effects. *Journal of
Communication*, 49, 1, pp. 103-122.

Liebes, T., Livingstone, Sonya. (1998). European soap operas: The
diversification of a genre. *European Journal of Communication*, 13(2), 147-
180.

קריאה נוספת

גפן קושילביץ, ש. (2005). "מהקרבה לקורבן: תפקוד התקשורת בסיקור השכול באסונות צבאיים". בתוך: לבל, א. (עורך). ביטחון ותקשורת, דינמיקה של יחסים. באר-שבע: מכון בן-גוריון לחקר ישראל, אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, עמ' 284-309.

ליבס, ת. ובר-נחום (1998). "תקשורת מפרגנת: סוכל ניסיון פיגוע בחוף ניצנים". בתוך ד. כספי וי. לימור (ע'), אמצעי תקשורת המונים בישראל. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 393-406.

קדמן, י. (1998). "תפקיד העיתונות בעיצוב סדר-היום בנושאי רווחה". בתוך ד. כספי וי. לימור (ע'), אמצעי תקשורת המונים בישראל. מקראה. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 54-59.

מחקר במרחב המקוון

Bowler Jr, G. M. (2010). Netnography: A method specifically designed to study cultures and communities online. *The Qualitative Report*, 15(5), 1270.

Lahav-Raz, Yeela. "The prosumer economy and the sex industry: the creation of an online community of sex prosumers." *Journal of Cultural Economy* 12.6 (2019): 539-551. במודל

קריאה נוספת

ויסמן, כ' (2010). יפה בוורוד ויפה בשחור: קהילות המבוססות על ביצוע זהויות-מגדר בבלוגים ישראליים. האגודה הישראלית ללימודים פמיניסטיים ולחקר המגדר. 1-39.

כהן, א' ונייגר, מ'. (2007). To talk and to talkback: ניתוח הרטוריקה של שיח-תגובה (talkback) בעיתונות המקוונת בישראל בתוך: ת. 'שורץ-אלטשולר (עורכת), עיתונות דוט

קום (עמ' 321-350). ירושלים: המכון הישראלי לדמוקרטיה ומרכז בורדה אוניברסיטת בן-גוריון.

רוזנברג, ח' וכהן א'. (2012). "נוח לי לשוחח אתכם חרישית: דפוסי שימוש והימנעות של מגממים בטכנולוגיות מדיה חדשה", מסגרות מדיה, 9, 26-67.

כהן, איילת (2014). תכתיבים טכנולוגיים ומערכות ערכיות: אינסטגרם ככלי תעמולה, מסגרות מדיה 13: 1-19.

אתיקה:

קוד אתיקה של האגודה האנתרופולוגית האמריקאית

<http://www.aaanet.org/committees/ethics/ethcode.htm>

קוד אתיקה של חוקרי אינטרנט [/https://aoir.org/ethics](https://aoir.org/ethics)

כתיבה

שקדי אשר, 2004. מילים המנסות לגעת, מחקר איכותני – תיאוריה ויישום. הוצאת רמות, אוניברסיטת ת"א. פרק 13 – סטנדרטים של איכות המחקר.

<https://kotar-cet-ac-il.ezproxy.bgu.ac.il/KotarApp/Viewer.aspx?nBookID=92549046&sSelectedTab=tdBookInfo#150.4647.6.default>

בדיקה מול דרישות של הכתב עת

Abbie E. Goldberg, Katherine R. Allen. 2015. Communicating Qualitative Research: Some Practical Guideposts for Scholars. *Journal of Marriage and Family* 77: 3–22

במודל

Research Guide—Qualitative Methods for Law and Society Research

במודל

COREQ (Consolidated criteria for Reporting Qualitative research) Checklist

במודל

ספרים כלליים מומלצים:

Denzin, N.K & Lincoln, Y.S. (2000). *Handbook of Qualitative Research*. Thousand Oaks, CA: Sage

Denzin, N.K & Lincoln, Y.S. (2003). *The Landscape of Qualitative Research: Theories and Issues*. Sage Publications.

קרומר-נבו, מ', לביא-אג'אי, מ' והקר, ד, (עורכות). 2014. מתודולוגיות מחקר פמיניסטיות. תל אביב: הקיבוץ המאוחד (מגדרים).

לביא-אג'אי, מיה וטובין, דורית (עורכות), 2021. שיחות על מחקר איכותני. ת"א: מכון מופ"ת

Hesse-Biber, S Gilmartin, J.C.K & Lydenberg, R. (1999). Feminist Approaches to Theory and Methodology: an Interdisciplinary Reader. New York: Oxfors Uni Press

דימיון העתיד וכסף

(מהדורה זמנית)
סמסטר ב' – 102-2-0041

פרופ' דניאל ממן
יום ג', 14:15-15:45
כיתה:

שעות קבלה: יום ג' 16-17, חדר 370 טלפון 08-6478244,
דואר אלקטרוני: dmaman@bgu.ac.il

תיאור השיעור ומטרותיו:

אחד המאפיינים הבולטים של הקפיטליזם הוא הקשר שבין זמן לכסף: "זמן שווה כסף". הקורס יעסוק בסוגיות של זמן, כסף והקשר ביניהם. במיוחד נתמקד בדימיון וניהול עתידים בתחום הפיננסי ונדון בסוגיות כמו אי-ודאות וסיכון, תחזיות, ניהול חוב, ביטוח, חסכון והשקעה.

חובות הקורס:

נוכחות חובה, השתתפות פעילה וערה בכל השיעורים ובדיונים בכיתה.
קריאה – קריאה שוטפת של פריטי החובה
יש להגיש 6 דוחות קריאה בהיקף של עד 400 מילה על פריטי קריאת החובה. יש להגיש עד יום א' בשעה 10:00 – לפני השיעור הרלוונטי (כל דוח קריאה 5%, סה"כ 30% מהציון הסופי).
בכל שיעור מספר סטודנטים יציגו מאמרים מתוך רשימת מאמרי הרשות (10% מהציון הכללי). המאמרים שמסומנים ב-* ברשימת הקריאה

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 414 }

עבודת בית – 2 שאלות, כל אחת עד 4 עמודים (סה"כ 8 עמודים), בפונט 12 דוד, ברווח 2.0
בין השורות, נא להקפיד על שוליים של 2.5 ס"מ לפחות מכל צד, וליישר טקסט לשני
הצדדים.

הגשה עד 23.7.2023 (60% מהציון).

רשימת הקריאה

שיעור פתיחה: זמן במחשבה הסוציולוגית והאנתרופולוגית

זמן: עתיד

קריאת חובה

Beckert, Jens. 2016. *Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics*. Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 21-34

מאמרי רשות -

Luhmann, Niklas. 1998. *Observations on Modernity*. Stanford, CA: Stanford University Press, pp. 63-74.

Esposito, Elena. 2018. "The time of money in finance and US society."
Finance and Society 4(1): 15-25.

אריאל הנדל, 2014, "הווה", מפתח: כתב-עת לקסיקלי למחשבה פוליטית, 8, עמ' 7-30.

Adam, Barbara and Chris Groves. 2007. *Future Matters: Action, Knowledge, Ethics*. Leiden and Boston: Brill.

Esposito, Elena. 2011. *The Future of Futures: The Time of Money in Financing and Society*. Cheltenham, UK: Edward Elgar, pp.9-46.

Urry, John. 2016. *What is the Future?* Cambridge: Polity Press.

Peter Pels, 2015, "Modern Times: Seven Steps toward an Anthropology of the Future", *Current Anthropology*, Vol 56, no 6, 779-796.

Seligman, Martin E. P., Peter Railton, Roy F. Baumeister, and Chandra Sripada. 2016. *Homo Prospectus*. New York: Oxford University Press.

כסף ואשראי

קריאת חובה

Beckert, Jens. 2016. *Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics*. Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 97-130.

מאמרי רשות

*Carruthers, Bruch G. 2005. "The Sociology of Money and Credit." in *The Handbook of Economic Sociology, Second Edition*, edited by N. J. Smelser and R. Swedberg. Princeton and Oxford: Princeton University Press and Russell Sage Foundation, pp. 355-378.

Cohen, Dov., Shin Fait, Xi Liu, 2019. "Meanings and Functions of Money in Different Cultural Milieus." *Annual Review of Psychology* 70.

Graeber, David. 2011. *Debt: The First 5000 Years*. Brooklyn, NY: Melvillehouse, pp. 211-217.

Esposito, Elena. 2011. *The Future of Futures: The Time of Money in Financing and Society*. Cheltenham, UK: Edward Elgar, pp. 47-61.

Bill Maurer, 2006, "The Anthropology of Money", *Annual Review of Anthropology*, 35, pp. 15-36.

Desan, Christine, 2017, "The Constitutional Approach to Money", in *Money Talks: Explaining how Money Really Works*, Edited by Nina Bandelj, Wherry

Frederick F. Wherry and Viviana A. Zelizer, Princeton and Oxford: Princeton University Press, pp. 109-130.

ניל פרגוסון, 2008, *עלייתו של הכסף*, תל-אביב, עם עובד.

דרור גולדברג, 2015, "כיצד המציאו האמריקאים את הכסף המודרני", *זמנים*, 129, עמ' 38-49.

בילי מאור, 2015, "כסף שלי יקר, אלכסון

<http://alaxon.co.il/article/%D7%9B%D7%A1%D7%A3-%D7%A9%D7%9C%D7%99-%D7%99%D7%A7%D7%A8/>

צבי טריגר, 2014, "כסף, חוזים ומגדר", *משפט ועסקים*, יח, 135-175.

פיננסיאליזציה – כלכלה פוליטית

קריאת חובה

Van der Zwan, Natascha. 2014. "Making Sense of Financialization." *Socio-Economic Review*, 12:99-129.

מאמרי רשות

*Carruthers, Bruce. 2015. "Financialization and the Institutional Foundations of New Capitalism." *Socio-Economic Review*, 13:379-398.

Pitluck, Aaron Z., Mattioli, Fabio & Daniel Souleles, 2018. "Finance beyond Function: Three Causal Explanation for Financialization." *Economic Anthropology* 5(2): 157-171.

Davis, Gerald F. and Suntae Kim. 2015. "Financialization of the Economy." *Annual Review of Sociology*, 41:203-221.

פיננסיאליזציה II – כלכלה פוליטית תרבותית

קריאת חובה

Shamir, Ronen. 2008. "The Age of Responsibilization: On Market-Embedded Morality." *Economy and Society* 37:1-19.

מאמרי רשות

*Weiss, Hadas. 2015. "Financialization and its Discontents: Israeli Negotiating Pensions." *American Anthropologist*, 117:506-518.

גלית איילון, 2016, "התפכחיות בחסות שוק ההון: השיח הפיננסי הפופולרי ומוטיב האכזבה ממוסדות חברתיים מרכזיים", *סוציולוגיה ישראלית*, יח (1), עמ' 56-81.
Haiven, Max. 2014. *Cultures of Financialization: Fictitious Capital in Popular Culture and Everyday Life*. New York, Palgrave Macmillan, pp. 102-129.

סיכון ואי ודאות

קריאת חובה

Beckert, Jens. 2016. *Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics*. Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 35-60

מאמרי רשות

Zinn, Jens O. 2017. "The Sociology of Risk." in *The Cambridge Handbook of Sociology*, edited by K. O. Korgen. Cambridge: Cambridge University Press.

Zaloom, Caitlin. 2004. "The Productive Life of Risk." *Cultural Anthropology*, 19:365-391.

*Maman, D. and Z. Rosenhek. 2020. "Facing Future Uncertainties and Risks through Personal Finance: Conventions in Financial Education." *Journal of Cultural Economy*. 13(3):303-317.

Power, Michael. 2014. "Risk, Social Theories, and Organizations." Pp. 370-392 in *Social Theory, and Organization Studies*, edited by P. Adler, P. Du Gay, G. Morgan, and R. Mike. Oxford: Oxford University Press.

דמיון העתיד

קריאת חובה

Beckert, Jens. 2016. *Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics*. Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 61-94.

מאמרי רשות

*Appadurai, Arjun. 2013. *The Future as Cultural Fact*. London and New York: Verso, pp. 285-300

הרצאה ב- YOUTUB

https://www.youtube.com/watch?v=czwzHHve-Ps&ab_channel=VictoriaandAlbertMuseum

Maman Daniel and Zeev Rosenhek, 2020, "Governing individuals' imaginaries and conduct in personal finance: The mobilization of emotions in financial education", unpublished manuscript.

ניהול העתיד: תחזיות

מאמר חובה

Beckert, Jens. 2016. *Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics*, Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 217-244

מאמרי רשות

Friedman, Walter A. 2014. *Fortune Tellers: The Story of America's First Economic Forecasters*. Princeton: Princeton University Press, pp.1-11.

Leins, Stefan, 2018, *Stories of Capitalism: Inside the Role of Financial Analysts*, Chicago, Chicago University Press, pp. 154-160.

*Zaloom, C. (2018). "How will we pay? Projective fictions and regimes of foresight in US College finance." *Journal of Ethnographic Theory* 8(1/2): 239-251.

ניהול העתיד: חוב

קריאת חובה

Lazzarato, Maurizio. 2012. *The Making of the Indebted Man: An Essay on the Neoliberal Condition*. Los Angeles: Semiotext(e). pp. 37-88.

מאמרי רשות

Kus, Basak. 2015. "Sociology of Debt: States, Credit Markets, and Indebted Citizens." *Sociology Compass* 9:212-223.

*Rona-Tas, A. and Alya Guseva. 2018 "Consumer Credit in Comparative Perspective." *Annual Review of Sociology* 44: 55-75.

Padgett Walsh, K. (2018). "Transforming usury into Finance: Financialization and the ethics of debt." *Finance and Society* 4(1): 41-59.

Graeber, David. 2011. *Debt: The First 5000 Years*, Brooklyn, NY: Melvillehouse, pp. 120-126.

Charbneau, Mathieu and Magnus Paulsen Hansen. 2014. "Debt, Neoliberalism and Crisis: Interview with Maurizio Lazzarato on the Indebted Condition." *Sociology* 48:1039-1047.

Dodd, Nigel. 2014. *The Social Life of Money*. Princeton: Princeton University Press, Ch. 3.

מרגרט אטווד, 2011, *חוב: צלו האפל של העושר*, אור יהודה, כנרת בית הוצאה לאור.

ניהול העתיד: ביטוח

מאמר חובה

Ewald, Francois. 1991. "Insurance and Risk." in *The Foucault Effect: Studies in Governmentality*, edited by G. Burchell, C. Gordon, and P. Miller. Chicago: The University of Chicago Press, pp. 197-210.

מאמרי רשות

*Chan, Cheri Shun-ching. 2009. "Creating a Market in the Presence of Cultural Resistance: The Case of life Insurance in China." *Theory and Society*, 38:271-305.

O'Malley, Pat. 2015. "Uncertainty Makes us Free: Insurance and Liberal Rationality." in *Modes of Uncertainty*, edited by L. Samimian-Darash and P. Rabinow. Chicago and London: The University of Chicago Press, pp. 13-28.

McFall, Liz. 2011. "A 'Good, Average Man': Calculation and the Limits of Statistics in Enrolling Insurance Customers." *The Sociological Review* 59(4): 661-684.

ניהול העתיד: חסכון והשקעות

מאמר חובה

Beckert, Jens. 2016. *Imagined Futures: Fictional Expectations and Capitalist Dynamics*, Cambridge, MA: Harvard University Press, pp. 131-168.

מאמרי רשות

*Langley, Paul. 2008. *The Everyday Life of Global Finance: Saving and Borrowing in Anglo-America*, Oxford: Oxford University Press, pp. 88-111.

Chong, Kimberly and David Tuckett. 2015. "Constructing Conviction through Action and Narrative: How Money Managers Manage Uncertainty and the Consequence for Financial Market Functioning." *Socio-Economic Review* 13:309-330.

Mulchay, Niamh. 2017. "Entrepreneurial subjectivity and the political economy of daily life in the time of finance." *European Journal of Social Theory* 20(2): 216-235.

de Goede, Marieke. 2004. "Repoliticizing Financial Risk." *Economy and Society*, 33:197-217.

de Goede, Marieke. 2005. *Virtue, Fortune and Faith: A Genealogy of Finance*. Minneapolis: University of Minnesota.

Knorr Cetina, Karin and Alex Preda. 2005. *The Sociology of Financial Markets*. Oxford: Oxford University Press.

Knorr Cetina, Karin and Alex Preda. 2012. "Introduction." in *The Oxford Handbook of the Sociology of Finance*, edited by K. Knorr Cetina and A. Preda. Oxford: Oxford University Press, 1-9.

Mellor, Philip A. and Chris Shilling. 2016. "Arbitrage, Uncertainty and the New Ethos of Capitalism." *The Sociological Review*.

יסודות, שיטות ותאוריות בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה: קורס השלמה למ.א.

סמסטר א'

ימי ג' – 12:00 – 08:00

בנין 98, חדר 201

מרצה: ד"ר רפי גרוסגליק

rafig@bgu.ac.il

תיאור הקורס

הקורס מיועד לתלמידות ולתלמידי מ"א הנדרשים להשלמה של חלקים מבסיסי הידע בסוציולוגיה ובאנתרופולוגיה, או בחזרה על החומר הנחוץ ללימודים ולמחקר בדיסציפלינות אלה. הקורס יכלול דיון ביסודות ובמושגים הבסיסיים בסוציולוגיה ובאנתרופולוגיה. נסקור כיווני חשיבה מרכזיים בשתי הדיסציפלינות, כיווני חשיבה הלקוחים הן מתוך התיאוריות המודרניסטיות ("תיאוריות קלאסיות") והן מתיאוריות בנות-זמננו. בנוסף, הקורס יכלול היכרות עם שיטות מחקר מרכזיות (איכותניות) הנהוגות באנתרופולוגיה ובסוציולוגיה. נדון בטקסטים העוסקים בשאלות על אופני הייצוג של "האחר", על יחסי הכוח הגלומים באופני ייצוג אלה ועל מיקומו/ה של החוקר/ת ביחס ל"אחר". נקרא ונדון בטקסטים העוסקים בשאלות על אודות מבנים חברתיים, יחסי כוח, תפיסת המציאות החברתית, תרבות, אי-שוויון, זהות, החשיבה הפמיניסטית והפוסט-קולוניאליסטית, החשיבה החברתית הפוסט-מודרניסטית והיחסים שבין ה"גלובלי" (עולמי) ללוקאלי (מקומי). קורס זה מבוסס על קריאה, דיון, מחשבה ביקורתית, ניתוח וכתובה. בוגרי/ות הקורס יצוידו, לפיכך, בכלים תיאורטיים המאפשרים פרשנות סוציולוגית ואנתרופולוגית למגוון רחב של סיטואציות, תופעות ודרמות חברתיות-תרבותיות – היסטוריות וכאלה המתרחשות בעידן הנוכחי.

פירוט מטלות הקורס (פירוט נוסף ומפורט לכל מטלה יועלה לאתר הקורס ב Moodle):

1) נוכחות חובה בשיעורים ובתרגולים

נוכחות בשיעורים מרחיבה את הדעת ומאפשרת הבנה עמוקה ומלאה של חומר הלימוד. נוכחות בשיעור והשתתפות פעילה היא הכרחית להבנת הטקסטים הנלמדים ולתרגול יישום הידע התיאורטי בפרשנות של תופעות חברתיות. סטודנט/ית שייאלצו להיעדר מהמפגש השבועי יבקשו על כך אישור מראש מהמרצה. סטודנט/ית שיעדרו, ללא אישור, מעל לשני מפגשים - לא יוכלו לסיים את הקורס.

המרצה יקפיד על סביבת דיון נאותה ויקפיד על מתן הזדמנות להשתתפות לכלל הסטודנטים/יות. השתתפות בדיונים, התבטאות וניסוח בעל פה של רעיונות תיאורטיים הם כלים אינטלקטואליים חשובים. המרצה יקדיש תשומת לב רבה למידת ההשתתפות (ולאיכותה) מצד כלל הסטודנטיות והסטודנטים בקורס. קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך הסמסטר יזכו את הסטודנטים/יות ב-10% מהציון הסופי.

2) רפרט בכיתה/בזום (10% מהציון הסופי)

הסטודנטיות והסטודנטים בקורס יציגו פריט קריאה אחד מתוך הסילבוס. פירוט נוסף על אופן הצגת הרפרט יימסר בדף הנחיות נפרד שהועלה לאתר הקורס (במודל).

3) ניתוח טקסט (20% מהציון הסופי) - מועד הגשה: יימסר בהמשך

הגשת עבודה קצרה הכוללת ניתוח טקסט על פי בחירת הסטודנט לשתי גישות סוציולוגיות ושתי גישות אנתרופולוגיות (עד ארבעה עמודים).

4) מבחן בית מסכם (60% מהציון הסופי) : מועד הגשה: יימסר בהמשך

בסוף הסמסטר יינתן מבחן בית המבוסס על חומרי הקריאה ועל תוכן המפגשים (3-4 שאלות, עד 6 עמודים). המבחן יתקיים עם חומר פתוח. תיתן הגבלת זמן לביצוע המבחן. פירוט נוסף על אופן ביצוע מבחן הבית יימסר בדף הנחיות שיועלה לאתר הקורס.

אופן הלימוד וקוד התנהגות בקורס:

יש לעקוב אחרי ההודעות המועלות באתר הקורס, בו ניתן יהיה למצוא סריקות של פרטי הקריאה והודעות בדבר המטלות (בהמשך יועלו טפסי הנחיות מפורטים לכל מטלה). יש להקפיד על התנהגות נאותה ועל סביבת למידה נעימה ומכבדת. נשוחח במפגש הראשון על דפוסי התנהלות שונים (בקרה שבו הקורס יועבר להוראה מקוונת יחודדו ההנחיות ויימסר קוד התנהגות בהוראה מקוונת הכולל בקשה להשתקה למניעת רעשי רקע, איסור עישון או פעולות שאינן הולמות סביבת לימודים וכו'). הסטודנטים/יות מוזמנים/ות להעלות דרישות, בקשות והצעות במפגש הראשון להנחיות שיהפכו את הלימוד בקורס לנעים ואפקטיבי ככל האפשר. המרצה ישקול את הבקשות ויישם אותן, במידת האפשר, זאת על מנת להפוך את חווית הלימוד בקורס למעניינת ומועילה.

קריאה בקורס:

חובת קריאה: בקורס שני סוגי טקסטים – מאמרי חובה ומאמרי רשות. כל חומרי קריאת החובה יועלו לאתר הקורס במודל. מאמרי הרשות ניתנים למציאה בספרייה (חשוב שתלמידי/ות מחקר יתרגלו מיומנויות חיפוש חומרים אקדמיים בספרייה, למי שלא מתורגל/ת בכך – הנה לכם/ן הזדמנות טובה לתרגול!). כאמור, יש לקרוא את כלל מאמרי החובה לפני המפגש השבועי. מאמרי החובה יידונו במהלך השיעורים וחלקם יוצגו במסגרת הרפרטים על ידי הסטודנטים/יות. פריטי קריאת הרשות מאפשרים העמקה והרחבת הידע אודות החומר הנלמד. חלק ממאמרי הרשות הינם טקסטים קאנוניים שכדאי להכירם. רצוי מאוד לעיין במאמרי הרשות, זאת משום שהם עשויים לסייע בהבנת החומר, לשמש כעזר להבנה ולהכנת מטלות הקורס, וגם - כי הם פשוט מרתקים!!

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 427 }

תכנית הקורס:

שבוע 1 –

חלק א' - סוציולוגיה: מבוא

ברגר, פ. 1985 [1963]. "סוציולוגיה כבידור ליחיד" ו"סוציולוגיה כצורה של תודעה". בתוך:
הזמנה לפגישה עם הסוציולוגיה. תל אביב: עם עובד. עמ' 60-9.

רשות:

Wright Mills, C. 2000 [1959]. "The promise". In: *The Sociological imagination*.
New York: Oxford University Press. Pp. 3-24.

Alexander, J. C. 1987. "What is theory?" In: *Twenty lectures: Sociological
theory since World War II*. New York: Columbia University Press. Pp. 1-21.

חלק ב' - אנתרופולוגיה: מבוא

בוהנן, ל. 1988 [1966]. "שקספיר בג'ונגל". בתוך: ד. רבינוביץ' (עורך), שקספיר בג'ונגל: על
מפגשים בין תרבותיים. תל אביב: דביר. עמ' 31-19.

רשות:

חזן, ח. 1992. "הזר והמוכר". בתוך: השיח האנתרופולוגי. תל אביב: הוצאת משרד
הביטחון. עמ'
16-22.

דשן, ש. ושוקד, מ. 1998. "הערות על מאה שנות אנתרופולוגיה". בתוך: מ. שוקד וש. דשן
(עורכים), החוויה הבין תרבותית: מקראה באנתרופולוגיה. ירושלים: שוקן. עמ' 20-7.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 428 }

בילו, י. 1992. "האוניברסאליות האנושית והשינוי התרבותי", מחשבות (63), יב"מ ישראל.
עמ' 16-27.

שבוע 2 –

חלק א' – אנתרופולוגיה, מבוא – המשך
בועז, פ. 2013 [1920]. "שיטות המחקר באתנולוגיה". בתוך: ר. ג. מקגי' ור. ל. ריצ'רד
(עורכים),
תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 185-194.

חלק ב' - סוציולוגיה: דורקהיים והגישה הסטרוקטורליסטית -פונקציונליסטית
דורקהיים, א. 2006 [1895]. "מהי עובדה חברתית". בתוך: הכללים של המתודה
הסוציולוגית. תל-אביב: רסלינג. עמ' 57-66.

רשות:

דורקהיים, א. 2002 [1897] "התאבדות כתופעה חברתית". בתוך: התאבדות. תל אביב:
נמרוד. עמ' 165-180.

Parsons, T. 1972. "The concept of society: The components and their interrelations". In: *Societies: Evolutionary and comparative perspectives*. Englewood Cliffs: Prentice Hall. Pp. 5-24.

שבוע 3 –

חלק א' + ב' - מרקס וגישת הקונפליקט

מרקס, ק. ואנגלס, פ. 1989 [1848]. "המניפסט הקומוניסטי". בתוך: ד. רוט-הלר ו. נ. נווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל - אביב: עם עובד. עמ' 29-306

מרקס, קרל. [1844] 1983. "העבודה מנוכרת". בתוך: אבינרי, ש. (עורך). קרל מרקס כתבי שחרות. ת"א: ספרית פועלים, עמ': 118-130.

Mintz, S. 1985. *Sweetness and Power: The Place of Sugar in Modern History*. Chapter 5: Eating and Being. Oxford: Penguin Books. pp.187-214.

רשות:

מרקס, קרל. [1867] 1947. "הסחורה". בתוך: הקפיטל – ביקורת הכלכלה המדינית (כרך א'). מרחביה: ספרית הפועלים. עמ': 29-69.

אילוז, א. 2002. "קארל מרקס: הקפיטליזם ככזב". בתוך: תרבות הקפיטליזם. תל אביב: הוצאת משרד הביטחון. עמ' 28-35.

Collins, R. 1974. "The basics of conflict theory". In: *Conflict sociology: Toward an explanatory science*. New York: Academic Press. Pp. 56-61.

שבוע 4 –

חלק א' + ב' : ובר

ובר, מ. 1984 [1905] "רוח הקפיטליזם" ו "האסקזה ורוח הקפיטליזם". בתוך: האתיקה הפרוטסטנטית ורוח הקפיטליזם. תל-אביב: עם עובד. עמ' 19-34 , 76-90.

ובר, מ. 1993. "בירוקרטיה". בתוך: רוט הלר, דניאלה וניסן נוה (עורכים). היחיד והסדר החברתי. תל- אביב: הוצאת עם עובד. עמ' 247 - 263.

Ritzer, G. 2010. "An Introduction to McDonaldization," in: Ritzer, G. (Ed.) *McDonaldization - The Reader*, 3rd edition. Thousand Oaks: Pine Forge Press, pp. 3-26.

רשות:

ובר, מ. 1973. "מעמד, סטטוס, מפלגה", מתוך ליסק מ. (עורך) *סוגיות בסוציולוגיה*, תל-אביב: עם עובד עמ' 58-71.

שבוע 5 –

חלק א' - אנתרופולוגיה: החשיבה הפונקציונליסטית

מוס, מ. 2005 [1950]. "המתנות המוחלפות בין הצדדים והחובה להשיבן". בתוך: מסה על המתנה. תל-אביב: רסלינג. עמ' 43 – 90.

אבוהב, א. 1998. חתונת הדמים: מתנות של חפץ ושל כסף בחתונה ישראלית", בתוך: אורית אבוהב, אסתר הרצוג, הרווי גולדברג ועמנואל מרקס (עורכים). *אנתרופולוגיה מקומית*, תל-אביב: צ'ריקובר, ע"מ 571-594.

חלק ב' - אנתרופולוגיה: פונקציונליזם פסיכולוגי ופונקציונליזם- מבני

Malinowski, B. 1948. "Death and the reintegration of the group". In: *Magic, science and religion*. London: Faber and West. Pp. 29-35.

רשות:

רדקליף בראון, א. 2013 [1940] "על יחסי לצון". בתוך: ר. ג. מקג'י ור. ל. ריצ'רד (עורכים), *תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 271-284.

שבוע 6 –

חלק א' – סוציולוגיה: ריבוד ואי-שוויון - הגישה הפונקציונליסטית מול גישת הקונפליקט
דיוויס, ק., ומור, ו. 1993 [1944]. "כמה עקרונות של הריבוד החברתי". בתוך: ד. רוט-הלר
ו. נווה (עורכים), היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד. עמ' 308-320.

Collins, R. 1971. "Functional and conflict theories of educational stratification".
American Sociological Review, 36: 1002-1019.

חלק ב' - אנתרופולוגיה: מהפכת עבודת השדה

Malinowski, B. 1930 [1922]. "The subject, method and scope of this inquiry".
In: *Argonauts of the Western Pacific: An account of native enterprise and
adventure in the archipelagoes of Melanesian New Guinea*. New York: Dutton
& Co. Pp. 1-25.

רשות:

גירץ, ק. 2005 [1988]. "עד לעצמו: ילדיו של מלינובסקי". בתוך: עובדות וחיים. תל-אביב:
רסלינג.
עמ' 103-131.

שבוע 7 –

חלק א' - אנתרופולוגיה: סטרוקטורליזם

דגלאס, מ. 2004 [1966]. "התועבות בספר ויקרא". בתוך: טהר וסכנה: ניתוח של המושגים
זיהום
וטאבו. תל אביב: רסלינג. עמ' 67-81.

רשות:

Levi-Strauss, C. 1967 [1959]. "The structural study of myth". In: *Structural Anthropology*. New York: Anchor Books. Pp. 202-229.

Douglas, M. 1972. "Deciphering a meal". *Daedalus*, 101(1): 61-81.

חלק ב' - סוציולוגיה: פנומנולוגיה ואינטראקציה סימבולית
גופמן, א. 1989 [1950]. "הצגת האני בחיי היום יום". בתוך: ד. רוט-הלר ונ. נווה (עורכים),
היחיד והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד.. עמ' 28-36.

ברגר, פ.ל. ולאקמן, ת. 1989 [1966]. "מיסוד". בתוך: ד. רוט-הלר ונ. נווה (עורכים), היחיד
והסדר החברתי, תל-אביב: עם עובד.. עמ' 395-408.

שבוע 8 –

חלק א' + ב' - עבודתו של פייר בורדייה

רגב, מ. 2010. "הון תרבותי ושדה היצור התרבותי: עבודתו של פייר בורדייה". בתוך:
סוציולוגיה
של התרבות: מבוא כללי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 294-275.

בורדייה, פ. 1979. "שלוש דרכים להיבדל". מצרפתית: ג'יזל ספירו וגדי אלגזי. עריכה מדעית:
גדי אלגזי.

מחקר בורדיאני אמפירי:

Kaplan, D. 2013. "Food and class distinction at Israeli weddings: New middle class omnivores and the simple taste". *Food, Culture & Society*, 16(2), 245-264.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 433 }

רשות :

אלגזי, ג. 2002. "לימוד הטבע הנלמד: עיצוב מושג הביטוס בעבודתו של בורדייה".
סוציולוגיה
ישראלית, כרך ד', מס' 2, עמ' 401-410.

בורדייה, פ. 2005 [1984]. "על כמה מתכונות השדה". בתוך : שאלות בסוציולוגיה. תל
אביב: רסלינג. עמ' 119-113.

Bourdieu, P. 1986. "The forms of capital". In: J. E. Richardson (Ed.).
Handbook of theory of research for the sociology of education. New York:
Greenwood Press. Pp. 241-258.

שבוע 9 –

חלק א' - אנתרופולוגיה: גירץ והמפנה הפרשני

גירץ, ק. 1990 [1973] "משחק עמוק: הערות על קרב התרנגולים הבאלינזי". בתוך: פרשנות
של
תרבויות. ירושלים: כתר. עמ' 273-306.

רשות:

Ortner, S. 1973. "On Key Symbols". *American Anthropologist*, 77: 1338-1346.

חלק ב' סוציולוגיה ואנתרופולוגיה: מבוא לשיטות מחקר איכותניות

גירץ, ק. 1990 [1973]. "תיאור גדוש: לקראת תיאוריית תרבות פרשנית". בתוך: פרשנות
של
תרבויות. ירושלים: כתר. עמ' 15-40.

Hochschild, A. R. 2016. "Traveling to the heart". In: *Strangers in their own land: Anger and mourning on the American right*. New York: The New Press. Pp. 3-23.

שבוע 10 –

חלק א' - אנתרופולוגיה: ממבנה למשמעות - ניתוח טקסים

Turner, V. 1967. "Betwixt-and-Between: The liminal period in rites de passage". In: *The forest of symbols: aspects of Ndembu ritual*. Ithaca: Cornell University Press. Pp. 93-111.

רשות:

הנדלמן, ד. וכץ, א. 1998. "טקסים ממלכתיים במדינת ישראל: יום הזיכרון ויום העצמאות". בתוך: אדר-בוניס (עורכת), מבוא לאנתרופולוגיה: מקראה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 329-358.

טרנר, ו. 2004 [1969]. "לימינליות וקומיוניטיס". בתוך: התהליך הטקסי: מבנה ואנטי-מבנה. תל-אביב: רסלינג. עמ' 87-115.

חלק ב' - סוציולוגיה של התרבות

סוידלר, א. 2003 [1986]. "תרבות בפעולה: סמלים ואסטרטגיות". בתוך: ת. ליבס, (עורכת), תקשורת כתרבות- מקראה, כרך א'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 53-78.

רשות:

Alexander, J. and Smith, P. 2003. "The strong program in cultural sociology: Elements of a structural hermeneutics". In: *The Meanings of Social Life: A Cultural Sociology*. New York: Oxford University Press. Pp. 11-26.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 435 }

שבוע 11 -

חלק א: מישל פוקו והפוסט-סטרוקטורליזם

פוקו, מ. 2015 [1975]. "הפנאופטיות". בתוך: לפקח ולהעניש: הולדת בית הסוהר. תל אביב: רסלינג. עמ' 241-280.

רשות:

פוקו, מ. 1996 [1976]. "השידול אלי שיח". בתוך: תולדות המיניות / : הרצון לדעת. תל אביב: הקיבוץ המאוחד. עמ' 28-15.

חלק ב': אתניות ופוסט-קולוניאליזם

סעיד, א. 2000 [1978]. "לדעת את האוריינטלי". בתוך: אוריינטליזם. תל אביב: עם עובד. עמ' 28-45.

ששון-לוי, א. ושושנה, א. 2014. "השתכנזות: על פרפורמנס אתני וכישלוננו". תיאוריה וביקורת, 42: 71-97.

רשות:

פאנון, פ. 2004 [1952]. "השחור והשפה". בתוך: עור שחור מסכות לבנות. תל אביב: הוצאת מעריב. עמ' 26-14.

באבא, ה. ק. 1994. "שאלת האחר". תיאוריה וביקורת, 5: 144-157.

Asad, T. 1973. *Anthropology and the Colonial Encounter*. Humanities Press.
Pp. 9-19.

Spivak, G. C. 1993. "Can the subaltern speak?" In: P. Williams and L. Chrisman (eds.). *Colonial discourse and postcolonial theory: a reader*. Urbana: University of Illinois Press. Pp. 66-111.

שבוע 12 -

חלק א' – מגדר, פמיניזם ותיאוריה קווירית

אורטנר, ש. 2007. "האם היחס בין הנשי לגברי הוא כמו היחס שבין טבע לתרבות?". בתוך: נ. ינאי ואחרים//ת (עורכים/ת). דרכים לחשיבה פמיניסטית, מקראה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 25-45.

רשות:

דה-בובאר, ס. 2007. "הקדמה, מתוך המין השני: העובדות והמיתוסים (החלק הראשון)". בתוך: נ. ינאי ואחרים//ת (עורכים/ת). דרכים לחשיבה פמיניסטית, מקראה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 9-24.

פרידן, ב. 2006 [1963]. "הבעיה שאין לה שם". בתוך: ללמוד פמיניזם: מקראה. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 50-61.

הוקס, ב. 2006 [1984]. "אחיות: סולידריות פוליטית בין נשים". בתוך: ללמוד פמיניזם: מקראה. תל-אביב: הוצאת הקיבוץ המאוחד. עמ' 223-243.

באטלר, ג'. 2007 [1990]. "צרות של מגדר". בתוך: נ. ינאי ואחרים//ת (עורכים/ת). דרכים לחשיבה פמיניסטית, מקראה. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 337-351.

Martin, E. 1991. "The egg and the sperm: How science has constructed a romance based on stereotypical male-female roles". *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 16(3), 485-501.

חלק ב': אנתרופולוגיה - משבר הייצוג

חזאלדו, ר. 2013 [1989]. " אבלותו וחורונו של צייד הראשים". בתוך: ר. ג. מקג'ור. ל. ריצ'רד (עורכים), תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי, כרך ב'. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 801-821.

רשות:

בילו, י. 1997. " חקר התרבות העממית בעידן הפוסט מודרני: סיפור אישי". תיאוריה וביקורת, 10. עמ' 37-54.

אלאור, ת. 1998. "עבודת שדה במדרשה כעבודת בית". בתוך: בפסח הבא: נשים ואוריינות בציונות הדתית. תל אביב: עם עובד. עמ' 47-84.

Marcus, G. E. and Fischer, M. 1986. "A crisis of representation in the human sciences". In: *Anthropology as cultural critique: An experimental moment in the human sciences*. Chicago: University of Chicago Press. Pp. 7-16.

Abu-Lughod, L. 1986. "Guest and daughter". In: *Veiled sentiments: Honor and poetry in a Bedouin society*. Berkeley: University of California Press. Pp. 1-24.

Rabinow, P. 1977. *Reflections on fieldwork in Morocco*. Berkeley: University of California Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 438 }

שבוע 13 –

חלק א' : גלובליזציה והמודרניות הנזילה

באומן, ז. 2007 [1999]. " על קלות ונזילות". בתוך: מודרניות נזילה. ירושלים: הוצאת מאגנס. עמ' 1-12.

אפדוראי, א. 2013 [1990]. "נתק ושונות בכלכלת התרבות העולמית". בתוך: ר. ג. מקג'ור.
ל.

ריצ'רד (עורכים), תיאוריות אנתרופולוגיות: מבוא היסטורי. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.
עמ'
914-863.

רם, א. 2003. "ה-M - הגדולה: מקדונלד'ס והאמריקניזציה של המולדת". תיאוריה וביקורת,
:23
179-212.

חלק ב': סיכום הקורס.

מגדר וארגונים

פרופ' ניצה ברקוביץ

מטרת הקורס

מטרתו של הקורס לשלב ניתוח סוציולוגי של מיגדר בחקר ארגונים. וזאת על מנת הן להבין טוב יותר את המתרחש בארגון והן את מערכת היחסים בין המינים. ההנחות המרכזיות עליו מתבסס הקורס הן: א. הארגון הפורמלי הינו אחת הזירות החשובות בהן נוצרים ההבדלים ואי שיוויון בין המינים ולכן יש לחקור תהליכים ומבנים ארגוניים על מנת להבין את הסדר המיגדרי הקיים בתקופתנו. ב. בחינת ארגונים כמוסדות המשקפים, מכוננים ובונים על גנדר מוסיפה נדבך בסיסי להבנת הארגון.

בין הנושאים שנעסוק בהם במהלך הקורס: אי שוויון בשכר, אי שוויון בקידום, המשמעות וההשלכות של קיומם של "מקצועות נשיים" ו"מקצועות גבריים", נתמקד במקצוע הניהול ונרחיב לגבי משפחה ועבודה. מבחינה תיאורטית נשים את הדגש על המעבר מתפיסה של הבדלים בין המינים ותפקידי מגדר (sex roles or gender roles) הרואה במגדר מאפיין של פרטים הרוכשים את עמדותיהם המגדריות בתהליכי סוציאליזציה לתפיסה הרואה במגדר מבנה חברתי או משטר חברתי (gender regime) המבוסס על יחסי כוח ושליטה ואשר מגולם בתהליכים ובפרקטיקות הארגוניות. מכאן שיש לדבר על gendered organizations ולבחון כיצד מגדר פועל יחד עם מבני כוח אחרים בחברה (גזע, מעמד אתניות) שביחד יוצרים משטרי אי שוויון (inequality regimes).

נושא מרכזי נוסף שנדון בו הוא תוכניות התערבות בארגון לשם קידום שוויון מגדרי – מה אנו למדות מהחקר הקיים על האופן בו התוכניות עובדות, על סיכויי ההצלחה שלהן ועל הסיבות לכשלונות.

דרישות הקורס:

1. קריאת המאמרים כפי שיצוין בכיתה והשתתפות בדיונים בכיתה.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 440 }

---

2. כתיבת עבודה סיכום קורס בהיקף של כ 5-6 עמודים שבה תתבקשו לבצע ניתוח מגדרי של מקום העבודה שלכם בהתאם לגישות ולתיאוריות שנלמד במהלך הסמסטר ותוך שימוש במאמרים שקראנו. הנחיות מפורטות יותר יועלו בהמשך לאתר הקורס במודל.

הרכב הציון:

10% השתתפות בכיתה (מבוססת על חומרי הקריאה)

90% העבודה הסופית

רשימת הקריאה תתעדכן בהמשך

סקירות

דפנה יזרעאלי. 1999. "המיגדור בעולם העבודה" מתוך: ד. יזרעאלי, א. פרידמן, ה. דהאן
קלב, ח. הרצוג, מ. חסן, ח. נוה וס. פוגל-ביז'אווי (עורכות) *מין מיגדר פוליטיקה*. הקיבוץ
המאוחד, קו אדום. עמ' 167-215.

ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון: רזבט קנטר ויצור הנשיות והגבריות בארגון
העבודה". מתוך: *דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מיגדר*. בעריכת ניצה ינאי
ואחרות. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 119-188.

חלק א': אי שוויון ואפלייה בין גברים ונשים בעבודה

חקר אי שוויון ואפלייה בשוק העבודה ובארגונים

Reskin, Barbara and Debra B. McBrier. 2000. "Why not Ascription?
Organizations' Employment of Male and Female Managers." *American
Sociological Review*, 65:210-233.

Peterson, Trond and Ishak Saporta. 2004. "The Opportunity Structure for
Discrimination." *American Journal of Sociology*, 108(4):852-901

הפרדה עיסוקית ותפקידית – "עיסוקים נשיים" ו"עיסוקים גבריים"

Reskin, Barbara. 1993. "Sex Segregation in the Workplace" *Annual Review of
Sociology*. 19:241-270.

אורי הולצמן ודפנה יזרעאלי. 2000. "הכניסה הדיפרנציאלית של נשים להתמחויות ברפואה בישראל." *בקורת ופרשנות*, 34: 65-90

Tolich, Martin and Celia Briar. 1999. "Just Checking it Out: Exploring the Significance of Informal Gender Divisions amongst American Supermarket Employees" *Gender, Work and Organization* 6(3).

Williams, Christine. 2000. "The Glass Escalator: Hidden Advantages for Men in 'Female' Professions." In: M. Kimmel (ed.) *The Gendered Workplace*, Pp. 294-310

חלק ב: מתפקידי מין והבדלים בין המינים למבנים מוטי מגדר ומבני מגדר

חנה הרצוג. "מיגדר". 2006. בתוך: אי/שוויון בעריכת אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן גוריון בנגב. ע' 220-227

Risman, Barbara J., and Georgiann Davis. 2013. "From sex roles to gender structure." *Current Sociology*

West and Zimmerman. 1991. "Doing gender." From: *The Social Construction of Gender*, edited by Lorber and Farrell. Pp. 61-72

Henson, Kevin and Jackie K. Rogers. 2001. "Why Marcia You've Changed! Male Clerical Temporary Workers Doing Masculinity in a Feminized Occupation." *Gender & Society* 15(2):218-238.

מגדר כתוצר של מבנה הזדמנויות בארגון או ארגונים מוטי מגדר (Kanter vs. Acker)

ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון" – "הבדלים בין המינים ומבנה הזדמנויות"
ע' 125-131;
"ארגונים מוטי מגדר" ע' 134-140.

Acker, Joan. 1992. "Gendering Organizational Theory" in Mills and Tancred
(eds.) *Gendering Organizational Analysis*. Sage Pub. Pp. 248-60.

Williams, Christine L., Chandra Muller, and Kristine Kilanski. 2012. "Gendered
Organizations in the New Economy." *Gender & Society* 26.4: 549-573.

Acker, Joan. 2006. "Inequality Regimes Gender, Class, and Race in
Organizations." *Gender & Society* 20.4 (2006): 441-464.

צור ורז. 2008. "השילוב הראוי: נשים בקורס טיס מפרספקטיבה של תרבות ארגונית".
סוציולוגיה ישראלית. י' (1) 81-105

מסגרות חשיבה לקידום שוויון בארגונים – על איזה שינוי אנחנו מדברים?

Kalev, Alexandra. 2009. Cracking the Glass Cages? Restructuring and
Ascriptive Inequality at Work. *American Journal of Sociology*, 114(6): 1591–
1643

Kalev, Alexandra, Frank Dobbin and Erin Kelly. 2006. Best Practices or Best
Guesses? Assessing the Efficacy of Corporate Affirmative Action and
Diversity Policies. *American Sociological Review*. 71 (4): 589-617.

Kolb, Deborah, et.al. 2008. Making Change: A Framework for Promoting Gender Equity in Organizations. In: Reader in Gender, Work and Organization. Edited by Ely et.al. pp. 10-15.

כוחם של מספרים – רוב, מיעוט, מיגדר ואי שוויון בארגונים

רוזבט מוס קנטר.. "מספרים: מיעוט ורוב" מתוך: דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מיגדר. מקראה. בעריכת ניצה ינאי ואחרות. האוניברסיטה הפתוחה

ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון" – "כמה אנחנו?" עמ' 147-154

Ely Robin. 1995. "The Power in Demography: Women's Social Constructions of Gender identity at Work" *Academy of Management Journal* 38(3): 589-634.

גבריות בארגון: מנהלים/מנהלות

Rosabeth Kanter. 1977. "Managers." In: *Men and Women of the Corporation* Basic Books. Pp. 47-68.

ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון" - "מנהלים/ות? גבריות ואי ודאות ארגונית" 155-162

Collinson, David, and Jeff Hearn. 1994. "Naming Men as Men: Implications for Work, Organizations and Management." *Gender, Work and Organization* 1:2-21

Davies-Netzley, Sally Ann. "Women above the Glass Ceiling Perceptions on Corporate Mobility and Strategies for Success." *Gender & Society* 12.3 (1998): 339-355

יזרעאלי דפנה. "מנהלות בישראל" מתוך: נשים הכוח העולה: קידום נשים בעבודה- ניפוץ "תקרת הזכוכית." ע' 56-75.

מרכז מהות. 2009. מנהלות על רצפת המכירה. חיפה

דוח קטליסט 2012. נשים מובילות בעסקים. דו"ח המפקד הישראלי השני לשנת 2011, יצוג נשים בחברות מדד ת"א 100.

קרן דדיה. 2011. "לכודים ברשת" רשת חברתית: משאב או כלוב מזהב? עבודת מ.א. המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה, אוניברסיטת בן גוריון.

Acker, Joan. "From glass ceiling to inequality regimes." *Sociologie du travail* 51.2 (2009): 199-217.

פרטי וציבורי, משפחה ועבודה - "ארגונים ידידותיים למשפחה" ו/או "מדיניות ידידותית למשפחה"

ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון" – "רעיית המנהל", ע' 162-173

מיכל פרנקל. 2010. (2008) "מתכנתות מחדש את הנשיות? הבניית זהות מיגדרית בתעשיית ההיי-טק בישראל בין הסדר המיגדרי הגלובלי והמקומי". מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). *סוציולוגיה של ארגונים*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה.

מיכל פרנקל. 2011. מדיניות שלוב עבודה משפחה- ממצאים מארגונים בינלאומיים, מדינות ומעסיקים. משרד התמ"ת, מחקר וכלכלה

Glass J. And S. Estes. "The Family Responsive Workplace" *Annual Review of Sociology* 23:289-313.

Kvande, Elin. "Work–life balance for fathers in globalized knowledge work. Some insights from the Norwegian context." *Gender, Work & Organization* 16.1 (2009): 58-72.

Sullivan, Cath and Suzan Lewis. 2001. "Home-Based Telework, Gender, and the Synchronization of Work and Family:" *Gender, Work and Organizations*, 8(2).

Biggart, Nicole W 1989. "Family, Gender and Business." In: *Charismatic Capitalism*. Pp. 70-97.

צפייה בסרט *Tupperware!* (60 ד')

עבודה מהבית, עבודה/בית/משפחה בזמן הקורונה

Waismel-Manor, R., Wasserman, V., & Shamir-Balderman, O. (2021). No room of her own: married couples' negotiation of workspace at home during COVID-19. *Sex roles*, 85(11), 636-649.

דרכים להתערבות לקידום שוויון מגדרי- מורכבות ואתגרים

טמיר, רוני. 2022. צבא עושה מגדר. דיסרטציה. אוניברסיטת תל אביב.

Kalev, A., & Deutsch, G. (2018). Gender inequality and workplace organizations: understanding reproduction and change. *Handbook of the Sociology of Gender*, 257-269.

https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-319-76333-0_19

בן אליהו, הדס וזאב לרר 2018. המדריך לייעוץ והתערבות מגדרית בארגונים. מכון ון ליר

Dobbin, Frank, Soohan Kim, and Alexandra Kalev. 2011. "You Can't Always Get What You Need Organizational Determinants of Diversity Programs." *American Sociological Review* 76.3: 386-411.

Kanter. 1977. "Contribution to Practice". In: *Men and Women of the Corporation*.

מתוך: Organization 2000 7(4)

Beyond armchair feminism: applying feminist organization theory to organizational change

Hearn. On the complexity of feminist intervention in organizations

Acker. Gendered contradictions in in organizational equity projects

יזרעאלי, דפנה. 2006. "העדפה מתקנת". מתוך בתוך א. רם ונ. ברקוביץ (עורכים) *אי/שוויון*, הוצאת הספר של אוניברסיטת בן גוריון בנגב, עע' 140-147.

מרחב, מוביליות מעמדית ועצמי הניאו-ליברלי

פרופ' שרה הלמן
מספר קורס: 102.2.0103
שעות קבלה: לפי תאום מראש

אי-מייל: sarith@bgu.ac.il

דיברי הסבר:

החל משנות ה-90 של המאה העשרים חלו שינויים מרחיקי לכת בשוק הדיור בישראל, וקבוצות שבעבר התגוררו במה שמכונה שכונות מצוקה רכשו דירות בשכונות חדשות במה שמכונה הפריפריה של ישראל. מוביליות זו באמצעות דיור נתפסת בספרות המחקרית כסממן של מוביליות מעמדית ושל התהוות של "מעמדות ביניים חדשים". השיעור יבחן את האופן שבו יחידים מתייחסים לשיפור הדיור שלהם, באיזה אופן הם מגדירים את המיקום המעמדי שלהם. נשאל האם וכיצד מוביליות באמצעות דיור משנה את תפיסת העולם של יחידים, והמידה בה הם מאמצים את עקרונות האינדיבידואליזם הניאו-ליברלי. השיעור יתקיים כסמינר מחקר. נלמד גישות שונות המתייחסות לצמיחה של מעמדות הביניים החדשים, למידה בה הם דומים או שונים למעמד הביניים "הקלסיים", מבחינת הרכב ונפח ההון שלהם, לדפוס המוביליות החברתית, והאופן שבו התנועה במרחב (באמצעות הדיור) מכוננת תפיסות כלפי היחיד והחברה. במהלך הסמסטר נכין את התשתית לעבודת שדה.

חובות השיעור:

נוכחות: חובה -היעדרות רק בהודעה מראש ובאישור המרצה. (לא יותר 2 היעדרויות במהלך הקורס).

קריאה שוטפת והשתתפות אקטיבית בדיונים הכיתה: המשתתפות. ים יקראו את קריאת

החובה לקראת כל שיעור

הגשת דוחות קריאה: טבלה עם תאריכי הגשה בסוף הרשימה.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 449 }

עבודה סופית מבוססת על 2 ראיונות עומק

אין להביא מסכים וטלפונים ניידים לשיעור

הרכב הציון הסופי:

דו"חות קריאה: הגשת 6 דו"חות קריאה וציון עובר בכל אחד מהדו"חות. דו"ח הקריאה יוגש באמצעות אתר הקורס במודל. 30% מהציון הכולל.
שני ראיונות עומק מובנים למחצה: 30% מהציון הכולל
עבודה סופית: 40% מהציון הכולל.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 450 }

רשימת קריאה:

פריטים המסומנים בכוכבית הנם חובה. עם זאת, אתם יכולים לבחור מבניהם.

25.10.22: שיעור ראשון

הסבר השיעור

8.11.22: מעמד ומוביליות חברתית א'

*Tim Butler

1995 "The debate over the middle classes," pp. 26-36, in Tim Butler and Mike Savage (eds), *Social Change and the Middle Classes*. London, Routledge

15.11.22: מעמד ומוביליות חברתית ב'

דו"ח קריאה ראשון. יש להגיש אותו עד 13.11.22 עד השעה 19.00 למודל

*Daniel Bertaux and Paul R. Thompson

2009 "Introduction," pp. 1-21, in: *Pathways to Social Class: A qualitative approach*.

New Brunswick, N.J. Transaction Publishers.

22.11.22: מעמדות הביניים החדשים

דו"ח קריאה שני. יש להגיש עד 20.11.22 עד השעה 19.00 למודל

* Rachel Heiman, Mark Liechty and Carla Freeman

2012. 'Charting the Anthropology of the New Middle Classes,' pp. 3-30, in:
The Global Middle Classes: Theorizing through Ethnography. Santa Fe, New
Mexico, School for Advanced Research.

ניאו-ליברליזם וגלובליזציה ניאו-ליברלית 6.12.22-29.11

יש לבחור אחד מתוך שני המאמרים לקריאת חובה: דיון בכיתה.

*Kean Birch

2015 "Neoliberalism: the whys and wherefores... and future directions."
Sociology Compass 9/7: 571-584

*Michael Shalev and Asa Maron

2017 "Introduction," pp. 1-19, in: *Neoliberalism as a State Project: Changing
the Political Economy of Israel*. Oxford, Oxford University Press

13.12.22: העצמי הניאו-ליברלי

הסבר המאמר בכיתה. מומלץ מאוד לקרא

Nikolas Rose

1989 *Governing the Enterprising Self*. Paper presented at the conference
The values of the enterprise culture. University of Lancaster.

20-27.12.22 מעמדות הביניים החדשים: מעמד, אתניות ומגדר

דוח קריאה שלישי: הגשה עד ה-18.12.22: מאמר על ישראל: יש לבחור שניים מתוך
ששת המאמרים, אחד על ישראל ואחד על מדינה אחרת.

נוגה דגן-בוזגלו ואתי קונור אטיאס
2013 הרובד הבינוני בישראל. תל אביב, מרכז אדווה.

Uri Cohen and Nissim Leon*

2008 "The new Mizrahi middle class: ethnic mobility and class integration in Israel." *Journal of Israeli History* 27,1: 51-54.

Sarab Abu-Rabia-Queder*

2017 "The paradox of professional marginality among Arab-Bedouin women." *Sociology* 51,5: 1084- 1100

או בעברית:

סראב אבורביע-קווידר

2017 *זהות מעמדית בהתהוות: פרופסיונליות פלסטיניות בנגב*. ירושלים, הוצאת מאגנס.
עמ' 15-41 ; 49-104 ; 160-167

דו"ח קריאה רביעי. הגשה עד 25.12.22 עד השעה 19.00 למודל

Leela Fernandes

2015 "India's middle classes in contemporary India," pp. 232-242, in: *The Routledge Handbook of Contemporary India*. London, Routledge.

Karyn Lacy*

2007 "Defining the post-integrationist Black middle classes," pp. 21-50, in: *Race, Class and Status in the New Black Middle Classes*. Berkeley, University of California Press.

Jody Vallejo*

2012 "Class, Assimilation and Mexican-Americans," pp. 1-25, in: *Barrios to Burbs: the making of the Mexican-American middle class*. Stanford, Stanford University Press.

3-10.1.23: ד"ר, צריכה, והבניית גבולות מעמדיים

יש לבחור שניים מתוך מאמרי החובה. אחד על ישראל והשני על מדינה אחרת.

ד"ר קריאה חמישי: הגשה עד ה-1.1.23 עד השעה 19.00 למודל

ד"ר קריאה שישי: הגשה עד ה-8.1.23 עד השעה 19.00 למודל

Tomas Ariztia

2014 "Housing markets performing class: middle-class cultures and market professionals Chile." *The Sociological Review* 62: 400-420.

*Michaela Benson and Emma Jackson

2017 "Making middle classes on a shifting ground? Residential status, performativity and middle class subjectivities in contemporary London." *British Journal of Sociology* 68,2: 215-223.

Susanne Frank and Sabine Weck

2018 "Being Good Parents or being good citizens: dilemmas and contradictions of urban families in middle class enclaves and mixed neighborhoods in Germany." *International Journal of Urban and Regional Research* 42,1: 20-35.

Claire Mercer

*2014 "Middle class constructions: domestic architecture, aesthetics and anxieties in Tanzania." *Journal of Modern African Studies* 52,2: 227-250.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 454 }

Erez Tzfidia*

2005 "The ethno-class trajectory of new neighborhoods in Israel." *Geoforum*
64:141-151.

10.1.22: הכנת שאלון לראיונות עומק.

תאריכי הגשת מטלות

תאריך	מס' דו"ח קריאה
13.11.22	דו"ח קריאה 1: Bertaux and Thompson
20.11.22	דו"ח קריאה 2: מעמדות ביניים גלובליים
18.12.22	דו"ח קריאה 3: יש לבחור בין לאון לבין אבורביע קווידר
25.12.22	דו"ח קריאה 4: לבחור בין שני מאמרים על מדינות שונות
1.1.23	דו"ח קריאה 5: מאמר של ארז צפדיה- ישראל
8.1.23	דו"ח קריאה 6: יש לבחור אחד בין שני המאמרים על מדינות אחרות.
הגשת עבודה	תחילת סמסטר ב' תשפ"ג

סמינר קדם תזה 2023

(סמסטר א' עבור שנה א' לתוכנית המ"א)

פרופ' יעל השילוני-דולב

מטרות: מטרת הסמינר היא לעודד ולקדם את כתיבת הצעת המחקר לתזה, תוך כדי תכנון המחקר העתידי וליווי שלביו הראשוניים.

הסדנא תקנה לסטודנטים. ות מיומנויות אקדמיות מתקדמות הנחוצות לשלב מחקרי זה וביניהם –

- בחירת סוגיה למחקר
- קישור נושא המחקר לספרות אקדמית רחבה, איתור, מיון ושימוש בספרות המקצועית
- עיצוב המחקר מבחינה מתודולוגית
- גיבוש שאלת מחקר ראשונית
- כתיבת הצעה
- ביסוס קשרי הנחיה

צורת הלימוד: למידת עמיתים

לסטודנטים. ות יש תפקיד מרכזי בניהול הסדנא, שתתפתח בהתאם לשלבים השונים של התקדמותם במחקר – גיבוש רעיון למחקר התיזה, איסוף חומרים אמפיריים ראשוניים או "טעימה" מן השדה, עבודה עם ספרות תאורטית וכתיבת הצעה.

בתהליך הלמידה נקרא ביחד חומרים שלכם, ונציע ביקורת עמיתים בונה לקידום התהליך המחקרי.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 456 }

סטודנטים. ות שיציגו את עבודתם בכיתה, יחלקו את חומר הקריאה בשיעור שקודם למועד
ההצגה שלהם. כדי לקיים דיון ענייני ומועיל תתבקשו לקרוא את החומרים ולהגיע מוכנים
לדיון וכן להשתתף באופן סדיר ופעיל בדיון בכיתה.

חובות הקורס:

- נכחות/השתתפות סדירה ופעילה בשיעור (25%).
- הצגה של רעיון למחקר (25%).
- ביצוע תרגילים שוטפים (25%)
- הגשת מטלה סופית (25%)

ציון סופי: עובר/ת/לא עובר.ת

תנאי המעבר:

1. הגשת כל התרגילים
2. נכחות והשתתפות פעילה בסמינר. מי שיגיעו לכיתה מבלי להיות מוכנים, יחשבו כמי שלא נכחו בשיעור.
3. לא ניתן להשלים את הקורס ללא הצגה לכיתה של הרעיון למחקר והגשת המטלה הסופית.

שימו לב:

במהלך הסמסטר יתקיימו 6 מפגשים, לרוב פעם בשבועיים

[חזרה לתוכן העניינים](#)

סמינר תזה 2023

(סמסטר א' עבור שנה ב' לתוכנית המ"א)

פרופ' יעל השילוני-דולב

מטרות: מטרת הסמינר היא לעודד, לקדם וללוות את הכתיבה של עבודת התזה במסגרת לימודי המ"א.

צורת הלימוד: למידת עמיתים

לסטודנטים. ויש תפקיד מרכזי בניהול הסמינר, שיתקדם בהתאם לשלבים השונים בהם הם נמצאים. ובעריכת המחקר – איסוף החומרים האמפיריים, ניתוח הממצאים, עבודה עם ספרות תאורטית בתחום, ארגון הפרקים וכתיבה ופיתוח של הטענות המרכזיות. בשיעורים נקרא עבודות לדוגמה ונדון בחומרי המחקר של הסטודנטים. ואת המשתתפים בסמינר. הסטודנטים. ואת יציגו חלקים מעבודתם בע"פ ובכתב בפני חבריהם ללמידה, אשר יכינו ביקורת עמיתים מסודרת ועניינית לחומרים שיוצגו בפניהם. סטודנטים. ואת שיוצגו את עבודתם, יחלקו את חומר הקריאה (קטע מהספרות, קטע מחומר אמפירי, פרשנות מן התיזה) בשיעור שקודם למועד ההצגה שלהם. כדי לקיים תהליך למידה ענייני ומועיל, הסטודנטים. ואת מתבקשים לקרוא את החומרים מראש, להגיע מוכנים לדיון הכיתתי ולהשתתף בו באופן סדיר ופעיל. חוץ מהצגה ושיתוף של חומרים בכיתה, יש להגיש מטלות כתובות בנושא קריאת תזה לדוגמה ומטלה עם ראשי הפרקים של התיזה.

דרישות הקורס:

נוכחות סדירה ורצופה, קריאה והשתתפות פעילה בדיון (25%).
הצגת בפני הכיתה של חלק שנמצא בתהליכי עבודה מתוך התזה, קטע תיאורטי או ממצא אמפירי (25%).

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 458 }

הגשת מטלה בנושא "תזה לדוגמא" (25%)
הגשת מטלת "ראשי פרקים" (25%)

ציון סופי: עובר/ת/לא עובר.ת

תנאי המעבר:

השתתפות פעילה בקורס היא הכרחית. מי שיגיעו לכיתה מבלי לקרוא את החומרים הנדרשים, כאילו לא נכחו בשיעור.
3. לא ניתן להשלים את הקורס ללא הצגה בפני הכיתה של חלקים מתוך התיזה במהלך הקורס, וללא הגשת ראשי הפרקים.

שימו לב:

במהלך הסמסטר יתקיימו 6 מפגשים, לרוב פעם בשבועיים

על הלא-אנושי:

החיים החברתיים של חפצים, טכנולוגיות, סחורות

וכל מה שמעבר לאנושי

מסטר ב' ימי ג' – 12-14
חדר 358, קומה 3, בניין 72
מספר קורס: 102.2.0153

מרצה: ד"ר רפי גרוסגליק
rafig@bgu.ac.il

קורס בחירה (2 נק"ז)
שעות קבלה: ימי ג' 11-12 (או במועד אחר בתיאום עם המרצה באי-מייל). ניתן לתאם
שעות קבלה מרחוק באמצעות הזום. בכל מקרה – יש לתאם את שעת הקבלה עם המרצה
באי-מייל.

תקציר הקורס:

בשנים האחרונות אנו עדים לעליית גישות חדשות המאתגרות תפיסות קודמות על אודות
ה"אנושי" וה"חברתי". גישות אלה עוסקות ב (ואולי אף נובעות מ) מרכזיותן של טכנולוגיות
מתקדמות ודיגיטאליות בחיי היומיום, עלייה בהיקפי הצריכה ובמעמדה של התרבות
החומרית, התפתחותה של המהפכה התעשייתית הרביעית, עליית אתוס היזמות,
היצירתיות והחדשנות, ואף שינויי האקלים והמשבר הסביבתי. הגישות הללו, המתמקדות
במפגשים וביחסים המשתנים שבין האנושי והלא-אנושי (Human – Non-human
relations), מיוחסות למסגרות תיאוריות שונות שזכו לכינוים כגון: "המפנה האונטולוגי",

"המצב הפוסט-אנושי", עידן האנתרופוקן". בקורס זה נשאל האם וכיצד חקר הלא-אנושי מאתגר את המחשבה על האנושי ועל החברתי? מהי תרומתה של הרחבת המחקר האנתרופולוגי והסוציולוגי אל מעבר לאנושי? כיצד חקר החפצים, הטכנולוגיות, האביזרים, החומרים, היצורים, הישויות והארטיפקטים התרבותיים הסובבים אותנו מצליח להאיר נושאים וסוגיות שנדחקו לשוליים במחקר החברתי? מהם ההישגים התיאורטיים והמתודולוגיים—ומהם הקשיים והחולשות— של אלה הפועלים ופועלות לאור גישות אלה? במהלך הקורס נבחן את ההיבטים החברתיים של ייצור, צריכה ושימוש בחפצים ובמוצרי תרבות במגוון רחב של פעילויות ותחומי חיים: מאכילת המבורגרים טבעוניים ועד לשימוש בטכנולוגיות רפואיות; משימוש במוצרי כלכלה "שיתופיים" (Uber; Airbnb) ועד לנעילת סנדלים; מ-WhatsApp ועד מייק-אפ; מ-Wolt ועד Walt Disney; מאפייה ביתית ועד שימוש בחרקים ובנתוני עתק (Big Data) בחקלאות; ממיחזור פסולת ביתית ועד לצריכת ארטיפקטים מבוססי ידע אלגוריתמי; מרעב ועד ראוותנות; מצריכה ירוקה ועד קנייה ב-AliExpress; מדין על הטיות מגדריות בטכנולוגיות ובארטיפקטים תרבותיים ועד לדיון באופנים בהם מוצרים וטכנולוגיות נחווים מבחינה גופנית-פנומנולוגית. החפצים והטכנולוגיות בהם נידון—כמו גם הסוגיות והבעיות החברתיות הגלומות בהם ובאחרים שיועלו בדיונים בכיתה—יעזרו לנו לעמוד על טיבם של הכוחות החברתיים הלוקחים חלק בהבניית פרקטיקות שונות בשדות ייצור מוצרים חומריים, תרבותיים ודיגיטאליים, על חלקם של כוחות אלה בהבניית זהויות, רגשות, רצונות וערכים, ובהנעת תהליכים חברתיים מגוונים - תרבותיים, כלכליים ופוליטיים. סטודנטים/יות יוזמנו להתעניין בסוגיות ובישויות הלא-אנושיות שיוצגו בשיעורים – ואף להציע מקרי בוחן אחרים מתחומי העניין שלהם/ן ולכתוב מטלה מסכמת העוסקת באחת הסוגיות הנוגעות לתחומי ידע אלו - לפי בחירתם/ן ובתיאום עם המרצה.

פירוט מטלות הקורס

(הסבר נוסף ומפורט המתייחס לכל מטלה יועלה לאתר הקורס ב Moodle):

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 461 }

1) נוכחות, קריאה רציפה והשתתפות פעילה במפגשי הקורס במהלך הסמסטר (20% מהציון הסופי)
חובת נוכחות בכיתה מצופה מהסטודנטים/יות לקרוא את כל פרטי קריאת החובה לקראת כל מפגש (שימו לב – בחלק מהמפגשים יש יותר מפריט קריאה חובה אחד). כלל חומרי הקריאה זמינים באתר הקורס במערכת המודל. הרמה והאיכות של השתתפותכם/ן בשיעור חשובה מאוד. והיא תתרום באופן ישיר לא רק לקבלת נקודות ההשתתפות בקורס, אלא גם לשיפור בהבנת החומר הנלמד, ליצירת עניין בקורס, להעשרת המפגשים המקוונים, ליצירת עניין וריענון וכן השתתפות הסטודנטים/יות תאפשר דיון בנקודות חשיבה ושאלות חשובות שיועלו מצדכם/ן ואשר יסייעו לכלל הסטודנטים/יות בביצוע מטלות ההמשך.

2) רפרט - הצגת פרזנטציה קצרה על פרטי הקריאה באותו השבוע (30% מהציון הסופי)
הצגת פרזנטציה בהתאם לאופן שייקבע עם המרצה. המציג/ה יתבקש/תבקש להתמקד בפרזנטציה בפריט קריאה המסומן בכוכבית (בשבוע הראשון של הקורס יישלח דף שיבוצים לרפרטים), אך גם להציג פרטים מרכזיים ותובנות שעלו מקריאת פריטי הקריאה הנוספים לאותו השבוע (חובה + רשות). במילים אחרות – בעוד שכל הסטודנטים/יות נדרשים לקרוא את פריטי קריאת החובה לכל שבוע, המציגים/ות באותו השבוע מחוייבים/ות לקרוא הן את פרטי קריאת הרשות והן את פריטי קריאת החובה.

פרוט לגבי ביצוע הפרזנטציה:

אורך הפרזנטציה: 20 דקות + 10 דקות דיון ושאלות.
במהלך 20 הדקות אתם/ן רשאים/יות להשתמש במצגות פואר-רפוינט, קישורים למקורות מדיה אינטרנטיים, סרטונים, טקסטים או כל סגנון הצגה אחר. יש לשלוח את כל החומרים שרצו להציג למרצה 24 שעות לפני ההצגה. המרצה יאשר את המצגת ויציע נקודות לשיפור. לטובת השיבוצים למטלה, יישלח אליכם/ן במייל מסמך משותף עם תאריכי השיעורים והמאמרים אותם יש לקרוא לכל שיעור. עליכם/ן לשבץ את עצמכם/ן להצגה. פרזנטציה היא חובה והיא תנאי מחייב לקבלת ציון בקורס.

ניתן ואף רצוי להתייחס לחומרי הקריאה מן השיעורים האחרים. מטרת הפרזנטציה היא להעמיק את הבנת מאמרי החובה ואף לעורר "תיאבון אינטלקטואלי" בקרב המאזינים/ונת ולעודד אותם להרהר ואולי אף לעיין שנית במאמרי החובה, להבין כיצד לעשות בהם שימוש

במטלה המסכמת ואף לעודד אותם/ן לקרוא את מאמרי הרשות לפיכך, אין צורך לערוך סיכום של המאמרים, אלא להוביל פרזנטציה ודיון על המאמרים שיציגו אותם באופן מוחשי, מעניין ומרחיב את הדעת. יש מקום רב ליצירתיות בהכנת הפרזנטציות. ועל כן, ניתן לכלול ברפרט זה התייחסות לטקסטים פופולאריים, ספרים, שירים, סרטונים וכל תוצר תרבותי כזה או אחר אשר יוכל לתרום לדיון שתערכו ולהפרות אותו.

שימו לב – לאחר 20 דקות של פרזנטציה עליכם לנהל דיון על ההצגה. לצורך כך, על המציגים/ות לחשוב מראש – ואף לכלול זאת במצגת – על שאלות מנחות שיהוו הבסיס לדיון. על המציגים/ות לחשוב היטב על שאלות עקרוניות, תיאורטיות ו/או אמפיריות. יש לחשוב גם על תשובתכם שלכם לכל שאלה ולהציגם בתום סבב הדיון על השאלה.

הסטודנטים/ויות מוזמנים/נות לפנות למרצה בכל שאלה, התלבטות או בקשה – כל זאת על מנת שהפרזנטציות תהיינה מועילות, מעניינות ומוצלחות.

קריטריונים להערכת הפרזנטציות:

1. הצגת הנקודות האמפיריות והתיאורטיות המרכזיות במאמרים, המחשה של הנקודות המרכזיות ודיון ביקורתי בנקודות הללו – 14/30 נק'
  2. הפרזנטציה מועברת באופן מאורגן וברור, מכילה מסקנות ברורות – 4/30 נק'
  3. הפרזנטציה מצליחה לעורר דיון חי ומעניין בכיתה – 8/30 נק'
  4. הפרזנטציה מתייחסת הן לחומרי החובה והן לרשות בתוך מסגרת הזמנים ומסתיימת במועד נקוב – 4/30
- סה"כ – 30 נקודות מהציון הסופי

(3) עבודת מסכמת בנושא: "החברתי, האנושי והלא-אנושי" –

עד 8 עמודים 50% מהציון הסופי

(מועד ההגשה יימסר בהמשך ובכל מקרה יהיה במהלך תקופת המבחנים)

מועד הגשה: 1 ספטמבר 23:59

עליכם להגיש עבודה העוסקת בהיבט כלשהו הקשור בנושא הרחב של האנתרופולוגיה והסוציולוגיה של ה"לא-אנושי". למי שאינו חוקר/ת סוגיות הקשורות בנושא במסגרת עבודת

תיזה – ניתן להגיש עבודה בפורמט של הצעת מחקר: כותרת עבודת המחקר המוצעת, תיאור המקרה, סקירת ספרות, פערים בספרות, שאלת מחקר, הצעה למערך מתודולוגי המתאים לבחינת שאלת המחקר שהוצגה וטענה היפותטית (עד 8 עמודים, פירוט נוסף יימסר בדף מפורט שיעלה במודל). במידה ואתם/ן עוסקים בעבודת התיזה שלכם/ן בסוגיות הקשורות בהיבט כלשהו של "הלא-אנושי" – ניתן להגיש טיוטת פרק, טיוטת הצעת מחקר או כל דבר אחר שיקדם את עבודת המחקר שלכם/ן (בכל מקרה יש לאשר את נושא העבודה והפורמט הנבחר עם המרצה לפני סוף הסמסטר). ניתן ואף מומלץ להתייעץ עם המרצה על נושא העבודה בשעות הקבלה לכל אורך הסמסטר.

הנחיות כלליות:

1. מרבית הנקודות יינתנו לתוכן העבודה, אך תהייה התייחסות משמעותית גם לסגנון הכתיבה ולניסוח הטיעונים.
2. על מחברי/ות העבודה להדגים יכולת כתיבה וניסוח אקדמיים (הימנעות מ"סלנג" ושפה מדוברת הכין שאין צורך בכך, ציטוטים מנוסחים היטב, הפניות ברורות, ניסוח תיזה (טענה) ברורה, קוהרנטיות בין חלקי העבודה.
3. יכולת חיבור גבוהה בין התבוננות על הנעשה "בשדה" לבין מסגרות תיאורטיות.

פירוט נוסף על מבנה העבודה יועלה למודל

קריטריונים להערכת העבודה:

1. מבוא מקיף וברור המכיל את כל המרכיבים המצויינים לעיל (סוגיה, שאלת מחקר, טענה, מבנה פרקי העבודה, התייחסות תיאורטית) - 10/50 נקודות
2. הצגה ברור ומקיפה של הסוגיה מבחינה אמפירית - 6/50 נקודות
3. הצגה של המתודולוגיה וקוהרנטיות בין המתודולוגיה, שאלת המחקר והטענה - 10/50 נקודות
4. שילוב של כל חומרי הקריאה הנדרשים בהתאם להנחיות וקישורם באופן ברור ומדויק לסוגיה הנחקרת - 10/50 נקודות

5. מבנה העבודה, תרומת מבנה העבודה להצגת הטענה המרכזית ותצורת הגשת העבודה (הפניות מסודרות, רישום ביבליוגרפי מדויק) – 4/50 נקודות
6. סיכום מפורט, מעמיק, הצגת מסקנות וטענות ברורות – 10/50 נקודות

אופן הלימוד וקוד התנהגות בקורס:

התנהגות מחוץ לכיתה: יש לעקוב אחרי ההודעות המועלות באתר הקורס במודל. חובה להיכנס למודל לפני תחילת השבוע ובכל שבוע. ניתן יהיה למצוא במודל סריקות של פרטי קריאת החובה והודעות בדבר המטלות (בהמשך יועלו טפסי הנחיות מפורטים לכל מטלה).
התנהגות בכיתה: יש להקפיד על התנהגות נאותה ועל סביבת למידה נעימה ומכבדת. נשוחח במפגש הראשון על דפוסי התנהלות שונים (בקרה שבו הקורס יועבר להוראה מקוונת יחודדו ההנחיות ויימסר קוד התנהגות בהוראה מקוונת הכולל בקשה להשתקה למניעת רעשי רקע, איסור עישון או פעולות שאינן הולמות סביבת לימודים וכו'). הסטודנטים/יות מוזמנים/ות להעלות דרישות, בקשות והצעות במפגש הראשון להנחיות שיהפכו את הלימוד בקורס לנעים ואפקטיבי ככל האפשר. המרצה ישקול את הבקשות ויישם אותן, במידת האפשר, זאת על מנת להפוך את חווית הלימוד בקורס למעניינת ומועילה.

קריאה בקורס:

חובת קריאה: בקורס שני סוגי טקסטים – מאמרי חובה ומאמרי רשות. כל חומרי קריאת החובה יועלו לאתר הקורס במודל. מאמרי הרשות ניתנים למציאה בספרייה (חשוב שתלמידי/ות מחקר יתרגלו מיומנויות חיפוש חומרים אקדמיים בספרייה, למי שלא מתורגל/ת בכך – הנה לכם/ן הזדמנות טובה לתרגול!). כאמור, יש לקרוא את כלל מאמרי החובה לפני המפגש השבועי. מאמרי החובה יידונו במהלך השיעורים וחלקם יוצגו במסגרת הרפרטים על ידי הסטודנטים/יות. פריטי קריאת הרשות מאפשרים העמקה והרחבת הידע אודות החומר הנלמד. חלק ממאמרי הרשות הינם טקסטים קאנוניים שכדאי להכירם. רצוי מאוד לעיין במאמרי הרשות, זאת משום שהם עשויים לסייע בהבנת החומר, לשמש כעזר להבנה ולהכנת מטלות הקורס, וגם - כי הם פשוט מרתקים!!

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 465 }

מבנה הקורס ורשימת קריאה:

(ייתכן ויבוצעו התאמות ועדכונים עד לפתיחת הסמסטר)

שבוע 1 (14/3): מה הקשר בין מדעי האדם והחברה לבין ה"לא-אנושי"? - משבר הייצוג והמפנה האונטולוגי

קריאת חובה:

לאטור, ברונז. 2005. מעולם לא היינו מודרניים: מסה באנתרופולוגיה סימטרית – מבחר פרקים (אבנר להב, מתרגם). תיאוריה וביקורת, 26, 43-73.
שפירא, מתן. 2018. מורכבות אתנוגרפית היא אנחנו:
המתודה הפרספקטיביסטית של ויוויירוס דה קסטרו וביקורת הדקונסטרוקציה באקדמיה הישראלית. תיאוריה וביקורת 50, 493-507.

קריאת רשות:

De Castro, E. V. (2004). Exchanging perspectives: the transformation of objects into subjects in Amerindian ontologies. *Common knowledge*, 25(1-3), 21-42.

וייסמן, כרמל. 2018. פוסטהומניזם: פרומתיאוס ונקמת הדקונסטרוקציה. תיאוריה וביקורת 50: 219 – 236.

מעוז, אילת. 2014. בתי המקדש של הטפירים והמחשבות הסמויות של היער: המפנה האונטולוגי באנתרופולוגיה, מתוך דף הפייסבוק בחברת האדם – באנתרופולוגיה בישראל ובעולם.

קישורים:

[חזרה לתוכן העניינים](#)

<https://www.facebook.com/lsrAnthro/posts/429848780477038/>
<https://www.facebook.com/lsrAnthro/posts/429852303810019>

שבוע 2 (21/3) – כלכלה פוליטית ותרבות חומרית

קריאת חובה:

מרקס, ק. 1867 [2011] *הקפיטאל*, כרך ראשון: פרשה ראשונה: סחורה וממון פרק ראשון, הסחורה, סעיפים 1 ו- 2 (עמ' 29-38) סעיף 3 (עמ' 39-40); סעיף 4 האופי הפטישיסטי של הסחורות (עמ' 58-69). הוצאת הקיבוץ המאוחד – קו אדום.

Mary, D., and Isherwood, B. 1996 [1979]. *The World of Goods*. New York: Routledge. pp. 36-47.

קריאת רשות:

Heidegger, M. 1971. "The Thing," in *Poetry, Language, Thought*. New York: Harper & Row, pp. 163-180.

שבוע 3 (28/3): המפנה המטריאלי: החיים החברתיים של חפצים וטכנולוגיות

קריאת חובה:

Kopytoff, I. 1986. The Cultural Biography of Things: Commoditization as Process. In: Appadurai, A. (ed.). *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*. Cambridge: Cambridge UP. pp. 64-94.

*** Cook, Ian. 2004. Follow the thing: Papaya. *Antipode* 36(4): 642-664.

קריאת רשות:

Appadurai, A. 1986. Introduction: Commodities and the Politics of Value. In: Appadurai, A. (ed.). *The Social Life of Things: Commodities in Cultural Perspective*. Cambridge: Cambridge UP. pp. 3-16.

Bennett, J. 2009. "The Force of Things" and "The Agency of Assemblages." *Vibrant Matter: A Political Ecology of Things*. Duke University Press. Pp. 1-38

Brown, B. 2001. Thing Theory. *Critical Inquiry*. 28: 1-22.

שבוע 4 (4/4): רשתות, אנושי וה"יותר מאנושי" (More-Than-Human)

קריאת חובה:

Latour, B. 2004. "Why Has Critique Run Out of Steam? From matters of fact to matters of concern." *Critical Inquiry* 30 (2): 225-248.

De La Bellacasa, M. P. 2017. *Matters of care: Speculative ethics in more than human worlds*. U of Minnesota Press. Introduction pp.

*** Tsing, A.L. 2015. *The Mushroom at the End of the World: On the Possibility of Life in Capitalist Ruins*. Princeton: Princeton University. Pp.109-137 (Chapters 8-10).

קריאת רשות:

Latour, B. 1996. "Aramis or the Love of Technology." Cambridge: Harvard University Press. Chapter 1.

Callon, Michel. 1986. Some Elements of a Sociology of Translation: Domestication of the scallops and the fisherman of St. Brieuc Bay. Pp. 196-

233 in Power, Action and Belief, edited by J. Law. London: Routledge and Kegan Paul.

Latour, Bruno. 1992. Where are the Missing Masses? The Sociology of a Few Mundane Artifacts. In W. Bijker and J. Law, eds., Shaping Technology/Building Society: Studies in Sociotechnical Change. Cambridge, MA: MIT Press.

שבוע 5 (18/4): זיכרון וטכנולוגיה

קריאת חובה:

**** Feldman, J., & Musih, N. 2022. Selfies in Auschwitz: Popular and contested representations in a digital generation. *Memory Studies*, 17506980221101111

Commane, G., & Potton, R. 2019. Instagram and Auschwitz: a critical assessment of the impact social media has on Holocaust representation. *Holocaust Studies*, 25(1-2), 158-181

שבוע 6 (2/5): מי מפחד/ת מבינה מלאכותית? AI, Big Data, חברה וזהות

קריאת חובה:

Cheney-Lippold, J. 2011. A new algorithmic identity: Soft biopolitics and the modulation of control. *Theory, culture & society*, 28(6), 164-181

*** Kotliar, D. M. (2021). Who gets to choose? On the socio-algorithmic construction of choice. *Science, Technology, & Human Values*, 46(2), 346-375

קריאת רשות:

Beer, D. 2017. The social power of algorithms. *Information, Communication & Society* 20(1), 1-13

Fisher, E. (2022). Do algorithms have a right to the city? Waze and algorithmic spatiality. *Cultural Studies* 36(1), 74-95.

שבוע 7 (9/5): חיידקים, מדע וטכנולוגיה

קריאת חובה:

Paxson, H. 2008. Post-pasteurian cultures: The microbiopolitics of raw-milk cheese in the United States. *Cultural Anthropology*, 23(1), 15-47.

*** Kotliar D., & Grosalik, R. (Forthcoming). On the Contesting Conceptualization of the Human Body: Between 'Homo-Microbis' and 'Homo-Algorithmicus'. *Body and Society*.

קריאת רשות:

Paxson, H., & Helmreich, S. (2014). The perils and promises of microbial abundance: Novel natures and model ecosystems, from artisanal cheese to alien seas. *Social Studies of Science*, 44(2), 165-193.

שבוע 8 (16/5): מגדר, גוף וטכנולוגיה לא-אנושית של העצמי

קריאת חובה:

*** Martin, E. 1991. The egg and the sperm: How science has constructed a romance based on stereotypical male-female roles. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 16(3), 485-501

Banet-Weiser, S. 2012. Free Self-Esteem Tools? Brand Culture, Gender, and the Dove Real Beauty Campaign. In Mukherjee, R & Banet-Weiser, S (eds.). *Commodity activism: Cultural resistance in neoliberal times*. New York: NYU Press. pp. 39-56.

קריאת רשות:

Mellström, Ulf. 2004. Machines and masculine subjectivity: Technology as an integral part of men's life experiences. *Men and masculinities* 6(4): 368-382.

שבוע 9 (23/5): סביבה חומרית - טבע-תרבות; אדם-חיה

קריאת חובה:

שני, לירון. 2019. איפה שיש אנשים יש זבובים: חרקים, אנשים ושאלת האתנוגרפיה הרב-מינית — המקרה של החקלאות בערבה. תיאוריה וביקורת 50. עמ' 65-88.

**** Candea, Matei. (2010). "I fell in love with Carlos the meerkat": Engagement and detachment in human-animal relations." *American Ethnologist* 37(2):241-258.

קריאת רשות:

Gutkowski, N. 2021. Bodies that count: Administering multispecies in Palestine/Israel's borderlands. *Environment and Planning E: Nature and Space* 4 (1): 135-157.

Descola, P. 2012. Beyond nature and culture: The traffic of souls. Translated by Janet Lloyd. *HAU: Journal of Ethnographic Theory* 2 (1): 473-500.

שבוע 10 (6/6): אוכל ואנשים

קריאת חובה:

*** הנדל, אריאל ומונטרסקו דניאל. (2019). בעקבות הגביע הקדוש: יינות ילידיים, מדע והפוליטיקה הקולוניאלית של הזהות המקומית. סוציולוגיה ישראלית כ2. עמ' 107-135.

Groszlik, R., Handel, A. and Monterescu, D. 2021. Soil, territory, land: The spatial politics of settler organic farming in the West Bank, Israel/Palestine. *Environment and Planning D: Society and Space* 39(5): 906-924.

שבוע 11 (13/6): אפלקציות – עצמי, כלכלה ומרחב

קריאת חובה:

Srinivas, T. 2021. "Swiggy it!" Food Delivery, Gastro Geographies, and the Shifting Meaning of the Local in Pandemic India." *Gastronomica: The Journal of Food and Culture* 21(4): 17-30

***Mialet, H. 2022. Bodies in Balance: Tracking Type 1 Diabetes. *Body & Society*, 28(3), 89-113.

Schüll, N. D. 2016. Data for life: Wearable technology and the design of self-care. *BioSocieties*, 11(3), 317-333

קריאת רשות:

Schor, Juliet B., and William Attwood-Charles 2017. The "sharing" economy: labor, inequality, and social connection on for-profit platforms." *Sociology Compass* 11(8): 1-16.

שבוע 12 (20/6): טינדר - רומנטיקה וטכנולוגיה; יחסים ומכשירים; חפצים ורגשות

קריאת חובה:

*** Bandinelli, C., & Gandini, A. 2022. Dating Apps: The Uncertainty of Marketised Love. *Cultural Sociology*, 17499755211051559

Illouz, E., & Kotliar, D. M. 2022. Capitalist Subjectivity, Tinder, and the Emotionalization of the Web. In *The Routledge Handbook of Digital Consumption* (pp. 229-240). Routledge

[קריאת רשות:](#)

Gershon, I. 2010. "Breaking up is hard to do: Media switching and media ideologies." *Journal of Linguistic Anthropology*, 20(2), 389-405.

Groslik, R., & Lerner, J. 2021. Gastro-emotivism: How MasterChef Israel produces therapeutic collective belongings. *European Journal of Cultural Studies*, 24(5), 1053-1070

Sarah A. 2010. Happy Objects. In: *The Affect Theory Reader*. Ed. by Melissa Gregg and Gregory J. Seigworth. Durham: Duke University Press, 2010, pp. 29-51.

פרקטיקום בסוציולוגיה ארגונית

פרופ' אביעד רז aviadraz@bgu.ac.il

המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

תואר שני בסוציולוגיה ואנתרופולוגיה

יום ג' 10-12

קורס שנתי המציג סוגיות נבחרות ועכשוויות במחקר משתתף בארגונים, עם דגש על פיתוח ארגוני וייעוץ ארגוני.

הקורס נחשב כ- 4 נק"ז קורס יישומי במסגרת דרישות ההתמחות בסוציולוגיה ארגונית.

דרישות הפרקטיקום

בעקבות הניסיון שצברנו וצרכי הלומדים אנחנו ממשיכים עם שתי אופציות לבחירתכם:

א. פרקטיקום מעשי: 6 שעות נוכחות שבועיות בארגון (בד"כ יום בשבוע) לצורך עבודה על פרויקט מעשי. הנוכחות בארגון תיעשה בתיאום עם המדריך. ניתן לעשות פרקטיקום במגוון של ארגונים (מכוני ייעוץ ארגוני, מחלקות כוח אדם ומשאבי אנוש, מחלקות לפיתוח ארגוני, ארגונים חברתיים), בתנאי שהארגון מאפשר להתנסות בפרקטיקות מקצועיות רלבנטיות תחת פיקוחו של מדריך בעל תואר שני רלבנטי. פרקטיקות מקצועיות רלבנטיות כוללות פיתוח ארגוני, ייעוץ ארגוני, למידה ארגונית, הערכת עובדים והערכת פרויקטים, פיתוח הדרכה, העברת סדנאות ארגוניות, ניהול משאבי אנוש, ועוד. על המדריך להיות בעל תואר שני בתחומים ארגוניים. ניתן גם לשלב פרקטיקום במקום העבודה, במידה ומתמלא התנאי הנ"ל. ניתן גם לשלב פרקטיקום ועבודת שדה לתזה. הפרקטיקום הוא אמנם מסגרת ללא שכר, אולם הניסיון בפרקטיקום הוא אלמנט חשוב בקורות החיים ובסיס אפשרי להמלצות וקשרי עבודה בעתיד. תפקידו של המרצה לעזור בהשמה אולם האחריות הסופית למציאת פרקטיקום מוטלת על הסטודנט. מכוני ייעוץ רבים מקיימים ראיונות לפרקטיקום החל ממאי לקראת השנה הבאה, ועליכם להיות בקשר אתם לצורך תיאום ראיון (ראו רשימה מצורפת).

[חזרה לתוכן העניינים](#)

לידיעתכם, הביטוח הסטודנטיאלי מכסה אתכם גם בהיותכם בפרקטיקום (כך שהארגון אינו צריך לבטח אתכם בנפרד).

או:

ב. פרקטיקום "ללא פרקטיקום" – לקחת את הקורס ולקבל את הידע והקרדיט, ללא התנסות מעשית. ניתן גם לעשות את ההתנסות המעשית בשנה ב', ללא קרדיט אקדמי, בליווי של מרצה הפרקטיקום.

הבחירה בין שתי האופציות הנ"ל יכולה להיעשות גם אחרי הרישום לקורס במהלך שנה"ל.

ציון הקורס: מבוסס על פרזנטציה אינטגרטיבית המשלבת הצגת מודל רלבנטי לפיתוח ארגוני ותיאור פרויקט (מהפרקטיקום או מהספרות) בסמסטר ב'. ראו טופס הערכת פרזנטציה לצורך תיאום ציפיות. הפרזנטציות ייעשו במהלך המפגשים הפרונטליים של סמ' ב'.

עד כה הסכימו הלומדים שבסיום הפרקטיקום אין ציון מאוני אלא מוזן קוד של עובר/לא עובר. ההיגיון מאחורי החלטה זאת הוא שלהבדיל מקורס אקדמי בו המרצה מעריך את הישגי הסטודנט, הפרקטיקום מבוסס על עבודה מעשית שהערכתה יכולה להיעשות בעיקר ע"י המדריך בשטח (שאינו איש אקדמיה). כיוון שאין ציון, הפרקטיקום אינו מלווה במבחן או בהגשת עבודה. ציון ה"עובר" מתבסס על חוות-הדעת של המדריך/המרצה, ועמידה בדרישות המפגשים הפרונטליים.

מבנה הקורס

בסמסטר א' נדון בנושאים כלליים (ראו רשימה בהמשך) תוך בדיקת הרלבנטיות שלהם לשדות הארגוניים של המשתתפים בפרקטיקום. בסמסטר ב' נלווה באופן אישי את הפרקטיקום של כל אחד מהמשתתפים בהתאם לנסיונו, ותוך מבט ביקורתי על הנושאים הכלליים שעלו קודם. הפרזנטציות שלכם ייעשו במהלך המפגשים הפרונטליים של סמ' ב'.

עקב אופיו הסדנאי של קורס הפרקטיקום, רצוי להגביל את גודלה של קבוצת התלמידים.

נושאי לימוד

הדיון בנושאי הפרקטיקום מצריך שילוב ממוקד של שלוש רמות: תיאוריה, פרקטיקה, וניתוח ביקורתי של שתיהן. מטרת המאמרים שנקרא היא לשלב בין התיאוריה למחקר באמצעות הצגה ביקורתית ופרשנית של מקרי מחקר שונים המייצגים התנסות בדינמיקה של ארגונים ספציפיים. תחת המטרייה של "מחקר משתתף בארגונים" נכללים תחומי עניין רבים ושונים כגון פיתוח ארגוני, למידה ארגונית, מיון והערכה, הדרכה, ניהול משאבי אנוש, וכן הלאה. בהצגת מקרה המחקר יושם דגש תהליכי על בעיות באבחון וביישום הפתרון, דילמות של החוקר וסוגיות ביחסי יועץ-נועץ.

נושאי לימוד בסמסטר א' (בסוגריים רשומים שמות כותבי המאמרים). המאמרים הועלו בנפרד (למודל)

אוריינטציה מושגית: מפת דרכים כללית לפיתוח ארגוני, מתוך "מפתח לפיתוח הארגוני" של אמיתי ואווה ניב

המודל הכללי – כניסה – אבחון – התערבות – הערכה – יציאה: ניתוח מקרה של פיתוח ארגוני (ריטה אלוני, פיתוח ארגוני ברשות מקומית) – בדיקת התאמה למודל הכללי
ניתוח אירוע של פיתוח ארגוני: שיפור השירות בבי"ח
ניהול שינוי והתערבות בארגונים: שינוי ולמידה ארגונית, תהליכי משוב ומחקר פעולה בארגונים (ליון, קוטר)

המודל של קירקפטריק להערכת הדרכה ולמידה בארגון (קירקפטריק)
חסמים ללמידה ארגונית (סנג'י)
מודל אופרטיבי לשינוי ארגוני – אדיג'ס

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 476 }

ניהול איכות כוללת (נא"כ) וצוותי שיפורים – הקשר חברתי ומיקרו-פוליטי של צוותי שיפור
(חנה רודניק, גדי רבינוביץ'), נא"כ ו"סרגל ביצועים מאוזן", מתודולוגיית "שבעת השלבים".
כלים לאבחון ארגוני ישולבו במקרים השונים

מלבד נושאי הלימוד הפרונטלי יכללו המפגשים:
התעדכנות במתרחש בפרקטיקום (לפי צורך אישי ו/או ביוזמת המרצה)
ניתוחי אירוע לצורך הדגמת הכלים – לפי הפירוט המצ"ב
מצגות – בתיאום עם התלמידים
מפגשים עם יועצים ארגוניים – יתואמו וישולבו לתוך הלז"ז המצ"ב

רב תרבותיות ואסימילציה: היסטוריה, תיאוריה, ושיח

102.2.0309

ד"ר יפעת גוטמן

ליצירת קשר: gutmany@bgu.ac.il, שעות קבלה: בתיאום מראש

הדרישה לאסימילציה והיטמעות של מהגרים ולא-תושבים בתרבות הרוב במדינה שבה הם מתגוררים ומאבקים לשימור תרבויות מיעוט הם תופעות בולטות בחקר ההגירה ויחסים בין תרבויות. מבחינה היסטורית, רעיון שימור השוני התרבותי – או גישת הרב-תרבותיות - שהיווה בסיס למדיניות של קליטת מהגרים, ניהול תרבות וחינוך במדינות שונות בשנות התשעים התחלף ברעיונות אסימילציוניים בשני העשורים האחרונים. הקורס סוקר את שתי התופעות, אסימילציה ורב תרבותיות, והיחסים ביניהן. הקורס מתמקד בפרויקט הרב-תרבותיות - כגישה תיאורטית וכמדיניות - שפרח בשנות ה-80 ובעיקר ה-90 במדינות הגירה במערב אירופה ובצפון אמריקה, ומנתח אותו מתוך השוואה לדרישות האסימילציה שקדמו לו בתחילת המאה העשרים ואלה שהחליפו אותו בשנות האלפיים. הרעיונות התיאורטיים-פילוסופיים והנורמטיביים של רב-תרבותיות ימוקמו בהקשר תיאורטי והיסטורי רחב וייבחנו באמצעות מקרי מבחן שישפכו אור על כמה מהמאבקים והדיונים המרכזיים בימינו, העוסקים בזהות ושייכות, זיכרון, אתניות וגזע, שיח בינדתי, מחאה, שפה, תרבות פופולארית, גלובליזציה ועוד.

מטלות הקורס והרכב הציון הסופי:

1. קריאה שוטפת, נוכחות קבועה והשתתפות פעילה - מותרת היעדרות מנומקת מלא יותר משלושה שיעורים במהלך השנה. חומרי הקריאה מצויים כולם באתר של הקורס, אנא הביאו את הטקסטים הרלוונטיים איתכם לשיעור (בעותק דיגיטלי או מודפס).
2. תגובות לקריאה - 20%. כל אחד/ת ממשתתפי הסמינר ת/יהיה מחויבים להגיש 4 תגובות אישיות קצרות (חצי עמוד עד עמוד) לחומרי הקריאה של הסמינר. התגובות צריכות להישלח דרך אתר הקורס עד תשע בבוקר יום השיעור שבו יידון הנושא שאליו הן מתייחסות. על

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 478 }

התגובות לכלול את אחד ממאמרי החובה לאותו שיעור. תגובות שיגיעו באיחור לא יתקבלו. בתגובה יש לכתוב את דעתכם הביקורתית על המאמר בכמה פסקאות. הכוונה איננה לתאר את הכתוב אלא להביע דעה, לשאול שאלות, להשוות לקטעי קריאה אחרים שעסקנו בהם, או לדון בתרומתו לנושאים שעלו בקורס עד כה. התגובות לא יקבלו ציון אך ייקראו ויוזכרו בשיעור לעתים. אי הגשת ארבע תגובות בזמן או כתיבתן באופן שאינו תואם לדרישה ייפגעו בציון הסופי.

3. משימת אמצע – 20%.

4. עבודה מסכמת – 60%.

מהלך הקורס:

הקדמה

מבוא - רב תרבותיות: התפתחות ותיאוריה

Gans, Herbert J 1997. "Toward a Reconciliation of 'Assimilation' and 'Pluralism': The Interplay of Acculturation and Ethnic Retention." *International Migration Review* 31(4), 875–892

Hartmann, Douglas and Joseph Gerteis. 2005. "Dealing with Diversity: Mapping Multiculturalism in Sociological Terms" *Sociological Theory*, 23 (2), pp. 218-240

Rogers Brubaker. 2001. "The Return of Assimilation? Changing Perspectives on Immigration and its Sequels in France, Germany, and the United States" *Ethnic and Racial Studies* 24(4), pp. 531-548.

Available at: <http://works.bepress.com/wrb/9>

קריאה מומלצת:

ולצר, מ. 2003 'אילו זכויות מגיעות לקהילות תרבותיות? בתוך: א' נחתומי (עורך) רב-תרבותיות במבחן הישראליות , 53-63, ירושלים.

טיילור, צ. 2003 'הפוליטיקה של ההכרה'. בתוך: א' נחתומי (עורך) רב-תרבותיות במבחן הישראליות , 21-52, ירושלים.

רב תרבותיות בישראל - מלחמת תרבויות לעומת רב תרבותיות:

קימרלינג, ברוך. 1998. הישראלים החדשים, ריבוי-תרבויות ללא רב-תרבותיות. אלפיים ,
16 עמודים 308-264

יונה, יוסי ויהודה שנהב. 2005. רב-תרבותיות מהי? על הפוליטיקה של השונות בישראל .
תל אביב: בבל, מתוך פרק 2 – עמודים 52-87 או 52-74

רב תרבותיות בישראל, מקרי מבחן:

Uri Ben Eliezer. 2008. "Multicultural society and everyday cultural racism: second generation of Ethiopian Jews in Israel's 'crisis of modernization'" *Ethnic and Racial Studies* 31 (5).

Amit Kama. 2011 "Parading Pridefully into the Mainstream: Gay & Lesbian Immersion in the Civil Core". In Gug Ben-Porat and Bryan Turner Eds. *The Contradictions of Israeli Citizenship: Land, Religion and State* Routledge, pp.180-202.

Ariela Popper-Giveon and Naomi Weiner-Levy. 2014. "Returning to Ourselves: Palestinian Complementary Healers in Israel" *Qualitative Health Research* 24, pp. 33-45

המשך מקרי מבחן:

אורי רם ודני פילק. "עלייתה ונפילתה של המחאה החברתית (עד כה): ניתוח סוציו-פוליטי".
אתר תאוריה וביקורת.

<http://theory-and-criticism.vanleer.org.il/pdf/FilkRamMaabada.pdf>

Ram, Uri. 2005. "Jerusalem, Tel Aviv and the Bifurcation of Israel." *Int J Polit Cult Soc* 19, pp. 21–33

רב תרבותיות בישראל לנוכח הגלובליזציה

Illouz, Eva & Nicholas John. 2003. "Global Habitus, Local Stratification, and Symbolic Struggles Over Identity". *The American Behavioral Scientist* 47(2), pp. 201-229.

Frankel, Oz. 2012. "The Black Panthers in Israel and the Politics of Radical Analogy." In Nico Slate (ed.), *Black Power Beyond Borders* Bakersdale: Palgrave Macmillan, pp. 81-106

קץ ההיסטוריה ומלחמת הציוויליזציות

Fukuyama, Francis. 1989 "The End of History" *The National Interest*
<http://ps321.community.uaf.edu/files/2012/10/Fukuyama-End-of-history-article.pdf>

Huntington, Samuel. 1993. "The Clash of Civilizations" *Foreign Affairs*
<http://history.club.fatih.edu.tr/103%20Huntington%20Clash%20of%20Civilizations%20full%20text.htm>

or

Barber, Benjamin R. 1992. "Jihad vs. MacWorld" *The Atlantic*
<http://www.theatlantic.com/doc/199203/barber>

קריאה מומלצת:

אורי רם, הגלובליזציה של ישראל: מק'דונלד בתל אביב, ג'יהאד בירושלים. תל אביב: רסלינג

ריבוי מודרנות

Casanova, José. 2011. "Cosmopolitanism, the clash of civilizations and multiple modernities" *Current Sociology* 59(2), pp. 252–267

Eisenstadt, S. N. 2000, "Multiple Modernities" *Daedalus*, 129 (1)

http://www.havenscenter.org/files/Eisenstadt2000_MultipleModernities.pdf

זהות ושייכות אתנית-לאומית מול אזרחות

Rothberg, Michael and Yasemin Yildiz. 2011. "Memory Citizenship: Migrant Archives of Holocaust Remembrance in Contemporary Germany" *Parallax*, 17 (4), pp. 32–48

Hammack, Phillip L. 2010. "Narrating hyphenated selves: Intergroup contact and configurations of identity among young Palestinian citizens of Israel." *International Journal of Intercultural Relations* 34 (4), pp. 368-385.

קריאה מומלצת:

Schwarz, Ori. 2013. "Arab sounds in a contested space: life quality, cultural hierarchies and national silencing" *Ethnic and Racial Studies* 37 (11), pp. 2034-2054

Simchai, Dalit. 2014. "Ethno-national Identity and the New Age World View in Israel"

Israel Studies Review 29 (2), pp. 17-38

Rogers Brubaker. 1995. "National Minorities, Nationalizing States, and External National Homelands in the New Europe" *Daedalus* 124 (2), pp. 107-132.

Available at: <http://works.bepress.com/wrb/16>

תנועות חברתיות ושיח בין דתי

Brink-Danan, Marcy. 2003. "Atheists do it better: Agonism in secularist public culture"

Doerr, Nicole. 2012. "Translating Democracy: How activists in the European Social Forum practice multilingual deliberation" *European Political Science Review*, 4 (03), November 2012, 361-384

קריאה מומלצת:

Dafna Kariv et al. 2009. "Transnational networking and business performance: Ethnic entrepreneurs in Canada" *Entrepreneurship & Regional Development* 21 (3), pp. 239–264

תרגום ושפה

Yasemin Yildiz. 2011. "Introduction: Beyond the Mother Tongue?: *Multilingual Practices and the Monolingual Paradigm*" *Beyond the Mother Tongue: The Postmonolingual Condition* Fordham University Press, pp.1-29

Kachru, Braj B. 1998. "English as an Asian Language" *Links & Letters* 5, pp. 89-108

קריאה מומלצת:

Brisset, Annie 2010. "Cultural Perspectives on Translation." International
Social Science Journal 61 (199), pp. 69-81

שיטות מחקר אתנוגרפיות

קורס בחירה, סמינר, תואר שני

סמסטר ב' 2023

יום שלישי 14:15-15:45

ד"ר יוליה לרנר

'עבודת שדה' היא שיטת מחקר שהתפתחה בראשית המאה העשרים ועוצבה כדרך מחקר ייחודית בראשיתה של הדיסציפלינה האנתרופולוגית, ויש לציין בהקשר הקולוניאלי שלה, זאת בכדי להבין לעומק תרבויות אחרות וזרות. השילוב של שהות ארוכה בקרב בני החברה הנחקרת, רכישת שפתם, והפרקטיקה המחקרית של "תצפית משתתפת" הקנו לאנתרופולוגים סמכות מדעית בשל העובדה שהם "היו שם" ולפיכך יכולים לתאר ולהבין תופעות תרבותיות. עבודת הניתוח של תופעות אלה מכונה 'אתנוגרפיה' שהיא תוצר כתוב של עבודת השדה. בהמשך הרפלקסיה של החוקרים על חוויתם האישית בשדה כמו כן הביקורת החריפה על יחסי הכוח הנוצרים בשדה הפכו לחלק בלתי נפרד מתפישה של דרך המחקר האתנוגרפית, היישום וכן ההוראה שלה.

חלקים שונים של המתודולוגיה האתנוגרפית אומצו במהלך השנים ע"י חוקרים מדיסציפלינות שונות (עבודת שטח, תצפית, ראיונות שדה). אולם במקביל השתנתה גם העבודה האתנוגרפית, היא מנסה להתאים את עצמה לטרנספורמציה מהירה של המציאות התרבותית – גלובליזציה וטרנס-לאומיות, ותנועה מואצת של סחורות וצורות חיים, תרבויות הטכנולוגיות המשנות יחסים, קהילות וגבולות. סוגים חדשים של שדות נוצרו או נגלו לעיניים של החוקרים – שדות הפרוסים במרחב, שדות וירטואליים, שדות 'דחופים' הדורשים תיעוד מיידי. בנוסף, דרך המחקר האתנוגרפית מקבלת משמעות חדשה בהקשר של תרבות הידע הדומיננטי היום אשר מעניקה סמכות לעדות ומבע אישיים ולסובייקטיביות, לרגשות ותחושות, לרפלקסיה בכתב; תרבות של רגישות ליחסי הכוח ולגבולות הפרט והפרטיות. המתודה האתנוגרפית מקבלת חיזוק מהנחות תרבותיות אלה ופורחת בהקשר זה, אך בו

זמנית היא גם מאויימת על ידיהן, מצטדקת מולן ו'מתקפלת'. יתרה מכך, עבודת השדה היום מעורבת בשיח ושדות פוליטיים, מקבלת משמעות ערכית ואף יכולה להוות פעולה פוליטית לכשעצמה. כפועל יוצא מכך, עבודה אתנוגרפית היא כלי ייחודי של האנתרופולוגים אבל גם חופפת לדרך העבודה של אנשי מקצוע ומדע שונים וגם קרובה לצורת החיים המתבוננת והמפרשת של כול בת ובן אדם. כלומר, היום יותר מתמיד נחוצה חשיבה על הבחנות בין 'עבודת שטח' לבין עבודת שדה וכתובה אתנוגרפית אקדמית, וכן בין דרך העבודה של אנתרופולוגית לבין זו של עיתונאית, סופרת, עבודה של פעילים פוליטיים, בימאי סרטים ואפילו של אנשי מרקטינג.

בקורס ננסה להבין את עבודת השדה בהקשר התרבותי שלה היום. ראשית, נתייחס להיבטים שונים של העשייה האתנוגרפית במופעם הדינמי בזמן. נדבר על הדימוי הקלאסי של עבודת השדה והיישום שלה, על הפרקטיקות והתהליכים אשר מאפיינים את עבודת השדה אז והיום. נלמד על השלבים המרכזיים של עבודת, על דרכי הכניסה לשדה, על היחסים מסוגים שונים שנוצרים בשדה. שנית, נמקם את העשייה האתנוגרפית (עבודת שדה וסגנון הכתיבה אתנוגרפי) אל מול דרכי עבודה קרובות של מקצועות פרשנות וייצור ידע תרבותי, ואולי אף נלמד מהם טיפים מקצועיים. ועיקר הדגש של הקורס יהיה על העבודה בשדות מסוגים שונים, במבט על שדות ייחודיים שחורגים מתפישת עבודת השדה הקלאסית ומעמידים לה אתגר.

הקורס יערך במתכונת של סדנה, ישלב דיון תיאורטי בפרקטיקה, וידגיש תרגול והתנסות. נתרגל איסוף חומר אמפירי (תצפיות וראיונות מסוגים שונים) ושימוש בטכנולוגיות. בקורס נארח מספר חוקרים ואנשי מקצוע קרובים אשר ישתפו אותנו בניסיון שלהם. לכן הקורס מיועד לתלמידי מחקר (מ"א וד"ר) אשר מעוניינים ללמוד ולתרגל שיטות מחקר אתנוגרפיות. כלומר, הסטודנטים מצופים לעבוד במהלך הקורס על שדה המחקר העכשווי או המתוכנן להם או 'לאמץ' שדה כזה צורך העבודה בקורס.

דרישות הקורס

נוכחות במפגשים והשתתפות בתרגילי התנסות בשטח ותרגילי כתיבה - חובה
הגשת מטלות בכתב במהלך הקורס 60 אחוז

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 487 }

[המטלות מוגשות בפורום הקורס בהתבסס על קריאה או על הדיון בכיתה או תרגילי
התנסות]
הכנה של חומר קריאה לדיון 20 אחוז
מטלה מסכמת 20 אחוז
[המטלה תתייחס לשדה עליו עובדת הסטודנטית במחקר התיזה\דוקטורט או לשדה שאומץ
במהלך הקורס]

נושאים לחשיבה ודיון:

מהו "שדה" ומה גבולותיו - מרחב, קהילה, אנשים או רעיון בראשה של החוקרת?
דילמת קרוב-רחוק, הזרה והבנה, ואיפה זה "בית"?
'עדות' באתנוגרפיה ובשיח אקטיביסטי ועיתונאי
'יומן' ככלי עבודה ורפלקסיה באתנוגרפיה, בספרות, בהיסטוריה
דרכי ה"כניסה" ופתחי היציאה
שפה זרה ותרגום בעבודה האתנוגרפית
גבולות ההשתתפות, דילמות בין 'אני' ו'הם' בשדה, יחסים והיררכיות
מה אתה מרגיש? רגשות בשדה, פסיכולוגיזציה של עבודת שדה
מבט והתבוננות ככלי בעבודת שדה, מתודות ויזואליות (צילום, תרגום הרעיון לדימוי, וקולנוע
דוקומנטרי)

'תרומה' ו'נזק' לשדה ולחוקר, שאלות האתיקה
ללכת אחרי אובייקט המחקר: שדה רב-אתרים
קהילה דיגיטלית, אנשים דיגיטליים, זהויות דיגיטליות
רק על עצמי לדבר ידעתי? אוטו-אתנוגרפיה

סוגים של שדות ודרכים להתבונן בהם:

אתנוגרפיה במוסדות ציבוריים, מוסדות המדינה, מוסדות בירוקרטיים
התבוננות באינטראקציה במקומות עבודה – מעבדות, בתי חולים, בתי ספר, אוניברסיטאות,
היי-טק

מקומות קדושים, תיירות, מרחבי צריכה
מרחב עירוני, מוזיאונים, מגרשי משחק וספורט, אולמות התעמלות, שווקים
מרחבים פרטיים בבית, במשפחה, בזוגיות, בטיפול...
קהילות דתיות, קהילות אומנותיות, קהילות דיגיטליות, קהילות בכלל...
שדות לא מילוליים, ויזואליים, ייצוגיים ופרפורמטיביים, גופניים, חומריים

תרגילים אתנוגרפיים במהלך הקורס:

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 489 }

מחלקות שונות של סורוקה, זירות שונות מוסדיות באוניברסיטה, פארק ההיי-טק, מתחם
הספורט
פארק ההיי-טק, מרחב עירוני באר שבע ובקמפוס, תחנות אוטובוס, מרחב פרטי, שכונה ד',
ועוד הצעות מכם...

קריאה במהלך הקורס:

לקראת כול שיעור נקרא פרקים מתודולוגיים של עבודות דוקטורט אתנוגרפיות של השנים האחרונות ונדון בייחודיות השדות שנחקרו, דילמות ומתודות של החוקרים. רשימה של עבודות שתעדכן בהתאם לעניין מחקרי של הסטודנטים בקורס

בהתאם לסוגיות הנידונות נקרא מהספרות המתודולוגית באנתרופולוגיה ואתנוגרפיה

אלאור, ת. 1992. משכילת ובורות. תל אביב: עם עובד. "שיטות מחקר", עמ' 67-82.
אלאור, תמר, 1998. בפסח הבא: נשים ואוריינות בציונות הדתית. תל אביב: עם עובד. פרק שני "עבודת שדה במדרשה כעבודת בית" (עמ' 47-84).
כרמלי, יורם, 1991: "הזר והלץ: לקחים מתצפית משתתפת בקרקס", במה, כרך כ"ה, ע"מ 88-105.
אלאור, ת. (1998). בפסח הבא: נשים ואוריינות בציונות הדתית. תל אביב: עם עובד. (פרק שני: עבודת שדה במדרשה כעבודת בית (עמ' 47-84).
וייט, ו.פ., 1998. "התפתחותו של מחקר "חבורת קרן הרחוב", בתוך החוויה הבינתרבותית, עמ' 357-372.

Asad, T. 1986. The Concept of Cultural Translation in British Social Anthropology. In: Clifford, J. and Marcus, E. G. (eds.), *Writing Culture* (pp. 141-164)

Beatty, A. 2005. Emotions in the field: What are we talking about? *Journal of the Royal Anthropological Institute*, 11: 17-37.

Behar Ruth, 2007. "Running Away From Home to Run Toward Home", in her *An Island Called Home*, pp:1-38.

Bondy, C., 2012. How did I get here? The social process of accessing field sites. *Qualitative Research*, 13(5), pp.578-590.

Borchgrevink, A., 2003. Silencing language: Of anthropologists and interpreters. *Ethnography*, 4(1), pp.95-121.

- Burgess, Robert, 1984. *In the Field: An Introduction to Field Research*, London, Unwin Hyman.
- Chen, S.H., 2011. Power relations between the researcher and the researched: An analysis of native and nonnative ethnographic interviews. *Field Methods*, 23(2), pp.119-135.
- Decleve, Livnat Konopny. "'This is What My Fear Told Me': Fear as Key to Understanding Political Action." *Israel Studies*, vol. 28 no. 1, 2023, p. 106-121.
- Duneier, M. (2011). How not to lie with ethnography, *Sociological Methodology* 41:1
- Emerson, R., Fretz, R., and Shaw, L. (2011). Chapters 2 and 3 from *Writing Ethnographic Fieldnotes*. U of Chicago Press.
- Forsey, M. G. (2010). Ethnography as participant listening. *Ethnography*, 11(4), 558-572
- Fox, R. (2004). Observations and reflections of a perpetual fieldworker. *The Annals of AAPSS* 595
- Geertz Clifford, 1996. "Disciplines", in his *After The Fact: Two Countries, Four Decades, One Anthropologist*, pp. 96-135.
- Geertz, Clifford. 1988. *Works and Lives: The Anthropologist as Author*. Pp.73-101 "I-Witnessing: Malinowski's Children".
- Giordano, C, and G. Perotti (2018). Dramaturgy. Cultural Anthropology website.
- Hammersley, Martyn and Paul Atkinson, 1983. *Ethnography: Principles in Practice*, London: Routledge.
- Harper, D. (2002). Talking about pictures: A case for photo elicitation. *Visual Studies* 17:1.

- Hine, C., 2017. Ethnography and the internet: taking account of emerging technological landscapes. *Fudan Journal of the Humanities and Social Sciences*, 10(3), pp.315-329.
- Jackson John, L. Jr. 2013. "Doing Dimona: An Americanist Anthropologist in an Africanized Israel", in *Ethnographic Encounters in Israel: Poetics and Ethics of Fieldwork*, Fran Markowitz, ed. Bloomington and Indianapolis: Indiana University Press.
- Kunda Gideon, 2013. Reflections on Becoming an Ethnographer, *Journal of Organizational Ethnography*, 2(1), 4-22.
- Malinowski, B. ([1922] 2007) *Method and scope of anthropological fieldwork, from Argonauts of the Western Pacific*. London: Routledge. AND [1989] *A Diary in the Strict Sense of the Term*. Stanford University Press.
- Marshall, P. (2001). Fieldwork: Ethical Aspects, Editor(s): Neil J. Smelser, Paul B. Baltes, International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences, Pergamon. Pages 5625-5628,
- Narayan, Kirin. 1997. "How Native is a "Native Anthropologist", Pp. 23-41 in *Situated Lives: Gender and Culture in Everyday Life*, ed. by L. Lamphere, H.Ragone and P.Zavella. Routledge: London;
- Ortner Sherry, 2010. *Access: Reflections on studying up in Hollywood*, *Ethnography*, 11, 2: 211-233
- Ortner, Sh. B. 2005. *New Jersey Dreaming: Capital, Culture and Class of 58'*. Durham: Duke University Press (pp.)
- Paperno, Irina. 2004. "What could be done with diaries?" *Russian Review* 63: 561-73.
- Passar, Joanna, 1997. "You Can't Take the Subway to the Field": "Village" Epistemologies in the Global Village, in *Anthropological Locations: Boundaries and Grounds of a Field Science*, Akhil Gupta and James Ferguson, eds., Berkeley: University of California Press, pp. 147-162.

Sanjek, R. (2014). Ethnography, in *Ethnography in Today's World*, ch.4. U of Penn Press.

Sanjek, R. (2001) *Field Observational Research in Anthropology and Sociology*, Editor(s): Neil J. Smelser, Paul B. Baltes, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, Pergamon, Pages 5620-5625.

Shokeid, M. 2001. *Fieldwork in Social and Cultural Anthropology*, Editor(s): Neil J. Smelser, Paul B. Baltes, *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*, Pergamon, Pages 5628-5632.

Stuart, F. (2018). Reflexivity: Introspection, positionality, and the self as research instrument, in *Approaches to Ethnography: Analysis and Representation in Participant Observation*, ed. C. Jerolmack and S. Khan. Oxford UP

Weston Kath, 1997. "The Virtual Anthropologist", in *Anthropological Locations: Boundaries and Grounds of a Field Science*, Akhil Gupta and James Ferguson, eds., Berkeley: University of California Press, pp. 163-184.

Wulff Helena, 2008. "To Know the Dancer: Formations of Fieldwork in the Ballet World, in *Knowing How to Know: Fieldwork and the Ethnographic Present*, Halstead Narmala et al eds., pp. 75-91

תיאוריה ופרקטיקה בייעוץ ארגוני

ימי ג', 16:15-17:45

קבוצת ד"ר עדנה פשר ושות'

אשת הקשר של הקורס: הגב' ירדן מוסרי, טל: 054-9747255, מייל:

yardenm@pasher.co.il

1. מטרת הקורס

עבודתו של היועץ הינה מורכבת ומאתגרת ביותר. מדי יום הוא מוצא את עצמו במרכז של הרשת המורכבת בה חיים הארגונים ועליו לא רק לראות רשת זו ולנסות להבינה, אלא גם להביאה לשולחן הדיונים של הארגון ומנהליו. מתוך ראיית המורכבות הזו עליו להתוות ביחד עם הלקוח את הדרך.

בזמן שאנו לומדים את התיאוריה באקדמיה, אנו זוכים להתמקד בכל פעם בפלח אחר של אותה רשת מורכבת, זכות אותה לא מקבל היועץ כשהוא יוצא לעולם הארגוני. קורס זה יתמקד בעולמו המורכב של היועץ ויסקור מקרי מבחן שהתרחשו בארגונים שונים. כל מקרה יתואר מנקודת מבט שונה, ע"י יועץ אחר מצוות היועצים של קבוצת ד"ר עדנה פשר ושותפים נוספים ויתמקד בנושאים שהיוו את נקודת הפתיחה לפרויקט וכיצד התפתח התהליך לאור הסביבה המורכבת בה צומח הארגון (כולל התייחסות לתהליך הייעוץ בכללותו). בכל שיעור ננסה להיכנס למוחו של היועץ ולדון בגורמים שעליו לקחת בחשבון, תחומי הידע הרלוונטיים והדילמות שעולות.

מטרות הקורס:

לגשר בין הפרקטיקה לתיאוריה באמצעות ניתוח רפלקסיבי של case studies תוך למידה של מודלים רלוונטיים והתאמתם לשטח.

התנסות של הסטודנטים בעולם הייעוץ פיתוח החשיבה הייעוצית, תוך מיקוד בגמישות הנדרשת מיועץ.

בסמסטר א' נתמקד בתפקידו של היועץ הארגוני, תאוריית המורכבות ובשלבי תהליך הייעוץ, תוך הבאת דוגמאות אמיתיות והשטח והתנסויות שונות בכיתה (תהליך האבחון בארגונים) בסמסטר ב' נתמקד בתהליכי שינוי שונים בעבודת היועץ (תהליך ההתערבות).

בקורס זה ישנה מעורבות גבוהה של הסטודנטים במהלך השיעור ומרצים אורחים מהתחום.

2. מטלות

- השתתפות ונוכחות בשיעורים (הנוכחות בשיעורים הינה חובה) 10%
סטודנט הנעדר מהשיעורים חובתו להודיע לעוזרת ההוראה של הקורס עם הסיבה להיעדרתו.
- העברה של שיעור נבחר.....10%
הגשה של דוח אבחון ופעילות בארגון נבחר.....30%
הגשת עבודה מסכמת 50%

פירוט המטלות:

העברת שיעורים: תכנון ואחריות על שיעור אחד במהלך השנה באורך של 45 דקות, בהרכב של שניים-שלושה סטודנטים בכל פעם בנושא השיעור לפי הסילבוס. השיעור יערך במתכונת סדנאית, ויכלול פעילויות מסוגים שונים כגון: הרצאה, דיון מונחה, הדגמה של מימונות ארגוניות ועוד. ניתן גם להעמיק בחומרים הביבליוגרפיים בסילבוס. יש לשלוח את מצגת השיעור ומהלך השיעור עד יום חמישי לפני השיעור לעוזרת ההוראה של הקורס.

דוח האבחון: העבודה תתבסס על תהליך שתעשו בארגון נבחר במהלך השנה. העבודה הינה בזוגות של סטודנטים. כל צוות סטודנטים יבחר ארגון אותו הם מכירים (מומלץ ארגון שאחד מחברי הצוות מכיר היטב). על הסטודנטים לבצע אבחון קצר בארגון ועל בסיסו להגיש דו"ח אבחון. לקראת סוף סמסטר א' ולקראת כתיבת דוח האבחון, כל זוג סטודנטים יציג את הטייטה לדוח האבחון שלו (הצגה של 10 דקות) על מנת לקבל פידבק לקראת הגשת הדוח. בסמסטר א' – לקראת סוף הסמסטר, יתקיימו רפרטים בכיתה אשר בהם כל צוות יציג שלד של העבודה, כך נלמד האחד מהשנייה וכל צוות יוכל לכתוב את הדו"ח הסופי בצורה המקצועית ביותר.

*** הוראות מדויקות יותר יינתנו במסמך נפרד.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 496 }

עבודת הסיכום: עבודת הסיכום תינתן במהלך סמסטר ב', תתמקד בתהליך האבחון באופן רפלקטיבי ובכלים שנלמדו במהלך השנה.

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)
 תואר שני

3. רשימה ביבליוגרפית לפי נושאי השיעורים

מס שיעור	מרצה	נושא השיעור	חומר קריאה רלוונטי
1 סמסטר א' 25/10	ד"ר עדנה פשר, יוסי פשר וירדן מוסרי	היכרות עם הסילבוס והקורס הצגה אפקטיבית של נושא	אין קריאה לשיעור זה
2 1/11	ד"ר עדנה פשר	תאוריית המורכבות והארגון הכאורדי תרגיל: כל זוג סטודנטים מציגים מרכיב+ שאלת הבהרה	Mitleton-Kelly, E. (2003). <i>Complex Systems and Evolutionary Perspectives on Organisations: The Application of Complexity theory to Organizations</i> . Oxford: The Boulevard, Langford Lane. (chapter 2: Ten Principles of Complexity & Enabling Infrastructures, 23-50).
3 8/11		תאוריית המורכבות- המשך	
4 15/11	צוות פשר	כניסה לארגון	Cummings, T. G., Worley, C.G., (2009). <i>Organization Development & Change</i> , (9th Edition - International Edition). Mason, OH: South-Western Cengage Learning. (פרק 4)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 498 }

<p>Schein, E. H. (1990) Organizational Culture, <i>American Psychologist</i>, 45(2), 109-119.</p>	<p>התבוננות בארגון: גבולות, תרבויות והנחות יסוד</p>	<p>מצגת ראשונה של סטודנטים</p>	<p>5 22/11</p>
<p>כספי, א. (1996). מהתערבויות והערכה ועד להצעת מודל גורמי הצלחה בפיתוח הארגוני. <i>פיתוח ארגוני בישראל</i>, 10 (2), 7-16. Harrison, M.I. (2005). <i>Diagnosing Organizations: Methods, Models and Processes</i> (3th Edition). Sage Publications. Chap: 1 & 6.</p>	<p>תהליך האבחון בארגונים</p>	<p>*הצגת סטודנטים</p>	<p>6 29/11</p>
<p>אין קריאה לשיעור זה</p>	<p>הצגת הארגונים הנבחרים על ידי הסטודנטים</p>	<p>סטודנטים</p>	<p>7 6/12</p>
<p>Pfeffer, J., Sutton R. I. (2006) Evidence Based Management, <i>Harvard Business Review</i>, 84 (1, 63-74). ויסמן, מ., סויה, ר. (2010) מחזור החיים של תכניות: השימוש ב"מודלים לוגיים" בפיתוח תכניות והערכתן. בתוך: <i>סוגיות בהערכה בישראל</i>, לוי- רוזליס, מ., סויה, ר. (עורכות), באר שבע, הוצאת הספרים של אוניברסיטת בן-גוריון בנגב, 161- .182</p>	<p>כתיבת דוח אבחון</p>	<p>הצגת סטודנטים</p>	<p>8 13/12</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
 המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
 תשפ"ג (2022-23)
 תואר שני

{ 499 }

צור, י., שחף, ק. (2007). "התמנן והדוברמן". הממשק בין יועץ פנים ליועץ חוץ. אנליזה ארגונית, 12. עמ' 18-31	ייעוץ פנים וחוץ ארגוני	מרצה אורח- יועצ/ת פנים ארגוני/ת	9 20/12
Chalutz Ben-Gal, H., & Tzafir, S. S. (2011). Consultant-client relationship: one of the secrets to effective organizational change?. <i>Journal of Organizational Change Management</i> , 24(5), 662-679.	מערכת היחסים בין יועץ ללקוח- איכות השירות של היועץ	*הצגת סטודנטים	10 27/12
אין קריאה לשיעור זה	הצגת טיוטה של דוח האבחון	רפרנט סטודנטים	11 3/1/20
אין קריאה לשיעור זה	המשך- הצגת טיוטה של דוח האבחון	רפרנט סטודנטים	12 10/1
Trevino, Linda K. and Katherine A. Nelson, <i>Managing Business Ethics: Straight Talk About How to Do It Right</i> , 2011	אתיקה בתהליכי ייעוץ	מרצה אורח	13 17/1
		חופשת סמסטר 20/1-5/3	
Moorhead, G. & Griffin, R. W. (2001). The Need for Power, Politics and Political behavior. <i>Organizational Behavior</i> (6 th	פוליטיקה בארגון- איך מציגים דוח אבחון?	צוות פשר	1 סמסטר ב' 14/3

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 500 }

Edition). Houghton Mifflin, 374-380. Murray, V. & Gandz, J. (1980). Games Executives Play, Politics at Work. <i>Business Horisens</i> , 23 (6), 11-23.			
כספי, א. (1996). מהתערבויות והערכה ועד להצעת מודל גורמי הצלחה בפיתוח הארגוני. <i>פיתוח ארגוני בישראל</i> , 10 (2), 7-16.	תהליך ההתערבות בארגון- מאבחון להתערבות	*הצגת סטודנטים	2 21/3
Schein, E. H. (1990) Organizational Culture, <i>American Psychologist</i> , 45(2), 109-119. כ"ץ ישראל. 2012. "ארגון כמערכת סימנים: בעקבות רולאן בארת". ארגונים בעולם פוסטמודרני, רסלינג, עמ' 205-223	תרבות ארגונית- פיתוח חזון, ערכים ונורמות בארגון	*הצגת סטודנטים	3 28/3
	Train the trainer	צוות פשר	4 4/4
Shamir, B., & Eilam, G. (2005) What's your story? A life-stories Approach to Authentic Leadership Development. <i>The Leadership Quarterly</i> , 16(3), 395–417.	פיתוח מנהיגות בארגונים	מרצה אורח	5 18/4

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 501 }

<p>Cohen, Michael D., James G. March, and Johan P. Olsen. 1972. "A Garbage Can Model of Organizational Choice." <i>Administrative Science Quarterly</i>, 17(1): pp. 1-25.</p>	<p>ניהול קונפליקטים בארגון ותהליך קבלת ההחלטות</p>	<p>צוות פשר</p>	<p>6 2/5</p>
<p>Arnheiter, E. D., & Maleyeff, J. (2005). The integration of lean management and Six Sigma. <i>The TQM magazine</i>, 17(1), 5-18.</p>	<p>ארגון חטוב</p>	<p>צוות פשר</p>	<p>7 9/5</p>
<p>פשר, ע. (2005). כיצד מאיצים חדשנות? Nonaka, I., & Konno, N. (1998). The concept of "ba": Building a foundation for knowledge creation. <i>California management review</i>, 40(3), 40-54.</p>	<p>ניהול יזמות וחדשנות</p>	<p>מרצה אורח</p>	<p>8 16/5</p>
<p>Rainey, H. G. (2014, 5th Edition). <i>Understanding and managing public organizations</i>. San Francisco, CA: Wiley, Jossey-Bass. Chap 3+4</p>	<p>סוגי ארגונים (מגזר ראשון, שני, שלישי, עיר, ארגונים גלובליים).</p>	<p>צוות פשר</p>	<p>9 23/5</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 502 }

<p>Kirman, B.L. et al. (2002). Five challenges to - virtual team success: Lessons from Sabre, Inc. <i>Academy of Management Executive</i>, 16(3), 67-79.</p>			
	<p>ניהול זמן וסדרי עדיפויות</p>		<p>10 30/5</p>
<p>Dayan, R. & Pasher, Y. <i>Developing, nurturing, and sustaining communities of practice</i>. Pasher, E. (1998). <i>How to Lead a Virtual Workshop</i>. [Electronic version]. Knowledge Ecology Network.</p>	<p>ניהול ידע בארגונים ויצירת קהילות ידע</p>	<p>מרצה אורח</p>	<p>11 6/6</p>
<p>Philip A Dover (2003). Change agents at work: Lessons from Siemens Nixdorf. <i>Journal of Change Management</i>. 3, (3), 243-258. קוטר, ג'. (2009). להוביל שינוי. תל אביב: מטר.</p>	<p>ניהול שינויים בארגון והתמודדות עם התנגדויות לשינוי.</p>	<p>מרצה אורח</p>	<p>12 13/6</p>
<p>קונה, שני. 2014. "מהו ייעוץ ארגוני?", "ייעוץ ארגוני: התמחות פרופסיונלית מול 'מקצועיות</p>	<p>תפיסת תפקיד היועץ ומרכבות במקצוע, סיכום קורס</p>	<p>צוות פשר</p>	<p>13 20/6</p>

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 503 }

, נזילה" מתוך, מקצועיות נזילה: "יעוץ ארגוני במבט ביקורתי, הוצאת רסלינג, עמ' 23-44 .163-175			
---	--	--	--

מאמרים מומלצים נוספים אשר נכתבו ע"י חברי קבוצת ד"ר עדנה פשר:
פשר, ירון. (2009). איך הפכו הכלכלנים ל"מהמרים" בעיני הציבור, סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 219, ספטמבר 2009, עמ' 61-60.
פשר, יוסי. (2009). איך מרפאים מחיידק השכר, סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 220, אוקטובר 2009, עמ' 28-26.
פשר, ירון. (2010). לפעמים "פחות" שווה "יותר", סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 229, יולי 2010, עמ' 57-56.
פשר, ע. (2005). כיצד מאיצים חדשנות?
פשר, ע. (2005). דו"ח המאזן האינטלקטואלי: מספר המהנדסים בישראל הגבוה בעולם – 135 לכל 10,000. The Marker, נובמבר 2005.
פשר, ע. (2006). תרבות ארגונית שימור-שינוי. סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 177, אפריל 2006.
פשר, ע. (2007). מחפשים משמעות בעבודה. סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 196, אוקטובר 2007.
פשר, ע. (2007) מתחרים ומשתפים פעולה – מותר ואפשר.
פשר, ע., טל-אביב, ע. ואיל, א. (2008). איכות בתהליכים אסטרטגיים – החזית הבאה של ניהול האיכות.
פשר, ע. (2008). להביא את "עמק הסיליקון" לתוך הארגון – מהקצאת משאבים למשיכת משאבים.
פשר, ע. (2008). הניהול לאן – על התחדשות ועל אומץ ניהול. סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 208, פברואר 2008.
פשר, ע. (2008). כרוניקה של הצלחה – מהו סוד ההצלחה של מיזוג שטראוס-עלית?
סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 208, אוקטובר 2008.
פשר, ע. (2010). דרגה בכירה לא מעניקה זכויות יתר היא מטילה אחריות, סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 224, פברואר 2010, עמ' 30-28.
פשר, ע. (2010). קונפליקטים? בכיף. סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 226, אפריל 2010.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 505 }

פשר, ע. (2011). אמנות השילוב בין משפחה לקריירה. סטטוס הירחון לחשיבה ניהולית, גיליון 237, מרץ 2011, עמ' 28-30.
שיאור, ר. ופשר, ע. הארגון המשוחח.
פשר, ע. כמה שווה החברה שלך באמת?
פשר, ע. על התחדשות אסטרטגית באמצעות למידה ארגונית.

"How Competitive Forces Shape Strategy," Michael Porter, Harvard Business Review, March-April 1979

"The Era of Open Innovation," Henry W. Chesbrough, MIT Sloan Management Review, Spring 2003

"Blue Ocean Strategy," W. Chan Kim and Renee Mauborgne, Harvard Business Review, October 2004

"The Big Idea: The New M&A Playbook," Clayton Christensen, Richard Alton, Curtis Rising, and Andrew Waldeck, Harvard Business Review, March 2011

תיאוריה אנתרופולוגית של טקסים

102.2.0123

אנדרה לוי

שעת קבלה: תפורסם

דוא"ל: andre.e.levy1@gmail.com

לצד הדת, הטקס היווה מוקד למחקר אנתרופולוגי כבר בשלבים הראשוניים של התפתחות הדיסציפלינה. הגישה הבסיסית, הנאיבית-משהו, של חוקרים הניחה כי "הקטן מכיל את הגדול", כך שהתבוננות באירוע מתוחם בזמן ובמקום מעניקה רמזים חשובים להבנת החברה הנחקרת. מאז, החשיבה אודות טקסים התפתחה והשתכללה, עד כדי טענה שיש ללמוד טקסים לעצמם-הם. הקורס יציג מגמות עיקריות בהתפתחות הדיון האנתרופולוגי אודות טקסים מאז אותם ימים ועד היום, תוך הצגה של מקרים ספציפיים.

דרישות קורס:

נוכחות בכל השעורים.

קריאת חומרים לקראת כל שיעור (מופיעים בסדר קריאתם).*

הצגת מקרה מתוך חובת הקריאה (30% מהציון הסופי).

הגשת עבודה סופית מבוססת על תצפית (70% מן הציון הסופי).

שימושים בדורקהיים (וגופמן)

Birrell, Susan. "Sport as ritual: Interpretations from Durkheim to Goffman." *Social forces* 60.2 (1981): 354-376.

<https://web-p-ebSCOhost-com.ezproxy.bgu.ac.il/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=ee2b73a3-22a0-4648-a514-8f197b5ee4ff%40redis>

Throop, C. Jason, and Charles D. Laughlin. "Ritual, collective effervescence and the categories: Toward a neo-Durkheimian model of the nature of human consciousness, feeling and understanding." *Journal of Ritual Studies* (2002): 40-63.

https://www.jstor.org/stable/pdf/44368625.pdf?refreqid=excelsior%3A6d7a05ea5194ee9c1ae17fd1f7ce696e&ab_segments=&origin=&acceptTC=1

גישות ניא-דורקהיים מיאניות

Etzioni, Amitai. "Toward a theory of public ritual." *Sociological Theory* 18.1 (2000): 44-59.

<https://journals-sagepub-com.ezproxy.bgu.ac.il/doi/pdf/10.1111/0735-2751.00087>

מלינובסקי, אלא מה?

Homans, George C. "Anxiety and ritual: The theories of Malinowski and Radcliffe-Brown." *American Anthropologist* 43.2 (1941): 164-172.

https://www.jstor.org/stable/pdf/662949.pdf?refreqid=excelsior%3Adb875117ee30ac5ef057ab4c4a8c8327&ab_segments=&origin=

Sørensen, Jesper. "Malinowski and magical ritual." *Religion, Anthropology, and Cognitive Science* 169 (2007): 81.

https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/44825247/Malinowski_Ch_2008-with-cover-page-

[v2.pdf?Expires=1660636055&Signature=ALSVP5sZ9r7WdvRKXdlw7RwygNXe467rw4naaL8t1r6lBg3R1j7GI~SKX7UrV246rNBLhl8grXTDQ05RXpRZScq3NHQgjwK0uQi174lEXQuYvqyPfnwc-kwpDSigo2lFJPC40M2eweLZxrFs-KTeyim6fpi6Cc-KBfdBUtjf2~jrHily16ft8qrkRufBle00IPWxaYwWgrNwNQ9HCh5bZ-f44lF5SvHbn-zxjPBNfXdFNn~0Mxl9gxKpgYeRLt942ylRslKVfTXhKBW-YQ5zk6aE32tiuB~cAF~ZXijJE8p3v6hplflU0erBsKQlpCLLwEHvl7zaInWJTFO0YTeF0Q_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA](https://www.jstor.org/stable/pdf/661174.pdf?refreqid=excelsior%3Ab3e2aa2d88ad1eabc3888a9a0c0c3dc9&ab_segments=&origin=v2.pdf?Expires=1660636055&Signature=ALSVP5sZ9r7WdvRKXdlw7RwygNXe467rw4naaL8t1r6lBg3R1j7GI~SKX7UrV246rNBLhl8grXTDQ05RXpRZScq3NHQgjwK0uQi174lEXQuYvqyPfnwc-kwpDSigo2lFJPC40M2eweLZxrFs-KTeyim6fpi6Cc-KBfdBUtjf2~jrHily16ft8qrkRufBle00IPWxaYwWgrNwNQ9HCh5bZ-f44lF5SvHbn-zxjPBNfXdFNn~0Mxl9gxKpgYeRLt942ylRslKVfTXhKBW-YQ5zk6aE32tiuB~cAF~ZXijJE8p3v6hplflU0erBsKQlpCLLwEHvl7zaInWJTFO0YTeF0Q_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA)

אוואנס-פריצ'ארד

Evans-Pritchard, Edward Evan. "The morphology and function of magic." *American Anthropologist* 31.4 (1929): 619-641.
https://www.jstor.org/stable/pdf/661174.pdf?refreqid=excelsior%3Ab3e2aa2d88ad1eabc3888a9a0c0c3dc9&ab_segments=&origin=

ויקטור טרנר

Olaveson, Tim. "Collective effervescence and communitas: Processual models of ritual and society in Emile Durkheim and Victor Turner." *Dialectical Anthropology* 26.2 (2001): 89-124.
<https://link-springer-com.ezproxy.bgu.ac.il/content/pdf/10.1023/A%3A1020447706406.pdf>

טרנר, ויקטור. "קומיוניטאס – דגם ותהליך." התהליך הטקסי. תל אביב: רסלינג. (2009): 169-208.

לוי, אנדרה. "אחרית דבר. ויקטור טרנר: האדם שבין המקום למסע." התהליך הטקסי. תל אביב: רסלינג. (2009): 253-262.

פרשנות של טקסים

*Geertz, Clifford. "Ritual and social change: a Javanese example." *American anthropologist* 59.1 (1957): 32-54.

<https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/pdfdirect/10.1525/aa.1957.59.1.02a00040>

*יצא לאור בעברית בספרו "פרשנות של תרבויות"

פרפורמטיביות

Brown, Gavin. "Theorizing ritual as performance: Explorations of ritual indeterminacy." *Journal of Ritual Studies* (2003): 3-18.

https://www.jstor.org/stable/pdf/44368641.pdf?refreqid=excelsior%3A3c585b94bf58990eda7245ef208bb391&ab_segments=&origin=

טקסים וסביבתם

Bell, Catherine. "Ritual, change and changing rituals." *Worship* 63.1 (1989): 31-41.

https://scholarcommons.scu.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1110&context=rel_stud

טקסים לעצמם

Handelman, Don. "Introduction: Why ritual in its own right? How so?." *Social Analysis* 48.2 (2004): 1-32.

[file:///C:/Users/andre/Downloads/\[15585727%20-%20Social%20Analysis\]%20Introduction%20\(2\).pdf](file:///C:/Users/andre/Downloads/[15585727%20-%20Social%20Analysis]%20Introduction%20(2).pdf)

Goody, Jack. "Against 'Ritual': Loosely Structured Thoughts on a Loosely Defined Topic." *The Cambridge Journal of Anthropology* (1975): 32-43.

https://www.jstor.org/stable/pdf/45259034.pdf?refreqid=excelsior%3Af6f9ebc0460a2c6d77f8fb59379166ae&ab_segments=&origin=

המימונה כטקס

*Goldberg, Harvey E. "The Mimuna and the minority status of Moroccan Jews." *Ethnology* 17.1 (1978): 75-87.

https://d1wqtxts1xzle7.cloudfront.net/36227978/Mimuna_Ethnology-with-cover-page-v2.pdf?Expires=1660638846&Signature=l~2CsqTmd4F6yXiFFTEOB31B3SVrggnxOf7NQ8YGoWcdirlIBWQpt1eEJZVRN7pzNxmVQy4goNFghHFB0umTbUJI11XOZaEQ6TkbX~BsM2xIHK~6kD1XuTqf7wM3lwydM5J-K5j6ugvnsizRBzL4QLVLATM83K4ZG4hcF2PEjZgkDmhNX56wjlDIR70M5703LHG~gqm427s~Di-FTrac5e4BII5WEnl1a2f63IGCAWk5CoSvv~60YVLJw33UVZqfu9QPloLmj8lsmkEVX-vMTigHRrHApGPJNW-SRhFApGcKjlkS3ZDUs4trXyWWVH0rW5jHJ1CRwYHgVeDqZ7jRfw_&Key-Pair-Id=APKAJLOHF5GGSLRBV4ZA

*יצא לאור בעברית בספר "יהודי המזרח".

Levy, André. "Happy Mimouna: on a mechanism for marginalizing Moroccan Israelis." *Israel Studies* 23.2 (2018): 1-24.

<https://web-s-ebshost-com.ezproxy.bgu.ac.il/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=394968c0-2137-48eb-a7a2-b743fb51dab8%40redis>

Levy, André. "Taking Outside a Ritual: Ethnographers and the Israeli Mimouna." *Anthropological Quarterly* 94.1 (2021): 125-151.

<https://muse-jhu-edu.ezproxy.bgu.ac.il/article/806050>

ייתכנו שינויים ברשימת הקריאה עד לסוף תקופת השינויים.

תיאוריות ארגוניות

פרופ' ניצה ברקוביץ

תיאור הקורס

מטרת קורס זה היא להציג בפני הסטודנטיות/ים תיאוריות ומושגים מרכזיים בלימודי הארגון. נכיר את התיאוריות ונעמוד על האופן שבו כל תיאוריה מנתחת מבנים ותהליכים ארגוניים ובעזרת הגישות הביקורתיות נצביע על מגבלות והנקודות העיוורות שלהן. הקורס מתחלק לשלושה חלקים. בראשון נדון תהליך הופעת התאגידיים הגדולים והמעבר מהקפיטליזם הקלאסי של פירמות קטנות בבעלות משפחתית לקפיטליזם הניהולי/תאגידי של תאגידי ענק הנשלטים על ידי היררכיה ניהולית - מנהלים ונוהלים. בחלק השני נרחיב לגבי תיאוריות שונות העוסקות יחסי ארגון סביבה תוך שימת דגש והרחבה על התיאוריה המוסדית החדשה ובמושגים כמו יזמות מוסדית וארגונים היברידיים, שינויים בסביבה המוסדית המביאים לצמיחת עסקים חברתיים. החלק השלישי של הקורס יוקדש לתמורות הגדולות שהביאו עמם הגלובליזציה, הניאו-ליברליזם והפוסט-פורדיזם של העשורים האחרונים, ולהשלכות של תהליכים אלה על אופני ההתארגנות, הניהול והעבודה כיום. בחלק הרביעי של הקורס נדון בשינויים העכשוויים המתרחשים בעולם העבודה בעקבות המגיפה העולמית. המגיפה עדיין לא נעלמה ועולם העבודה ממשיך גם הוא להשתנות נגד עינינו. מכיוון שהמחקר הסוציולוגי בתחום מתחיל לתת את פירותיו רק עתה, נעשה שימוש גם בכתבות מהעיתונות ומהמדיות הדיגיטליות. בהמשך אעדכן את רשימת הקריאה בהתאם. מקור חשוב להבנת השפעת המגיפה על היבטים שונים של העולם החברתי והכלכלי יהיה לקסיקון סוציולוגי לעת קורונה בעריכת אורי רם, שלמה סבירסקי וניצה ברקוביץ. 2021. סוציולוגיה ישראלית, גליון כ"א, 2

דרישות הקורס:

קריאת פריטי החובה כפי שימסרו בשיעור. לחלק גדול מהמאמרים מתלווים סרטונים שיקלו על הבנת המאמרים. אנו נדון גם בסרטונים בכיתה. השתתפות בדיונים בכיתה.

[חזרה לתוכן העניינים](#)

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 512 }

עבודת סיכום קורס בהיקף של כ 8 עד 9 עמודים, 3,600-4,000 (מילים) שבה תתבקשו לנתח את מקום העבודה שלכם בהתאם לגישות ולתיאוריות שנלמד במהלך השנה ותוך שימוש במאמרים שקראנו. תוכלו להתמקד בסוגיה תופעה, תחום פעילות ספציפיים אבל תמיד תוך בחינת ההקשר הרחב בו הן מתרחשות/מתקיימות (והתייחסות לתאוריות המקרו הרלבנטיות)
הנחיות מפורטות יותר יועלו למודל של הקורס.

הרכב הציון: 10% השתתפות בדיונים בכיתה
90% עבודת סיכום

רשימת הקריאה לתעדכן בהמשך

לפני שמתחילים ...
אלי קוק. 2022. *מהפיכת השוק של קרל פולני. הזמן הזה*, מרץ.
זליצר, ויויאן. משמעותו החברתית של הכסף: סוגים מיוחדים של כסף.
נרית תושב אייכנר. 2009. שינוי חוקי המשחק בעולם העבודה סקירת ספרות. מנהל מחקר
וכלכלה משרד התעשייה, המסחר והתעסוקה

צמיחת התאגידים הגדולים, הופעת הקפיטליזם הניהולי, מנהלים ונוהלים

גישות כלכליות /רצינוניות (א): "היד הנראית" מחליפה את ה"יד הנעלמה"

[Managerial Capitalism, Organizations and Markets](#) 9 min

** Chandler, A.D. (1977). "Introduction: The Visible Hand". In his *The Visible Hand: The Managerial Revolution in American Business*. Cambridge: Harvard University, 1-12.

אקונומיסט. 2015. "מדוע ההצלחה של חברות משפחתיות משבשת לחלוטין את התיאוריה המודרנית אודות חברות מסחריות". *מגזין TheMarker*, יוני.

**Lai Si Tsui-Auch and Yong-Joo Lee. (2003). "The State Matters: Management Models of Singaporean Chinese and Korean Business Groups". *Organization Studies*, 24(4): 507-534.

** Perrow, Charles. 1981. "Chandler's argument," in: *Perspectives on Organizational Design and Behavior*, edited by Van de Den and W. Joyce. NY: John Wiley Pp. 379-385.

פרנקל, מיכל. 2008. צמיחתו של הניהול בישראל כדינמיקה של שדות חופפים. *סוציולוגיה ישראלית*. כרך י (1). עמ' 133-159.

ממן, דניאל. (2002/2010). "התהוות הקבוצות העסקיות – השוואה בין ישראל לדרום קוריאה". מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת), *סוציולוגיה של ארגונים*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 101-123.

גישות כלכליות /רציונליות (ב) - גישת עלות העסקה (כשלון השווקים) ובקורות

Transaction cost – why do organizations exist?

<https://www.youtube.com/watch?v=X8gtkNk9vos> 4:35 min

<https://www.youtube.com/watch?v=e2D2cyOTZMc> 9 min

**גרי, ניצה. 2006. כלכלת עלות העסקה. בתוך: נושאים נבחרים בכלכלת מוצרי מידע. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 13-35.

** Perrow, Charles. 1981. "Markets, Hierarchies and Hegemony." In: *Perspectives on Organizational Design and Behavior*. edited by Van de Den and W. Joyce. NY: John Wiley. Pp. 371-379.

THE CONCEPT OF EMBEDDEDNESS, BY MARK GRANOVETTER

<https://www.youtube.com/watch?v=KXGbCjzmm2M> 4 min

מרק גרנובטר. פעילות כלכלית ומבנה חברתי" בעיית השיזור (Embeddednes)

הסברים מוסדיים ופוליטיים

** שנהב, יהודה. "עבודה בחוסר נחת". עמ' 107-83. "מאבק הולך ונעלם" עמ' 138-108.

בתוך: *מכונת הארגון*

[The Robber Barons and the Industrial Age](#) 8:43 min סרטון

** מיכל פרנקל. 2006. "ניהוליות". מתוך: *אי/שוויון*. עורכים אורי רם וניצה ברקוביץ. הוצאת

הספרים של אוניברסיטת בן גוריון. עמ' 290-282

גישות ביקורתיות: התאגיד, מדע הניהול והניהול מדעי כמנגנון שליטה בעובדים

** שנהב, יהודה. (1995). מתוך: *מכונה הארגון*. "מדע הניהול בחדר התכנון של הפירמה".

עמ' 141-171. "הביורוקרטיה כמנגנון שליטה" עמ' 222-211.

Braverman, Harry. 1974. *Labor and Monopoly Capital*. The Origins of Management," pp. 59-69. The Primary Effects of Scientific Management," pp. 124-138.

Frederick Taylor Scientific Management

https://www.youtube.com/watch?v=vNfy_AHG-MU 11 min

** ריצ'רד ס' אדוארדס. 2010. דרכי שליטה בתהליך העבודה – ניתוח היסטורי. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). *סוציולוגיה של ארגונים*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 385-419.

גראהם סיוול. 2010. (1998) מישמוע הצוותים – שליטה על עבודת צוותים בתעשייה באמצעות התקנים אלקטרוניים ומעקב של חברי הצוות. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). *סוציולוגיה של ארגונים*. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 438-474.

Darr, Asaf. (2019). Automatons, sales-floor control and the constitution of authority. *Human Relations*, 72(5), 889-909.

לשם, איתן. איש עם שליחות. ועוד אחת. ועוד אחת: כתב "הארץ" בילה שבוע כשליח של "וולט". הארץ. <https://www.haaretz.co.il/gallery/EXT-MAGAZINE-1.7794758>

הילה קרן. 2013. [אתנוגרפיה של בית מטבחים: על מבנים חברתיים וארכיטקטורה שמנרמלת אלימות](#). העוקץ

שיטות שליטה בעובדות חרדיות

Wasserman, V., & Frenkel, M. (2020). The politics of (in) visibility displays: Ultra-orthodox women manoeuvring within and between visibility regimes. *Human Relations*, 73(12), 1609-1631.

גישת יחסי אנוש: עוד מנגנון שליטה או הומניזציה של הביורוקרטיה ?

The Hawthorne Studies

<https://www.youtube.com/watch?v=W7RHjwmVGhs> 6 min

שנהב, יהודה. (1995). מתוך: *מכונה הארגון*. מדעי האדם בעבודה. עע' 172-202

Cushen, Jean, and Paul Thompson. 2012. "Doing the right thing? HRM and the angry knowledge worker." *New Technology, Work and Employment* 27.2: 79-92.

אווה אילוז. 2008. אינטימיות קרה: עלייתו של הקפיטליזם הרגשי. 15-62, 150-158.

ממנגנון שליטה נורמטיבי לתרבות ארגונית, עבודה רגשית, שליטה והתנגדות, הבניית זהויות

קונדה, גדעון. (2000) *מהנדסים תרבות: שליטה ומסירות בחברת היי-טק*, חרגול הוצאה לאור.

פרק 5, "עצמי' וארגון: בצילו של שור הזהב". פרק 1: "תרבות וארגון", עמ' 9-36. (רשות)

מהודר, יעל 2018. [ניהול עובדים, ניהול רגשות](#) גלובס, 21 מאי.

Hochschild, A. R. (1983). "Managing Feeling". In her *The Managed Heart: Commercialization of Human Feeling*. Berkeley: University of California Press, pp. 35-55.

Bucher, E., et. Al. (2018, July). Managing emotional labor in the sharing economy. *Academy of Management Proceedings*, No. 1. Abstract only.

צור יובל ואביעד רז. 2008. השילוב הראוי: נשים בקורס טיס. סוציולוגיה ישראלית 10(1): 81-106

טל גולן. העין הבוחנת והצופה: הסדרה ומשטור של התנהגות עובדים במקום העבודה. ?

ב. יחסי ארגון סביבה מבנה היחסים הבין ארגוניים (Interorganizational structure)

גישת ההתנייה המבנית (Structural contingency)

Pfeffer, Jeffrey. 1982. "Structural Contingency Theory. In his: *Organizations and Organization Theory*. Ballinger Pub. Pp. 147-163.

אורלי יחזקאל ועודד שנקר. 2005. תיאורית תלות מצב. בתוך: *ניהול בין-לאומי*. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 153-161.

** Alexander, Victoria D. 1998. "Environmental Constraints and Organizational Strategies." Pp. 272-290 in *Private Action and the Public Good*, edited by Walter Powell and Elizabeth Clemens. New Haven: Yale University Press.

הרחבת המושג סביבות ארגוניות

** מיכל פרנקל. 2010. (2008) מתכנתות מחדש את הנשיות? הבניית זהות מיגדרית בתעשיית ההיי-טק בישראל בין הסדר המיגדרי הגלובלי והמקומי. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). *סוציולוגיה של ארגונים*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 158-180.

מגישת התלות במשאבים (resource dependence) לרשתות ולמבנים של יחסים בין-ארגוניים, ארגוני רשת ושותפויות תלת מגזריות

Resource Dependency Theory

<https://www.youtube.com/watch?v=kLYhqLYDMFQ> 18 min

** Pfeffer, Jeffrey. 1982. "Resource Dependence" In his: *Organizations and Organization Theory*. Ballinger Pub. Pp. 192-204.

אורלי יחזקאל ועודד שנקר. 2005. תיאורית תלות-משאבים. בתוך: *ניהול בין-לאומי*. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 162-166.

** Froelich, Karen A 1999. Diversification of Revenue Strategies: Evolving Resource Dependence in Nonprofit Organizations. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly*, 28 (3) 246-265

ברקוביץ, ניצה, וגורדון, ניב. (2010). הכלכלה הפוליטית של משטרים על-לאומיים: המקרה של ארגוני זכויות אדם בישראל. *המרחב הציבורי* 4: 75-109

*Powell. Walter. "Neither Market nor Hierarchy: Network Forms of Organization." In: *Research in Organizational Behavior*, 12:295-332.

שמיד, הילל ומיכל בר-אלמוג. 2016. שותפויות בין-מגזריות בישראל: תשומות, תהליכים ותוצרים ממצאי מחקר והשלכות למדיניות ולפרקטיקה. המרכז לחקר החברה האזרחית והפילנתרופיה בישראל

Resource Dependency Theory

<https://www.youtube.com/watch?v=kLYhqLYDMFQ> 18 min

** Pfeffer, Jeffrey. 1982. "Resource Dependence" In his: *Organizations and Organization Theory*. Ballinger Pub. Pp. 192-204.

אורלי יחזקאל ועודד שנקר. 2005. תיאורית תלות-משאבים. בתוך: *ניהול בין-לאומי*. האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 162-166.

הגישה הניאו-מוסדית

Institutional theory between isomorphism and decoupling.

<https://www.youtube.com/watch?v=zy5Ka83gwUk> 16 min

**פאול ג'. דימאג'יו וולטר ו. פאול. 2010. (1983) שיבה אל כלוב הברזל: איזומורפיות מוסדית ורציונליות קיבוצית בשדות אירגוניים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). *סוציולוגיה של ארגונים*. רעננה: אוניברסיטה הפתוחה. עמ' 328-351.

** פרנק ר' דובין. 2010. (1994) מודלים תרבותיים של ארגון: ההבניה חברתית של עקרונות ארגון רציונליים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). *סוציולוגיה של ארגונים*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 352-381.

** מיכל פרנקל. 2010. 2005. הפוליטיקה של התרגום - השפעת יחסי כוחות פוליטיים פנימיים על אופן אימוצם של רעיונות ניהול מיובאים. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת). *סוציולוגיה של ארגונים*. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. עמ' 36-61.

סובל, אירה. 2014. *צעד קדימה ושניים אחורה: אימוץ תכניות עבודה-משפחה בארגונים בישראל*. עובדת מ.א. אוניברסיטת תל אביב

שדות מוסדיים, יזמות מוסדית, ארגונים היברדיים

Hardy, C., & Maguire, S. (2017). Institutional entrepreneurship and change in fields. *The Sage handbook of organizational institutionalism*, 261-280.

Battilana, Julie, and Matthew Lee. 2014. Advancing research on hybrid organizing—Insights from the study of social enterprises." *The Academy of Management Annals* 8(1) 397-441.

Understanding Hybrid Organizations

<https://www.youtube.com/watch?v=9poHaUkPQ-Y> 6 min

גדרון, בנימין ואחרים. 2017. מיזמים עסקיים-חברתיים: מחקר בינלאומי השוואתי. דו"ח מחקר, המכללה למנהל.

מיזמים עסקיים חברתיים בארץ ובעולם

<https://www.youtube.com/watch?v=namf6f6bwFg> 25 min

מקיפטיזם ניהולי לקפיטליזם פיננסי; גלובליזציה, ניאו ליברליזם ופוסט-פורדיזם

לביא נועה. 2006. תופרים גלובליזציה. תיאוריה וביקורת, 103-124: 29

דני פילק. 2004. "ישראל מודל 2000: פוסט-פורדיזם ניאו-ליברלי". בתוך: שלטון ההון:

החברה הישראלית בעידן הגלובלי. בעריכת דני פילק ואורי רם. הוצאת הקיבוץ המאוחד. עע' 34-56.

Birch, K. (2015). Neoliberalism: The whys and wherefores... and future directions. *Sociology Compass*, 9(7), 571-584.

[Post Fordism in its Micro Dimensions](#) 8 min

<https://www.youtube.com/watch?v=PDqldUvmR6c> 9 min

דיוויד הארווי. [2005] 2015. קיצור תולדות הניאו ליברליזם. מולד. "הקדמה" ע' 11-16.
"פרק א. חירות היא סתם עוד מילה". ע' 17-56.

ניצה ברקוביץ. 2015. בין ניאו-ליברליזם לבין כלכלה סולידרית. העוקץ. 24 דצמבר.

** Davis, G. F. 2011. "The Twilight of the Berle and Means Corporation".
Seattle University Law Review 34: 1121-1126, 1130-1138.

Powell, Walter W. 2001. "The capitalist firm in the twenty-first century:
Emerging patterns in Western enterprise" in Paul DiMaggio (ed.), *The Twenty-
First Century Firm*. Princeton University Press, pp. 33-68.

** ויקי סמית. 2010. דרכים חדשות לארגון העבודה. מתוך: ניצה ברקוביץ (עורכת).
סוציולוגיה של ארגונים. רעננה: האוניברסיטה הפתוחה. ע' 602-626.

יערה בוקסבאום ואחרות. 2008. *עובדות בשוק תעסוקה מעורער*. חיפה: מרכז מהות.

Williams, Christine L., et.al.. 2012. "Gendered Organizations in the New
Economy." *Gender & Society* 26.4: 549-573.

Frenkel, Michal. 2017. "Gendering the MNC." *Multinational corporations and
organization theory: Post millennium perspectives*. Emerald Publishing
Limited, 2017. 357-388

כלכלת שיתוף - היכן העובדים? היכן הארגון?

<http://www.haaretz.co.il/misc/article-print-page/1.2708855>

כלכלת האפליקציות

סולל, יפעת. 2011. קואופרטיבים חברתיים לשילוב בעבודה של אוכלוסיות מוחלשות. ירושלים: מכון ון ליר בירושלים

Cabanas, E., & Illouz, E. (2017). The making of a "happy worker": Positive psychology in neoliberal organizations. In *Beyond the cubicle: Job insecurity, intimacy and the flexible self* (pp. 25-49). Oxford University Press.

ברקאי, תמר. 2016. על אחריות תאגידית ועבודה מאורגנת: בעקבות פרשת פלאפון. מתוך: רנית דוניץ-קידר ועופר סיטבון (עורכים) *אחריות תאגידית והאינטרס הציבורי*, הוצאת רסלינג

מגדר, הארגונים הישנים, הארגונים החדשים – מבנה תרבות, סביבה
איך להביא לשינוי ארגוני ושוויון מגדרי

ניצה ברקוביץ. 2007. "נשים וגברים של הארגון: רזבט קנטר ויצור הנשיות והגבריות בארגון העבודה". מתוך: דרכים לחשיבה פמיניסטית: מבוא ללימודי מיגדר. בעריכת ניצה ינאי ואחרות. האוניברסיטה הפתוחה. (להתמקד בעמודים: 155-162)

Kalev, A., & Deutsch, G. (2018). Gender inequality and workplace organizations: Understanding reproduction and change. In *Handbook of the Sociology of Gender* (pp. 257-269). Springer, Cham

Reskin, B. F., & McBrier, D. B. (2000). Why not ascription? Organizations' employment of male and female managers. *American sociological review*, 210-233.

Kalev, A., Dobbin, F., & Kelly, E. (2006). Best practices or best guesses?
Assessing the efficacy of corporate affirmative action and diversity policies.
American sociological review, 71(4), 589-617

בן אליהו, הדס וזאב לרר 2018. המדריך לייעוץ והתערבות מגדרית בארגונים. מכון ון ליר.

Beyond armchair feminism: applying feminist organization theory to
organizational change

Organization 2000 7(4)

סקירה של הגישות השונות אצל:

רוני טמיר. 2022. צבא "עושה מגדר". דיסרטציה, אוניברסיטת תל אביב.

תיאוריות של חברה ותרבות

גרסה זמנית

יום ג' 10:30-12:00

ד"ר אורי שוויד (shwed@bgu.ac.il)

מטרות: הקורס יעסוק בתאוריות השונות המנחות את המחקר החברתי בסוציולוגיה במאה ה-21. מטרתו העיקרית היא הקניית השימוש בתיאוריה כמנוע מארגן למחקר, וחשיפה של האופנים השונים בהן נעשה שימוש בתיאוריות שונות במחקר. הקורס ידגיש את גישת הסוציולוגיה האנליטית ואת עבודת הסוציולוגית כחיפוש אחר מכניזמים להסבר חברתי. מהלך הקורס: הקורס מארגן סביב סוגיות עיקריות במחקר החברתי, ואינו נסוב סביב הוגים עיקריים המתווכחים ביניהם או כהתפתחות כרונולוגית של רעיונות. ההיגיון הנושאי ידגיש את האופנים בהן תיאוריות הן כלי עבודה עבור החוקר החברתי. בחלקו האחרון של הקורס נבחן מאמרים בחזית המחקר בסוציולוגיה ואת שימושם בתיאוריה. לקראת כל שיעור התלמידים יקראו את קריאת החובה ויגיבו עליה באמצעות אתר הקורס עד הערב שלפני השיעור. במהלך השיעור יתקיים דיון בקריאה, בתגובות התלמידים אליה ובמאמרים המדגימים את הנידון. מאמרים אלו יוצגו ע"י התלמידים בכיתה.

הרכב הציון: 20% השתתפות פעילה ותגובות לקריאה*

15% הצגת מאמר

65% עבודה מסכמת

* ניתן יהיה להגיש תגובה לקריאת החובה עד יום שני שלפני המפגש בשעה ארבע. יש להגיש לפחות 6 תגובות במהלך הקורס, עד 400 מילים לתגובה (אין מינימום). חובה לנכוח בדיון בשיעורים אליהם נשלחה תגובה. כל תגובה תזכה לציון בין 0 ל-4 נקודות.

קריאה: הקורס יונחה ע"י הספר

Rojas, Fabio. 2017. Theory for the Working Sociologist. Columbia University Press.

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 526 }

הספר זמין דיגיטלית דרך הספרייה. שאר מקורות הקריאה מפורטים למטה, זמינים דרך הספרייה, ויהיו זמינים ככל האפשר באתר הקורס.

תוכנית הקורס (שהיא בסיס לשינויים)

25/10 פתיחה – היכרות ונהלים – באיזה אופן נעסוק בתיאוריות (רוחם - הקדמה)

1/11 תיאוריות מבוססות מכניזמים ותיאוריות של הטווח הבינוני –

חובה רוחם פרק 1

רשות:

Hedstrom P. & P. Bearman. 2011. The Oxford Handbook of Analytical Sociology. Chapters 1-2

רשות/הצגה

Timmermans, S. and Tavory, I. 2012. Theory Construction in Qualitative Research: From Grounded Theory to Abductive Analysis. *Sociological Theory* 30(3): 167-186.

8.11 כוח ואי שוויון –

חובה רוחם פרק 2.

רשות:

Ridgeway, C. 2014. Why Status Matter for Inequality. *American Sociological Review* 79(1):1-16

רשות/הצגה:

Scarborough WJ, Pepin JR, Lambouths DL, Kwon R, Monasterio R. 2021.

The Intersection of Racial and Gender Attitudes, 1977 through

2018. *American Sociological Review* 86(5):823-855.

doi:[10.1177/00031224211033582](https://doi.org/10.1177/00031224211033582)

15.11 פעולה אסטרטגית

חובה רוחם פרק 3

רשות/הצגה:

Tilcsik A. Statistical Discrimination and the Rationalization of Stereotypes. *American Sociological Review*. 2021;86(1):93-122.
doi:10.1177/0003122420969399

22.11 ערכים ומבנים חברתיים
חובה רוחס פרק 4.

רשות/הצגה:

Boutyline A, Soter LK. Cultural Schemas: What They Are, How to Find Them, and What to Do Once You've Caught One. *American Sociological Review*. 2021;86(4):728-758. doi:[10.1177/00031224211024525](https://doi.org/10.1177/00031224211024525)

29.11 הבניה חברתית
חובה רוחס פרק 5.

רשות/הצגה:

Silva, T. (2017). BUD-SEX: Constructing Normative Masculinity among Rural Straight Men That Have Sex With Men. *Gender and Society* 31(1):51-73.

6.12 פוסט הומניזם
חובה

Lezaun, J. 2017. Actor Network Theory. Ch. 11 in Benzecry C.E., M. Krause & I.A. Reed. *Social Theory Now*. University of Chicago Press. Pp: 305-336

רשות/הצגה:

Fox, N.J. and P. Allred. 2018. Social Structures, Power and Resistance in Monist Sociology: New Materialists insights. *Sociology* 54(3):315-330

רשות/הצגה:

Mills, T. 2018. What Has Become of the Critique? Reassembling Sociology After Latour. *British Journal of Sociology*. 69(2):286-305

רשות:

Latour, Bruno, Pablo Jensen, Tommaso Venturini, Sebastian Grauwin, and Dominique Boullier. 2012. "The Whole Is Always Smaller than Its Parts' - a Digital Test of Gabriel Tardes' Monads." *British Journal of Sociology* 63(4):590–615.

13.12 רוחס פרק 6 + אפילוג

17.1 – 20.12 – פרזנטציות, לו"ז מדויק יפורסם בהמשך

Ray V. 2019. A Theory of Racialized Organizations. *American Sociological Review* 84(1):26-53.

Rosen E, Garboden PME, Cossyleon JE. 2021. Racial Discrimination in Housing: How Landlords Use Algorithms and Home Visits to Screen Tenants. *American Sociological Review* 86(5):787-822.
doi:[10.1177/00031224211029618](https://doi.org/10.1177/00031224211029618)

Hart CG. 2021. Trajectory Guarding: Managing Unwanted, Ambiguously Sexual Interactions at Work. *American Sociological Review* 86(2):256-278.
doi:[10.1177/0003122421993809](https://doi.org/10.1177/0003122421993809)

Sauer C, Valet P, Shams S, Tomaskovic-Devey D. 2021. Categorical Distinctions and Claims-Making: Opportunity, Agency, and Returns from Wage Negotiations. *American Sociological Review*.;86(5):934-959.

doi:[10.1177/00031224211038507](https://doi.org/10.1177/00031224211038507)

Estep K, Greenberg P. Opting Out: Individualism and Vaccine Refusal in Pockets of Socioeconomic Homogeneity. *American Sociological Review*. 2020;85(6):957-991. doi:10.1177/0003122420960691

Erikson E, Shirado H. Networks, Property, and the Division of Labor. *American Sociological Review*. 2021;86(4):759-786.

doi:[10.1177/00031224211027893](https://doi.org/10.1177/00031224211027893)

Van de Rijt A. 2019. Self-Correcting Dynamics in Social Influence Processes. *American Journal of Sociology* 124(5):1468-1495

Sweet, P.L. 2019. The Sociology of Gaslighting. *American Sociological Review* 84(5):851-875.

Kozlowski A.C., M. Taddy & J.A. Evans. 2019. The Geometry of Culture: Analyzing the Meanings of Class through Word Embeddings. *American Sociological Review* 84(5):905-949.

Karrell D. and M. Freedman. 2019. Rhetorics of Radicalism. *American Sociological Review* 84(4):726-753.

Musto, M. 2019. Brilliant or Bad: The Gendered Social Construction of Exceptionalism in Early Adolescence. *American Sociological Review* 84(3):369-393.

Correll SJ, Weisshaar KR, Wynn AT, Wehner JD. Inside the Black Box of Organizational Life: The Gendered Language of Performance Assessment. *American Sociological Review*. 2020;85(6):1022-1050.
doi:10.1177/0003122420962080

Elliott S. & M. Reid. 2019. Low Income Black Mothers Parenting in the Mass Incarceration Era: The Long Reach of Criminalization. *American Sociological Review*. 84(1):197-219.

Hallet, T., O. Stapleton & M. Sauder. 2019. Public Ideas: Their Varieties and Careers. *American Sociological Review* 84(3): 545-576.

Rawlings C.M. & Childress C. 2019. Emergent Meanings: Reconciling Dispositional and Situational Accounts of Meaning-Making from Cultural Objects. *American Journal of Sociology* 124(6):1763-1809

Bail C.A., T.W. Brown & A. Wimmer. 2019. Prestige Proximity and Prejudice: How Google Search Terms Diffuse across the World. *American Sociological Review* 124(5):1496-1548

McMahan P, McFarland DA. 2021. Creative Destruction: The Structural Consequences of Scientific Curation. *American Sociological Review* 86(2):341-376. doi:[10.1177/0003122421996323](https://doi.org/10.1177/0003122421996323)

Hunzaker, M.B.F. and L. Valentino. 2019. Mapping Cultural Schemas: From Theory to Method. *American Sociological Review* 84(5):950-981.

Kozlowski A.C., M. Taddy & J.A. Evans. 2019. The Geometry of Culture: Analyzing the Meanings of Class through Word Embeddings. *American Sociological Review* 84(5):905-949.

Leszczensky L. and S. Pink. 2019. What Drives Ethnic Homophily? A Relational Approach on How Ethnic Identification Moderates Preferences for Same Ethnic Friends. *American Sociological Review*. 84(3):394-419

תיאוריות של תרבות

תשפ"ג

אנדרה לוי

יצירת קשר

דוא"ל: andre.e.levy1@gmail.com

סלולרי: 054-7355116

כללי

הקורס יוקדש להצגת דיונים תיאורטיים בסוגיות קלאסיות ועכשוויות באנתרופולוגיה, תוך מיקומן של הסוגיות בהקשר היסטורי. הדיון יציג פריסת של הדרך בו פסעה האנתרופולוגיה למן ראשית צעדיה של הדיסציפלינה ועד היום. לצד ההתרכזות של הדיון בהתפתחויות התיאורטיות באנתרופולוגיה, יוצגו גם היבטים תמטיים שונים, אשר השפיעו על השינויים והתפניות בתיאוריה האנתרופולוגית.

דרישות חובה

השתתפות פעילה ומעורבת בכל השיעורים.
קריאה רציפה של המאמרים והפרקים על פי סדר הופעתם (להלן). רשימת הקריאה מופיעה בסדר נושאי. שימו לב: אי-קריאה של הפרטים (שלהלן) לקראת כל שיעור כמוה כהיעדרות משיעור.

ניהול דיון על אחד המאמרים או הפרקים המופיעים בספר (30% מהציון הסופי).
עבודה סופית (70% מהציון הסופי). הוראות לכתיבת העבודה יוצגו בכיתה לקראת סוף הסמסטר.

ייחוד תיאורטי באנתרופולוגיה?

Ellen, Roy

2010 Theories in Anthropology and 'Anthropological Theory'. Journal of the Royal Anthropological Institute, 16: 387-404.

<https://rai.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1467-9655.2010.01631.x>

התפנית התרבותית

Ortner, B. Sherry

1984 Theory in Anthropology Since the Sixties. Comparative Studies in Society and History. 26(1), pp. 126-166

https://www.jstor.org/stable/178524?seq=1#page_scan_tab_contents

Ortner, B. Sherry

2016 Dark Anthropology and its Others. Theory Since the Eighties. HAU: Journal of Ethnographic Theory. 6(11):47-73.

<https://www.journals.uchicago.edu/doi/pdfplus/10.14318/hau6.1.004>

קלאסיקה אנתרופולוגית

גירץ, קליפורד

1990 תיאור גדוש: לקראת תיאוריית תרבות פרשנית, בתוך: פרשנות של תרבויות. ירושלים: כתר, 15-62.

מצוי גם באנגלית בקישור הבא: <https://philpapers.org/archive/GEETTD.pdf>

Buckley, Thomas

1989 Kroeber's Theory of Culture Areas and the Ethnology of Northwestern California in Culture Theory and Cultural Criticism in Boasian Anthropology. Anthropological Quarterly, 62(1), 15-26.

https://www-jstor-org.ezproxy.bgu.ac.il/stable/3317692?seq=1#metadata_info_tab_contents

ביקורת חיצונית

Dirks, Nicholas B.

2004 Edward Said and Anthropology. *Journal of Palestine Studies*, 33(3):38–54.

https://www.jstor.org/stable/10.1525/jps.2004.33.3.038?seq=1#metadata_info_tab_contents

למקם את הכוח בתיאוריה

Appadurai, Arjun

1986 Theory in Anthropology: Center and Periphery. *Comparative Studies in Society and History*. 28(2):356-374.

<https://www.cambridge.org/core/journals/comparative-studies-in-society-and-history/article/theory-in-anthropology-center-and-periphery/088EA369B4A875B71BF982427B6069CE>

Sinclair, Jafari Allen and Jobson Ryan Cecil

2016 The Decolonizing Generation: (Race and) Theory in Anthropology since the Eighties. *Current Anthropology*. 57(2):

https://www.researchgate.net/profile/Nina_Glick_Schiller/publication/302886957_Conjectures_about_Conjunctures_Decolonization_and_the_Ontological_Turn_Comment/links/573c9a4508aea45ee841971a/Conjectures-about-Conjunctures-Decolonization-and-the-Ontological-Turn-Comment.pdf

Borofsky, Robert

1997 Cook, Lono, Obeyesekere, and Sahlins: CA* Forum on Theory in Anthropology. *Current Anthropology* 38.2: 255-282.

https://www.jstor.org/stable/pdf/10.1086/204608.pdf?casa_token=Xk7IGIf_Xr4AAAA:KVU7cqWc6vvAn6ucfK1hJWEp-Q4UG7D0-pYq65HR6j3GW03MudixMUilZoTelxesXrTi-COqe5kxoNxVsTI14vRAKCYyk3oITzyoTY9AtTWOrqid6pbL

אנתרופולוגיה פמיניסטית

Mahmud, Lilith

2021 Feminism in the House of Anthropology. Annual Review of Anthropology, 50(1), 345–361.

<https://www-annualreviews-org.ezproxy.bgu.ac.il/doi/pdf/10.1146/annurev-anthro-101819-110218>

מה שבקטן גם בגדול?

Hannerz, Ulf

1986 Theory in Anthropology: Small is Beautiful? The Problem of Complex Cultures. Comparative Studies in Society and History. 28:362-367

http://gpeter.web.elte.hu/kurzusok_anyagai/gypcikkanthro.pdf

בפני שוקת שבורה?

Yengoyan, A. Aram

1986 Theory in Anthropology: On the Demise of the Concept of Culture. Comparative Studies in Society and History. 28(2): 368-374

https://www.jstor.org/stable/178978?seq=1#page_scan_tab_contents

אתנוגרפיה כנגד תיאוריה?

Biehl, João

Ethnographies the Way of Theory. Cultural Anthropology, 28: 573-597. 2013

<https://anthrosource.onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/cuan.12028>

מה שצופן בחובו העתידי (או שמא כבר ההווה)

Boellstorff, Tom

2020 Rethinking digital anthropology. *Digital anthropology*. Routledge, 2020.
39-60.

<https://escholarship.org/content/qt5n18q3vp/qt5n18q3vp.pdf>

Góralaska, Magdalena

2020 Anthropology from home: Advice on digital ethnography for the
pandemic times. *Anthropology in Action* 27(1):46-52.

[file:///C:/Users/andre/Downloads/\[17522285%20-
%20Anthropology%20in%20Action\]%20Anthropology%20from%20Home.pdf](file:///C:/Users/andre/Downloads/[17522285%20-%20Anthropology%20in%20Action]%20Anthropology%20from%20Home.pdf)

* שימו לב: ייתכנו תיקונים ברשימת המאמרים עד לסיום תקופת השינויים.

Emotional turn' in cross-cultural interdisciplinary perspective

Julia Lerner, Ben Gurion University of the Negev, Sociology and Anthropology

Anna Temkina, European University at St. Petersburg, Sociology Department
& BGU, Gender Studies

Pavel Vasilyev, Higher School of Economics St. Petersburg, School of Arts
and Humanities, History Department

MA seminar

Spring semester 2023, Wednesday, 17h-20h, 7 teaching weeks

1022013301- 20232

Why we speak today more about our 'feelings' towards things, people and events? How do intercultural differences produce different emotions? In what manner the emotional style has changed throughout history and in how it is linked to the political, economic and social changes that have occurred? This course engages students in 'international laboratory' for examination of cultural and social aspects of emotions. It brings together international, Israeli and Russian students, and combines social sciences and humanities perspectives. The course is offered in online digital format, and organized in 6 frontal real-time sessions (3 hours each). It also involves individual and

working-groups' meetings between the sessions, reading and watching required materials.

The course will develop student's critical understanding of the ways in which cultural ideologies shape individual subjectivity and how emotional expression becomes a mark of group habitus and social institutions; how emotions are shaped by political and economic regimes, institutional arrangements and local cultural languages. We will study the emotionalization of private and public domains in contemporary culture and society discussing in particular emotions in politics of collective identities, memory and different forms of violence; love relations and gender; emotions in public institutions and professional spheres. We will address the case studies in Israel, Russia as well the current events of the global reality.

The approach of the course instructors combines a historical, anthropological perspective with sociology of culture and involves professors' expertise in the fields of gender and post-culture. The format is issued by the department of Sociology and Anthropology, with the support of the international unit of the BGU. The course is opened to MA students (participation of advanced BA students will be considered on individual basis)

Course requirements and grading

Participation in all online sessions is necessary. Active participation in discussions is expected. It is also is expected that students will come well prepared after reading and watching of the required materials.

Participation in class discussions 20%
Ongoing inter-session public forum posts 20%
Project presentations 30%
Final paper 30%

Seminar's meetings schedule

March-April: preliminary orientation meetings between students and their local course professors (March, 15 for BGU students)

Week 1: April, 19 – Introduction

Mains approaches to emotions in social science and humanities. Emotions as shaped by political and economic regimes, institutional arrangements and local cultural languages. From sociology of emotions to emotionalization turn. Concepts of “emotional styles”, “emotional communities”, “emotional regimes”, “emotional capitalism”. Methods and approaches in anthropology, sociology and history for comparative and transnational analysis.

Week 2: (April-May) – Consultations on group projects, project draft, work in mini-groups

During these 3.5 weeks the students will form working cross-institutional inter-cultural working groups and will discuss ideas and cases for their projects. The meetings will be assisted by the course instructors.

Week 3: May, 10 - Moral and Collective Emotions, Psychologization

Emotions as linked to and incorporated in collective and national discourse. Ideologies and a perception of the moral subject. Collective cultural frames as shaping individual emotional experience and expression. Psychology as a hegemonic ideology of self and emotions. Emotionalization and Psychologization of the public domains. Psychology and (de)politization, psychology and moral hierarchies.

Week 4: May, 17 - Law and Emotions

Emotion in Anglo-Saxon and continental legal systems. The transition from the early modern to modern period. The image of dispassionate law vs. 'feeling of justice' (*Rechtsgefühl*) in 19th and 20th-century Europe. Early Soviet 'revolutionary justice'. Emotions and vigilante justice. Emotions in the penitentiary system.

Week 5: May, 24 – Violence and Emotions

Interpersonal violence, conflict and emotion. Emotion and war from the Middle Ages to modernity. Emotion and revolution in the modern era. Emotion and missionary/colonial violence. Experiential and neuroscientific turns in the study of emotion and conflict.

Week 6: May, 31 – Love and Gender

Gender and emotions in different historical and cultural context. Cultural and social meaning of *love* as constructed and changed in different contexts and historical periods. Regimes of emotional life, public representation of emotions, politicization and commercialization of sexuality and emotions.

Rationalization of love. Emotionalization of gender as intersected with nationality, migration and refugee status, race, sexuality, age, etc.

Week 7: June, 07 – Group projects presentations

The final workshop involves presentations of the empirical cases (a movie, clip, video images, a fragment of discourse or an interview) analyzed by groups of students in a comparative interdisciplinary and transnational perspective. The discussion will emphasize the standpoint of different localities and will become the basis for comparing the *political, social, cultural, institutional* aspects of emotional reality.

Quantitative Methods for MA Students: Data Analysis

DRAFT Syllabus (20220810)

Prof. Yaakov Garb

ygarb@bgu.ac.il

Course lecture hours: Tuesday 12:15-13:45.

Optional weekly course office hours: determined at start of semester

Overview

This course will first provide (1) grounding in the core concepts of statistics needed to understand and do quantitative work in the social sciences, and (2) an intuitive overview of some more advanced methods often used.

Course requirements and evaluation

Attendance is mandatory.

Beyond sheer attendance, participation in the course	20%
Homework exercises. Typically 2 or 3 short questions per lecture, due the morning before the day of the following week's lecture	40%
A mid-term and final quiz, consisting of questions similar to those of the homework exercise, but involving an increasingly integrative skills	40%

Detailed Course Description

In the first part of this course, we will build solid intuitions about foundational concepts in statistics, which are listed below. Our pace through these will accommodate students come from varied prior backgrounds, and progress as

far as we can in a single semester of weekly lectures, supplemented by readings and short homework exercises based on these. Thus, we may not complete the entire scope of topics listed in Appendix A (below), as it is more important to build solid foundations than to cover more material in a thin manner. The second part of the course will give students an orientation to the terminology and capacities of more advanced methods common in the social sciences, and how to choose between them. In this way, students will get a basic sense of how these techniques are being used in the sociological literature, and which are most appropriate for a given dataset based on the number and type (categorical/continuous) of variables and the kind of anticipated relationship between them.

Though the course does not have an applied/laboratory section, in an early lecture I will briefly show how to apply the course material using statistical software, and would be happy to assist students wanting to practice or pursue applied work in a weekly office hour (in person or on-line). Students that expect to perform quantitative analyses for their own theses or research are especially encouraged to take advantage of this.

(1) The core concepts and skills.

These include the following abilities.

To explore and describe continuous and categorical data through contingency tables and charts, as well as descriptive statistics (standard deviation).

To explore the relation between continuous variables through (scatterplots, correlation, and the regression model).

To understand the basis of sampling and sample design, and of experimental and observation studies that produce most statistical data.

To understand the basics of randomness, probability, and probability models (normal, binomial, Poisson) that are the basis for inferential statistics.

To understand inference for a single parameter (sampling distribution model, confidence intervals, hypothesis testing) and for relationships (comparing proportions, means, and counts and regression inference).

(2) Overview of advanced methods

Once students have an intuitive and practical grounding in these core principles and techniques, we will proceed to give an introductory overview of more advanced techniques of two main kinds.

Dependence methods (various forms of regression and variance/covariance analysis) are used when some variables are defined as dependent and others as independent.

Interdependence techniques (such as factor and cluster analysis), allow simultaneous analysis of multiple variables as a set, with no variable defined as dependent or independent.

In addition, students will be alerted to the realm of spatial statistics, which must be applied when a locational component is an important and necessary component of the data.

Readings, software, and applied practice

The main textbook (De Veaux et al's Stats) is an excellent accessible yet comprehensive introductory text, selected after much review. Since lectures will cover the reading material closely, one can survive in the course without reading this consistently, but students that are able to review the lecture material in parallel with reading along in the book will benefit greatly. In principle, students can complete the homework questions and quizzes in the course without the use of statistical software. Of course, they will obtain much more value from the course if they follow the course materials using software, and I will support this in weekly optional office hours.

Main textbook:

Richard D. De Veaux, Paul F. Velleman, and David E. Bock, *Stats: Data and Models*, 5th Edition.

Subsidiary (optional) texts:

LG Grimm, PR Yarnold, *Reading and Understanding Multivariate Statistics*, 1995

Hair et al, *Multivariate Data Analysis*, 8'th edition (2019).

ירושליים: אקדמון. 2004. רגרסיה מרובה. אייזנברג

1986. שיטת מחקר במדעי החברה. בייט מרום. רמת אביב: האוניברסיטה הפתוחה

Appendix: detailed list of potential course topics, linked to readings

The following is a list of the topics to be covered in the two parts of the course, described above. Section 1 closely follows the chapter outline of the

core text (de Veaux) to give significant detail about the key concepts and skills, while only headings are given of the more advanced topics to be overviewed in section 2. The rate of progress through the 28 units in section 1 will depend on the prior knowledge of students—we may not complete them all. Several units may be covered in a weekly lesson when students are refreshing, rather than building knowledge. The sections and units are sequentially dependent: one cannot discuss relationships without grounding in descriptive statistics, or inference without grounding in randomness and probability, etc.

Section 1: Key concepts and skills

I. Exploring and Understanding Data

2 Displaying and Describing Data

2.1 Summarizing and Displaying a Categorical Variable 2.2 Displaying a Quantitative Variable

2.3 Shape

2.4 Center

2.5 Spread

3 Relationships Between Categorical Variables—Contingency Tables

3.1 Contingency Tables

3.2 Conditional Distributions

3.3 Displaying Contingency Tables

3.4 Three Categorical Variables

4 Understanding and Comparing Distributions

4.1 Displays for Comparing Groups

4.2 Outliers

- 4.3 Timeplots and smoothing
- 4.4 Re-Expressing Data: basics
- 5 The Standard Deviation and the Normal Model
  - 5.1 Using the Standard Deviation to Standardize Values
  - 5.2 Shifting and Scaling
  - 5.3 Normal Models
  - 5.4 Working with Normal Percentiles
  - 5.5 Normal Probability Plots

II. Exploring Relationships Between Variables

- 6 Scatterplots, Association, and Correlation
  - 6.1 Scatterplots
  - 6.2 Correlation
  - 6.3 Warning: Correlation is not Causation
  - 6.4 Straightening Scatterplots
- 7 Linear Regression
  - 7.1 Least Squares: The Line of "Best Fit"
  - 7.2 The Linear Model
  - 7.3 Finding the Least Squares Line
  - 7.4 Regression to the Mean
  - 7.5 Examining Residuals
  - 7.6 R^2 —The Variation Accounted for by the Model
  - 7.7 Regression Assumptions and Conditions
- 8 Regression Wisdom
  - 8.1 Examining Residuals
  - 8.2 Extrapolation: Reaching Beyond the Data
  - 8.3 Outliers, Leverage, and Influence

8.4 Lurking Variables and Causation

8.5 Working with Summary Values

8.6 Straightening Scatterplots—The Three Goals

8.7 Finding a Good Re-Expression

9 Multiple Regression

9.1 What Is Multiple Regression?

9.2 Interpreting Multiple Regression Coefficients

9.3 The Multiple Regression Model—Assumptions and Conditions

9.4 Partial Regression Plots

9.5 Indicator Variables

III Gathering Data

10 Sample Surveys

10.1 The Three Big Ideas of Sampling

10.2 Populations and Parameters

10.3 Simple Random Samples

10.4 Other Sampling Designs

10.5 From the Population to the Sample: difficulties in sample design

10.6 The Valid Survey

10.7 Common Sampling Mistakes (How to Sample Badly)

11 Experiments and Observational Studies

11.1 Observational Studies

11.2 Randomized, Comparative Experiments

11.3 The Four Principles of Experimental Design

11.4 Control Groups

11.5 Blocking

11.6 Confounding

IV Randomness and Probability

12 From Randomness to Probability

12.1 Random Phenomena

12.2 Modeling Probability

12.3 Formal Probability

13 Probability Rules

13.1 The General Addition Rule

13.2 Conditional Probability and the General Multiplication Rule

13.3 Independence

13.4 Picturing Probability: Tables, Venn Diagrams, and Trees

13.5 Reversing the Conditioning and Bayes' Rule

14 Random Variables

14.1 Center: The Expected Value

14.2 Spread: The Standard Deviation

14.3 Shifting and Combining Random Variables

14.4 Continuous Random Variables

15 Probability Models

15.1 Bernoulli Trials

15.2 The Geometric Model

15.3 The Binomial Model

15.4 Approximating the Binomial with a Normal Model

15.5 The Continuity Correction

15.6 The Poisson Model

15.7 Other Continuous Random Variables: The Uniform and the Exponential

V: Inference for One Parameter

- 16 Sampling Distribution Models and Confidence Intervals for Proportions
  - 16.1 The Sampling Distribution Model for a Proportion
  - 16.2 When Does the Normal Model Work? Assumptions and Conditions
  - 16.3 A Confidence Interval for a Proportion
  - 16.4 Interpreting Confidence Intervals: What Does 95% Confidence Really Mean?
  - 16.5 Margin of Error: Certainty vs. Precision
  - 16.6 Choosing the Sample Size
- 17 Confidence Intervals for Means
  - 17.1 The Central Limit Theorem
  - 17.2 A Confidence Interval for the Mean
  - 17.3 Interpreting Confidence Intervals
  - 17.4 Bootstrapping/resampling
  - 17.5 Interpreting Confidence Intervals properly--continued
- 18 Testing Hypotheses
  - 18.1 Hypotheses
  - 18.2 P-Values
  - 18.3 The Reasoning of Hypothesis Testing
  - 18.4 A Hypothesis Test for the Mean
  - 18.5 Intervals and Tests
  - 18.6 P-Values and Decisions: What to Tell About a Hypothesis Test
- 19 More About Tests and Intervals
  - 19.1 Interpreting P-Values
  - 19.2 Alpha Levels and Critical Values
  - 19.3 Practical vs. Statistical Significance
  - 19.4 Type I and Type II

VI Inference for Relationships

20 Comparing Groups

20.1 A Confidence Interval for the Difference Between Two Proportions

20.2 Assumptions and Conditions for Comparing Proportions

20.3 The Two-Sample z-Test: Testing the Difference Between Proportions

20.4 A Confidence Interval for the Difference Between Two Means

20.5 The Two-Sample t-Test: Testing for the Difference Between Two Means

20.6 Randomization Tests and Confidence Intervals for Two Means

20.7 Pooling

20.8 The Standard Deviation of a Difference

21 Paired Samples and Blocks

21.1 Paired Data

21.2 The Paired t-Test

21.3 Confidence Intervals for Matched Pairs

21.4 Blocking

22 Comparing Counts

22.1 Goodness-of-Fit Tests

22.2 Chi-Square Test of Homogeneity

22.3 Examining the Residuals

22.4 Chi-Square Test of Independence Inference for One Parameter

23 Inferences for Regression

23.1 The Regression Model

23.2 Assumptions and Conditions

23.3 Regression Inference and Intuition

23.4 The Regression Table

23.5 Multiple Regression Inference

23.6 Confidence and Prediction Intervals

23.7 Logistic Regression

23.8 More About Regression Tables (Adjusted R2, ANOVA table)

Section 2: Overviews of more advanced methods

Regression Variations, Practices and Diagnostics

Analysis of Variance and Multifactor Analysis of Variance

Principal Component/Factor Analysis

Cluster Analysis

Spatial Statistics

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שני

{ 554 }

אוניברסיטת בן-גוריון
המחלקה לסוציולוגיה ואנתרופולוגיה
תשפ"ג (2022-23)
תואר שלישי

{ 555 }

תואר שלישי

סדנת דוקטורט

דר' רון דודאי

פרופ' דניאל ממן

יום ד', 14:15-15:45

אחת לשבועיים לאחר הסמינר המחלקתי

תיאור הסדנה ומטרותיה:

מטרת הסדנה לעודד ולקדם את ביצוע המחקר ואת כתיבת עבודת הדוקטורט, באמצעות דיון בסוגיות שונות הקשורות לתהליכי המחקר והכתיבה. במהלך הסדנה יציגו המשתתפים חלקים שונים ממחקרם, בע"פ ובכתב. נעסוק בהצגת הטיעונים המחקריים ונקיים דיון ביקורתי שיעסוק ב"מה" וב"איך" של המחקר הסוציולוגי והאנתרופולוגי, תוך התמקדות בשאלות הסגוליות הקשורות לכל מחקר. נדון גם בנושאים כלליים כגון כתיבת הצעת המחקר, הגדרת השדות התיאורטיים והאמפיריים של המחקר, המהלך המתודולוגי ועוד. דגש רב יושם על תהליך הכתיבה עצמו, תוך דיון בסוגים וסוגות שונים של טקסטים מדעיים. במהלך השנה נארח חברי מחלקה אשר יקיימו דיון בסוגיות שונות כגון תהליכי פרסום אקדמיים, פרסום בכתבי עת ובהוצאות ספרים, פוסט-דוק ובניית קריירה אקדמית.

מהלך הסדנה

למשתתפים תפקיד מרכזי בהובלת הסדנה. חוקרים אשר מציגים את עבודתם יחלקו את חומרי הקריאה בשיעור שקודם למועד ההצגה שלהם. כדי לקיים דיון ענייני ומועיל, משתתפי הסדנה מתבקשים לקרוא את החומר ולהגיע מוכנים לדיון וכן להשתתף באופן סדיר ופעיל בדיון בכיתה.